

การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาสังคมวิทยา ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-333-757-1

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE CONTRIBUTION OF AGRICULTURAL GROUP
MEMBERS OF RUBBER PLANTS IN MAIRIENG
IN THE COMMUNITY DEVELOPMENT**

MR. CHALEAOMSAK BUNNAM

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Art in Sociology Department of

Faculty of Political Science

Chulalongkorn University

Academic year 2000

ISBN 974-333-757-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในการพัฒนาชุมชน
โดย	นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ 4081118924
สาขาวิชา	สังคมวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ไชยวัฒน์ คำชู)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุพัตรา สุภาพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กามพิศ สัตย์สงวน)

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ : การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (THE CONTRIBUTION OF AGRICULTURAL GROUP MEMBERS OF RUBBER PLANTS IN MAIRIENG IN COMMUNITY DEVELOPMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิเทศ ดินณะกุล, 224 หน้า. ISBN 974-333-757-1.

การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมกลุ่มกิจกรรมการพัฒนาชุมชน 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการช่วยเหลือตนเองของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน 3. เพื่อศึกษาถึงอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้ศึกษาได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง จำนวน 176 คน จาก 6 หมู่บ้าน 1 ตำบล ในเขตอำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง จำนวน 11 ราย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าไคสแควร์ ซึ่งทดสอบทิศทางความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากการศึกษาพบว่า เมื่อทำการทดสอบด้วยค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แล้วปรากฏว่า มีการยอมรับสมมติฐาน 5 ข้อ คือ เพศ, อายุ, การเข้าร่วมกลุ่มมาก, การฝึกอบรม และข้อมูลข่าวสาร การปฏิเสธสมมติฐาน 3 ข้อ คือ รายได้ ระดับการศึกษาและขนาดของครอบครัว.

ภาควิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา	สังคมวิทยา	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา	2543	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

AN ABSTRACT

4081118924 : MAJOR SOCIOLOGY
 KEY WORD : CONTRIBUTION / AGRICULTURAL / GROUP MEMBERS /
 COMMUNITY DEVELOPMENT

CHALEROMSAK BUNNAM : THE CONTRIBUTION OF
 AGRICULTURAL GROUP MEMBERS OF RUBBER PLANTS
 IN MAIRIENG IN COMMUNITY DEVELOPMENT, THESIS
 ADVISOR : ASSISTAN. PROFESSOR. NITHET TINNAKUL,
 Ph.D. 224 PP. ISBN 974-333-757-1.

The objective of this research was 1. to study involvement and participation role in the development activities of agricultural groups, 2. to study guidelines for self assistance of Mairieng agricultural groups in community development, 3. to study obstacles and recommendations relevant to the role played and participated by Mairieng agricultural groups in community development of Mairieng Sub-District, Nakhonsithammarat province.

Sampling groups of the study was 176 people from Mairieng agricultural groups from 6 villages, in sub – district of Chawang District, Nakhonsithammarat using questionnaire as well as in-depth interviews 11 people from members of rubber plants in Mairieng Sub-District. The statistics being used was means (\bar{X}), standard deviation (S.D.), and chi-square test with statistical significant level at 0.05.

The study result were in accordance with statistical significant level at 0.05 five hypotheses namely gender, age, participation in various groups, training, and information and rejected there hypotheses namely income, educational level, and size of the family.

Department	Sociology and Antropology	Student's signature.....
Field of study	Sociology	Advisor's signature.....
Academic year	2000	Co – advisor' signature.....

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม่เรียงในการพัฒนาชุมชนเป็นการศึกษาวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ ตามหลักสูตรสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือที่ให้คำแนะนำให้ความรู้และแนวคิดที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จด้วยดีโดยขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุพิศรา สุภาพ อดีตหัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร. งามพิศ สัตย์สงวน กรรมการวิทยานิพนธ์หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ที่ได้ให้คำแนะนำและปรึกษาตรวจสอบแก้ไข และปรับปรุงวิทยานิพนธ์ และขอขอบพระคุณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ให้ทุนในการวิจัยที่สำคัญ บิศา มารดา นายอุดม บุญนำ และ นางมาลี บุญนำ ตลอดจนพี่น้องที่ให้กำลังใจและสนับสนุนการศึกษาจนเป็นผลสำเร็จ และคุณลุง ประยงค์ รณรงค์ และ คุณขจร ทิพาพงศ์ และชาวตำบลไม่เรียงทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการอนุเคราะห์การเก็บแบบสอบถามและให้ข้อมูลผู้ให้การช่วยเหลือค้ำคว้าข้อมูลเอกสารทั้งหมดนี้

ท้ายที่สุดนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่กล่าวมาสำหรับผู้ที่ยังไม่ได้กล่าวถึงก็ขอกล่าวขออภัยมา ณ โอกาสนี้

เฉลิมศักดิ์ บุญนำ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิและไดอะแกรม.....	ฉ
สารบัญแผนที่	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	5
1.4 ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ	6
2. กรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีหน้าที่นิยม.....	7
2.2 ทฤษฎีของการมีส่วนร่วม	10
2.3 ทฤษฎีของการมีส่วนร่วมของประชาชน	14
2.4 ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร.....	16
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา.....	18
2.6 หลักการพัฒนาชุมชนแบบจัดการ	18
2.7 เทคนิค AIC	26
2.8 กระบวนการเรียนรู้ SLR	28
2.9 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	29
2.10 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาวิจัย	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3. ระเบียบวิจัย.....	44
3.1 รูปแบบการวิจัย	44
3.2 วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	45
3.3 การทดสอบเครื่องมือ	47
3.4 สถิติใช้ในการวิเคราะห์	49
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	51
4.1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่าง	51
4.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview)	76
4.3 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม	124
5. อภิปรายผลการวิจัย	151
5.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	151
5.2 ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรไม่เรียง	154
5.3 ส่วนที่ 3 การอภิปรายสมมติฐาน	156
5.4 ส่วนที่ 4 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก	173
5.5 ส่วนที่ 5 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและอภิปรายผล	175
6. สรุปผลการวิจัยปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ	188
6.1 การพิสูจน์สมมติฐาน	189
6.2 ปัญหาและอุปสรรค	197
6.3 ข้อเสนอแนะ	197
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ	198
รายการอ้างอิง	201
ภาคผนวก	210
ภาคผนวก ก.	211
ภาคผนวก ข.	221
ประวัติผู้วิจัย	224

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกเพศ.....	51
2 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ.....	52
3 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกระดับการศึกษา.....	52
4 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้	53
5 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสมาชิกของครัวเรือน.....	53
6 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม.....	54
7 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกจากการได้รับการฝึกอบรม.....	55
8 แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกการรับข้อมูลข่าวสาร	56
9 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ในความคิดที่วัดตัวแปรเพศ.....	57
10 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความที่วัดด้านตัวแปรอายุ.....	58
11 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความตัวแปรด้านระดับการศึกษา	60
12 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความที่วัดตัวแปรด้านระดับรายได้.....	62
13 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความที่วัดตัวแปรข้อมูลขนาดของครอบครัว.....	64
14 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความที่วัดตัวแปรสมาชิกกลุ่มสังคม	66-67
15 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็น ต่อข้อความที่วัดตัวแปรสมาชิกได้รับการฝึกอบรม	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	แสดงค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็น ต่อข้อความที่วัดตัวแปรกลุ่มสมาชิกที่ได้รับข่าวสาร..... 71
17	แสดงปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของ กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน 72
18	พื้นที่ทำการเกษตรของประชากรตำบลไม้เรียง..... 79
19	ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วม 157
20	ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วม 158
21	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วม 160
22	ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของครอบครัวกับการมีส่วนร่วม 164
23	ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสมาชิกของสังคมกับการมีส่วนร่วม 166
24	ความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วม 168
25	ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ข้อมูลข่าวสารกับการมีส่วนร่วม..... 170
26	แสดงผลสรุปของสมมติฐานที่ตั้งไว้..... 172

สารบัญแผนภูมิและไดอะแกรม

แผนภูมิและไดอะแกรมที่	หน้า
1 แสดงกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา	37
2 กรอบครัวและเครือข่ายติ	88
3 กรอบครัวและเครือข่ายติ	91
4 กรอบครัวและเครือข่ายติ	97
5 กรอบครัวและเครือข่ายติ	100
6 กรอบครัวและเครือข่ายติ	103
7 กรอบครัวและเครือข่ายติ	106
8 กรอบครัวและเครือข่ายติ	110
9 กรอบครัวและเครือข่ายติ	113
10 กรอบครัวและเครือข่ายติ	116
11 กรอบครัวและเครือข่ายติ	120
12 กรอบครัวและเครือข่ายติ	122
13 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแผนแม่บทชุมชน	128
14 โครงสร้างและแผนศูนย์และพัฒนาชุมชนไม้เรียง	135
15 การจัดองค์กรประสานงาน กลุ่มเกษตรกรตำบลไม้เรียง	144
16 กิจกรรมอาชีพในหมู่บ้าน	145
17 เวทีการมีส่วนร่วม	146
18 แผนผังการจัดองค์กรประสานงานและบทบาทหน้าที่	148

สารบัญแผนที่

ภาพที่	หน้า
1. แผนที่ตำบลไม้เรียง อำเภอลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2538.....	75
2. แผนที่ตั้งกลุ่มสวนยางไม้เรียง	82

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากแผนพัฒนาตามแนวทางของสภาพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติที่ผ่านมามีตั้งแต่แผน 1 - 7 และแผนที่ 8 ในปัจจุบันนี้การพัฒนาที่รัฐพยายามจัดการในการแก้ไขปัญหาของความยากจน การกระจายรายได้ การพัฒนาท้องถิ่น ในชนบทในทุกด้านตามแผนแม่บทฉบับต่างๆ และการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) การพัฒนาทางวัตถุเพื่อไปสู่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ Economic growth approach ความทันสมัย (Modernization) ความจำเป็นพื้นฐาน (Basic needs approach) จากแนวความคิดเหล่านี้ที่จัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาในด้านต่าง ๆ แต่ที่ผ่านมามีการพัฒนาประเทศไม่ประสบผล และยังมีปัญหาในการพัฒนา (วิรัช นิภาวรรณ , 2532 : 22-23).

การพัฒนาเศรษฐกิจได้นำไปสู่การขยายตัวของเมืองอย่างรวดเร็วทำให้คนในชนบทอพยพเข้ามาในเมืองเพื่อประกอบอาชีพในด้านบริการและใช้แรงงานในโรงงานประชาชนในเมืองเพิ่มในขณะที่สาธารณูปโภคไม่สามารถรองรับก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัดปัญหาแหล่งเสื่อมโทรมสภาวะแวดล้อมและการอพยพเข้ามาทำงานของคนชนบทในเมืองและก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัด และปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขทำให้เกิดปัญหาหลายสาเหตุที่ตามมาจะพบว่าการจัดสรรทรัพยากรของประเทศไม่ได้กระจายให้ทั่วถึงทั้งในด้านอำนาจการปกครองและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและทำให้เกิดปัญหาการกระจุกตัวของความเจริญในเมืองและเกิดปัญหาที่เป็นผลตามมาต่อเชื่อมโยงกับในกระบวนการพัฒนาทำให้เกิดการเจริญเติบโตของเมืองจนไม่สามารถรองรับปริมาณของคนในชนบททั้งยังก่อให้เกิดความสัมพัทธ์ภายในครอบครัวชนบทล่มสลายคุณภาพชีวิตของประชาชนลดน้อย

ดังนั้นจึงปรากฏถึงความล้มเหลวในการพัฒนาในระดับประเทศที่ไม่ได้มีการกระจาย
จัดสรรผลประโยชน์และทรัพยากรให้ทั่วถึงจึงเกิดกลไกของรัฐที่พยายามนำแนวความคิด
ของสำนักคิดทฤษฎีตะวันตกมาใช้ในกระบวนการพัฒนาประเทศโดยที่มีรัฐเป็นกลไกสำคัญ
ในการพัฒนา กำหนดนโยบายและวางแผนยุทธศาสตร์มีลักษณะแบบบนสู่ล่าง (Top down)
สั่งการให้ส่วนราชการในระดับต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ โดยไม่ได้คำนึงถึงความสอดคล้องและ
ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงจึงดึงให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนา
โดยสนองนโยบายของรัฐส่วนกลางมากกว่าการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจใน
การกระทำและทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นขาดความสนใจในการพัฒนาท้องถิ่น
ตนเองในเรื่องความเชื่อในเรื่องอำนาจของราชการครอบงำและชี้นำโดยส่วนราชการ โดย
ไม่ได้เอาใจใส่ และติดตามผลงานของส่วนกลาง โดยละเอียดที่จะให้ประชาชนในชุมชน
ท้องถิ่นมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงการพึ่งพาที่รัฐต้องให้การ
ดูแลและอุปถัมภ์ต่อประชาชนในท้องถิ่นจนทำให้เกิดความเฉยชินและทำให้ประชาชนไม่
กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือตนเองตามความต้องการของท้องถิ่นชุมชนและคุณภาพชีวิตของ
ตนเองเกิดความล้มเหลวในการพัฒนาไม่เกิดประโยชน์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลตาม
แผนพัฒนา

หลังจากที่ธนาคารและนักพัฒนาต่างๆทั้งในระดับนานาชาติและภายในประเทศต่างๆ
ได้ทบทวนถึงผลการพัฒนาที่ผ่านมาและยอมรับในความล้มเหลวของการพัฒนาแล้ว พบว่า
ยุทธศาสตร์ของการพัฒนานั้น ต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อความถูกต้อง ชอบธรรมมากขึ้นรัฐ
หรือบุคคลภายนอกจะทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ส่งเสริมสนับสนุน แต่ประชาชนในชนบทจะเป็น
กลไกสำคัญในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเพื่อการ เพิ่มขีดความสามารถของ
ประชาชนในการพึ่งพาตนเอง (Self reliance) ซึ่งมีใช้รูปแบบที่ยังพัฒนายังต้องพึ่งพารัฐและ
บุคคลภายนอกมากขึ้น กระบวนการพัฒนาจะต้องยึดหลักเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบน (Bottom
up) ดังที่เคยผ่านมาด้วยเหตุนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบใหม่ จึงถือว่าการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนหรือชุมชนมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม (ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ , 2527 : 5)

องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนจากความร่วมมือและความสัมพันธ์ในวัฒนธรรมชุมชนความผูกพันในเครือญาติเข้ามาเชื่อมโยง กับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการพึ่งตนเองและการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านและอยู่ภายใต้การตัดสินใจของสมาชิกชุมชนและร่วมมือดำเนินงานร่วมกันรวมทั้งรักษาผลประโยชน์เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีอยู่บนพื้นฐานร่วมกันและวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยเป็นการทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ด้วยสัจจะ ความดี ความมีเมตตา การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ การยึดหลักคำสอนของศาสนาของประชาชนในชุมชน

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ารูปแบบของการจัดการกลุ่มเกษตรกรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รูปแบบของกลุ่มเกษตรกรที่จะทำการศึกษาถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของกลุ่มเกษตรกร ในประเทศไทยนั้นมีเป็นจำนวนมากซึ่งอาจจำแนกประเภทของกลุ่ม ออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่

1. กลุ่มเกษตรกรอย่างไม่เป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่เกิดจากการรวมตัวกันขึ้นเองของประชาชน อาจเป็นกลุ่มขนาดเล็กภายในหมู่บ้านหรือ ภายในตำบล เพื่อร่วมกันทำประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือ พึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้แก่ กลุ่มประเพณีต่าง ๆ กลุ่มเหมืองฝาย และกลุ่มลงแขก เป็นต้น

2. กลุ่มเกษตรกรอย่างเป็นทางการ ได้แก่ กลุ่มประเภทที่รัฐหรือ กลุ่มเกษตรกรภายนอกเข้าไปมีบทบาทจัดตั้งหรือส่งเสริมสนับสนุน โดยมีกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ที่ระเบียบหรือกฎหมายบัญญัติบทบาทหน้าที่ไว้ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแทนของประชาชนหรือสมาชิกในการตัดสินใจดำเนินการพัฒนาร่วมกับ รัฐหรือจัดทำเองตามบทบาทหน้าที่ เช่น สหกรณ์

การเกษตร กลุ่มเกษตรกรและคณะกรรมการสภาตำบลคณะกรรมการหมู่บ้าน มูลนิธิสมาคม
 กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น กลุ่มเกษตรกรเป็นองค์กร
 ประชาชน รูปแบบหนึ่งที่ได้วิวัฒนาการขึ้นจากกลุ่มสวนยางพารา ได้มีการจัดตั้งขึ้นอย่าง
 ไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2527 ที่อำเภอ จวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยมี
 วัตถุประสงค์ เพื่อจัดการเสียเปรียบเกี่ยวกับการซื้อขายยางพาราและการจดทะเบียน
 ว่าด้วยบทบัญญัติและข้อระเบียบการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้น (กรมเศรษฐกิจการเกษตร,
 2518 : 1).

กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียงมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อผลิตยางแผ่นคุณภาพดีตามความต้องการของตลาดโลก
2. เพื่อขายแผ่นยางให้พ่อค้าส่งออกยางและตัดพ่อค้าคนกลางให้เหลือน้อยที่สุด
3. เพื่อเพิ่มรายได้ และ ลดรายจ่ายในการทำสวนยางของสมาชิก
4. เพื่อเปิดโอกาสให้ชาวสวนยางมีส่วนร่วมในการผลิตการจำหน่ายและการบริหาร
5. เพื่อสร้างงานในชนบท

กลุ่มเกษตรกรมีสภาพเป็นนิติบุคคลประกอบการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวเป็น
 องค์กรมีผลทำให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงเมื่อพิจารณาถึงวิวัฒนาการของกลุ่ม
 เกษตรกรไม่ว่ากลุ่มเกษตรกรจะมีแหล่งที่มาจากการรวมตัวของประชาชนวัตถุประสงค์ของ
 การรวมตัวกันก็เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกและการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกัน
 และกันของประชาชนในท้องถิ่นด้วยกันเองผลจากการพัฒนา และ การเปลี่ยนแปลงทาง
 เศรษฐกิจและสังคมเกษตรกรส่วนหนึ่งได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการผลิตของ
 ตนสามารถเพิ่มผลผลิตของตนเองได้มากขึ้นขณะเดียวกันกับที่กระแสการเปลี่ยนแปลง
 ลักษณะการผลิตทางการเกษตร (อรพินทร์ สพโชค, 2527 : 1 - 5)

ดังนั้น แนวทางที่จะเป็นรูปธรรมในการพัฒนานั้นที่ควรจะเป็นก็คือแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมนั้นได้เกิดขึ้นจากจิตสำนึกของประชาชน โดยอยู่ในกรอบประชาธิปไตยโดยการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมปฏิบัติเพื่อให้เกิดความผาสุกแก่ชุมชนเป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้พยายามที่จะศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนมิเหตุใดเข้ามาเชื่อมโยงเกี่ยวข้องและเป็นผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงและเพื่อเป็นการให้ทราบผลการพัฒนาชุมชนไม้เรียงมีความเป็นจริงในการพัฒนาของประชาชนมากน้อยเพียงใดปัญหาผลจากการศึกษาวิจัยนั้นมีปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยแค่ไหนเพื่อนำมาเป็นแนวทางศึกษาค้นคว้าในงานพัฒนาชุมชนในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การสำรวจปัญหา การวางแผนการร่วมปฏิบัติงานและการร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในบทบาทของกิจกรรมการพัฒนาชุมชน
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการช่วยเหลือตนเองของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

ขอบเขตของการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนในเขตพื้นที่หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช หมู่บ้านทั้งหมดซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงและประธานกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงและคณะกรรมการการบริหารกลุ่มสวนยางไม้เรียง

การเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพโดยมีการออกแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 176 ตัวอย่าง และมีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยเจาะจงผู้ให้ข้อมูล (Interview) มีการสังเกตการณ์อย่างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ข้อมูลของชุมชนมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงการพัฒนาชุมชนไม้เรียงมีผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในกลุ่มมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ในเขตอำเภอ ฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายการพัฒนาชุมชนในระดับท้องถิ่นและระดับชาติต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

กรอบแนวคิดทฤษฎีผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลไม้เรียง (โดยยกเว้น หมู่ 3 เป็นพื้นที่เทศบาล ตำบลไม้เรียง) อำเภอ ฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน โดยมีแนวคิดทฤษฎี ดังนี้

ทฤษฎีหน้าที่นิยม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร

แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

หลักการพัฒนาจัดการชุมชนแบบจัดการ

เทคนิค AIC กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (SIP)

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalism)

เนื้อหาสำคัญทฤษฎีนี้กล่าวถึงสังคมมนุษย์ไว้เป็นสาระสำคัญ 4 ประการดังนี้

1. สังคมทุกสังคมมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ อย่างคงทนและต่อเนื่อง

พอสมควร (Persistent and stable)

2. สังคมทุกสังคมมีโครงสร้างที่ผสมผสานส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างดีพอควร (Well - integrated)
3. ส่วนต่าง ๆ ของสังคมทุกส่วนต่างมีหน้าที่อย่างหนึ่งต่อสังคม เช่น หน้าที่ในการดำรงไว้ซึ่งชีวิตของสังคม
4. โครงสร้างทางสังคมที่ปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ทุกโครงสร้างขึ้นอยู่กับความเห็นพ้องต้องกันในระบบค่านิยมของมวลสมาชิกของสังคมนั้น (Consensus)

กล่าวให้เข้าใจง่าย ๆ ให้น่านักทฤษฎีหน้าที่นิยม เห็นว่าสังคมมนุษย์ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ คือ สถาบัน และ องค์การสังคมต่าง ๆ ซึ่งแต่ละส่วนมีหน้าที่สนองตอบความต้องการจำเป็นของสังคมอย่างหนึ่ง หรือมากกว่า ส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ผสมผสานกันขึ้นเป็นโครงสร้างของสังคมอย่างดี ที่เป็นดังนี้เพราะมวลสมาชิก หรือส่วนใหญ่ของมวลสมาชิกต่างยึดในระบบค่านิยมซึ่งเป็นที่มาของบรรทัดฐานทางสังคมอย่างเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

นักทฤษฎีหน้าที่นิยมกล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมว่าอาจมีสาเหตุมาจากภายใน (Internal) ระบบสังคมเองก็ได้ เช่น การที่พลเมืองเพิ่มขึ้นทำให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมขึ้นหรือการที่สมาชิกเรียนรู้ระเบียบสังคมอย่างไม่ครบถ้วน ไม่ถูกต้อง ก็อาจเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นนอกจากนั้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอาจเกิดโดยในสังคมสืบเนื่องมาจากการที่คนในสังคมได้ประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ขึ้นมาสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงอาจมาจากภายนอก (External) ก็ได้ เช่น เมื่อมีผู้นำเอา นวัตกรรม (Innovations) จากสังคมอื่นมาเผยแพร่ การแพร่กระจายของข่าวสารจากสังคมอื่น หรือ การที่สังคมอื่นมาทำสงครามด้วย นักหน้าที่นิยมเน้นว่าความมั่นคง (Stability) ของสังคมเป็นของสำคัญ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงในสังคมจึงควรต้องค่อยเป็นค่อยไป (Reformation) เพื่อรักษาเสถียรภาพของสังคมเอาไว้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนหนึ่งส่วนใดของสังคมแต่ส่วนอื่นไม่เปลี่ยนแปลงจะทำให้สังคมไม่ได้คุณภาพสังคมอาจแตกสลายได้

ดังนั้น ส่วนอื่นก็จำเป็นต้องมีการปรับ (Adaptation) เพื่อที่จะรักษาคุณภาพเอาไว้
 สังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยดีจึงต้องมีลักษณะเคลื่อนไปอย่างได้ผล (Moving
 Equilibrium)

การพัฒนาสังคม สังคมจะมีพัฒนาการในรูปต่าง ๆ เช่น มีการจำแนกแจก
 แจงโครงสร้างมากขึ้น (Structural differentiation) ซึ่งย่อมจะทำให้เกิดมีความ
 ชำนาญงานเฉพาะ (Specialization) มากสาขามีการเติบโตและความสลับซับซ้อนมาก
 ขึ้นมีการปรับตัวระหว่างกันมีการผสมผสานทางวัฒนธรรมมากขึ้นเป็นต้น ศิษย์ของ
 ท่านักหน้าที่นิยมคนหนึ่งอาศัยแนวคิดเรื่อง Pattern variable เป็นหลักแล้วอธิบายการ
 พัฒนาสังคมว่า สังคมจะพัฒนาจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่ง ดังนี้

ลักษณะของสังคมด้อยพัฒนา

ใช้หลักการให้ความสำคัญอย่างมีลักษณะเฉพาะเป็นการสัมพันธ์ส่วนตัว
 (Particularism) เช่น พ่อกับลูก

1. สถานภาพได้มาโดยชาติวุฒิ
2. หน้าที่ไม่มีขอบเขต (Functional diffuseness) เช่น หน้าที่ของพ่อที่มีต่อลูก
 มีอารมณ์หรือความรู้สึกพัวพัน (Affectivity) เช่น การวัดความสามารถของลูก
 โดยพ่อ
3. มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก (Collectivity)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

รีดเดอร์ (Reeder ,1974 : 39) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคมซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

เออร์วิน (Erwin ,1976 : 138) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาร่วมคิดร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาตนเองใช้ความคิดสร้างสรรค์และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

ไวท์ (White ,1982 : 18) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่า อะไรควรทำ และ ทำอย่างไร มิติที่สอง มีส่วนร่วมเสียสละเกิดจากการดำเนินงานในการพัฒนาลงมือปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และ มิติที่สาม มีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้รับ

ไพร์ตัน เตชะรินทร์ (2527 : 6 - 7) ได้ให้ความหมายและหลักการสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริมชักนำและสร้างโอกาสให้กับประชาชนในชุมชนทั้งส่วนบุคคลกลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และ องค์กรอาสาสมัคร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

กิตติ คันธา (2536 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน หมายถึง กระบวนการที่คณะกรรมการหมู่บ้านในฐานะองค์กรประชาชนได้เข้าไปเกี่ยวข้องในการพัฒนาชนบทโดยร่วมแสดงความคิดเห็น และกระทำในสิ่งที่เห็นพ้องต้องกันตลอดจนร่วมพิจารณากำหนดปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นของตน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไป

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

รูปแบบของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และ อัปโฮฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 : 219 - 222) ได้แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และ ตัดสินใจไปปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานของความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefit)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

แคร์รี่ (Cary อ้างถึงใน ประสบสุข ดิอินทร์ , 2531 : 22) ได้แบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 แบบ คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership)
2. เป็นสมาชิกผู้เข้าประชุม (Attendance at meetings)
3. เป็นสมาชิกผู้บริจาคเงิน (Financial contribution)
4. เป็นกรรมการ (Membership on committees)
5. เป็นประธาน (Position of leadership)

แคร์รี่ (Cary) ได้แบ่งแบบของผู้มีส่วนร่วม (Types of Participants) ออกเป็น 3 แบบ คือ

1. ผู้กระทำ (Action)
2. ผู้รับผลการกระทำ (Recipient)
3. สาธารณชนทั่วไป (Public)

ฟอนารอฟฟ์ (Fonaroff อ้างถึงใน ประสบสุข ตีอินทร์ , 2531 : 23 - 24) ได้เสนอว่ากระบวนการการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยอย่างน้อย 1 ใน 4 ประเภทของการมีส่วนร่วม คือ

1. การวางแผน รวมถึงการตัดสินใจ ในการกำหนดเป้าหมายกลวิธีทรัพยากรที่
ต้องการใช้ ตลอดจนการติดตามประเมินผล

2. การดำเนินงาน

3. การใช้บริการจากโครงการ

4. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

กรรณกิจ ชมดี (2524,13) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 10 รูปแบบ คือ

1. การมีส่วนร่วมประชุม (Attendance at meetings)

2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (Financial contribution)

3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (Membership on committees)

4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (Position of leadership)

5. การมีส่วนร่วมสัมภาษณ์ (Interviewer)

6. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน (Solicitor)

7. การมีส่วนร่วมเป็นผู้บริโภค (Customers)

8. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ริเริ่ม (Entrepreneur)

9. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงานหรือเป็นลูกจ้าง (Employee)

10. การมีส่วนร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ (Material contribution)

ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ไพร์ตัน เตชะรินทร์ (ทวีทอง หงษ์วิวัฒน์ บรรณาธิการ , 2527 : 6 - 7) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายการพัฒนา คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าถึงปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมถึงความต้องการของชุมชน

2. ร่วมค้นหาและสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน

3. ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงาน หรือ โครงการหรือกิจกรรม เพื่อจัดและแก้ไข ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน

4. ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

5. ร่วมตัดสินใจในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการในชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง และของหน่วยงาน

7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายแผนงานโครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำกำไรไว้ทั้งภาคเอกชน และ ภาครัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

โลว์เดอร์มิลค์ และ เลโทส (Lordermilk and Laitos อ้างถึงใน ประสบสุข คีอินทร์, 2531 : 24) ได้เสนอขั้นตอนของยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชนบทไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจขั้นต้น (Preliminary reconnaissance)

2. การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (Priority problem identification studies)

3. การแสวงหาแนวทางแก้ไข (Search for solutions)

4. การประเมินทางเลือกและการกำหนดทางแก้ไขปัญหา (Assessment of solutions)

5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)

4. การประเมินทางเลือกและการกำหนดทางแก้ไขปัญหา (Assessment of solutions)
5. การปฏิบัติตามโครงการ (Project implementation)
6. การประเมินผลโครงการ (Formal project evaluation)
7. การพิจารณาทบทวนโครงการเพื่อดำเนินการให้เสร็จสมบูรณ์ (Project reconsideration of completion)

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทฤษฎีการกระทำทางสังคม

เวเบอร์ (Weber) ได้ทำการศึกษาเรื่องการกระทำของมนุษย์ (Human action) ได้ให้คำจำกัดความการกระทำว่า เป็นพฤติกรรมของมนุษย์ที่บุคคลผู้กระทำทางสังคมมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การกระทำที่มีเหตุผล (Rational) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมในอันที่จะบรรลุจุดหมายที่เลือกไว้อย่างมีเหตุผลการกระทำดังกล่าวมุ่งไปในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม
2. การกระทำที่เกี่ยวกับค่านิยม (Valuable) เป็นการกระทำที่ใช้วิธีการที่เหมาะสมเพื่อที่จะทำให้ค่านิยมสูงสุดในชีวิตมีความสมบูรณ์พร้อมเป็นการกระทำที่มุ่งด้านจริยธรรม ศาสนา และ ศิลธรรม เพื่อการดำรงไว้ ซึ่งความเป็นระเบียบในชีวิตทางสังคม
3. การกระทำตามประเพณี (Traditional) เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์ และความผูกพันทางจิตใจ ระหว่างผู้กระทำกับวัตถุ ที่เป็นจุดหมายหมายของการกระทำ
4. การกระทำที่แฝงด้วยความเสน่ห้หา (Affective) เป็นการกระทำที่คำนึงถึงอารมณ์และความผูกพันทางจิตใจระหว่างผู้กระทำกับวัตถุที่เป็นจุดหมายหมายของการกระทำ

จิรพรรณ กาญจนะจิตรา (2526 : 33 - 34) ได้อ้างถึงว่า Reeder ได้อธิบายถึง เหตุผลในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งเรียกว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อ มิได้จำกัดอยู่แต่เพียงปัจจัยใด ปัจจัยหนึ่ง กล่าวคือ

ปัจจัยแรงดึงดูด (Pull factors) ทำให้เกิดการกระทำ

1. เป้าประสงค์ (Goals)
2. ความเชื่อ (Belief orientation)
3. ปทัสถาน (Value standard)
4. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี (Habit and custom)

ปัจจัยผลักดัน (Push factors) ทำให้เกิดการกระทำ

1. ความคาดหวัง (Expectation)
2. ข้อผูกพัน (Commitment)
3. แรงเสริม (Force)

ปัจจัยสนับสนุน (Support factors) ทำให้เกิดการกระทำ

1. โอกาส (Opportunity)
2. ความสามารถ (Ability)
3. การสนับสนุน (Support)

พาร์สัน (Parsons) ได้สร้างทฤษฎีการกระทำทางสังคม (Theory of social action) ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ (Action) จะขึ้นอยู่กับ

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล (Personality)
2. ระบบสังคมที่มีบุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ (Social system)
3. วัฒนธรรม (Culture) ในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่โดยวัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดเกี่ยวกับความคิดหรือ ความเชื่อ (Idea of belief) ความสนใจ (Primary of interest) และระบบค่านิยมของบุคคล (System of value orientation)

ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร (Communication Process)

โรเจอร์ และ ชูเมกเกอร์ (Roger and shoemaker อ้างถึงใน ประสพสุข ตีอินทร์ 2531 : 33 - 34) ได้สรุปขั้นตอนของการรับวิทยาการสมัยใหม่ 5 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการรับรู้ (Awareness stage) หมายความว่า บุคคลได้ กระทบกับวิทยาการใหม่เป็นครั้งแรกแต่ยังขาดความรู้อย่างแจ่มแจ้งใน วิทยาการใหม่นั้น ยังขาดข่าวสารเพิ่มเติม
2. ขั้นความสนใจ (Interest stage) หมายความว่า บุคคลเริ่มสนใจในความรู้ใหม่ และ พยายามแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
3. ขั้นการชั่งใจ (Evaluation stage) หมายความว่า บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึง ผลดีผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจ
4. ขั้นการทดลอง (Trial stage) หมายความว่า บุคคลนำความรู้ใหม่ไปทดลอง ปฏิบัติโดยเริ่มจากขนาดเล็ก ๆ เพื่อดูผลก่อนการตัดสินใจยอมรับ
5. ขั้นการยอมรับ (Adoption stage) เป็นขั้นการตกลงใจที่จะนำวิทยาการใหม่ ไปปฏิบัติต่อไปอย่างเต็มที่

นอกจากขั้นตอนการยอมรับวิทยาการใหม่แล้ว Roger ได้ กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อ ระดับการยอมรับ ดังนี้

1. แบบของการตัดสินใจยอมรับวิทยาการใหม่ (The type of innovation decision)
2. ช่องทางของการสื่อสารที่ใช้เป็นตัวแพร่กระจายวิทยาการใหม่ (The nature of communication channels)
3. ลักษณะธรรมชาติของระบบสังคม
4. ความเพียรพยายามของผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงในการแพร่กระจาย วิทยาการใหม่ที่มีผลต่ออัตราการยอมรับ (The extent of change agents promotion efforts)

สำหรับกระบวนการสื่อความรู้ Roger กล่าวว่า ประกอบด้วยผู้ส่งข่าวสาร ช่อง ทางการสื่อสาร และผู้รับข่าวสาร

ช่องทางการสื่อสารมี 2 ลักษณะคือ

1. ช่องทางสื่อสารมวลชน (Mass media channel) เป็นวิธีถ่ายทอดข่าวสารผ่านทางสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
2. ช่องทางระหว่างบุคคล (Interpersonel channel) เป็นการติดต่อระหว่างบุคคล

พจนานุกรม Webster (อ้างถึงใน เสริม ไชยณรงค์, 2531 : 10) ได้สรุปความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าความคิดเห็น คือ ความเชื่อถือที่ไม่ได้ตั้งใจอยู่บนความแน่นอน หรือ ความรู้อันแท้จริงแต่จะตั้งใจผู้มีจิตใจ ความเห็น และการลงความเห็นของแต่ละบุคคลที่ว่าจะน่าจะเป็นจริงหรือน่าตรงตามที่คิดไว้

โคเลนสนิก (Kolensnik อ้างถึงใน เสริม ไชยณรงค์, 2531 : 10) สรุปคำนิยามของความคิดเห็นว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกซึ่งการตัดสินใจจากการประเมินค่า (Evaluation judgement) หรือมุมมอง (Point of veiw) เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยเฉพาะและความคิดเห็นย่อมได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ

กูด (Good อ้างถึงใน กิตติ คันธา, 2536 : 20) ได้ให้คำจำกัดความความคิดเห็นหมายถึงความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้องหรือไม่

เบสท์ (Best อ้างถึงใน กิตติ คันธา, 2536 : 20) กล่าวว่าความคิดเห็นหรือ การแสดงออกทางด้านความเชื่อ และ ความรู้สึกของแต่ละบุคคลโดยการพูด

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ ขบวนการที่กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นอยู่ของชุมชนส่วนรวมให้ดีขึ้นด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและหากเป็นไปได้ก็ควรจะเป็นความคิดริเริ่มของชุมชนเอง หากความคิดริเริ่มเช่นนั้นไม่อาจเกิดขึ้นได้ ก็ต้องใช้วิธีการกระตุ้น และเร่งเร้าให้ประชาชนเกิดความคิดริเริ่มขึ้นมา ทั้งนี้เพื่อให้ขบวนการนี้ได้รับการตอบสนองจากประชาชนด้วยความกระตือรือร้นอย่างแท้จริง

หลักการพัฒนาชุมชนแบบจัดการ

เนื่องจากการพัฒนาชุมชนแบบจัดการเป็นการพัฒนาชุมชนรูปแบบเฉพาะของการพัฒนาชุมชนโดยทั่วไปหลักการดำเนินการพัฒนาชุมชนแบบนี้ จึงอาศัยหลักการพัฒนาชุมชนแบบทั่วไปอยู่จำนวนหนึ่งร่วมกับหลักการจำเพาะของตนอีกจำนวนหนึ่ง ในที่นี้จะกล่าวเน้นเฉพาะหลักเฉพาะของการพัฒนาชุมชนแบบนี้

ส่วนหลักการพัฒนาชุมชนทั่วไปมีดังนี้คือ

1. หลักการช่วยกันคิด (Non - directive method) หมายความว่า การพัฒนาที่เจ้าหน้าที่พัฒนาประชาชน และ หรือหน่วยงานอื่น เช่น องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) องค์กรธุรกิจเอกชนบางประเภทที่ค้ากำไร แต่ก็ทำงานพัฒนาร่วมกับประชาชน หลักการนี้ก็คือการสมหวักันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการพัฒนาชุมชน หลักการส่วนหนึ่งของหลักการ PAR (Participatory action research) ตรงตัว A คือการพัฒนา

2. หลักการ PAR คือ การดำเนินการพัฒนาและวิจัยการพัฒนาพร้อมกันไป โดยทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนาและประชาชนร่วมช่วยกันดำเนินการหลักการนี้แสดงถึงการพยายามทำงานอย่างรอบคอบ โดยที่ระหว่างทำการพัฒนาก็ช่วยกันสอดส่องความเป็นไปว่า ดำเนินงานไปตรงเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้าง มีแนวทางที่จะแก้ไขปัญหานั้นอย่างไรบ้างพัฒนาไปแก้ปัญหามาผลงานพัฒนาที่มีคุณภาพก็เกิดความรู้ในการทำงานก็ได้

3. หลักการพึ่งตนเอง (Self reliance) หลักการนี้เป็นหลักการใหญ่อีกอย่างหนึ่ง หลักการนี้รวมถึงหลักการใกล้เคียงกันอีกอย่างหนึ่งก็คือ หลักการช่วยตนเอง (Self help) เพราะจะทำให้ตัวเองพึ่งตนเองได้ ก็จะต้องการช่วยตัวเองอย่างน้อยก็ส่วนหนึ่ง การที่คนที่ดี ชุมชนที่ดี จะพึ่งตนเองได้นั้น จะต้องมียปัจจัย 5 ตัวด้วยกัน เรียกว่า TERMS (Technology, economic, resource, mental and social - cultural) นั้นจะต้องพึ่งตนเอง ได้ทางเทคโนโลยี คือ มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็น (T) ต้องมีอาชีพและ รายได้พออยู่พอกิน (E) มี ทรัพยากรธรรมชาติ (R) เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ พอได้ พึ่งพาอาศัย มีจิตใจที่เข้มแข็งและแน่วแน่ว่าจะพึ่งตนเองได้ รวมทั้งรู้จักพอในทรัพยากรที่มีอยู่ (M) และประการสุดท้าย คือ ปัจจัยทางสังคม และวัฒนธรรม (S) คือ การมีคนจำนวนหนึ่งที่สมควรสามัคคี มีผู้นำที่เข้มแข็ง มีค่านิยม และอุดมการณ์ส่งเสริมการพึ่งตนเอง ดังนี้แล้ว ก็จะทำให้คน หรือชุมชนพึ่งตนเองได้

หลักการ BAN (Balance, ability and networking) หลักการ BAN ประกอบด้วย 3 ประการคือ

1. การรักษาสมดุล ที่มีทั้งในคนแต่ละคนนั่นคือ สุขภาพอนามัย ถ้าไม่สมดุล คือ การเจ็บป่วย ในครอบครัว คือ ครอบครัวมั่นคง ถ้าครอบครัวไม่สมดุลคือ ครอบครัวแตกแยก ชุมชนสมดุล คือ ชุมชนที่เข้มแข็ง หรือ ชุมชนที่มีความสมควรสามัคคี

2. การสร้างความสามารถนั่นคือความสามารถในการทำให้เกิดการพึ่งตนเองได้ ซึ่งจะต้องมี 5 ด้านคือเทคโนโลยีเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติ จิตใจและสังคม วัฒนธรรมที่ได้กล่าวมาแล้ว

3. การสร้างเครือข่าย หรือ การมีเพื่อน พันธมิตร การพัฒนา หรือ อาจเป็นบุคคล ชุมชนองค์กรหนึ่งใดก็ได้ มิตรเหล่านี้จะเป็นที่พึ่งของกัน และ กัน อาจเรียนรู้จากกันและกัน ช่วยเหลือกันเวลามีปัญหาช่วยเหลือกันเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้า หรือ ช่วยเหลือกันป้องกันศัตรูคู่แข่งชั้นให้หุบยืมเทคโนโลยี หรือ งบประมาณ แก่กัน และกัน สรุปว่า การมีเพื่อนคู่คิด มิตรคู่ใจ มีประโยชน์หลายประการที่สำคัญก็คือ ช่วยให้เกิดการพัฒนาขึ้น

1) การรู้จักตนเอง คือ ตัวชุมชนที่จะใช้วิธีพัฒนาชุมชนแบบจัดการ จะต้องรู้จักตนเองหรือ ศึกษาตนเองชุมชนให้รู้ว่าสภาพของชุมชนเป็นอย่างไร มีโครงสร้างอย่างไร ประชากรเท่าไร องค์กรประกอบประชากรเป็นอย่างไร อาชีพอะไร รายได้รายจ่ายเป็นอย่างไร การศึกษา ศาสนา อนามัย การเมือง กายภาพ หรือ ทรัพยากรเป็นต้น เป็นอย่างไร มีปัญหา อะไรบ้าง ปัญหาทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง กายภาพ มีอะไรบ้างและความต้องการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และกายภาพ มีอย่างไรบ้าง จากตรงนั้นจะได้รู้ศักยภาพตนเอง ความสามารถของตน โอกาสของตน และปัญหาอุปสรรค การ บรรลุเป้าหมายว่ามีอย่างไรบ้าง การวิเคราะห์ชุมชนเช่นนี้ใช้หลัก SWOT (Strength, Weakness, Opportunity และ Threat)

2) การส่งเสริมการศึกษาอบรมการจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพึ่งพาการศึกษาอบรม การจัดการทั่วไป ต้องมีการวางแผน การจัดทำลงมือดำเนินการ และการประเมินผล ล้วนต้องการการศึกษาอบรม เพราะมิฉะนั้น จะทำสิ่งเหล่านั้นไม่ได้ และสืบเนื่องมาจากการรู้จักตนเองข้างต้น เมื่อรู้ว่าตัวเองมีปัญหาอะไร หรือความต้องการอะไร ก็อาจต้องแก้ด้วยการศึกษาอบรมเรื่องอาชีพ เรื่องอนามัย เรื่องการเมือง หรือแม้แต่เรื่องกายภาพ

3) การสร้างกลุ่มช่วยตัวเองการจัดการจะต้องมีกลุ่มรองรับกลุ่มนี้อาจเป็น คณะกรรมการ คณะทำงาน เช่น กลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์ ธนาคารข้าว ธนาคารควาย บริษัทชุมชน หรือ กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยตัวเอง กลุ่มเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการ เพราะจะได้มีผู้จัดการ และ คนทำงานประเภทอื่น ๆ ที่จำเป็นในการบรรลุเป้าหมายของการจัดการ

4) การพัฒนาชุมชนแบบจัดการได้ เป็น 4 ข้อดังนี้คือ

1. หลักการประชาธิปไตยในการดำเนินงาน
2. หลักการใช้ผู้นำท้องถิ่น
3. หลักการใช้วัฒนธรรมท้องถิ่น
4. หลักการพหุภาคีในการดำเนินงาน

หลักการพัฒนาชุมชนแบบจัดการ บอกลักษณะของการจัดการให้บรรลุถึงเป้าหมาย ระบุปัจจัยที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคณะและชุมชน ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ คือ การช่วยกันคิดการพัฒนาและวิจัยโดยมีส่วนร่วมการพึ่งพาตนเองตามโมเดล TERMS หลักการสมดุล สามารถ และเครือข่าย (3 ส = สมดุล สามารถ และสหภาพ) และที่สำคัญที่สุด การจัดการ รวมทั้งหลักการเรื่องประชาธิปไตย ผู้นำท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่น และหลักพหุภาคีในการพัฒนา การดำเนินการเหล่านี้ต้องเป็นกระบวนการเป็นระเบียบ เป็นขั้นเป็นตอน จะทำให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาได้โดยในแต่ละด้านของชุมชนจะมีประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน (สัจญา สัจญาวิวัฒน์ , 2541 : 30 - 36).

การรวมกลุ่มองค์กรประชาชน

1. ประโยชน์ของกลุ่มในงานพัฒนาชนบท การทำงานเป็นกลุ่มถือเป็นหัวใจของงานพัฒนาชนบท ประโยชน์ของโดยสรุปดังนี้

(ก) กลุ่มมีอิทธิพลต่อบุคคล สามารถที่จะใช้กิจกรรมเป็นสื่อในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และท่าทีของสมาชิกให้คล้อยตามหรือปฏิบัติตาม

(ข) กลุ่มช่วยส่งเสริมการทำงานร่วมกันแบบประชาธิปไตย เมื่อรวมกลุ่มกันแล้วเปิดโอกาสให้สมาชิกได้อภิปรายถกเถียงปัญหาตลอดจนเสนอความคิดใหม่ ๆ ซึ่งจะทำให้มีการร่วมออกความคิดเห็นหรือหาทางแก้ไขปัญหาในเรื่องนั้น ๆ

(ค) การทำงานเป็นกลุ่มช่วยให้ประหยัดเวลาและแรงงานและยังก่อให้เกิดพลังหรืออำนาจต่อรอง

2. ประเภทของกลุ่ม กลุ่มหรือองค์กรประชาชนอาจแบ่งได้หลายแบบ ดังนี้

(ก) แบ่งตามเกณฑ์ของกฎหมาย ได้แก่ กลุ่มแบบทางการ (Formal group) และกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ (Informal group) กลุ่มแบบทางการคือ กลุ่มที่มีกฎหมายรองรับและต้องจดทะเบียนตามกฎหมายจึงจะถือว่า เป็นกลุ่มที่ถูกกฎหมาย เช่น สหกรณ์ การเกษตร และ กลุ่มเกษตรกร เป็นต้น

ส่วนกลุ่มแบบไม่เป็นทางการคือ กลุ่มที่ไม่มีกฎหมายรองรับหรือมี กฎหมายรองรับแต่สมาชิกไม่ปรารถนาที่จะจดทะเบียนเป็นกลุ่มที่สมาชิกรวมตัวกันเองตามความสนใจที่มีอยู่ร่วมกัน เช่น กลุ่มทำนาถ้ำ กลุ่มแม่บ้านและ การลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นต้น กลุ่มแบบไม่เป็นทางการนี้อาจเปลี่ยนเป็นกลุ่มแบบทางการต่อไปก็ได้

(ข) แบ่งตามระดับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับกลุ่มได้แก่กลุ่มปฐมภูมิ (Primary group) และ กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary group) กลุ่มแบบปฐมภูมิเป็นกลุ่มขนาดเล็ก สมาชิกทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ การดำเนินงานและประเมินผลกิจกรรม กลุ่มขนาดเล็กนี้สมาชิกส่วนมากมีความรู้จึกมักคุ้นอย่างทั่วถึงเป็นกลุ่มที่เหมาะสมในการปรึกษาหารือ แก้ปัญหาต่าง ๆ องค์การขนาดเล็กส่วนมากมักเป็นกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ เช่น กลุ่มธนาคารยา ธนาคารข้าว และ กลุ่มออมทรัพย์ เป็นต้น

หากเป็นกลุ่มแบบทางการก็หมายถึง กลุ่มระดับล่างซึ่งตามโครงสร้างมีหลายระดับ เช่น สหกรณ์ เครดิทยูเนียน และ กลุ่มระดับตำบลของสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น ส่วนกลุ่มทุติยภูมิเป็นองค์กรแบบตัวแทน ซึ่งเกิดจากความจำเป็นที่สมาชิกที่มีจำนวนมากเกินไป ไม่สามารถมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนและทุกกิจกรรมได้ จึงต้องแบ่งสมาชิกทั้งหมดออกเป็นกลุ่มย่อยระดับหมู่บ้านหรือตำบล

4. ขนาดของกลุ่มและฐานะของสมาชิก กลุ่มจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ผู้แสดงความเห็นว่ากลุ่มที่มีขนาดพอเหมาะที่จะดำเนินงานได้ด้วยความคล่องตัว ควรไม่เกิน 7 คน 14

(สุรพล กาญจนะจิตรา, 2521 : 256).

ได้สรุปต่อไปนี้เกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มได้แก่ ทำไมชาวบ้านจึงอยากรวมกลุ่ม มีปัจจัยหรือความจำเป็นอะไรบุคคลใด หรือกลุ่มมีบทบาทในการริเริ่มสมาชิกหวังผลอะไรในการเข้าร่วมกลุ่มและสิ่งที่คาดหวังมีทางเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดลักษณะของสมาชิกกลุ่มการพัฒนาชุมชนเป็นการกระตุ้นบุคคลให้ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานเป็นหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของกลุ่มคือ การ

แนะนำถ่ายทอดความรู้ในวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต ด้านอื่น ๆ เช่น การใช้ปุ๋ย การฉีดวัคซีนสัตว์เลี้ยง การรักษาอนามัยเบื้องต้น เป็นต้น เนื่องจากจุดหมายปลายทางของการรวมกลุ่มคือ การที่กลุ่มสามารถเจริญเติบโตจนกระทั่งมีพลังอำนาจในการต่อรองและพลังการต่อสู้ที่แข็งแกร่งยิ่ง ๆ ขึ้นตามลำดับ ฉะนั้นกลุ่มจะต้องมีการขยายตัวในด้านกิจกรรมเพิ่มจำนวนสมาชิก การจัดระบบกลุ่มจะต้องคำนึงถึงเอกภาพการเคลื่อนไหวและเป้าหมายร่วมการรวมกลุ่มในรูปของสหพันธ์จะมีความมั่นคงกว่า

การรวมกลุ่มขนาดใหญ่เพียงกลุ่มเดียว การพัฒนาชุมชน หรือ คุณภาพชีวิตของสมาชิกการรวมกลุ่มเกษตรกรรมอย่างไม่มีเงื่อนไขเพื่อการพัฒนาเป็นอยู่ของสมาชิกโดยการรวมตัวกันในรูปแบบกลุ่ม

การพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นสำหรับคนในชุมชนทั้งในด้านการเพิ่มพูนความรู้ทักษะการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และพฤติกรรมไปในทิศทางที่พึงประสงค์ หรือ ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคมสำหรับงานพัฒนาชุมชนเราให้การศึกษาแก่ประชาชนควบคู่ไปกับ โครงการพัฒนาโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้คนชุมชนรู้จักตนเองรู้จักท้องถิ่นรู้จักคิดและดำเนินการยกระดับความเป็นอยู่ของตนเองมีความมั่นใจตนเองพึ่งตนเองได้และรู้จักการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มส่วนในด้านเนื้อหาสาระที่ควรจัดให้แก่ชุมชนชนบทหรือชุมชนเกษตรกรรม นั้นได้มีผู้ เชี่ยวชาญเสนอแนะไว้ 4 ด้าน (Coombs and ahmed , 1974 : 15) คือ

ก. ความรู้พื้นฐานซึ่งมุ่งให้ความรู้ในด้านการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อความหมายและแสวงหาความรู้ทั่วไป

ข. เนื้อหาด้านการปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว เช่น ความรู้และแนวปฏิบัติในเรื่องสุขภาพอนามัย โภชนาการ การดูแลและจัดบ้านการเรือน การอบรมเลี้ยงดูเด็ก การวางแผนครอบครัว เป็นต้น

ค. ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความชำนาญ เฉพาะด้านหรือ เฉพาะสาขาเพื่อเป็นประโยชน์ในการทำมาหากินเลี้ยงชีพมีความรู้พื้นฐานด้านเศรษฐกิจ การวางแผนงาน การจัดการด้านตลาด การทำบัญชีแบบง่าย ๆ

ง. ด้านการพัฒนาชุมชน โดยมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นในชุมชน และ สถาบันมีอยู่ในชุมชน ให้ความรู้ด้านการจัดการและบริหารองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นการรวมกลุ่มและการสหกรณ์ตลอดจน โครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ เป็นต้น (ดร. ชีรวัดน์ นิจนตร, 2528 : 52 - 53).

ส่วน นิรุติ ไชยกุล (นิรุติ ไชยกุล, 2522 : 25 - 26). ได้ระบุจุดมุ่งหมายของการพัฒนาชุมชนไว้ 4 ประการ ซึ่งเน้นถึงการพัฒนาคนเป็นเป้าหมายที่สำคัญกว่าการพัฒนาวัตถุหรือสิ่งแวดล้อมจุดมุ่งหมายดังกล่าวได้แก่

1. เปลี่ยนทัศนคติของประชาชนจากสภาพหรือสถานการณ์อันแก่ล้ำสมัยให้หันมาสนใจและทำความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อจะได้เป็นผู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และมีความคิดก้าวหน้า

2. ให้ประชาชนมีความสำนึกในการเป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนรู้จักร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและปรับปรุงความเป็นอยู่ของชุมชนเพื่อความเจริญของตนเองและชุมชน

3. ให้ประชาชนมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองต่อชุมชนและประเทศชาติ ให้ประชาชนรู้จักตนเอง

ความกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มและปรับปรุงความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม โดยรัฐบาลจะเข้าช่วยเหลือเมื่อเกินขีดความสามารถของชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์ , 2522 : 16 - 19) ได้อธิบายถึงขอบเขตของการพัฒนาชุมชนไว้ว่า จะต้องการพัฒนาพร้อมกันไปหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา สังคม และ วัฒนธรรม ครอบครัวและประชากรอนามัย และ สาธารณสุข รวมทั้งการพัฒนาด้านนันทนาการหรือการพักผ่อนหย่อนใจ ถ้าหากมีการวางแผนพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวพร้อมกันก็จะช่วยให้เกิดการสนับสนุนเต็มที่ซึ่งกันและกันอย่างมาก การพัฒนาแต่เพียงด้านหนึ่งด้านใดมักจะไม่ว่างประสบความสำเร็จ หรือ ถ้าประสบความสำเร็จก็จะไม่ยืนยาวหรืออยู่ได้ไม่นาน ดังนั้น ขอบข่ายในการพัฒนาชุมชน จึงควรประกอบด้วยกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาด้านการเมือง โดยการส่งเสริมให้สมาชิกของชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นสมาชิกของชุมชนและพลเมืองของประเทศ

2. การพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน โดยการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการใช้ทรัพยากร ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เช่น การใช้แรงงานอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดปัญหาการว่างงานในลักษณะต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงการและแนวความคิดตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตหรือการประกอบอาชีพให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงรู้จักใช้เทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น

3. การพัฒนาชุมชนด้านสังคม โดยพัฒนาสถาบันและองค์การทางสังคมประเภทต่าง ๆ ให้มีการเปลี่ยนแปลงที่ถูกต้อง เช่น วิธีการเลี้ยงดูและอบรมบุตรหลานของครอบครัว การส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ เช่น สมาคมของผู้ที่ประกอบอาชีพเดียวกัน กลุ่มพ่อค้า กลุ่มเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและช่วยให้มีความอบอุ่นใจกลุ่มเหล่านี้ถ้าได้รับการส่งเสริมให้มีขึ้นในชุมชนก็จะช่วยให้ชุมชนนั้นเจริญก้าวหน้าได้เร็ว

4. การพัฒนาชุมชนด้านการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในระบบ และ นอกโรงเรียน

5. การพัฒนาชุมชนด้านอนามัย สาธารณสุข และนันทนาการ ได้แก่ การปรับปรุงภาวะแวดล้อมของชุมชนให้น่าอยู่

6. การพัฒนาชุมชนด้านวัฒนธรรม ได้แก่ การรักษาศิลปะ วรรณคดี ประเพณี และ ค่านิยมที่ยังเหมาะสมกับกาลสมัย (ดร. ชีรวัดน์ นิจนตร, 2528 : 29 - 30).

เทคนิค A – I – C (Appreciation influence Control)

AIC เป็นเทคนิคที่พัฒนามาแนวความคิดของสถาบันเอกชน ชื่อ Organization for Development : an International institute (ODDII) ตั้งขึ้นโดย ทูริค ซาโต้ และ วิลเลียม อีสมิธ (Ms. Turid Sato and Dr. William E. Smith) กระบวนการนี้ได้นำมาทดลองและเผยแพร่ในประเทศไทยโดยสถาบัน ODDI ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน (PDA)

จากการศึกษาได้พบว่า กระบวนการเทคนิค AIC เป็นกระบวนการที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้ร่วมพัฒนาชุมชนและยังมีศักยภาพที่จะขยายผลได้ เทคนิค AIC ที่นำมาประยุกต์สำหรับการประชุม ระดมความคิดในการพัฒนาหมู่บ้าน คือ เทคนิคการระดมความคิดที่ให้ความสำคัญต่อความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาคเป็นกระบวนการที่นำเอาคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (อรพินท์ สฟโชค 2537 : 13).

กระบวนการเทคนิค AIC เป็นเทคนิคที่ง่าย และสามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมสำหรับการวางแผนพัฒนาหมู่บ้านและกำหนดแผนปฏิบัติและยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการระดมความคิดและขั้นตอนที่จะความแนวความคิดและความต้องการไว้ในแผนได้ เพราะในส่วนรายละเอียดของเทคนิค AIC มีเทคนิควิธีการประชุมระดมความคิดที่เปิดโอกาสให้ผู้ร่วมระดมความคิดได้มีส่วนร่วมอย่างเป็นประชาธิปไตย มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งทำให้เข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการ และ ศักยภาพของผู้ที่ระดมความคิดทุกคน (ชนพรรณ ธานี, 2540 : 91)

เทคนิค AIC เป็นวิธีการที่รวมพลังปัญญา และ พลังสร้างสรรค์ ของแต่ละคนเข้ามาเป็นพลังในการพัฒนา ซึ่งมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (อรพินท์ สฟโชคชัย, 2537 : 3).

1. ขั้นตอนการสร้างความรู้ (Appreciation หรือ A)

เป็นขั้นตอนการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ขั้นตอนนี้จะเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงข้อคิดเห็นรับฟังและหาข้อสรุปร่วมกันอย่างเป็นประชาธิปไตยโดยใช้การวาดรูปเป็นสื่อในการแสดงข้อคิดเห็นแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ 1) การวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านในปัจจุบัน 2) การกำหนดอนาคตของหมู่บ้านว่าต้องการให้เกิดการพัฒนาในทิศทางใด (A2)

2. ขั้นตอนการสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence หรือ I)

คือ ขั้นตอนการหาวิธีการที่จะทำให้พัฒนาหมู่บ้านตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในช่วง (A2) และเป็นช่วงการหามาตรการหรือวิธีการในการพัฒนาและการค้นหาเหตุผลเพื่อจัดลำดับความสำคัญตามความเห็นกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุม แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ 1) การคิดโครงการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ 2) การจัดลำดับความสำคัญของโครงการโดยแยกออกเป็น 3 ประเภท คือ กิจกรรม หรือ โครงการที่ชาวบ้านทำเอง กิจกรรมหรือโครงการที่ชาวบ้านทำเองบางส่วนและขอความช่วยเหลือจากแหล่งทุนภายนอก และ กิจกรรมหรือโครงการที่สามารถขอจากภาครัฐโดยผ่านตำบล

3. ขั้นตอนการสร้างแนวปฏิบัติ (Control หรือ C)

คือ การนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ มาสู่การปฏิบัติและจัดกลุ่มผู้ดำเนินงานซึ่งจะรับผิดชอบต่อโครงการหรือกิจกรรมขั้นตอนนี้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ 1) การแบ่งกลุ่มรับผิดชอบ 2) การตกลงในรายละเอียดในการดำเนินงาน

สรุป เทคนิค AIC เป็นเทคนิคที่ระดมความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนเพื่อช่วยกันวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชน เป็นเทคนิคที่มีศักยภาพในการสร้างพลังและกระตุ้นการยอมรับของชาวบ้านให้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเอง (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543 : 91 – 94).

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Process - SLP)

กระบวนการเรียนรู้แต่ละขั้นตอนปฏิบัติงานและประชาชนอาจใช้วิธีการปฏิบัติงานให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ เช่น การระดมสมอง การปฏิบัติการกลุ่ม เป็นต้น กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (ชนพรธ ธานี 2540 : 103).

1. ตระหนักรับรู้ปัญหา (Identify problem) ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนแรกที่จะแก้ไขปัญหาคือ จะต้องทำให้ประชาชนทราบก่อนว่า มีปัญหาอะไรบ้างและเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในปัญหานั้น

2. หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา (Explore Alternative) มีขั้นตอนย่อย ๆ ในการหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคือ การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา เพื่อพิจารณาถึงปัญหาว่ามีสาเหตุมาจากอะไรและอะไรเป็นสาเหตุที่แท้จริงของปัญหานั้นและการพิจารณาหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาโดยพิจารณาว่าปัญหาต่าง ๆ นั้นมีวิธีการแก้ปัญหได้ด้วยวิธีการใดและแสวงหาทางเลือกที่หลากหลายและเหมาะสมมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหา

3. ตัดสินใจเลือกทางเลือก (Select appropriate alternative) เป็นขั้นตอนการตัดสินใจว่า ทางเลือกต่าง ๆ ที่สามารถแก้ไขปัญหานั้น ทางเลือกใดมีความเหมาะสมหรือมีความเป็นไปได้มากที่สุดสำหรับสภาพที่เป็นอยู่ในชุมชนซึ่งจะใช้กระบวนการคิดเป็นและกระบวนการอื่น ๆ เข้ามาเป็นแนวทางในการตัดสินใจ

4. เรียนรู้และลงมือปฏิบัติตามทางเลือก (Learning and implementing) ซึ่งมีขั้นตอนย่อย ๆ คือ การวางแผนการดำเนินงานเป็นการดำเนินแนวทางการดำเนินงานตามทางเลือกที่กำหนดว่าจะต้องทำอะไร ใครเป็นผู้กระทำและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งในขณะที่ปฏิบัติงานก็จะได้เรียนรู้วิธีการปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอน ที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดการเรียนรู้และเกิดทักษะในการปฏิบัติ

5. การปรับปรุง (Improvement) ในระหว่างการดำเนินงานอาจเกิดปัญหาขึ้นได้จะต้องมีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ ถ้าแก้ไขปัญหานั้นได้เป็นที่พอใจ ก็ถือว่าปัญหาที่ประสบอยู่หมดไป ก็ดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ต่อไป แต่ถ้าประเมินผลแล้วผลที่

ออกมาไม่น่าพอใจ คือ ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ก็ต้องเริ่มต้นพิจารณา วิเคราะห์ปัญหา และ อาจจะต้องหาทางเลือกใหม่ เริ่มต้นตามกระบวนการ SLP ใหม่

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

(Esman , 1974 : 12) ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาชนบทว่าประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองการรวมตัวกันขึ้นเป็นองค์กรของประชาชนในชนบท จึงนับเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่จะทำให้เป้าหมายการพัฒนาสำเร็จลุล่วงไปได้เร็วในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับการพัฒนาชนบทจึงมองในแง่ที่ว่าองค์กรในฐานะเป็นระบบหนึ่งของสถาบันที่ทำหน้าที่ในภาคชนบทซึ่งมีความสัมพันธ์ภายในระหว่างสมาชิกในชุมชนและ ในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ในแนว ดังนั้น ก็คือการเน้นถึงความสัมพันธ์และการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันท้องถิ่น กับ โครงสร้างอื่นที่ให้บริการจัดสรรทรัพยากรซึ่งรวมไปถึงตัวแทนของรัฐส่วนกลางพรรคการเมืองและภาคเอกชน (Uphoff and Exman, 1982 : 4).

จากการศึกษาของ คัฟแมน (Kuafman อ้างถึงใน อนุภรณ์ สุวรรณสทิศกร, 2529 : 27) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดทำกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

George H. Axinn ได้กล่าวว่า การพัฒนาชนบทนั้นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงให้กับคนในชนบทนับหมื่นนับแสน แต่การเปลี่ยนแปลงทุกชนิดมิได้หมายถึงการพัฒนาเสมอไป การพัฒนาหมายถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ผู้ที่กำลังเปลี่ยนแปลงนั้นเห็นว่าเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาในอีกแง่หนึ่ง การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้เกี่ยวข้องกับความสามารถในการผลิตอุปทาน (Supply) การตลาด การปกครอง การดำรงชีวิตส่วนบุคคล สุขภาพอนามัย และการเรียนรู้ กล่าวอีกนัยหนึ่งการเปลี่ยนแปลงที่พึงปรารถนานั้นมีอำนาจเพิ่มและเป็นอำนาจที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองและระบบอื่นภายนอก

J.E Kocker กล่าวว่าในด้านสังคม การพัฒนาหมายถึง การก่อให้เกิดความยุติธรรม และถาวร เลิกกีดกันและยังต้องหมายถึงการช่วยเหลือประชาชน ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาได้สิ่งที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

คลาก เบเซอร์ (Neher 1970) ได้วิจัยวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้าน โดยแบ่งชาวบ้านออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มการเมือง กลุ่มไม่สนใจการเมือง และกลุ่มผู้นำเพื่อที่จะศึกษาที่มาของความเปลี่ยนแปลงในชนบท ผู้วิจัยจึงเลือกวิจัยในหมู่บ้าน 3 แห่ง ในเชียงใหม่โดยศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับครัวเรือนที่สำรวจและข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะผู้นำในแต่ละหมู่บ้าน สำรวจสภาพการเป็นเจ้าของที่ดินและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละครัวเรือนเปรียบเทียบผู้ที่ผู้นำของแต่ละหมู่บ้าน เสนอว่า ชาวบ้านเองก็สามารถนำความเปลี่ยนแปลงการพัฒนามาสู่หมู่บ้านได้ เมื่อทราบถึงกิจกรรมของผู้นำแล้วทำให้สรุปได้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะไม่มีส่วนในการเมืองเพราะไม่อาจติดต่อผู้อยู่เหนือกว่าโดยตรงการเรียกร้องสิ่งต่าง ๆ ในระดับอำเภอมาจากกลุ่มผู้นำระบบการเมืองไม่มีความหมายสำหรับชาวบ้านโดยผ่านสมาคมต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบของการเมืองในชนบทไทย ซึ่งยังคงสามารถสนองความต้องการการเปลี่ยนแปลงในชนบท งานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตแบบต่าง ๆ การสอบถามผู้ให้ข่าวสำคัญ การจดบันทึกในสนาม

เฮอเบิร์ต รูบิน (Rubin , 1973 : 425 - 444) ได้ศึกษาบทบาทของสภาตำบลในการริเริ่มและดำเนินโครงการต่างๆ ของตำบลรูบินได้พบว่าสภาตำบลซึ่งมีกำนันเป็นประธานจะมีความคิดริเริ่มจัดทำโครงการมากกว่าสภาตำบลที่มีนายอำเภอทำหน้าที่เป็นประธานที่ประชุมและในหมู่บ้าน ผู้นำด้วยกันจะมีผู้นำหลักที่ทำการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพียงไม่กี่คน รูบินยังพบอีกว่าส่วนใหญ่แล้วผู้นำและประชาชนในชนบทไทย

หวังพึ่งราชการให้ไปจัดทำสิ่งต่าง ๆ ให้มากกว่าที่จะคิดทำด้วยตนเอง แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความเกรงใจที่จะเรียกร้องต่อทางราชการที่มากเกินไป

ยูซอม (Usom , 1966 : 54) ได้วิจัยเรื่องนวัตกรรมในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผู้นำ ซึ่งได้แก่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู และ เจ้าของร้าน มีระดับการศึกษา ความสนใจ ข่าวสาร หรือ ฐานะทางเศรษฐกิจเหนือชาวบ้านคนอื่น ๆ และ ยังมีทัศนคติสมัยใหม่ยอมรับ การเปลี่ยนแปลงและ นวัตกรรมใหม่ๆ อีกด้วยการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสำเร็จ ของสถาบันเกษตรกรพบว่า ลักษณะพื้นฐานของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ได้แก่ อายุ, ระดับ การศึกษา, จำนวนคนและแรงงานในครอบครัวรายได้, และ ความรู้ทางการเกษตรของ กลุ่มเกษตรกรไม่มีความสัมพันธ์ความสำเร็จของกลุ่มเกษตรกรแต่ปัจจัยสภาพจิตวิทยาสังคม ที่เกี่ยวข้องกันกลุ่มเกษตรกร คือ ความรู้ความเข้าใจของสมาชิกต่อระเบียบข้อบังคับ, การมี ส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรและความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ บริหารงานกลุ่มเกษตรกร (นภา ชมไพบุลย์, 2530 : 23-31).

งานวิจัยในประเทศ

สมใจ เข้มเจริญ (2531 : 36) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบล สะเอียบ อำเภอ สอง จังหวัด แพร่ พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

วิรัตน์ สมสินทรัพย์ (2533 : 117 - 118) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสตรี ในกิจกรรมคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน ในอำเภอ ท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าการ ศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน

นิรันดร์ คำวงศา (2508 : 33 - 42) ได้ศึกษาผลการส่งเสริมการเกษตรโดยจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรที่ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่าสมาชิกกลุ่มเกษตรกรได้รับความรู้ทางเกษตรจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่วิชาการที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะมาบรรยายให้คำแนะนำเป็นเรื่อง ๆ ตามคำเชิญของกลุ่มเกษตรกรเป็นโอกาสให้

บุญเลิศ ชัยวงศ์ (2527 : 106) ได้กล่าวถึง ผลการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรไว้ว่า กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งขึ้นมา เมื่อ พ.ศ. 2515 มีประสพการณ์น้อยกว่าสหกรณ์รัฐบาลปล่อยให้ กลุ่มเกษตรกรดำเนินงานอย่างอิสระดิ้นรนช่วยเหลือตนเอง มีกลุ่มเกษตรกรทั้งหมดทั่วประเทศ 3,800 กลุ่ม มีกลุ่มที่ประสพผลสำเร็จประมาณ 500 กลุ่ม เท่านั้น กลุ่มที่ยังไม่ประสพผลสำเร็จพอสรุปปัญหาได้ 4 ประการคือ ประการแรกเรื่องการศึกษา ก่อนข้างต่ำของสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ประการที่สองเรื่องราคาผลผลิตต่ำ ประการที่สามคือ เกษตรกรยากจน และ ประการที่สี่ ผู้มีอิทธิพลทางการค้าในท้องถิ่นครครารับซื้อและข่มขู่มิให้นำผลผลิตไปขายข้ามเขต

ศิริ ผาสุก (2528 : 75 -85) ศึกษาพบว่ากลุ่มเกษตรกรที่มีการพัฒนาก้าวหน้าแล้ว เช่น กลุ่มเกษตรกรทำนาเจนีง จังหวัดสุรินทร์ มีบทบาทในการช่วยเหลือเกษตรกรทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกโดยส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเกษตรกร

จากการศึกษาของ อาสาพหุ เกษมทรัพย์ (2524 : 28) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนของผู้ปกครองในเขต อำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมในโรงเรียนชุมชน

อารยา วัฒนกิจ (2526 : 79) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอลองหลวง จังหวัด ปทุมธานีพบว่าระดับรายได้มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

จากการศึกษา วรรณกิจ ชมดี (2524 : 108) เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าการเคยเป็นสมาชิกกลุ่มอื่นมาก่อนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาของ ลัดดาวัลย์ อนุกุล (2522 : 176) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ของสตรีอาสาสมัคร พบว่า สตรีอาสาสมัครที่เคยได้รับการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแผนงาน และ อุปสรรคการทำงานเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าสตรีอาสาสมัครที่ไม่เคยเข้าร่วมการประชุม

สกนธ์ จันทักษ์ (2528 : 79) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยบางประการที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล จังหวัดตรัง พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่ได้รับฟังข่าวสารมากมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชน ตำบลมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่มีการรับฟังข่าวสารน้อย

กิตติ คันทา (2536 : 64 - 65) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท อ. แวงใหญ่ จ. ขอนแก่น พบว่า การได้รับข่าวสารมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท

ยงยุทธ บุราสิทธิ์ (2533 : 41 - 46) ได้กล่าวถึงหลักการกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมในงานพัฒนาชุมชนในเชิงจิตวิทยามีดังต่อไปนี้

1. การสร้างแรงจูงใจในสังคม (Social Motives) เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันทำงาน
2. การสร้างความภูมิใจให้กับสมาชิก โดยผู้นำต้องให้ความสนใจต่อสมาชิกในกลุ่มเท่า ๆ กัน

จินตนา ทองรอด (2539 : 101 – 103) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในโครงการข่าวน้ำฝนนในเขตเกษตรล้าหลังของชาวนา : ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองเสา ต. แม่เปา กิ่งอำเภอพญาเม็งราย จ. เชียงราย ได้เสนอและเทคนิคการประชาสัมพันธ์ในการกระตุ้นให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วม มีดังต่อไปนี้

1) การใช้สื่อบุคคลในการติดต่อสื่อสารกันโดยตรง โดยอาศัยตัวนำในการเปลี่ยนแปลง (Change agent) ซึ่งได้แก่กำนันผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน เป็นผู้เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับโครงการให้ชาวบ้านทราบ

2) การใช้สื่อมวลชน (Mass media) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนความสำคัญต่อความคิดและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน กระบวนการ AIC จะช่วยกระตุ้นสร้างบรรยากาศ

และเปิดโอกาสให้ผู้แทนสตรีในระดับหมู่บ้าน การนำสตรีเข้าร่วมประชุมเป็นวิธีการหนึ่งที่พัฒนาศักยภาพ และ ความตื่นตัวของสตรีในการพัฒนา

สุรัสวดี หุ่นยนต์ (2528 : 137 – 139) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาชุมชนของประชาชนยากจนผลการศึกษาพบว่า ลักษณะที่ประชาชนยากจนเข้าร่วมในงานพัฒนาชุมชน อยู่ในลักษณะการเข้าไปเกี่ยวข้องมิใช่การมีส่วนร่วม เพราะประชาชนส่วนใหญ่มิได้เข้าไปมีส่วนร่วมริเริ่ม ค้นหาปัญหา และหาหนทางแก้ไข ปัญหา แต่ได้ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ จากผลการศึกษาดังกล่าว จึงได้เสนอแนวทางให้นักพัฒนาชุมชนทั้งหมด รัฐและเอกชน ได้พิจารณาดังนี้

1. การศึกษาชุมชนอย่างละเอียดก่อนการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน เพื่อทำความเข้าใจสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ประเพณี วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมทั้งวิถีคิด วิธีการทำงานของชุมชน

2. ให้ความสนใจและให้ความสำคัญแก่ประชาชนกลุ่มที่มีฐานะยากจนมากกว่าประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชนด้วยการทำความเข้าใจ สอบถามทุกข์สุข การดำเนินชีวิต และประกอบอาชีพของคนยากจน

3. กระตุ้นและให้การศึกษาแก่ประชาชนในชนบทให้เข้าใจสภาพปัญหา และ หาหนทางแก้ไขปัญหาของชุมชนตนเอง โดยเฉพาะการให้การศึกษาแบบไม่เป็นทางการ เช่น การจับกลุ่มพูดคุย การถกเถียงปัญหา เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเห็นประโยชน์จากการมีส่วนร่วม และ การเรียนรู้วิธีการทำงานจากกลุ่มประชาชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ วิธีการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน

4. การวางแผนดำเนินกิจกรรมของชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันการใช้ความสามารถแสวงหาผลประโยชน์ของส่วนรวม มาเป็นของตนเอง

5. การวางแผนดำเนินกิจกรรมของชุมชน ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการและความรู้ความสามารถของประชาชนในชุมชน

วรางคณา วงศ์มหาชัย (2535, บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “บทบาทของผู้นำในการพัฒนาองค์กรประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณี การพัฒนาองค์กรประชาชนระหว่างชุมชนของมูลนิธิพัฒนาอีสาน” ศึกษาในเชิงคุณภาพ ที่มีการกล่าวถึงบทบาทของผู้นำที่แตกต่างกันแต่ละขั้นตอนของกระบวนการในการพัฒนากลุ่ม 1) บทบาทผู้นำในขั้นตอนการก่อตัวของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาทผู้ให้การศึกษาในลักษณะของการประชุมให้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นการกระตุ้นให้เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่ม 2) บทบาทผู้นำในขั้นตอนการดำเนินการของกลุ่ม บทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาทผู้บริหารเป็นผู้วางระเบียบแบบแผนดำเนินการและของกลุ่ม บทบาทในขั้นตอนนี้ไม่แตกต่างไปจากขั้นตอนและจัดสรรทรัพยากรบุคคลให้เหมาะกับกิจกรรม 3) บทบาทผู้นำในขั้นการเจริญเติบโตของกลุ่ม บทบาทในขั้นตอนนี้ไม่แตกต่างไปจากขั้นดำเนินการมากนัก ซึ่งบทบาทที่ชัดเจน ได้แก่ บทบาทผู้บริหารที่ต้องปรับปรุงระเบียบกฎเกณฑ์และการดำเนินการของกลุ่มให้สอดคล้องกับสถานการณ์ มีการพิจารณาเพิ่มทุน เพิ่มสมาชิก และ เพิ่มกิจกรรม

ไพฑูริย์ โพธิสว่าง (2532 : น. บทคัดย่อ) ทำการศึกษาเรื่อง “ผู้นำชุมชนชนบทไทยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ศึกษาเฉพาะกรณีปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจและการสร้างอำนาจให้กับตน “ พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจของผู้นำชุมชนชนบท ได้แก่ ตำแหน่งใน

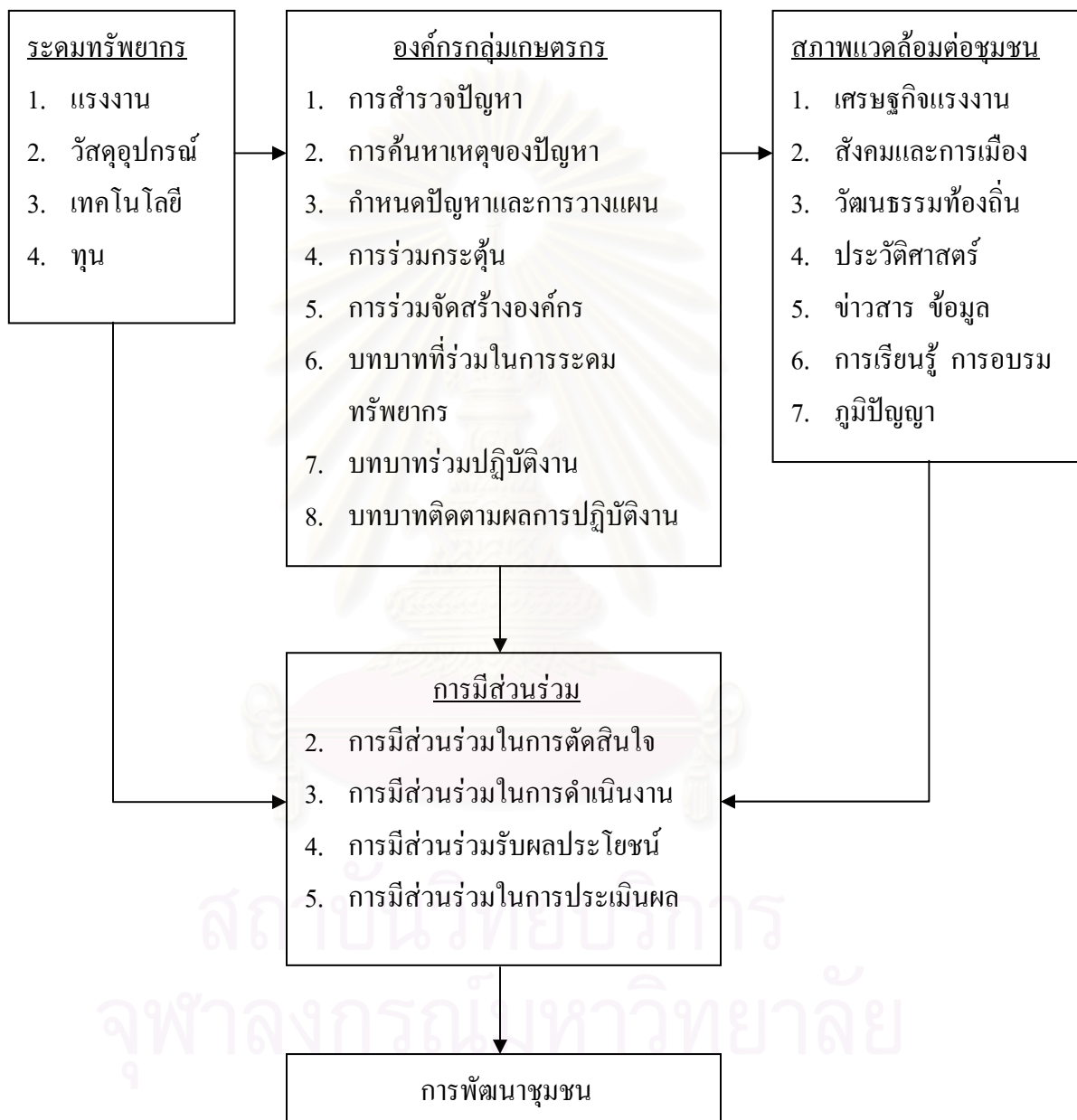
ทางสาธารณะ ความรู้ ความชำนาญ และ อายุ โดยผู้นำเหล่านั้นได้ใช้ปัจจัยหลายอย่าง ผสมผสานเกื้อกูลซึ่งกันและกัน หรือใช้ปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อสร้างอำนาจให้กับตน จากนั้น ผู้ศึกษาได้นำปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจดังกล่าวมาเปรียบเทียบดูความแตกต่างกัน ระหว่างผู้นำในชนบทดั้งเดิม และ ผู้นำในชุมชนกึ่งเมือง พบว่า

1) ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทดั้งเดิม มีแนวโน้มในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทางสาธารณะน้อย มีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้น้อยกว่า แต่ใช้ความชำนาญค่อนข้างมากและมีอายุสูงกว่าผู้นำในชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลงและชุมชนชนบทกึ่งเมือง

2) ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทกึ่งเมือง มีแนวโน้มไปในทางที่มีและใช้ตำแหน่งในทางสาธารณะมากกว่า มีแนวโน้มไปในทางที่มีความรู้มากกว่า แต่ใช้ความชำนาญค่อนข้างน้อย

3) ส่วนผู้นำในชุมชนชนบทที่กำลังเปลี่ยนแปลง มีอายุในระดับที่ใกล้เคียงกับผู้นำชุมชนชนบทกึ่งเมือง ซึ่งถือได้ว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างแท้จริง

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

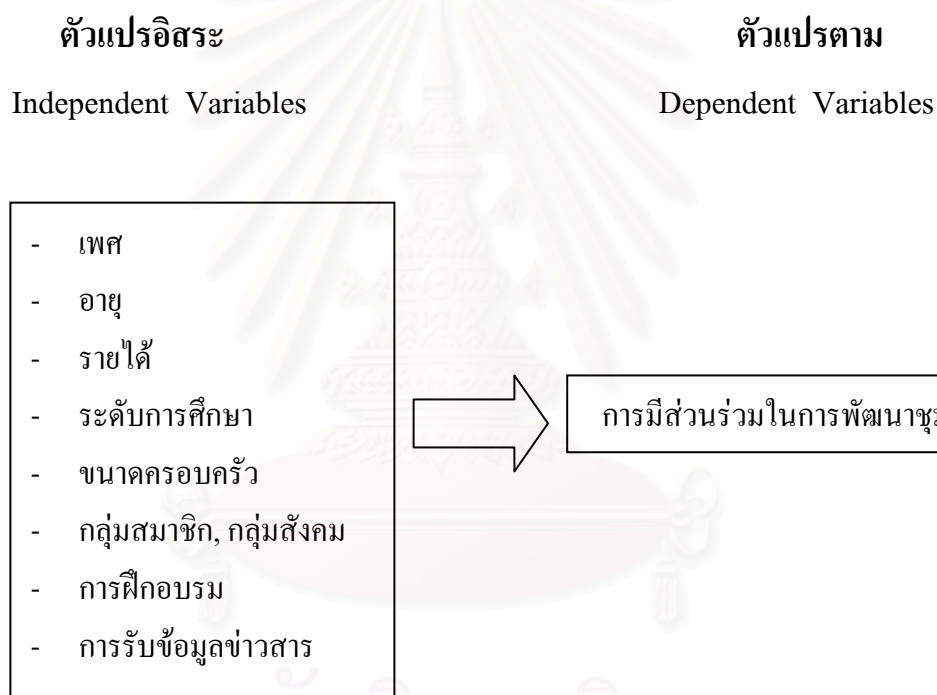

กรอบในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย แบ่งเป็น ตัวแปรอิสระ และ ตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว สมาชิกกลุ่มสังคม การได้รับการฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร

ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น จึงได้ประมวลแนวความคิดมาใช้ในการกำหนดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้โดยกำหนดให้ตัวแปรอิสระคือ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว สมาชิกกลุ่มสังคม การได้รับการฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร เป็นตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในเขต อำเภอนาง จ. นครศรีธรรมราช

สมมติฐาน

1. สมาชิกเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกเพศหญิง
2. สมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าที่มีอายุน้อย
3. สมาชิกที่มีรายได้มากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อย
4. สมาชิกที่มีระดับการศึกษามากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาน้อย
5. สมาชิกที่มีขนาดครอบครัวขนาดใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก
6. สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย
7. สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย
8. สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

จากสมมติฐานในข้างต้นสามารถนำมาเขียนแผนภูมิเพื่อที่จะนำมาใช้อธิบายถึงการวิจัยครั้งนี้ ได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

การมีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มที่เกษตรกรสวนยางไม้เรียงเข้าไปมีส่วนร่วมในการสำรวจปัญหาในด้านการสำรวจปัญหาการพัฒนาชุมชนการร่วมค้นหาเหตุของปัญหาในการพัฒนาชุมชน การร่วมกำหนดปัญหาและวางแผนการร่วมปฏิบัติงาน และการร่วมติดตามผลการปฏิบัติงานโดยแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ออกเป็น 5 ระดับ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง การที่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีดังต่อไปนี้

1. สำรวจปัญหา ค้นหาเหตุผลปัญหา
2. ร่วมกำหนดปัญหา และ วางแผน
3. ปฏิบัติตามโครงการ
4. รับผลประโยชน์จากโครงการ

ประเมินผลของโครงการและหาแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นต่อไป
กลุ่มเกษตรกรที่เป็นทางการ หมายถึงการรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรม

สมาชิก หมายถึง สมาชิกที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมและเข้าถือหุ้นของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

กลุ่ม หมายถึง การที่มีคนเข้ามารวมกันจัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อทำกิจกรรม กลุ่มที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

เกษตรกรสวนยาง หมายถึง ผู้ที่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และประกอบอาชีพเสริมด้านเลี้ยงสัตว์

การพัฒนา หมายถึง กระบวนการกระทำที่มุ่งปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง คุณภาพชีวิตและศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ชุมชนให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มเกษตรกรโดยให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ช่วยการดำเนินกิจการบางอย่างของกลุ่มเกษตรกรให้บังเกิดผลดีต่อสภาพแวดล้อมในชุมชน

ชุมชน หมายถึง เป็นที่ตั้งของกลุ่มเกษตรกรสวนยางชุมชนที่มีลักษณะเป็นการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติในชุมชนที่จะศึกษาโดยพื้นที่ครอบคลุม หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 หมู่ที่ 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง

จ. นครศรีธรรมราช หมู่บ้านทั้งหมด มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง รวมจำนวน 176 ครัวเรือน

เพศ หมายถึง เพศชายและเพศหญิง

อายุ หมายถึง ช่วงของวัยที่มีการเจริญเติบโตเจริญพันธุ์ของคน

รายได้ หมายถึง ผลตอบแทนที่ได้มาจากการประกอบอาชีพและใช้แรงงานและใช้สติปัญญาโดยใช้ความสามารถที่สุจริตและผลประโยชน์จากกลุ่มสวนยางไม้เรียง

ระดับการศึกษา หมายถึง การศึกษาในช่วงต่าง ๆ ที่ถูกกำหนดโดยหลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการและการศึกษาในหลักสูตรต่างๆ นอกโรงเรียน

ขนาดของครอบครัว หมายถึง จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่มีความสำคัญทางสายโลหิตมีความผูกพันต่อกันและมีหน้าที่กระทำต่อกันมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิด

สมาชิกกลุ่มสังคม หมายถึง กลุ่มหลากหลายที่มีกิจกรรมของกลุ่มให้สมาชิกร่วมกระทำและปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่มโดยเคารพ ความคิดเห็น และ ข้อตกลงร่วมกัน ที่จะทำอะไรหรือไม่ทำอะไร โดยมีเป้าหมายร่วมกันมีทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่ม

การฝึกอบรม หมายถึง สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ได้อบรมเรียนความรู้ในทักษะอาชีพเสริม การพัฒนาอาชีพการเสริมความรู้ในอาชีพเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างศักยภาพและเพื่อนำไปประกอบอาชีพเพิ่มรายได้

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากเอกสารวารสาร เช่น หนังสือพิมพ์ และ โทรทัศน์ วิทยุ หรือ การติดต่อระหว่างคนภายในกลุ่มและอื่น ๆ และการเรียนรู้จากการประชุมสัมมนา และบรรยายของหน่วยงานราชการและนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิและมีการถ่ายทอดจากประสบการณ์

ตัวแปรและการวัด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดความหมายและการวัดตัวแปรที่ศึกษาเพื่อความเข้าใจ โดยได้จากการสำรวจข้อมูล (Pre – Test) จำนวน 30 ชุด และ ทำให้ได้ ตัวแปร และค่าการวัดตัวแปร โดยกำหนดดังนี้คือ

1. เพศ ประกอบด้วย เพศชาย และ หญิง
2. อายุ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้
 - 2.1 อายุน้อย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี ลงมาถือว่าน้อย
 - 2.2 อายุมาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ที่มีอายุมากกว่า 40 ปี ขึ้นไป ถือว่ามาก
3. รายได้ แบ่งเป็น 2 ระดับ ดังนี้
 - 3.1 รายได้น้อย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีรายได้ ต่ำกว่า 7,000 บาทลงมาถือว่าน้อย
 - 3.2 รายได้มาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีรายได้มากกว่า 7,001 บาท ขึ้นไปถือว่ามาก
4. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น 2 ขนาดดังนี้
 - 4.1 ระดับการศึกษาน้อย คือ กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีการศึกษาน้อยกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถือว่ามีการศึกษาน้อย
 - 4.2 ระดับการศึกษามาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีการศึกษามากกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายถือว่ามาก
5. ขนาดของครอบครัว แบ่งเป็น 2 ขนาด ดังนี้
 - 5.1 ครอบครัวขนาดเล็ก คือสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีสมาชิกครอบครัวต่ำกว่า 5 คน ถือว่าน้อย

5.2 ครอบครัขนาดใหญ่ คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่มีสมาชิกมากกว่า 5 คนขึ้นไปถือว่ามาก

6. การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม แบ่งเป็น 2 ระดับดังนี้

6.1 การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมน้อย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมน้อยกว่า 2 กลุ่ม ถือว่าน้อย

6.2 การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมมาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่เป็นสมาชิกกลุ่มสังคมถือว่ามาก

7. การฝึกอบรม แบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

7.1 การฝึกอบรมน้อย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่เข้ารับการฝึกอบรมน้อยกว่า 2 ครั้งถือว่าน้อย

7.2 การฝึกอบรมมาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่เข้ารับการฝึกอบรมมากกว่า 2 ครั้งถือว่ามาก

8. การรับข้อมูลข่าวสาร แบ่งออกเป็น 2 ระดับดังนี้

8.1 การรับข้อมูลข่าวสารน้อย คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ที่เปิดรับข้อมูลสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์ ถือว่าน้อย

8.2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาก คือ สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่เปิดรับข้อมูลมากกว่าสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ต่อสัปดาห์

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงปริมาณกับการวิจัยทางมานุษยวิทยา ลักษณะงานวิจัยแบบสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยมานุษยวิทยา 2 วิธีการ 1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) 2. สังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม โดยได้กำหนดตัวแปรที่เป็นส่วนร่วมต่าง ๆ ตั้งเป็นสมมุติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามได้แก่กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียง หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 9 ต.ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช มีสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียง รวมจำนวน 176 ครัวเรือน
2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In–depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 11 ชุด
3. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant observation) คือการสังเกตการณ์สภาพทั่วไปของกิจกรรมกลุ่มและสภาพแวดล้อมของชุมชนลักษณะความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีการกระทำต่อกัน

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน จะใช้วิธีการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Documentary research) โดยการรวบรวมข้อมูลจากตำราเอกสารผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำกรวิจัยทั้งจากห้องสมุดของสถาบันต่าง ๆ และจากเอกสารของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เพื่อที่จะเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้ชัดเจนขึ้น

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยภาคสนาม (Field work) โดยออกแบบสอบถามให้กับเกษตรกรสวนยางไม้เรียง หมู่ที่ 9 อำเภอฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม (Questionnaire)

3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In- depth interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย

4. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation)

ลักษณะของการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยลักษณะของการสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ลักษณะคำถามเป็นการเลือกตอบ ประเด็นคำถามได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สมาชิกครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ การอบรมข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ลักษณะคำถามเป็นแบบประเมิน (Likert type scale) โดยแต่ละคำถามมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีจำนวน 48 ข้อคำถาม มีจำนวน 48 ข้อ คำถาม คือ ข้อ 1 - 48 โดยจำแนกเป็น

ข้อความคิดเห็นเชิงบวก (Positive) การให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	5
เห็นด้วย	ระดับคะแนน	4
ไม่แน่ใจ	ระดับคะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	1

ข้อความเชิงลบ (Negative) การให้คะแนนแต่ละระดับความคิดเห็น

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	1
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่แน่ใจ	ระดับคะแนน	3
เห็นด้วย	ระดับคะแนน	4
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ระดับคะแนน	5

ส่วนที่ 3 เป็นจำนวนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นในการเสนอแนะปัญหาที่จะ
ทำให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงเกิดการมีส่วนร่วมลักษณะเป็นคำถามเปิดเพื่อให้ผู้ตอบ
แบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็น

การวิจัยทางมานุษยวิทยา แบ่งออกเป็น 2 วิธีการ

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) โดยการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลในการเข้าร่วมกิจกรรม

2. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation)

การทดสอบเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้นำกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวบรวมและสร้างแบบสอบถามขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบดังนี้

1. ความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษากับ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและแก้ไขข้อความเที่ยงตรงของ เนื้อหาในแบบสอบถาม

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบ (Pre- test) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาจริง ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรศิโรวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ได้รับเลือกให้เป็น กลุ่ม ตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามจริงจำนวน 28 คนโดยใช้ระยะเวลาประมาณ 1 สัปดาห์จากนั้นได้นำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ว่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ .6677

สำหรับสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลทางมานุษยวิทยา โดยใช้เทคนิค การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะ ของการเก็บข้อมูล

1. ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางสังคม
2. ข้อมูลเกี่ยวกับบุคลิกภาพ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชีวิต
4. ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน
5. ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัวและเครือญาติ
6. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่าง ๆ และโลกทัศน์ของผู้ให้ข่าว
7. ชีวิตในอนาคต

ซึ่งผู้ตอบสามารถตอบคำถามได้ตามความคิดเห็นของตนอย่างมีอิสระทำให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างแท้จริงระยะเวลาที่ใช้ในการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งประมาณ 1 – 2 ชั่วโมง ต่อวัน

การวิจัยโดยการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมโดยดูทั่วไปของการทำกิจกรรมของกลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ทำการเก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้โดยที่ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากภาคสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาโดยผ่านทางอาจารย์ที่ปรึกษาทำหนังสือขออนุญาตไปยังกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงในการเก็บข้อมูลเอกสาร ระยะเวลา 1-3 เดือน คือ เดือนตุลาคม - ธันวาคม 2542

เพื่อแจ้งให้สมาชิกทราบและอนุญาตการแจกแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ กลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียง จำนวน 176 ชุด ปรากฏว่าสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 176 ชุด เป็นร้อยละ 100 ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์

2. ส่วนการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ที่จุดเตรียมไว้ไปทำการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้คัดเลือกให้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 11 คน โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview) โดยในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะบันทึกคำตอบที่ได้ด้วยตัวเอง ระยะเวลา 4 – 5 เดือน คือเดือน มีนาคม - เมษายน 2543

3. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation) ใช้ระยะเวลา 8 – 10 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมดและได้นำแบบสอบถามมาลงรหัส หลังจากนั้นจึงทำการบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรม SPSS มาช่วยในการประมวลผลข้อมูลและ

วิเคราะห์ข้อมูลในคอมพิวเตอร์ และ จัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำผลเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล (อารง สุทธิศาสตร์, 2527)

สถิติในการวิเคราะห์

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ของคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน โดยการแจกแจงหาค่าร้อยละเป็นรายชื่อ ประกอบการอธิบายข้อมูลที่ได้จากการศึกษา

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อวิเคราะห์หาระดับการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์หาระดับการมีส่วนร่วมมากหรือน้อย แต่ละองค์ประกอบตั้งแต่สมมุติฐาน 1 – 8 โดยการหาค่าเฉลี่ยของแต่ละสมมุติฐานหลังจากนั้นจะนำมาหาค่าเฉลี่ยโดยรวมซึ่งเป็นค่าระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม่เรียง

3. ค่าไคสแควร์ (Chi - square) เพื่อหาความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของแต่ละสมมุติฐาน เพื่อต้องการทราบว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตรงกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

4. ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เป็นการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ (In-depth interview) จะเป็นการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) (งามพิศ สัตย์สงวน, 2540 : 176)

5. การสังเกตการไม่มีส่วนร่วม (Non - participant observation) การเฝ้าสังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มการเข้าร่วมฟังประชุมสัมมนาและการมีส่วนร่วมของกิจกรรมของกลุ่ม

สรุปอภิปรายผลการวิจัยทั้ง 3 วิธีการ คือ การวิจัยเชิงปริมาณจากตัวเลขสถิติ ความถี่ของข้อมูล การกระทำและการวิเคราะห์ในเชิงลึกของการสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ แบบไม่มีส่วนร่วมมาวิเคราะห์พร้อมนำเอาทฤษฎีที่ศึกษาไว้แล้ว และอ้างอิงเพื่อเป็นการบ่งถึงความเป็นไปได้และแนวโน้มของสมมติฐานที่สนับสนุนตามการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ จะเป็นการนำเสนอผลที่ได้จากการวิจัย ซึ่งมีเนื้อหา 3 ส่วนดังนี้คือ

1. ลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ศึกษาและแสดงผลของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการวิเคราะห์และวิธีการทางสถิติเป็นการนำเสนอแบบตารางเรียงเรียงและพรรณนา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามโดยใช้ค่า Mean (\bar{X}) และ Standard deviation (S.D.) ในการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยต่าง ๆ
3. คำถามปลายเปิด เสนอความคิดเห็น
4. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะลึก (In - depth interview)
5. การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant observation)

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชากรที่ศึกษา

ตารางที่ 1 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	137	77.8
หญิง	39	22.2
รวม	176	100.0

ตารางที่ 1 : ผลการศึกษาพบว่า เกินกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามคือ ร้อยละ 77.8 เป็นเพศชายและเป็นเพศหญิง ร้อยละ 22.2 อาจเพราะว่า การเข้าร่วมในกลุ่มนั้นผู้ชายจะมีบทบาทความเป็นผู้นำมากกว่าผู้หญิง

ตารางที่ 2 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า - 39 ปี	31	17.6
40 ปี – ขึ้นไป	145	82.4
รวม	176	100.0

ตารางที่ 2 : ด้านอายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอายุอยู่ในช่วง 40 ขึ้นไปคิดเป็น ร้อยละ 82.4 และผู้ที่มีอายุในช่วง 39 ลงมา คิดเป็นร้อยละ 17.6

ตารางที่ 3 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
การศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา	145	82.4
สูงกว่าการศึกษามัธยมต้น	31	17.6
รวม	176	100.0

ตารางที่ 3 : ด้านระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ การศึกษาค้นคว้าต่ำกว่าประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 82.4 และสูงกว่าการศึกษามัธยมต้นคิดเป็น ร้อยละ 17.6

ตารางที่ 4 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า - 7,000 บาท	147	83.5
7,001 - ขึ้นไป	29	16.5
รวม	176	100.0

ตารางที่ 4 : ระดับรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามรายได้ต่ำกว่า - 7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 83.5 และรายได้ 7,001 ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.5

ตารางที่ 5 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกสมาชิกของครัวเรือน

สมาชิกครัวเรือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5	103	58.5
5 - ขึ้นไป	73	41.5
รวม	176	100.0

ตารางที่ 5 : สมาชิกครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 และสมาชิกครัวเรือนมากกว่า 5 คนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 41.5

ตารางที่ 6 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม

การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มสหกรณ์		
เคยเป็น	110	62.5
ไม่เคยเป็น	66	37.5
รวม	176	100.0
กลุ่มเกษตรกร		
เคยเป็น	143	81.3
ไม่เคยเป็น	33	18.7
รวม	176	100.0
กลุ่มหนุ่มสาว		
เคยเป็น	21	11.9
ไม่เคยเป็น	155	88.1
รวม	176	100.0

ตารางที่ 6 (ต่อ) : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกการเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม

การเป็นสมาชิกของกลุ่มสังคม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มแม่บ้าน		
เคยเป็น	56	31.8
ไม่เคยเป็น	120	68.2
รวม	176	100.0
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต		
เคยเป็น	101	63.1
ไม่เคยเป็น	75	36.9
รวม	176	100.0
กลุ่ม ช.ก.ส.		
เคยเป็น	124	70.5
ไม่เคยเป็น	52	25.5
ผลรวมของคนที่เคยเป็นสมาชิก	93	53
ผลรวมของคนที่ไม่เคยเป็นสมาชิก	83	47
รวม	176	100.0

ตารางที่ 6 : กลุ่มสหกรณ์เคยเป็นสมาชิก คิดเป็นร้อยละ 62.5 ไม่เคยเป็นสมาชิก กลุ่มสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 37.5 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 81.3 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 18.7 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาว คิดเป็นร้อยละ 11.9 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มหนุ่มสาว คิดเป็นร้อยละ 88.1 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 31.8 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 68.2 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์การผลิต คิดเป็นร้อยละ 63.1 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต คิดเป็นร้อยละ 36.9 เคยเป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 70.5 ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 25.5 เคยเป็นกรรมการโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ไม่เคยเป็นกรรมการโรงเรียน คิดเป็น 72.8 เคยเป็นกรรมการวัด คิดเป็นร้อยละ 24.4 ไม่เคยเป็นกรรมการวัด คิดเป็นร้อยละ 75.6

ตารางที่ 7 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกจากการได้รับการฝึกอบรม

การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน		
เคยเป็น	58	33.0
ไม่เคยเป็น	118	67.0
รวม	176	100.0
กลุ่มอบรม อสม.		
เคยเป็น	162	92.0
ไม่เคยเป็น	14	8.0
รวม	176	100.0
กลุ่ม ทสปช.		
เคยเป็น	157	89.2
ไม่เคยเป็น	19	10.8
รวม	176	100.0
กลุ่ม ลูกเสือชาวบ้าน		
เคยเป็น	72	40.9
ไม่เคยเป็น	104	59.1
รวม	176	100.0
ผลรวมของคนที่เคยเป็นสมาชิก	112	64
ผลรวมของคนที่ไม่เคยเป็นสมาชิก	64	36
รวม	176	100.0

ตารางที่ 7 : การฝึกอบรมของสมาชิกกลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถาม เคยเข้าฝึกอบรมอาสาพัฒนาชุมชน เคยเข้าฝึกอบรมอาสาพัฒนาชุมชน คิดเป็นร้อยละ 33.0 ไม่เคยเข้าฝึกอบรมอาสาพัฒนาชุมชน คิดเป็นร้อยละ 67.0 เคยเข้าอบรมกลุ่ม อสม. คิดเป็นร้อยละ 92.0 ไม่เคยเข้าอบรมกลุ่ม อสม. คิดเป็นร้อยละ 8.0 เคยอบรม ทสปช. คิดเป็นร้อยละ 89.2 ไม่เคยเข้าอบรม ทสปช. คิดเป็นร้อยละ 10.8 เคยอบรมลูกเสือชาวบ้าน คิดเป็นร้อยละ 40.9 ไม่เคยอบรมลูกเสือชาวบ้านคิดเป็นร้อยละ 59.1

ตารางที่ 8 : แสดงค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกการรับข้อมูลข่าวสาร

การรับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 3 ครั้ง ต่อสัปดาห์	91	51.7
3 -ขึ้นไปต่อสัปดาห์	85	48.3
รวม	176	100.0

ตารางที่ 8 : พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสาร โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารอื่น ๆ น้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 51.7 และ 3 ครั้งขึ้นไป ต่อสัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 48.3

ส่วนที่ 1.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเอามาจากการศึกษาจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามมาวิเคราะห์ แจกแจงความถี่ โดยการวิเคราะห์ในคำถามแต่ละข้อ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน แสดงค่าเฉลี่ยรวมคะแนนของ (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบน (S.D) และระดับความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว การเข้าร่วมกลุ่มสังคม การฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร

การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนโดยวัดได้จากข้อความที่แสดงความรู้สึกต่อปัจจัยดังกล่าว 28 ข้อ คำถามเกณฑ์ในการให้คะแนนแบบสอบถามได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้ค่า Mean (\bar{x}) และ Standard deviation (S.D) และระดับความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ การฝึกอบรม การรับข้อมูลข่าวสาร

ตารางที่ 9 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเห็นในความถี่
วัดตัวแปรเพศ

ข้อมูลด้านเพศ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่า ควรให้ความสำคัญต่อเพศในการทำ กิจกรรมกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง	2.568	.846
2. เพศชายมีความสำคัญต่อการเข้าประชุมของหมู่บ้าน	3.778	.597
3. ท่านคิดว่า เพศชายสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ดี	3.875	.395
4. ท่านคิดว่า การเสียสละเป็นหน้าที่ของเพศชายใน การทำงานกลุ่ม	3.767	.595
5. ท่านคิดว่า การแก้ไขปัญหาของกลุ่มนั้นเพศชายทำ ได้ดีกว่าเพศหญิง	3.869	.466
รวม	3.609	.570

จากตารางที่ 9 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า เพศมีผลต่อ
กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.609$) โดยข้อ
ความสำหรับเพศที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ย
สูงเป็นอันดับแรก คือ ท่านคิดว่า เพศมีส่วนในการตัดสินใจที่ทำการกิจกรรมการพัฒนาใด ๆ
ในหมู่บ้านราษฎร การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นระดับความคิดเห็นต่อความคิดเห็น
น้อยในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.875$) ระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.869$)
ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามคือท่านคิดว่า เพศชายมีความสำคัญต่อ
การเข้าประชุมของหมู่บ้าน ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับที่เห็นด้วยมาก
ที่สุด ($\bar{x} = 3.778$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าสูงเป็นอันดับสี่คือ ท่านคิดว่า การเสียสละ
เป็นหน้าที่ของเพศชายในการทำงานกลุ่ม ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับ
เห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.767$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับที่ 5 คือ
ท่านคิดว่าควรให้ความสำคัญต่อเพศในการทำกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงใน
การพัฒนาชุมชน ระดับความคิดเห็นที่มีค่าสูงเป็นอันดับห้า คือ ($\bar{x} = 2.568$) (ดูตารางที่
9 ประกอบ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างด้านอายุ ที่มีต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ในตารางที่ 10

ตารางที่ 10 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อข้อความที่วัดด้านตัวแปร อายุ

ข้อมูลด้านอายุ	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่าการบริหารงานของกลุ่มต้องใช้ความอาวุโสในการบริหารให้เกิดผลสำเร็จ	2.710	.718
2. ท่านคิดว่าการทำงานต้องใช้ คนที่มีอายุใกล้เคียงกัน ถึงจะทำงานได้ดี	3.523	.740
3. ท่านคิดว่าผู้สูงอายุกว่าจะมีประสบการณ์กว่ายอมทำงานให้กลุ่มได้ดีและรู้จักแก้ไขปัญหาได้ดีกว่า	3.767	.542
4. ท่านคิดว่า วัยที่ต่างกันไม่ใช่อุปสรรคในการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนท้องถิ่น อาวุโสมีความรอบคอบในการตัดสินใจได้ดี	3.807	.542
5. ท่านคิดว่าการแก้ไขปัญหากลุ่มนั้นเพศชายทำได้ดีกว่าเพศหญิง	3.761	.555
รวม	3.5136	.6149

จากตารางที่ 10 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.5136$) โดยข้อความสำหรับด้านอายุ ที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็น

อันดับแรก คือ ท่านคิดว่า วัยที่ต่างกัน ไม่ใช่อุปสรรคในการวิเคราะห์ของกลุ่มปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ผู้อาวุโสมีความรอบคอบในการตัดสินใจได้ดี ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.807$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง คือ ท่านคิดว่า ผู้สูงอายุมีประสบการณ์กว่ายอมทำงานให้กลุ่มได้ดี และรู้จักแก้ไขปัญหามากกว่า ระดับความคิดเห็นข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.767$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสาม คือ ท่านคิดว่า การตัดสินใจในการกำหนดแผนงานและโครงการร่วมและขอความร่วมมือนั้น ผู้มีอาวุโสยอมมีมากกว่าผู้มีอายุน้อยระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.761$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า การทำงานนั้นคนมีอายุใกล้เคียงกันถึงจะทำงานได้ดี ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.523$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้า คือ ท่านคิดว่า การบริหารงานของกลุ่มต้องใช้ความอาวุโสในการบริหารจึงจะเกิดผลสำเร็จระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 2.710$) (ดูตารางที่ 10 ประกอบ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ด้านระดับการศึกษาที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (ในตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความเห็นต่อข้อความที่วัดตัวแปร ด้านระดับการศึกษา

ข้อมูลด้านการศึกษา	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาสามารถจัดตั้งกลุ่มได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา	3.790	.530
2. ท่านคิดว่าการทำงานกลุ่ม การเรียนรู้ควรเรียนรู้จากประสบการณ์ ถือว่าเป็นประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาที่ผ่านมาและเข้าใจปัญหาได้ดี	3.670	.580
3. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาสูง จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า	3.841	.463
4. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาดำแต่มีความสนใจในอาชีพและเสียสละให้กับกลุ่มได้ดี	3.875	.395
5. ท่านคิดว่าคนมีความรู้ จะช่วยพัฒนาชุมชนได้ดีกว่าคนธรรมดาที่มีความรู้น้อย	3.824	.425
รวม	3.800	0.4786

ตารางที่ 11 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.800$) โดยข้อความระดับการศึกษาที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียง ในระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก คือ ท่านคิดว่า คนที่มีการศึกษาค่ำ แต่จะมีความสนใจในอาชีพ และเสียสละให้กับกลุ่มได้ดี ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.875$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง คือ ท่านคิดว่า คนที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.841$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสาม คือ ท่านคิดว่า คนมีความรู้จะช่วยพัฒนาชุมชนได้ดีกว่าประชาชนคนธรรมดาที่มีความรู้้น้อยระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า คนที่มีการศึกษาสามารถจัดตั้งกลุ่มได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.790$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้า คือ ท่านคิดว่า การทำงานกลุ่ม การเรียนรู้จากประสบการณ์ ถือว่า เป็นประสบการณ์ในการทำงาน การศึกษาที่ผ่านโดยตรง เข้าใจปัญหาได้ดี ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.670$) (ดูตารางที่ 11 ประกอบ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ด้านระดับรายได้ ที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (ในตารางที่ 12 ประกอบ)

ตารางที่ 12 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อข้อความที่วัดตัวแปรด้านระดับรายได้

ข้อมูลด้านระดับรายได้	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่าผู้มีรายได้น้อย ไม่ควรจ่าย สมทบ ในกิจกรรมของกลุ่ม	3.398	.530
2. ท่านคิดว่าผู้มีรายได้มาก ต้องบริจาคเสียสละ เงินทองมากในการพัฒนาชุมชน	3.818	.580
3. ท่านคิดว่าคนที่มียาได้น้อย มีน้ำใจมากกว่า ผู้มีรายได้สูงสามารถเสียสละ แรงงานสูง และช่วยเหลือผู้อื่นกว่าผู้มีรายได้มาก	3.540	.463
4. ท่านคิดว่าผู้มีรายได้น้อยไม่มีความจำเป็นที่ จะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร สวนยางไม้เรียง	3.415	.395
5. ท่านคิดว่า ผู้ที่มีรายได้มาก ไม่ค่อยให้ ความสำคัญกับปัญหาของชุมชน เพราะทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ	3.506	.425
รวม	3.5354	3.698

จากตารางที่ 12 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า รายได้มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.5354$) โดยข้อความระดับรายได้ที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก คือ ท่านคิดว่าผู้มีรายได้มาก ต้องบริจาคเสียสละเงินทองมากในการพัฒนาชุมชน ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.818$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง คือ ท่านคิดว่า ผู้มีรายได้น้อยมีน้ำใจมากกว่าผู้มีรายได้สูง สามารถเสียสละแรงงานสูง และช่วยเหลือผู้อื่นกว่าผู้มีรายได้สูง ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.506$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า ผู้มีรายได้น้อย ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.415$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้า คือ ท่านคิดว่า ผู้มีรายได้น้อยไม่ค่อยจะจ่ายสมทบในกิจกรรมของกลุ่ม ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.398$) (ในตารางที่ 12 ประกอบ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากร กลุ่มตัวอย่างด้านขนาดครอบครัวที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (ในตารางที่ 13 ประกอบ)

ตารางที่ 13 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อข้อความที่วัดตัวแปร ข้อมูลขนาดของครอบครัว

ข้อมูลขนาดของครอบครัว	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่า งานส่วนรวมไม่ควรจะเป็นเรื่องของครอบครัว ขนาดเล็ก ควรจะเป็นงานของครอบครัวที่มีแรงงานที่มาช่วยเหลือกลุ่มได้ดี	3.483	.733
2. ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องบริจาคทรัพย์สินแต่สามารถเสนอความคิดเห็นเพราะครัวเรือนฐานะไม่ดีมีรายได้น้อย	3.409	.765
3. ท่านคิดว่า การบริหารงานกลุ่มโดยส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมเป็นบางครั้งทำให้ทราบถึงการทำงานของกลุ่มในครอบครัว	3.386	.848
4. ท่านคิดว่า การทำงานเพื่อส่วนรวมไม่ใช่หน้าที่ของครอบครัวท่าน แต่เป็นหน้าที่ของข้าราชการ	3.273	.916
5. ท่านคิดว่า การทำงานร่วมกับผู้อื่นภายในครอบครัวท่านไม่มีการวางแผน ต่างคนต่างคิด	3.097	.936
รวม	3.123	0.8111

จากตารางที่ 13 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ขนาดของครอบครัว มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างสูงมาก ($\bar{x} = 3.123$) โดยข้อความสำหรับขนาดของครอบครัวที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรก คือ ท่านคิดว่า งานส่วนรวมไม่ควรจะเป็นเรื่องของครอบครัวขนาดเล็ก ควรจะเป็นงานของครัวเรือนที่มีแรงงาน ที่มาช่วยเหลือกลุ่มได้ดี ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.483$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง คือ ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องบริจาคทรัพย์สิน แต่สามารถเสนอความคิดเห็น เพราะครัวเรือนฐานะไม่ดี รายได้น้อย ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.409$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามคือ ท่านคิดว่า การบริหารงานกลุ่ม โดยส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมเป็นบางครั้ง ทำให้ทราบถึงการทำงานของกลุ่มของคนในครอบครัว ระดับความคิดเห็นข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.386$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า การทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ใช่หน้าที่ของครอบครัวท่าน แต่เป็นหน้าที่ของข้าราชการ ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้า คือ ท่านคิดว่า ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นภายในครอบครัว ท่านไม่มีการวางแผนต่างคนต่างคิด ระดับความคิดเห็นข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.097$) (ดูตารางที่ 13 ประกอบ)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ด้านสมาชิกกลุ่มสังคมที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (ดูใน ตารางที่ 14 ประกอบ)

ตารางที่ 14 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อ ข้อความที่วัดตัวแปร สมาชิกกลุ่มสังคม

ข้อมูลด้านสมาชิกกลุ่มสังคม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมนั้นมีความสำคัญ	3.9919	1.0144
2. ท่านคิดว่า การทำงานต้องอาศัยความสามัคคีในกลุ่ม	3.6816	0.8314
3. ท่านคิดว่า การทำงานร่วมกับกลุ่มเกษตรกรเป็นผลดี	3.6422	0.8616
4. ท่านคิดว่า การทำงานร่วมกันต้องอาศัยความสามัคคี	3.5520	1.1999
5. ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมในการประชุมของหมู่บ้านทำให้เสียเวลา	3.5357	0.8495
6. ท่านคิดว่า ผู้ที่ยากจนไม่ควรมีส่วนร่วมในสมาชิกกลุ่มสังคม	3.5079	1.0499
7. ท่านคิดว่า ถ้าเพื่อนบ้านประสบปัญหาท่านควรช่วยเหลือ	3.4721	1.0985
8. ท่านคิดว่า การเข้าสมาชิกกลุ่มสังคมนั้นไม่จำเป็นเลย	3.4475	0.8591

ตารางที่ 14 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อข้อความที่วัดตัวแปร สมาชิกกลุ่มสังคม (ต่อ)

ข้อมูลด้านสมาชิกกลุ่มสังคม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
9. ท่านคิดว่า ท่านเป็นคนหนึ่งที่จะพัฒนา กลุ่มเกษตรกรให้มีความก้าวหน้า	3.3179	0.0982
10. ท่านคิดว่า การเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกกลุ่ม สังคมนั้นในฐานะที่มีส่วนร่วมในการ จัดตั้งกลุ่ม	3.1741	0.9115
11. ท่านคิดว่า การเข้าร่วมกลุ่มนั้นสามารถ นำไปพัฒนาหมู่บ้านและเกษตรกรได้ดี	3.0282	1.0439
12. ท่านคิดว่า ผลจากการเข้าร่วมกลุ่มนั้นไม่ เป็นผลดี ทำให้เสียเวลาและไม่ได้ ประโยชน์อะไร	3.0227	0.7618
รวม	3.2810	0.8815

ตารางที่ 14 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า สมาชิกกลุ่มสังคมนีมีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.2810$) โดยข้อความสัมพันธ์กับสมาชิกกลุ่มสังคมที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ท่านคิดว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมนั้นมีความสำคัญ ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.991$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ท่านคิดว่า การทำงานต้องอาศัยความสามัคคีในกลุ่ม ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.6816$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า การทำงานร่วมกันต้องอาศัยความสามัคคีในกลุ่มบ้างพอสมควร ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.5520$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่า

เฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้าคือ ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมในการประชุมของหมู่บ้านทำให้เสียเวลา ระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.5357$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้าคือ ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมในการประชุมของหมู่บ้าน ทำให้เสียเวลาระดับความคิดเห็นต่อข้อความนี้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.5357$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับหก คือ ท่านคิดว่า ผู้ที่ยากจนไม่ควรมีส่วนร่วมต่อ ข้อความนี้อยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{x} = 3.5079$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับเจ็ด คือ ท่านคิดว่า ถ้าเพื่อนบ้านประสบปัญหาท่านควรช่วยเหลือ ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.4721$) ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับ ไม่แน่ใจ ($\bar{x} = 2.4475$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับเก้า คือ ท่านคิดว่า ท่านเป็นคนหนึ่งที่จะพัฒนากลุ่มเกษตรกรและร่วมมือในกลุ่มสังคม และให้กลุ่มเกษตรกรมีความก้าวหน้า ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.3179$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสิบ คือ ท่านคิดว่า การเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกสังคมนั้น ในฐานะมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกลุ่มเป็นอันดับสิบ คือ ท่านคิดว่า การเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกกลุ่มสังคมนั้น ในฐานะที่มีส่วนในการจัดตั้งกลุ่มระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.1741$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสิบเอ็ด คือ ท่านคิดว่า ผลจากการเข้าร่วมกลุ่มนั้นสามารถนำไปพัฒนาหมู่บ้านและกลุ่มเกษตรกรสวนยางได้ดีและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.0282$)

ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสิบสองคือ ท่านคิดว่า ผลจากการเข้าร่วมกลุ่มนั้นไม่เป็นผลดี ทำให้เสียเวลาไม่ได้ประโยชน์อะไร ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.0227$) (ดูตารางที่ 14 ประกอบ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่ม ตัวอย่างด้านการฝึกอบรมที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน (ดูในตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นต่อ
ข้อความที่วัดตัวแปร สมาชิกได้รับการฝึกอบรม

ข้อมูลด้านการฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่า พอใจให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงได้รับการฝึกอบรม	3.9651	0.375
2. ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง	3.7400	1.970
3. ท่านคิดว่า การเข้ารับการฝึกอบรมนั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในอนาคตข้างหน้าสำหรับตัวท่าน	3.6128	0.752
4. ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง	3.5869	0.880
5. ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง	3.4720	1.0788
6. ท่านคิดว่า การมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมนั้นจำเป็น	2.1849	0.027
7. ท่านคิดว่า การเข้ารับการฝึกอบรมนั้นจำเป็น	3.0752	0.842
8. ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นเป็นประโยชน์สำหรับตัวท่าน	3.0081	0.841
รวม	3.4598	0.8458

จากตารางที่ 15 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า การฝึกอบรม มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.4598$) โดยข้อความสำหรับการฝึกอบรมที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ท่านคิดว่า ท่านพอใจในการให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงได้รับการฝึกอบรม ระดับความคิดเห็นต่อข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.4598$) โดยข้อความสำหรับการฝึกอบรมที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือ ท่านคิดว่าท่านพอใจในการให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงได้รับการฝึกอบรม ระดับความคิดเห็นต่อข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.9651$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง คือ ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นเป็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.740$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสาม คือ ท่านคิดว่า การเข้ารับการ ฝึกอบรมนั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและอนาคตข้างหน้าสำหรับตัวท่าน ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.5869$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับห้า คือ ท่านคิดว่า การฝึกอบรมนั้นเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.4720$) ท่านมีส่วนร่วมในการเข้ารับการฝึกอบรม ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{x} = 2.184$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับเจ็ด คือ ท่านคิดว่า ควรเข้ารับการฝึกอบรมนั้น เป็นปัญหาสำหรับกลุ่มเกษตรกรระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.075$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแปด คือ ท่านคิดว่า การฝึกอบรมเป็นประโยชน์มากสำหรับตัวท่าน ในการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.0081$) (ดูในตารางที่ 16 ประกอบ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกร สวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน

ตารางที่ 16 : ตารางแสดงค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นต่อข้อความที่วัดตัวแปร กลุ่มสมาชิกที่ได้รับข่าวสาร

ด้านข้อมูลข่าวสาร	ค่าเฉลี่ย (\bar{x})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
1. ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาจากเจ้าหน้าที่ทางราชการอำเภอท่านสามารถเผยแพร่ข่าวสารนั้น	3.5023	1.683
2. ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นจำเป็นต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงมาก	3.4432	1.582
3. ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่จำเป็นสำหรับกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียง	3.2016	1.201
4. ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากสามารถพัฒนาความคิด มีภูมิปัญญาของชาวบ้านได้ดี	3.1074	1.088
รวม	3.3136	1.3887

จากตารางที่ 16 ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียง ในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{x} = 3.3136$) โดยข้อความของข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับแรกคือท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมาจากเจ้าหน้าที่ทางราชการ อำเภอ ท่านสามารถเผยแพร่ข่าวสารนั้น ระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับที่ท่านเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.5023$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสองคือ ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นจำเป็นต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงมาก ระดับความคิดเห็น

ของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.4432$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามคือ ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น ไม่จำเป็นสำหรับกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.2016$) ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสี่ คือ ท่านคิดว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากสามารถพัฒนาความคิด มีภูมิปัญญาของชาวบ้านได้ดี มีระดับความคิดเห็นของข้อความอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ($\bar{x} = 3.1074$) (ดูในตารางที่ 16 ประกอบ)

ส่วนที่ 1.3 คำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็น

การเอาผลของการตอบแบบสอบถาม คำถามแบบปลายเปิดทั้งหมดมาวิเคราะห์ และจัดกลุ่มคำตอบเพื่อรวบรวมประเด็นที่มีความถี่มาก หมายถึง มีผู้ตอบแบบสอบถามมาก ผู้แสดงความคิดเห็นมาก มาเป็นประเด็นปัญหาของการมีส่วนร่วม ดังนี้

ตารางที่ 17: แสดงปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้องต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

แสดงความคิดเห็นของการให้คำตอบ

ปัญหาอุปสรรคที่เกี่ยวข้อง	N	ร้อยละ
1. ปัญหาด้านกฎหมายและกฎระเบียบ	79	39.11
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถแก้ไข	62	30.69
3. ขาดการประสานงานหน่วยราชการ	20	17.45
4. ประชาชนยังขาดความเข้าใจในการรวมกลุ่ม	15	12.75
รวม	176	100.00

จากตารางที่ 17 พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากรนั้นความรู้ความสามารถและบุคลากรขาดการประสานงานหน่วยราชการ และประชาชนยังขาดความเข้าใจในการรวมกลุ่ม

ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมจึงประมวลได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านกฎหมายของหน่วยงานราชการที่พยายามควบคุมกลุ่มให้มีบทบาทตามแนวทางของราชการเพื่อไม่ให้มีความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งมีความขัดแย้งต่อนโยบายของรัฐบาลส่วนกลางและเป็นการควบคุมองค์กรที่ไม่ถูกต้อง เพื่อมิให้เกิดการหลอกลวงประชาชน เพื่อแสวงหาผลประโยชน์
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เข้ามาบริหารกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลอย่างจริงจัง แต่เป็นการบริหารแบบชาวบ้านทั่ว ๆ ไป โดยขาดกฎเกณฑ์ที่จริงจัง การจ้างบริหารค่าจ้างค่อนข้างสูงจึงเป็นภาระของกลุ่ม
3. ขาดการประสานงาน จากหน่วยงานราชการเพื่อให้ประชาชนได้รับแนวทางที่ถูกต้องในการจัดการกับปัญหาของชุมชน
4. สมาชิกของกลุ่มบางคนยังขาดความเข้าใจ แต่มีความคิดเห็นไม่ได้ขัดแย้งกับกลุ่มแต่คัดค้านตามความคิดเห็นของคนอื่น

ส่วนที่ 2 : ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวข้องกับชุมชนไม้เรียง

ประวัติความเป็นมาของตำบลไม้เรียง

ตำบลไม้เรียง แต่โบราณเขาเรียกว่า “ทุ่งดอกไม้” เพราะในทุ่งเป็นป่าละเมาะ มีดอกไม้ขึ้นเองตามธรรมชาติเต็มไปหมดพอถึงฤดูแล้งจะเกิดไฟไหม้ลามทุ่งทุกปี ชาวบ้านจึงเรียกพื้นที่นี้อีกชื่อหนึ่งว่า “ทุ่งไฟไหม้” หรือ “บ้านทุ่งไหม้” ในปัจจุบัน ต่อมาเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงกระจ่ายอำนาจการปกครองไปสู่หัวเมืองต่าง ๆ โดยแบ่งการปกครองออกเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัด ซึ่งตำบลไม้เรียงหรือบ้านทุ่งไหม้ ได้มีราษฎรเพิ่มมากขึ้น และได้ทำการหักร้างถางป่า เพื่อใช้ทำไร่ และทำสวนดอกไม้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติก็ค่อย ๆ หมดไป กลายมาเป็นทุ่งนา ชื่อทุ่งดอกไม้ก็นหายไปด้วย และก็ยังคงเรียกพื้นที่นี้ว่า “ทุ่งไฟไหม้” ต่ำนาน ๆ เข้าชื่อของทุ่งไฟไหม้ ก็เรียกเพี้ยนไปเป็น “บ้านทุ่งไหม้”

ตำบลไม้เรียง ตั้งอยู่ในท้องที่บริเวณที่ราบเชิงศูนย์มีราษฎรอาศัยอยู่ไม่กี่ครัวเรือน ต่อมาชุมชนได้ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจนมีจำนวนประชากรที่สามารถจะจัดตั้งเป็นตำบลได้

แต่ไม่สามารถที่จะตั้งชื่อของตำบลได้ ต่อมาได้มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองของอำเภอฉวาง ได้เดินทางมาสำรวจภูมิประเทศของพื้นที่นี้ได้มองเห็นทิวแถวของต้นไม้เรียงรายกันเป็น แถวจากริมทุ่งไปจดยังยอดเขา ซึ่งเป็นต้นไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ คูแล้วเป็น ระเบียบสวยงามมาก จึงได้เสนอชื่อในที่ประชุมอำเภอ ที่ประชุมมีความเห็นชอบให้ชื่อ ตำบลไม้เรียง ซึ่งเป็นชื่อของตำบลนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ส่วนต้นไม้ที่ขึ้นเรียงเป็นแถว ก็ได้ถูกชาวบ้านแผ้วถางป่า เพื่อที่จะใช้เป็นพื้นที่ทำไร่ ทำสวน ก็ถูกโค่นล้มไปหมด โดย ไม่มีหลงเหลือไว้ให้เห็นอีกเลย และพื้นที่ที่ได้มีต้นไม้ดังกล่าวก็ได้กลายมาเป็นพื้นที่ ทำสวนยางพาราแทน

อาณาเขตติดต่อ

ของพื้นที่กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

ทิศเหนือ จด ตำบลกระเบียด อ. ฉวาง

ทิศใต้ จด ตำบล ฉวาง ตำบลนากะชะ อ.ฉวาง

ทิศตะวันออก จด หมู่ที่ 3 ไม้เรียง อ. ฉวาง (เทศบาลไม้เรียง)

ทิศตะวันตก จด หมู่ที่ 3 กิ่ง อ. ถ้าพรรณรา

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลไม้เรียง มีภูมิลักษณะอากาศแบบร้อนชื้น โดยแบ่งออกเป็น 2 ฤดู

ฤดูร้อนระหว่างเดือนมกราคม – เดือนเมษายน อากาศร้อนตลอดฤดู

ฤดูฝน แบ่งเป็น 2 ช่วง คือ

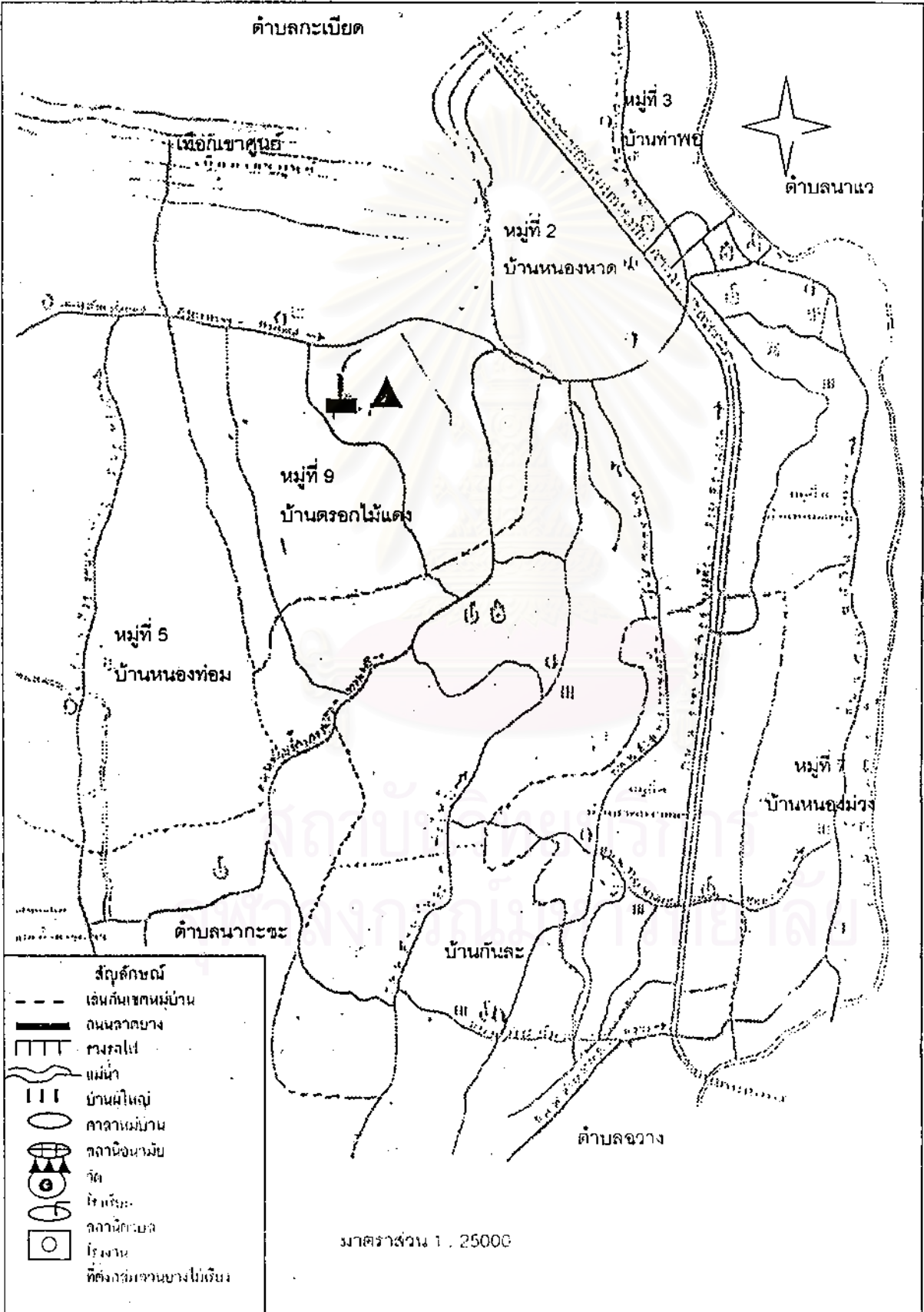
ช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม – เดือนตุลาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม

ตะวันตกเฉียงใต้

ระหว่างเดือนพฤศจิกายน – เดือนมกราคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุม

ตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนที่ตำบลไม้เรียง
 ตำบลฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
 พ.ศ. 2538

การคมนาคม

การติดต่อและการสัญจรไปมากับตำบลไม้เรียง สามารถใช้ได้ 2 เส้นทาง คือทางรถยนต์และทางรถไฟ พื้นที่ตำบลไม้เรียงมีเส้นทางคมนาคมผ่านหลายเส้นทาง ทุกหมู่บ้านมีถนนในการใช้สัญจรไปมาได้สะดวกทุกฤดูกาล ส่วนเส้นทางรถไฟผ่านพื้นที่ตำบลไม้เรียง ยาวประมาณ 5 กิโลเมตร

การปกครอง

ตำบลไม้เรียง แบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน

- หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งใหม่
- หมู่ที่ 2 บ้านหนองหาด
- หมู่ที่ 3 บ้านทานพอ (อยู่ในเขตเทศบาลตำบลไม้เรียง)
- หมู่ที่ 4 บ้านหาดทรายแก้ว
- หมู่ที่ 5 บ้านหนองท่อม
- หมู่ที่ 6 บ้านกันละ
- หมู่ที่ 7 บ้านหนองม่วง
- หมู่ที่ 8 บ้านหนองตรุด (อยู่ในเขตเทศบาลตำบลไม้เรียง)
- หมู่ที่ 9 บ้านตรอกไม้แดง

อาชีพ/รายได้ของประชากร

ประชากรตำบลไม้เรียง ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำนา ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 25,000 บาท/คน/ปี

ตำบลไม้เรียง มีรายได้จากการเก็บภาษีต่าง ๆ รวมทั้งค่าภาคหลวงแร่ 4,024,680 บาท

ศาสนา

ประชากรของตำบลไม้เรียง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีใจแน่วแน่ในการที่ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และส่งเสริมวัฒนธรรมของท้องถิ่นตลอดมา ประชากรมีน้ำใจจริง มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีการพัฒนาโดยลำดับ

ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ป่าไม้มีป่าสงวนแห่งชาติ 1 แห่ง คือป่าเขาสุณีย์ มีพื้นที่ประมาณ 10 ตารางกิโลเมตร

แม่น้ำ 1 สาย คือแม่น้ำตาปี ผ่านตำบลไม้เรียง 12,000 เมตร

การถือครองที่ดิน

โฉนด 750 ราย เนื้อที่ 2,100 ไร่

น.ส. 3 ก 170 ราย เนื้อที่ 450 ไร่

สค.1 58 ราย เนื้อที่ 120 ไร่

ที่ดินสาธารณประโยชน์ 15 แปลง เนื้อที่ 15 ไร่

ข้อมูลทางเศรษฐกิจชุมชน

ทำการเกษตรแบบผสมผสาน จำนวน 9 หมู่บ้าน 450 ครัวเรือน พื้นที่ 30 ตารางกิโลเมตร

ตลาดนัดชุมชน 1 แห่ง จำนวนผู้รับบริการ 1,500 คน/ครั้ง เงินหมุนเวียนประมาณ 200,000 บาท/ครั้ง

ร้านค้าชุมชน 1 แห่ง

การพัฒนากลุ่มอาชีพ/กลุ่มสนใจ จำนวน 11 กลุ่ม ประกอบด้วย

ด้านเกษตรกรรม 5 กลุ่ม

ด้านอุตสาหกรรม 2 กลุ่ม (ทำหินลับมีด และทำถังไม้ยางพารา)

ด้านบริการ 2 กลุ่ม (ตัดเย็บเสื้อผ้าสตรี)

ด้านปศุสัตว์ 2 กลุ่ม

การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

แหล่งน้ำคลองวังซอ่อน จำนวนสมาชิก 350 คน

เวทีประชาคมตำบล 1 แห่ง สมาชิกจากหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน 40 คน

กิจกรรมกลุ่มออกทรัพย์เพื่อการผลิต มีกลุ่มออกทรัพย์เพื่อการผลิต 4 กลุ่ม

มีสมาชิก 660 คน มีเงินสะสมสะสม 3,564,200 บาท แยกได้ดังนี้

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านทุ่งใหม่ หมู่ที่ 1 ต.ไม้เรียง สมาชิก 132 คน

เงินสะสมสะสม 993,400 บาท

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านหนองหาด หมู่ที่ 2 ต.ไม้เรียง สมาชิก 130 คน

เงินสะสมสะสม 915,300 บาท

กลุ่มออกทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านกันละ หมู่ที่ 6 ต.ไม้เรียง สมาชิก 187 คน

เงินสะสมสะสม 1,184,700 บาท

กลุ่มออกทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านตรอกไม้แดง หมู่ที่ 9 ต.ไม้เรียง สมาชิก 114 คน

เงินสะสมสะสม 470,800 บาท

กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน ต.ไม้เรียง เงินค้ำหุ้น 211,068.22 บาท

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

ด้านเกษตรกรรม ราษฎรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำนาโดยแยกได้ดังนี้

สวนยางพารา 13,939 ไร่

สวนผลไม้ 3,530 ไร่

ทำนา 5,728 ไร่

ด้านการปศุสัตว์ มีการเลี้ยงสัตว์ไว้กินเองและที่เหลือไว้ขาย ดังนี้

โค	700	ตัว
กระบือ	15	ตัว
สุกร	1,100	ตัว
เป็ด	460	ตัว
ไก่	1,500	ตัว

การประมงมีแหล่งน้ำสาธารณะเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ 6 แห่ง พื้นที่รวม 55 ไร่
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเอกชน 3 แห่ง พื้นที่ 20 ไร่

อาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์ 1 แห่ง (ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาทานพอ)

ตลาด 1 แห่ง (ตลาดทานพอ)

ตาราง ที่ 18

พื้นที่ทำการเกษตรของประชากรตำบลไม้เรียง

หมู่ที่	พื้นที่ครอบครองของหมู่บ้าน	พื้นที่ทำการเกษตร/ไร่			รวม
		สวน ยางพารา	นาข้าว	สวนผลไม้	
1	2,600	500	1,388	300	2,188
2	2,800	1,500	400	350	2,340
3	625	120	80	180	380
4	1,400	600	400	200	1,200
5	8,300	5,899	550	600	7,049
6	2,100	600	900	400	1,900
7	1,800	470	580	700	1,740
8	1,700	250	880	500	1,630
9	5,400	4,000	460	300	4,760
รวม	26,725	13,939	5,728	3,530	23,187

ที่มาของข้อมูล : สำนักงานเกษตรอำเภอฉวาง

ข้อมูลสาธารณสุข

สถานีอนามัย 2 แห่ง
 สถานีอนามัยทานพอ หมู่ที่ 8 ต.ไม้เรียง
 สถานีอนามัยบ้านหนองท่อม หมู่ที่ 5 ต.ไม้เรียง
 มีศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน 9 แห่ง
 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 7 คน
 ราษฎรมีละใช้ส้วมทุกครัวเรือน

ด้านการศึกษา

ตำบลไม้เรียง มีโรงเรียน 8 โรงเรียน
 โรงเรียนวัดไม้เรียง หมู่ที่ 1 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ หมู่ที่ 1 ต.ไม้เรียง (สาขาของโรงเรียน
 ฉวางรัชดาภิเษกฉวาง)
 โรงเรียนวัดหาดสูง หมู่ที่ 3 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนบ้านหาทรายแก้ว หมู่ที่ 4 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนบ้านหนองท่อม หมู่ที่ 5 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนบ้านกันละ หมู่ที่ 6 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนเจริญมิตร หมู่ที่ 8 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนเจริญมิตรพาณิชย์ หมู่ที่ 8 ต.ไม้เรียง
 โรงเรียนอนุบาลเจริญมิตร หมู่ที่ 8 ต.ไม้เรียง
 มีศูนย์พัฒนาการเด็กเล็ก 1 แห่ง
 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านทุกไหม้ หมู่ที่ 1 ต.ไม้เรียง
 วัด 2 แห่ง
 วัดไม้เรียง หมู่ที่ 1 ต.ไม้เรียง
 วัดหาดสูง หมู่ที่ 3 ต.ไม้เรียง

สำนักสงฆ์ 1 แห่ง

สำนักสงฆ์ป่าช้าปากหลาม หมู่ที่ 3 ต.ไม้เรียง

สถานีตำรวจ 1 แห่ง

สถานีตำรวจภูธรตำบลไม้เรียง

องค์กรส่วนท้องถิ่น 2 แห่ง

เทศบาลตำบลไม้เรียง

องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง

องค์กรชุมชน

คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน (กพสม.) 7 คณะ 105 คน

คณะกรรมการพัฒนาสตรีตำบล (กพสต.) 1 คณะ 14 คน

คณะกรรมการศูนย์เยาวชนตำบล 1 คณะ 12 คน

คณะกรรมการศูนย์กีฬาตำบล 1 คณะ 7 คน

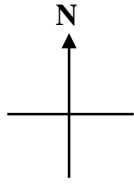
กลุ่มเกษตรกรทำสวนไม้เรียง 1 กลุ่ม 45 คน

ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน 2 คน

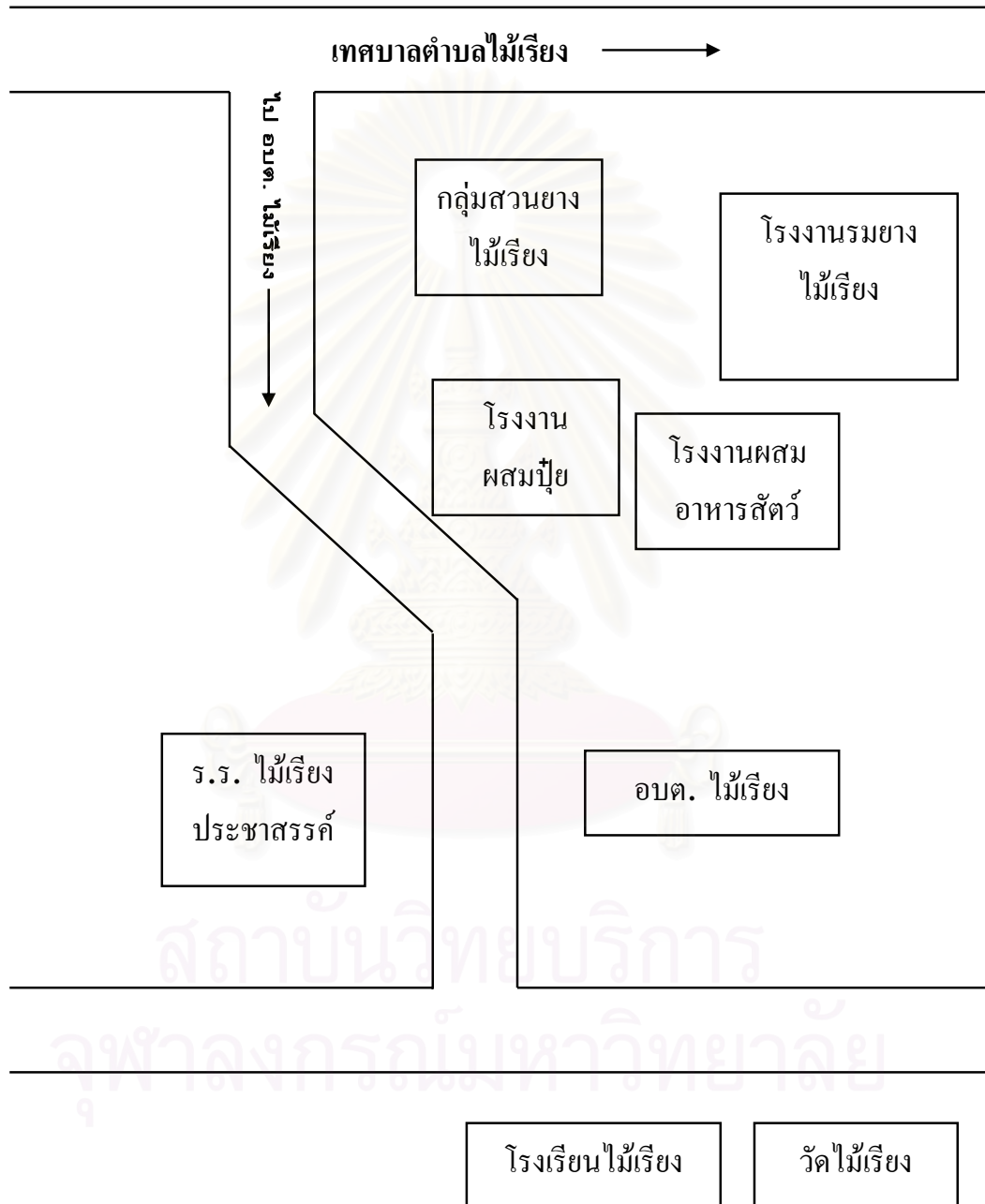
คณะกรรมการสภาผู้นำท้องถิ่น (ประชาคมตำบล) 1 คณะ 40 คน

คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุ 1 คณะ 46 คน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ตั้งกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียง

กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียงตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 9 ตำบลไม้เรียง อ.ฉวาง จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยสภาพส่วนใหญ่ของเกษตรกรมีสวนขนาดเล็กผลิตยางแผ่นดิบ ขายให้พ่อค้าในตลาดใกล้บ้านและในตลาดใกล้เคียงของเกษตรกรถูกพ่อค้าคนกลาง เอารัดเอาเปรียบคราดค่าน้ำหนักยางทำเกษตรกรเสียเปรียบอยู่เสมอ จวบจนในปี พ.ศ. 2517 ชาวสวนยางได้เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทำนา แต่กิจกรรมนั้นไม่ใช่อาชีพ เดียวกัน จึงมาก่อตั้งกลุ่มอาชีพทำสวนยางเพื่อปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นและขายยางโดย มีสมาชิก 62 คน

ให้สมาชิกผลิตยางแผ่นคุณภาพ แต่ได้ยกเลิกไป หลังจากนั้นก็ได้ร่วมกันคิด ระดมความคิดค้นในการชนะปัญหาอุปสรรค ในการประกอบอาชีพทำสวนยาง ซึ่งเคย เป็นคณะกรรมการได้ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา ปัญหาและสรุปบทเรียนที่ผ่านมา โดยมิ ความเห็นร่วมกันการรวมกลุ่มผลิตยางแผ่นคุณภาพดี และมีมาตรฐานต้องอาศัยเครื่องจักร เทคโนโลยีและการจัดการเพื่อผลิตยาง แผ่นอบแห้ง หรือ ยางแผ่นผึ่งแห้ง (Air - Dried Sheet - Ads) ยางแท่งและยางเครฟ ชาวสวนยางจึงได้ศึกษาดูงานการแปรรูปยางที่ องค์การสวนยางนาบอน อำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำความรู้ได้มา วิเคราะห์ ขั้นตอนและแยกแยะการผลิต และประเมินศักยภาพความพร้อมของตนเองใน เรื่องทุน และเทคโนโลยีและได้ไปศึกษาดูงานอีกครั้งแต่ครั้งนี้ได้บันทึกข้อมูลจดจำ การ ทำงานเครื่องจักรมีความซับซ้อนแล้วนำมาวิเคราะห์ในการย่อขนาด โรงงานให้เล็ก และ พอเหมาะสมกับทุนโดยการระดมทุนและพอเหมาะสมกับทุนการระดมทุน เพื่อนำมา เป็นค่าใช้จ่ายในการสร้างโรงงานผลิตยางแผ่นอบแห้ง ในการสร้างโรงงานต้องใช้เงิน จำนวน 1 ล้านบาทเศษ ชาวสวนยางที่เป็นแกนนำจำนวน 12 คนที่ได้ช่วยกันหาสมาชิก โดยรวบรวมผู้เข้าร่วมจำนวน 37 คน และจดทะเบียนเป็นกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้ เรียง เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน (เสรี พงศ์พิศ ภูมิปัญญาชาวบ้าน : 2536) การเป็นสมาชิก โดยการเข้าหุ้นกลุ่มขายหุ้นให้จำนวน 20,000 หุ้น ราคาหุ้นละ 50 บาท

การบริหารการจัดการ

1. คณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 5 คน มีประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และปฏิคม ได้รับเลือกตั้งจากสมาชิกดำรงตำแหน่งคราวละ 1 ปี มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย คู่มือการดำเนินงานของกลุ่ม ฯ และแต่งตั้งผู้จัดการโรงงานปรับปรุง คุณภาพยางแผ่น โดยมีคณะกรรมการที่ปรึกษาชุดหนึ่ง ประกอบด้วยกรรมการ จำนวน 3 คน คอยให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการทั้ง 2 ชุด

2. ผู้จัดการโรงงาน ปรับปรุงคุณภาพยางแผ่นได้รับการแต่งตั้งและรับนโยบายจากคณะกรรมการดำเนินงาน มีหน้าที่ควบคุมดูแลการทำงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานในโรงงานจัดการด้านการตลาด และการเงิน โดยเฉพาะในด้านการตลาด ผู้จัดการมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานที่ต้องแข่งขันกับเอกชน ส่วนด้านการตัดสินใจดำเนินการได้ในวงเงินไม่เกิน 20,000 ถ้าเกินต้องขออนุมัติจากคณะกรรมการดำเนินงาน ประการสำคัญต้องคำนึงถึงราคา ยางแผ่นดิบ และราคาน้ำยางสดในตลาดท้องถิ่นด้วย ราคาน้ำยางสดที่กลุ่มสวนยาง รับซื้อในแต่ละวันจึงสูงกว่าราคาขายในท้องตลาด สำหรับการขายให้กับบริษัทรับซื้อเพียงรายเดียวทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยกันของทั้งสองฝ่าย ทำให้การค้าขายต่างฝ่ายช่วยพยุงกัน ในสภาวะที่ตลาดต้องการยางชนิดนี้เป็นจำนวนมาก ทางกลุ่มจะให้ทางบริษัทช่วยพยุงราคาใน ราคาขายไม่ดี

การเปลี่ยนผันของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

จากประสบการณ์ การประกอบอาชีพ การแปรรูปร่างทำยางแผ่นของกลุ่มสวนยางไม้เรียง อำเภอฉวาง จ. นครศรีธรรมราช การบริหารและการจัดการที่ผ่านมานั้น พยายามปกป้องผลประโยชน์ให้กับกลุ่ม และพยายามพัฒนากระบวนการตลาดและแสวงหาข้อมูล ในการจัดการเพื่อให้สมาชิก การแบ่งเป็นผลกำไรสูงขึ้น ในระยะเวลาที่ยืลิบกว่า ฉะนั้นทำให้ทราบความเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงสภาวะการณ์ของราคา

ยางพาราที่มีการขึ้นลงไปตามตลาดโลกและกลไกของพ่อค้าคนกลางและ
 นักการเมือง กฏระเบียบ การค้าที่ควบคุมทำให้ยางพาราอยู่ในสภาพของผลิตผลที่มีราคา
 ตกต่ำอยู่เสมอ โดยการกดราคาจากข้ออ้างของความต้องการและการแทรกแซงของ
 องค์กรยาง เพื่อควบคุมปริมาณยางในตลาดและการกดราคาของพ่อค้าและการประกอบ
 อาชีพที่มีการลงทุนสูงในการผลิต ทำให้เกษตรกรสวนยางไม่เรียงต้องพอกพูนหนี้สิน
 เพิ่มขึ้น

แต่ทางกลุ่มสวนยางไม่เรียง ได้พยายามขยายความร่วมมือโดยสร้างเครือข่าย
 อุตสาหกรรมชุมชนแปรรูปยางพาราขึ้น 11 ชุมชน และประสบผลสำเร็จในการพัฒนา
 เครือข่ายอุตสาหกรรมชุมชน และขยายสมาชิก แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ในการแก้ไข
 ปัญหาของพาราของกลุ่มสวนยางไม่เรียงเลยสรุปบทเรียนของตนเอง ริเริ่มการคิดกำหนด
 ยุทธศาสตร์ ยางพาราไทยในศักยภาพของตนเองได้ร่วมกับเกษตรกรจังหวัด สมาคมชาว
 สวนยาง จ.นครศรีธรรมราช มูลนิธิหมู่บ้าน ทำการร่างแผนแม่บทในการพัฒนายางพารา
 ไทยขึ้น ได้เสนอแผนงานที่ทำให้สหพันธ์สมาคมชาวสวนยางแห่งประเทศไทย นำเสนอ
 ต่อรัฐบาลเป็นการพยายามที่จะต่อสู้ เพื่อผลประโยชน์ของเกษตรกรสวนยางไม่เรียง
 โดยรวม ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนยาง ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มสวนยางไม่เรียง เพื่อให้รัฐบาล
 กำหนดนโยบายตามข้อเรียกร้อง แต่ได้ถูกนักการเมืองและนักธุรกิจ นักวิชาการร่วมมือ
 กันล้มล้างแผนพัฒนาของกลุ่มเกษตรกร และเสนอร่างผ่านรัฐบาลขึ้นมา และได้ยกร่าง
 พ.ร.บ.ของรัฐ

ในการยกร่าง พ.ร.บ. ยุทธศาสตร์ยางพาราไทยขึ้นมาแทน เพื่อควบคุมการผลิต
 ยางพารา และพื้นที่การเพาะปลูก การเคลื่อนย้าย ตลอดจนการจัดเก็บภาษี ผู้ซื้อและเข้า
 มาควบคุมตั้งแต่พันธุ์ยาง และการเคลื่อนย้ายยางข้ามเขต ซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายเผด็จการ
 ของนักการเมืองร่วมมือกับนักธุรกิจ และวิชาการในการแสวงหาผลประโยชน์จากการ
 กำหนดกฎหมาย เพื่อเป็นช่องทางควบคุมเกษตรกรสวนยางให้ดูรายละเอียดยกจาก (พ.ร.บ.
 ยางไทย : 2540)

จากการที่รัฐบาลออกกฎหมาย พ.ร.บ. ยางไทยนี้เอง ทำให้ทางกลุ่มสวนยาง
 ไม่เรียงได้กลับมาทบทวนบทบาท และกิจกรรมอาชีพทำสวนยางว่า ควรดำเนินงานไป

ในทิศทางใดและควรพัฒนาต่อไปหรือหาทางเลือกทางออกใหม่ เพื่อสมาชิกกลุ่มองค์กร ดำเนินกิจกรรมที่เกิดประโยชน์กับเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มสวนยางพาราไม่เรียง

ดังนั้น ทางกลุ่มจึงคิดที่จะปรับปรุงบทบาทใหม่ของกลุ่ม เพื่อสนองตอบโดยได้ จัดตั้ง “ศูนย์การเรียนรู้พัฒนาชุมชนไม่เรียง” ขึ้นในปี พ.ศ. 2539 จากประสบการณ์ ทำให้เกิดการจัดตั้งกิจกรรมกลุ่ม และวางแผนงานการบริหารการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ครอบคลุมในชุมชนไม่เรียง และความจำเป็นพื้นฐานในชีวิตประจำวัน โดยใช้หลัก “ปรัชญา” การผลิต เพื่อการบริโภคในชุมชนและการเรียนรู้ของชุมชน

จากการเรียนรู้วิถีชีวิต และประสบการณ์การสร้างเครือข่ายยางพารา และเครือข่ายยมนา ซึ่งรวมเอาเครือข่ายยางพารา เครือข่ายชานา และเครือข่ายชาวสวนผลไม้เข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ ชุมชนแลกเปลี่ยนผลระหว่างกัน คือ อาชีพทำสวน ต้องแลกเปลี่ยนผลผลิตกับชาวประมงชายฝั่ง จึงจะมีเกลือและปลาเป็นอาหาร เป็นความสัมพันธ์ที่เรียกว่า “เกลือเขา” (เหนื่อ) เกลอทุ่ง เกลอเล ชาวสวนยางไม่เรียงได้คิดวิเคราะห์จากชุมชนตนเองแล้วว่า การพึ่งยางพาราเพียงอย่างเดียวมีโอกาสรอดได้ เพราะไม่มีผลผลิตข้าวไว้กิน ทางเลือกที่ควรทำก็คือ พื้นฟูการแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนที่มีวิถีการผลิตต่างกัน และพัฒนาให้การเกษตรที่มีผลผลิตที่หลากหลายพึ่งตนเองหรือไม่ก็ต้องทำทั้ง 2 ทางคู่กันไป โลกแห่งการเรียนรู้ของไม่เรียงไม่ได้หยุดอยู่เพียงเครือข่ายในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่เรียงสัมพันธ์เป็นเครือข่ายกับชุมชนทุกภาคทั่วประเทศ ทำให้ทางเลือกเปิดกว้างมากขึ้น (พรพิไล เลิศวิชา, ศิริวงจากไพร่หนีนายถึงธนาคารแห่งขุนเขา 2541)

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview)

ในการศึกษาวิจัย การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน นอกจากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ตัวต่อตัวกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาเพื่อขอทราบความคิดเห็นกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน โดยเน้นตัวแปร ในเรื่องเพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของครอบครัว สมาชิกในกลุ่ม

สังคม การฝึกอบรม สมาชิกข้อมูลข่าวสาร เป็นหลัก โดยกลุ่มเกษตรกรที่ถูกสัมภาษณ์แล้วทั้งสิ้น จำนวน 11 ตัวอย่าง เกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดี เพื่อแสดงความคิดเห็น เหตุผลที่กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เพราะการศึกษาของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในการพัฒนาชุมชนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาชุมชน เพราะนอกจากการเป็นการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและเป็นการศึกษาความเป็นมาและชีวิตของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงได้เป็นอย่างดี

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายประดิษฐ์ ขุนเงิน (นามสมมติ)
อายุ	48 ปี
การศึกษา	ป.4
อาชีพ	ทำสวนยาง
รายได้	5,000 บาท / เดือน
ที่อยู่ปัจจุบัน	ม. 6 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช 80260
ครอบครัว	4 คน
ภรรยา	นางสมนึก ขุนเงิน
บุตร	ค.ช. สักชาย ขุนเงิน ค.ญ. สายใจ ขุนเงิน

บุคลิกภาพ

คุณประดิษฐ์ เป็นคนไม่ค่อมแต่จะเป็นคนที่คิดในการพูดในการตอบคำถามอย่างรอบคอบลักษณะการเป็นผู้นำครอบครัวอย่างเต็มตัวแต่งกายค่อนข้างสะอาดหน้าตา ดูแก่กว่าอายุ เพราะจะต้องทำงานตากแดด สูงประมาณ 170 ซม. รูปร่างสูง ผิวดำแดง

ประวัติชีวิต

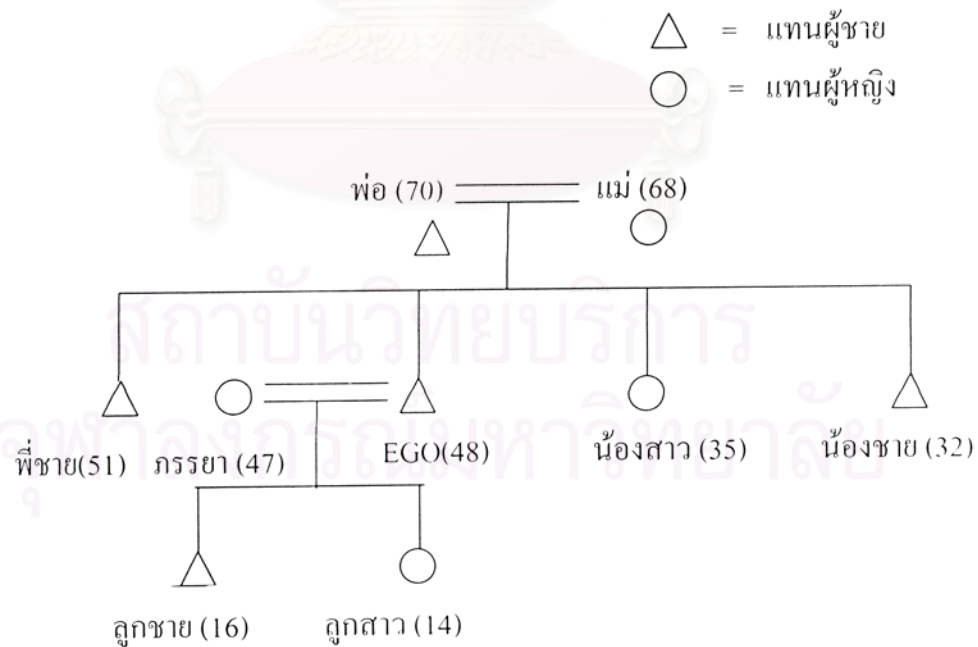
เป็นคนภูมิลำเนา ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช ประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา เลี้ยงสัตว์ ปลูกยางพารา ประมาณ 20 ไร่ การศึกษาจบ ป. 4 เดินทางไปต่างจังหวัด บางครั้งไปทำงานและในที่สุดกลับมาถิ่นเดิมทำอาชีพเกษตรกรเหมือนเดิมด้วย

ชีวิตประจำวัน

คุณประดิษฐ์ตื่นนอน 04.00 น และหลังจากนั้นก็ทำกิจวัตรส่วนตัวอ่านหนังสือพิมพ์ และในการทำงานสวนยาง ขำครวเกี่ยวกับบ้านเมือง คุณประดิษฐ์ก็สนใจไม่ใช่น้อย และคุณประดิษฐ์ก็คลุกคลีกับการทำสวนยางเป็นกิจวัตรประจำวันอยู่แล้ว ชีวิตของคุณประดิษฐ์ทำงานตากแดดอยู่เสมอ และเป็นคนมีความอดทนในการทำงานมาก และหลังจากนั้นตอนเย็นก็กลับเข้าบ้านเวลา 21.00 น คุณประดิษฐ์ก็เข้านอนและคุยกับภรรยาในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในแต่ละวันว่า ดำเนินชีวิตอย่างไรในการทำงาน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกเคราะห์ที่ 1

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การทำกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ในการร่วมเสียสละแรงกาย และทรัพย์สินเงินทอง ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย ส่วนผู้หญิง จะมีกิจกรรมประเภทงานบุญ งานบวช งานแต่งงาน จะทำอาหาร งานตกแต่ง ดอกไม้ อายุโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงวัย เพราะถือคติว่า วันหน้าเพื่อนบ้าน จะต้องมาช่วยกัน วันหลังจะมีบ้านตนเอง มีงานเพื่อนบ้านก็จะช่วยเหลือ ทำให้ผู้หลักผู้ใหญ่ให้ความสำคัญ รายได้โดยส่วนใหญ่ค่อนข้างจะมีฐานะดี เพราะจากการประกอบอาชีพทำสวนยาง และมีที่นาทำให้ไม่ค่อยใช้จ่ายแต่จะทำงานของกลุ่ม

บ้างแต่จะทำงานขายน้ำยางส่ง และมีเวลาที่ประกอบอาชีพอื่นไปด้วย มีบ้างเฉพาะที่เป็นร้านค้าขายของประกอบอาชีพด้านนี้อยู่แล้ว เช่น รับซื้อยางพารา เป็นต้น การฝึกอบรมจะเข้าร่วมเมื่อทางราชการให้ฝึกอบรม เช่น ลูกเสือชาวบ้าน ในเรื่องความมั่นคงและการฝึกอบรมกลุ่มอาชีพ ทำให้ชาวบ้านสนใจ เพราะมีเวลาว่างจากการตัดยางแล้ว การเข้าร่วมประชุมสัมมนาและศึกษาดูงานของกลุ่มได้เข้า เพื่อศึกษาหาความรู้ และบทบาทงานพัฒนาของกลุ่ม

ชีวิตในอนาคต

คุณประดิษฐ์คิดว่า ชุมชนไม้เรียงควรจะเป็นชุมชนที่น่าอยู่อาศัยด้วยการเข้ามาช่วยกันพัฒนาทุกๆ ด้านของชาวบ้าน ต. ไม้เรียง อยากเห็น ชาวบ้าน ต. ไม้เรียง มีวิถีชีวิตที่ดีไม่มีปัญหาอาชญากรรม และปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาสังคม และลูกหลานมีงานทำ และสุขภาพของชุมชนดีกันทุกคน อยากเห็นชาวบ้าน ต. ไม้เรียงในอนาคตมีความกินดีอยู่ดีและอยู่อย่างพอเพียงในการดำเนินชีวิตของแต่ละคนดีขึ้นทุกคนไป

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นายประสิทธิ์ ชัยสิทธิ์ (นามสมมติ)

อายุ	62 ปี
การศึกษา	ป. 7
อาชีพ	คณะกรรมการกองทุนเพื่อการลงทุนสังคม คณะกรรมการกลุ่ม คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาชุมชนไม้เรียง
รายได้	10,000 บาท/ เดือน
ตำแหน่ง	ประธานกลุ่มสวนยางไม้เรียง และ คณะกรรมการศูนย์การศึกษา เรียนรู้และพัฒนาชุมชนไม้เรียง
ที่อยู่ปัจจุบัน	ม. 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช
ครอบครัว	7 คน
ภรรยา	นางแนบ ชัยสิทธิ์
บุตร	5 คน

บุคลิกภาพ

คุณประสิทธิ์ เป็นคนพูดจาสุภาพและสุขุม เป็นคนมีอัธยาศัยดี ยิ้มง่าย เป็นผู้ที่หน้าเคารพนับถือ ในการพูดจาที่หนักแน่นจริงจังและมีความสามารถเป็นกันเอง พุดจาตอบคำถามได้ดี อธิบายทุกเรื่อง เข้าใจทุกปัญหาในเรื่องกลุ่มสวนยาง ลักษณะรูปร่าง สันทัดค่อนข้างผอมบางผิวขาว สูงประมาณ 165 ซม. การแต่งกายสะอาดเรียบร้อยมาก คุณมีฐาน ผมสั้นตัดอย่างเรียบร้อย

ประวัติชีวิต

เดิมคุณประสิทธิ์ทำงานรับจ้างชักลากไม้ซุงที่ตัดจากเขาได้โดยใช้ช้างและชักลากไปที่แม่น้ำตาปีเพื่อล่องไปตามลำน้ำและขายไม้ หลังจากนั้นก็มาประกอบอาชีพทำสวนผลไม้และทำนา จนกระทั่งประกอบอาชีพทำสวนยางพารา และเมื่อประสบกับปัญหาเศรษฐกิจคุณประสิทธิ์ได้เป็นแกนนำในการจัดตั้งกลุ่มทำสวนยางไม้เรียงขึ้น เพื่อหาวิธีการที่จะช่วยเหลือตัวเองในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางทำให้ผลิตผลการเกษตรมีราคาสูงขึ้น โดยจัดตั้งโรงงานรมยางจากการไปศึกษาดูงานองค์การสวนยางนาบอนนำมาประยุกต์จากการจดจำและหาวัสดุในท้องถิ่นคัดแปลงก่อสร้างโรงงานรมยางพาราไม้เรียง

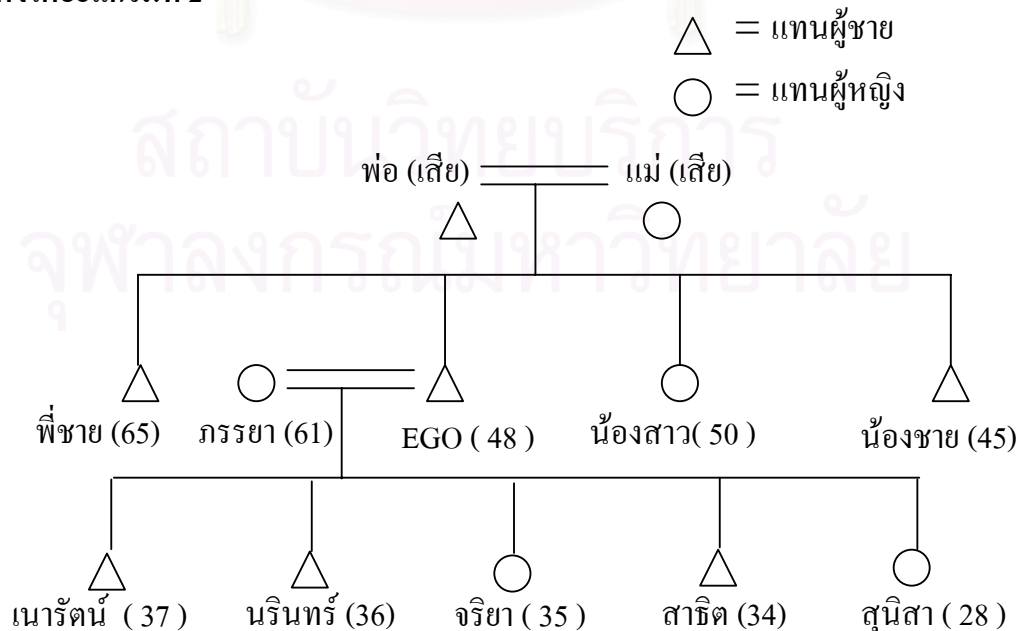
ขึ้นจนประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง คุณประสิทธิ์ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการกองทุนเพื่อสังคม (SIF) ของธนาคารออมสินและเคยเป็นกรมมาธิการคณะทำงานของรัฐสภา เกี่ยวกับยางพารา แต่ท่านได้ลาออกเพราะขาดความเป็นอิสระถูกข้าราชการการเมืองกำหนดนโยบายเสียงเอง ทำให้คิดว่า ต้องทำงานเพื่อประชาชนกลุ่มเกษตรกร และได้แสดงบทบาทของผู้นำกลุ่มเกษตรกรเคียงข้างประชาชน ปัจจุบันดำรงตำแหน่งต่าง ๆ มากมาย

ชีวิตประจำวัน

คุณประสิทธิ์ตื่นนอนประมาณ 05.00 น. หลังจากนั้นทำภารกิจส่วนตัว อ่านหนังสือ 06.00 น. รับประทานน้ำชา อ่านหนังสือพิมพ์ 07.00 น. คุณกำหนดการนัดหมายต่าง ๆ เช่น ประชุม สัมมนา เป็นวิทยากรหรือต้อนรับคนมาศึกษาคุณงานของคุณ 12.00 น. รับประทานอาหาร 13.00 น. งานประชุมสัมมนาต่าง ๆ 16.00 น. ทำภารกิจของคุณประสิทธิ์ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับกลุ่มและงานสัมมนาในที่ต่าง ๆ เพื่อให้ความรู้กับกลุ่มอื่น 20.00 น. ดูข่าว 21.00 น. อาบน้ำเข้านอน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกเคราะห์ที่ 2

ครอบครัวคุณประสิทธิ์ ชัยสิทธิ์ ในตอนนี้บิดามารดาได้เสียชีวิตแล้ว แต่ครอบครัวของคุณประสิทธิ์ ได้แยกครอบครัวมาอาศัยอยู่ส่วนตัวมานานแล้ว และลูก ๆ ของคุณประสิทธิ์ส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้ว โดยมีสมาชิกครอบครัว 7 คน บุตร 5 คน ชาย 3 คน หญิง 2 บุตรชายคนโต นายเนาวรัตน์ อายุ 37 ปี การศึกษาปริญญาตรีรัฐศาสตร์ ทำงานสำนักงานประมาณ จ. พังงา คนที่ 2 นายนรินทร์ ชัยสิทธิ์ อายุ 36 ปี การศึกษา ปวช. โรงเรียนเจริญมิตร อาชีพรับซื้อยาง คนที่ 3 นางจรรยา โชคประสิทธิ์ อายุ 35 ปี การศึกษา ปวส. โรงเรียนเทคโนโลยีสงขลา อาชีพค้า อาหารสัตว์และขายเส้นขนมจีน คนที่ 4 นายสาธิต อายุ 34 ปี การศึกษา ป. 6 โรงเรียนวัดไม้เรียง อาชีพทำสวนทำนา คนที่ 5 นางสาวสุนิสา ชัยสิทธิ์ อายุ 28 ปี การศึกษาปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ปัจจุบันทำงานสำนักงานผังเมืองกรุงเทพฯ ครอบครัวของคุณประสิทธิ์นั้นเป็นครอบครัวที่รักใคร่กลมเกลียว เพราะความเป็นผู้นำของคุณประสิทธิ์ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวคุณประสิทธิ์มีฐานะและเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน คุณประสิทธิ์เป็นคนที่มีชีวิตตามประเพณีเทศกาล เช่น งานเดือนสิบทำบุญบิดามารดา บรรพบุรุษ ไปกราบไหว้และอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้บรรพบุรุษ ตามประเพณี และทำตามประเพณีที่ยึดถือปฏิบัติ เช่น วันปีใหม่ สงกรานต์ เป็นต้น

ทัศนคติความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม

การทำงานของกลุ่มสวนยางไม้เรียง คุณประสิทธิ์ ชัยสิทธิ์ ได้ให้ความเห็นว่าเป็นการริเริ่มของคนไม่กี่คนโดยการปรึกษาหารือจากการว่างเว้นการทำงานกริดยงแล้วมาถกเถียงเสนอความเห็น โดยขั้นแรกมีการทำสวนยาง แบบการลงแขก คือ ไปช่วยงานในสวนยางของคนที่เป็นสมาชิกนั้น การแสดงความคิดเห็นโดยการเสนอการแก้ไขปัญหาการจ้ดตั้งกลุ่มในความคิด ท่านถือว่า เป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการศึกษาดูงานที่โรงงานนาบอน โดยแบ่งหน้าที่การจดจำในคราวไปศึกษาดูงาน และพยายามใช้ภูมิปัญญามาคัดแปลงเครื่องจักรกลที่ทำงานของโรงงานนาบอน โดยใช้วัสดุที่ประหยัดหาได้และมีต้นทุนถูก ทำให้เกิดความคิดนี้จากการส่งยางพาราเข้าประกวด ทำให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องยกระดับการได้ครองชีพการผลิตยางที่มี

คุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด และขณะเดียวกันนี้เพื่อต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง ให้ราคาขายสูงขึ้น วิธีการรวมกลุ่มก็ใช้เครือข่ายเข้ามารวมกลุ่มกัน เพราะสามารถพูดคุยได้เมื่อเกิดปัญหา และคอยให้เขาพิจารณาจะเข้าร่วมกลุ่มอีก หรือไม่ภายหลังจากการจัดตั้งกลุ่มอีกหรือไม่ภายหลังจากการจัดตั้งกลุ่มแล้ว ทำให้สมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ก็มีบ้างโยกย้ายถิ่นไปประกอบอาชีพที่อื่น จำเป็นที่ต้องออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการประชุมสามัญปีละ 1 ครั้ง โดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและซักถาม ข้อเสนอ

ตรวจสอบการทำงานของชุมชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารงานของกลุ่มและพยายามให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการถกเถียงโต้แย้งและสรุปข้อตกลงเป็นฉันทามติของเสียงส่วนใหญ่ โดยเคารพในความคิดของสมาชิกกลุ่มโดยเสมอภาคด้วยหลักการและเหตุผล ทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปโดยตลอด ผู้หญิงมีส่วนร่วมในกลุ่มโดยพยายามให้เข้ามามีบทบาทในการบริหารทำบัญชีแต่ก็น้อย เพราะยังไม่ค่อยมีบทบาทบทเรียนสำคัญจากกรณีโรงยางคุณประสิทธิ์ สรุปไว้สั้น ๆ ว่า ถ้าเราไม่สามารถกำหนดอะไรได้ เราจะลำบาก เราไม่ควรทำ ไม้เรียงจะต้องมีทางเลือกใหม่ ๆ ทางเลือกใหม่ ๆ ที่ว่านั่นทางหนึ่ง คือ การเปลี่ยนพื้นที่ที่เคยปลูกยางพาราทั้งหมด ไปปลูกพืชชนิดอื่นด้วย โดยเฉพาะผลไม้ต่าง ๆ เพราะพืชผลเหล่านี้เกษตรกรมีส่วนในกำหนดราคาได้มากกว่าและชาวสวนยางต้องมีอาชีพอื่น ๆ มารองรับด้วย

เพื่อที่จะให้การแสวงหาทางเลือกที่ว่านั่นเป็นจริงเป็นจังมากขึ้นและขยายกลุ่มสมาชิกไปยังคนอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรด้วย จึงได้มีการจัดตั้ง “ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง” ขึ้นในปี 2535 เพื่อทำหน้าที่รวบรวมปัญหาและศึกษาลู่ทางการแก้ปัญหาของชาวบ้าน

ศูนย์นี้จะเปรียบเสมือนองค์กรแม่กลุ่มเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียงและบริหารโดยสภาผู้นำชุมชนไม้เรียงมาจากการเลือกตั้งผู้นำจาก 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน รวม 40 คน มาทำหน้าที่ปรึกษาหาแนวทางพัฒนาตำบลไม้เรียงตามความต้องการของชาวบ้านผู้นำที่เลือกตั้งมานั้นบางคนเป็นครู บางคนเป็นตำรวจ บางคนเป็นผู้ใหญ่บ้าน บางคนเป็นสมาชิกอบต. หรือผู้นำธรรมชาติทั่วไป ปัจจุบันศูนย์มีแผนงานหลายด้าน คือ ด้านการศึกษา เกษตรกรรมยั่งยืนและสิ่งแวดล้อมสาธารณสุขชุมชน ธุรกิจและอุตสาหกรรม

ชุมชน มีโครงการเลี้ยงไก่บ้าน เพาะเห็ด ปลูกพืชผักปลอดสารพิษผลิตอาหารสัตว์ ปลูกพืชสมุนไพร เป็นต้น

ฟังดูแล้วก็ไม่น่าจะแตกต่างจากสารพัดศูนย์ สารพัดองค์กรที่จัดตั้งกันขึ้นมาเท่าไรหรอก แต่ความแตกต่างสำคัญอยู่ที่ศูนย์นี้มาจากการจัดตั้งขององค์กรชาวบ้านเพื่อหาทางออกให้กับชุมชนของตนเอง เป็นการทำงานกันจริงจัง เพราะมีการประชุมปรึกษาหารือกันทุกเดือนและวิธีการส่งเสริมก็มุ่งหาทางออกกันอย่างจริงจัง จริงจังแบบไหน อย่างเช่น การส่งเสริมอาชีพจะมีการวางแผนอย่างดีก็คือ ออกไปสำรวจตลาดก่อนสำรวจทั้งในและนอกชุมชนว่า มีความต้องการสินค้าชนิดนี้เท่าไร ยังมีช่องว่างอยู่ไหม ถ้ายังมีก็แจ้งสมาชิกว่า จะส่งเสริมเรื่องนั้นเรื่องนี้ ใครจะเริ่มทำที่คน แล้วเริ่มฝึกอบรมจนทำได้ คุณประสิทธิ์บอกว่า ที่กลุ่มศึกษาได้แล้วคือ การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืดและการเพาะเห็ดด้วยเชื้อเห็ดจากไม้ยางพารา (แถบนี้มีโรงงานรับซื้อไม้ยางมาก) ในช่วงที่กำลังทำอาชีพนั้น ๆ อยู่กลุ่มจะกำหนดให้มีการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ไว้ด้วย เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมต่อไป เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต รายรับที่ขายได้ ฯลฯ เป็นการวิจัยตนเอง เพื่อรายงานมายังศูนย์ในอนาคตและประเมินว่า จะทำต่อไปได้ไหมถ้าเป็นไปได้เป็นอาชีพเสริมหรืออาชีพหลัก กลุ่มจะเข้ามาช่วยจัดการด้านการตลาดให้ที่สำคัญอาชีพที่ศูนย์พยายามส่งเสริมขึ้นมา นั้น จะไม่ใช่สิ่งที่นำเข้ามานอกชุมชนแต่จะศึกษาทรัพยากรหรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชนก่อน เช่น ศึกษาว่า ปัจจุบันมีหลายครอบครัว ขายข้าวในราคาต่ำมาก จากการศึกษาเบื้องต้นถ้าสามารถแปรรูปข้าวเป็นแป้งราคาขายจะเพิ่มขึ้นจากการขายข้าวเปลือกหลายเท่าตัว

การฝึกอบรมดังกล่าวในระยะเริ่มต้นนี้ ของการสนับสนุนจากกองทุนเพื่อสังคม แต่ในอนาคต แกนนำคนนี้ออกว่า จะพึ่งตนเองจะไม่ขอการสนับสนุนจากที่ไหนอีก

ไม่เพียงการฝึกอบรมสมาชิกในระยะเริ่มต้นนี้การฝึกอบรมแกนนำของศูนย์จำนวน 40 คน อย่างเข้มข้น เพื่อให้ไปเป็นที่เล็งของสมาชิกในชุมชนต่อไปด้วย

นอกจากการฝึกอบรมอาชีพแล้ว ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม่เรียงคิดไปไกลถึงการวางแผนของชุมชนไว้ให้ชัดเจน เพราะที่ผ่านมากุณประสิทธิ์บอกว่าชาวบ้านถูกกำหนดมา ตลอดว่าจะพัฒนาแบบไหน ซึ่งการพัฒนาชุมชนแบบนั้น เขาบอกว่า แต่ก่อน

ใครเอาเงินมาล่อให้เราไปทางไหน เราก็ไปทางนั้น ไม่มีแผนของตนเองเลย ทำให้ชุมชน วุ่นวาย เสียเวลามาก ตอนนี้มีแผนของเราเอง อนาคตเราจะไปทางไหน เวลาใครเข้ามา เราจะบอกว่า เรามีแผนแล้วนะ ต้องทำตามนี้ ถ้าเรากำหนดเองไม่ได้เราจะไม่เอา

ชีวิตในอนาคต

คุณประสิทธิ์ อยากเห็นชีวิตในอนาคตกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงมีความเป็น อยู่ดีกินดี และลูกหลานมีงานทำ และเมื่อจบการศึกษา และมีงานรองรับ และชีวิตของคุณประสิทธิ์เอง ยึดอาชีพทำสวนยาง และจัดตั้งกลุ่มทำสวนยางพารา และอยากให้อาชีพ การทำสวนยางทำรายได้ให้กับพี่น้องเกษตรกรชาวสวนยางและมีงานเข้ามาตลอดในการ ทำสวนยาง คุณประสิทธิ์เองนั้นพยายามผลักดันจัดตั้งกลุ่มคานอำนาจกับรัฐและพยายาม สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกรสวนยางและในอนาคต ชาวบ้าน ต. ไม้เรียงจะมีชีวิต ไม่เดือดร้อน และมีงานรองรับตลอดเวลา และไม่หันเหไปทางไหน และลูกหลาน ก็ไม่ขาดแคลนด้านทุนทรัพย์ ในด้านการศึกษา เพราะมีอาชีพนี้เป็นที่รองรับในการส่ง ลูกหลานเรียนหนังสือ และอาชีพอื่น ๆ ด้วย ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาเสพติดก็ ไม่มีในกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง และทุกคนมีวิถีชีวิตที่ดีในอนาคตอันใกล้ทุกคน ไป

3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นายเกรียงไกร ชูชัย (นามสมมติ)
อายุ	33 ปี
การศึกษา	มัธยมศึกษาปีที่ 6 กศน.
อาชีพ	ทำสวนยาง
ที่อยู่ปัจจุบัน	ม. 1 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช
ตำแหน่ง	เป็นรองประธานฝ่ายบริหารสภาผู้นำชุมชน ไม้เรียง

บุคลิกภาพ

คุณเกรียงไกร ชูชัย เป็นคนง่าย ๆ สบาย ๆ ชอบให้ความร่วมมือและชอบตอบคำถามตั้งใจทำงานส่วนรวม ทำงานกับคนอื่น ๆ โดยมีมนุษยสัมพันธ์แต่งกายค่อนข้างสะอาด แต่หน้าตาดูกร้านแคด รูปร่างผอมบาง ไม่สูงประมาณ 160 ซม. ผิวดำแดง ตาคู ชอบมองหน้าเวลาสัมภาษณ์

ประวัติชีวิต

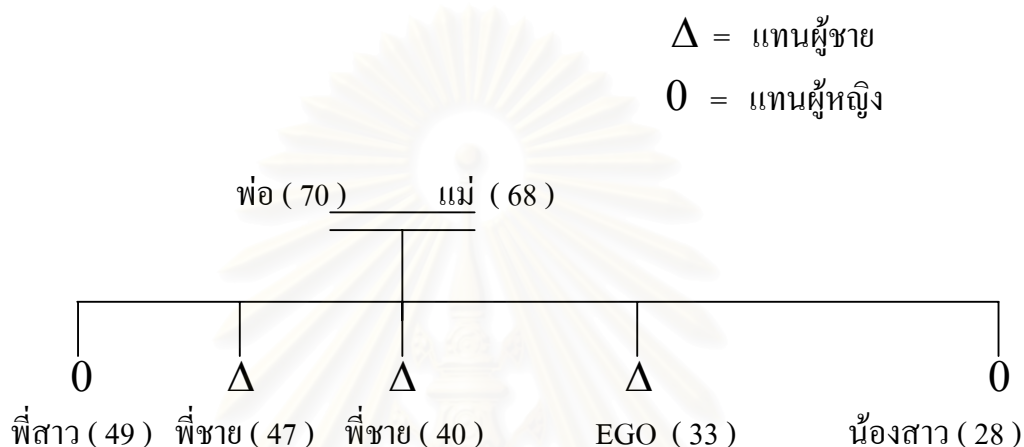
เป็นคนพื้นเพ ม. 1 ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช เคยเคยทำงานทำสวน และพยายามทำงานให้กับกลุ่มอย่างขยันขันแข็ง และมีความรับผิดชอบ ปัจจุบันอาศัยร่วมกับบิดา มารดา ซึ่งมีอายุมากแล้ว ทำให้ต้องเป็นคนคอยดูแลและทำงานส่วนรวมด้วย

ชีวิตประจำวัน

ตื่นนอน 05.00 น. กรีดขาง และนำน้ำยางส่ง 07.00 น. ทานกาแฟ 08.00 น. เข้ามาที่กลุ่มเพื่อมาเตรียมงานที่ค้างเพื่อทำงานวันต่อไปในการรับคณะที่มาเยี่ยมหรือกลุ่มที่มาสัมมนาที่ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและ 12.00 น. พักทานข้าว 13.00 น. ทำงานต่าง ๆ 16.00 น. ไปตามบ้านแวะพูดคุยสนทนา 17.00 น. กลับบ้านคูโททัศน์ 19.00 น. อาบน้ำ 20.00 น. ดูข่าว โททัศน์ ทานข้าว ไปพร้อมกันและเข้านอน 21.00 น.

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโตะแกรมที่ 3

คุณเกรียงไกร มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 5 คน เป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน คุณเกรียงไกรเป็นลูกคนที่ 4 ของครอบครัว พี่สาว พี่ชาย แต่งงานมีครอบครัว แยกไปอยู่ที่อื่น แต่คุณเกรียงไกรอาศัยอยู่กับแม่ และน้องสาว ปัจจุบันทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ คุณเกรียงไกร พยายามที่จะทำงานให้กับส่วนรวม เพราะตนเองเป็นคนโสด มีเวลาให้กับส่วนรวมได้มาก จึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำชุมชนไม่เรียง ในตำแหน่งรองประธานฝ่ายบริหาร

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การทำกิจกรรมของกลุ่มนั้นโดยส่วนใหญ่แล้วเป็นผู้ชาย ที่มีผู้หญิงก็น้อยสาเหตุ เพราะผู้หญิงจะถนัดงานบ้านเรื่องภายในครอบครัวมากกว่า ผู้ชายชอบงานนอกบ้าน งานสังคม งานสังสรรค์ เช่น ลักษณะการพูดคุยดื่มสุรา อายุของผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นผู้สูงอายุสูงประมาณ 45 – 70 ปี ซึ่งจากการทำงานของคนรุ่นใหญ่ผสมผสานกับผู้ที่มีอายุประสบการณ์การทำงาน เพื่อชี้แนะการทำงานด้วยกันส่วนการศึกษาอาจถือได้ว่า ชุมชนไม่เรียง การศึกษาค่อนข้างสูง เพราะมีการศึกษานอกการปรับตัวเอง มีการพัฒนาตนเองตลอดเวลาจากการถ่ายทอดหน่วยงานของชุมชนนั้น ชาวชุมชนไม่เรียงจะมีรายได้

ค่อนข้างสูงจากบ้านเรือนและการส่งเสียบุตรหลานให้ไปศึกษาในส่วนกลาง กรุงเทพมหานครและ จ.นครศรีธรรมราช และใกล้เคียง การเข้าร่วมกลุ่มก็มีหลากหลาย ทำให้ประชาชนโดยเฉลี่ยเข้าร่วมกลุ่มอาชีพอย่างละ 1 กลุ่ม จากเครือข่ายของกลุ่มสวนยางไม้เรียงทำให้ประชาชนค่อนข้างสนใจเรื่องใกล้ตัวติดตามสนใจการเมืองจากข้อมูลข่าวสารดู โทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และฟังวิทยุเสียงตามสาย ตลอดจนข่าวสาร ทางราชการอื่น

ชีวิตในอนาคต

คาดหวังให้ชุมชนไม้เรียงเป็นชุมชนเข้มแข็ง มีการพัฒนาตามแผนแม่บทของชุมชน และจะทำให้กับชุมชนไม้เรียง และความสุขที่ได้จากการทำงานให้กับส่วนรวมของคุณลงประสิทธิ์ ท่านได้อะไรจากการทำงาน เพื่อส่วนรวมท่านได้รับความสุขได้ช่วยเหลือคนในชุมชนและประเทศไม่จำเป็นต้องไปวัด การสร้างความดีกับคนนั้นแหละ การสร้างบุญกุศล

4. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายอารมณ ราชวัตร (นามสมมติ)
อายุ	60 ปี
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6
สถานการศึกษา	โรงเรียนการศึกษานอกโรงเรียน หมู่ 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช
ชื่อบิดา	นายจวน ราชวัตร
ชื่อมารดา	นางฉ่ำ ราชวัตร
อาชีพ	ทำนา
ตำแหน่ง	เป็นที่ปรึกษากลุ่มสวนยางไม้เรียง และ เป็นผู้ใหญ่บ้าน
ที่อยู่ปัจจุบัน	ม. 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช 80260
ครอบครัว	7 คน

บุคลิกภาพ

คุณอารมณ์เป็นคนพูดจาสุภาพจิตใจดีมีมนุษยสัมพันธ์มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่อารมณ์ดียิ้มแย้มแจ่มใส มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เวลาสัมภาษณ์จะเป็นกันเอง ไม่ค่อยเงินอายเพราะความเป็นผู้นำ คุณอารมณ์เป็นคนอารมณ์ขัน รูปร่างสูงใหญ่ หน้าตาเบิกบาน ผิวดำแดง สูงประมาณ 165 ซม. การแต่งตัวสบายๆ แบบผู้ใหญ่ ขณะสัมภาษณ์นั่งผ้าขาวม้า ให้ความรู้สึกง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ให้ความเป็นกันเอง แบบผู้ใหญ่ คุณอารมณ์มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 8 คน เป็นผู้ชาย 6 คน เป็นผู้หญิง 2 คน คุณอารมณ์มีพี่ชาย 5 คน ภรรยา (เสียชีวิต) มีลูกชาย 3 คน มีลูกสาว 2 คน และนายอารมณ์มีน้องสาว 2 คน มีน้องชาย 2 คน

ประวัติชีวิต

เป็นคนถิ่นฐานดั้งเดิมตำบลไม้เรียงไม่ได้อพยพโยกย้ายไปไหน ผู้ใหญ่อารมณ์ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ เลี้ยงไก่ ทำสวน เลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด บริเวณบ้านมีที่นา 5 – 6 ไร่ และสวนยาง 30 ไร่ มีพี่น้อง 8 คน ผู้ใหญ่อารมณ์เป็นคนที่ 3 รายได้จากการทำนาทำไร่ 5,000 บาท/เดือน ผู้ใหญ่อารมณ์เป็นคนหนึ่งที่ดูแลและทำงานให้กับลูกบ้านจนได้รับรางวัลที่ 2 เป็นผู้ดูแลเหมืองยิบซั่ม ปัจจุบันได้เป็นที่ปรึกษากลุ่มสวนยางไม้เรียงและเป็นผู้ใหญ่บ้าน

ชีวิตประจำวัน

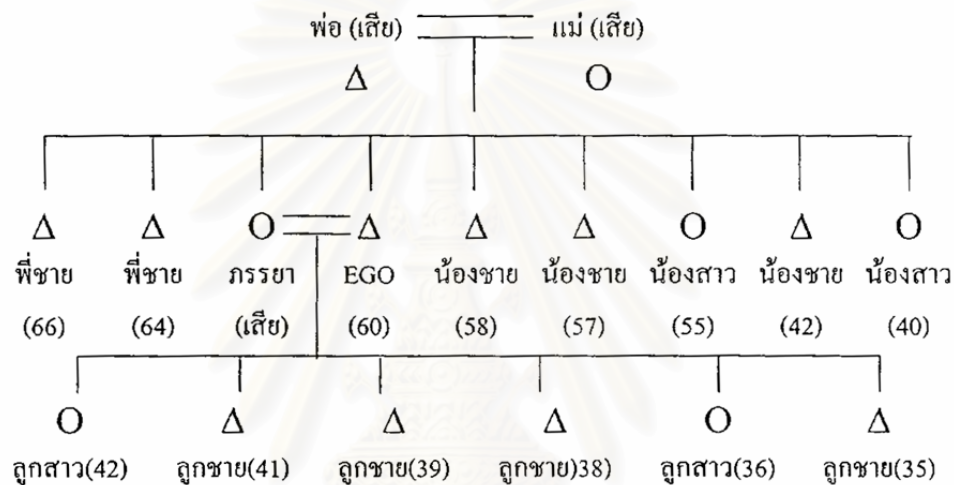
คุณอารมณ์ตื่นนอนเวลา 05.00 น.หลังจากนั้นจะทำภารกิจส่วนตัว ผู้ใหญ่อารมณ์นั้นทำกิจกรรมหลายอย่าง ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ดูแลชาวบ้าน และได้ตื่นแต่เข้าไปทำงาน และทำงานดูแลในหมู่บ้าน ชีวิตของผู้ใหญ่อารมณ์เป็นอย่างนี้ทุกวัน เลิกจากการทำงานแล้วผู้ใหญ่อารมณ์จะดูแลสวนยางไปเรื่อยๆ และดูแลชาวบ้าน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกเศร้าที่ 4

Δ = แทนผู้ชาย

\circ = แทนผู้หญิง

ครอบครัวคุณอารมณ์ มีด้วยกัน 8 คน พี่น้องบิดามารดาได้เสียชีวิตหมดแล้ว ผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 2 คน คุณอารมณ์เป็นคนี่ 3 พ่อในอดีตเป็นผู้ใหญ่บ้านและเป็นที่นับถือของคนทั่วไป จนกระทั่งคุณอารมณ์ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ใหญ่บ้านอีกครั้ง พี่น้องได้แต่งงานแยกครอบครัวไปแล้ว ส่วนใหญ่อาศัยใน ต. ไม้เรียง และ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และ ค้าขายบ้าง ภรรยาได้เสียชีวิตไป 3 ปี แล้ว บุตรของคุณอารมณ์มีด้วยกัน 7 คน ส่วนใหญ่จะทำงาน เช่น รับราชการทหาร ตำรวจ ทำงานบริษัท และ ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ลูก ๆ ได้ออกเรือนไปมีครอบครัวหมดแล้ว และในวันหยุดเทศกาล ปีใหม่ สงกรานต์ จะมาเยี่ยมบ้าน ทำให้คุณอารมณ์ได้รับความสุขที่เห็นลูกหลานมาเยี่ยม แต่ปัจจุบันได้เกษียณอายุจากผู้ใหญ่แล้ว

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

โดยสภาพทั่วไปแล้วชาวบ้าน ต. ไม้เรียง บ้านใกล้เคียง ให้ความร่วมมือในงานต่าง ๆ และกิจกรรมของหมู่บ้านด้วยดี ไม่ว่าจะเป็นงานบุญงานแต่งงาน ซึ่งจะมาร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อช่วยเหลือเพื่อนบ้านตลอดจนเสียสละ แรงงานและกำลังทรัพย์ ตามอัธยาศัยของตนเอง การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นได้ก็ด้วยความร่วมมือร่วมใจของพี่น้องในพื้นที่หมู่บ้านใกล้เคียงที่เป็นเครือข่าย ชักจูงกันมา โดยให้ญาติใครก็ได้พูดคุยแล้วมาร่วมประชุมจัดกิจกรรมการบริหารและให้เงินเดือนให้พนักงานและชาวบ้านทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานและซักถามในที่ประชุมสามัญทุกสมัยการประชุม ด้านความขัดแย้งก็มีกันธรรมดาของสมาชิกกลุ่ม แต่ก็ไม่ใช้เหตุผล ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง โดยบทบาทหน้าที่ของผู้ชายส่วนใหญ่ที่สนใจ ในกิจกรรมส่วนแม่บ้านจะเป็นลักษณะงานบุญงานในครัวจะเข้าร่วมอาชีพรายได้ โดยส่วนใหญ่แล้วจะขึ้นอยู่กับราคายางพารา และอาชีพเสริม เช่น เลี้ยง หมู วัว เป็นต้น ทำนา ทำไร่ ผสมผสาน จะไม่ชัดเจน แต่โดยส่วนใหญ่จะทำสวนยางพารารายได้ประชาชนก็คมีฐานะ ส่วนใหญ่จะมีรถยนต์มอเตอร์ไซด์ และรถยนต์ทุกบ้าน และสภาพบ้านก็มีลักษณะทันสมัยมีการก่อสร้าง บ้านชั้นเดียว แบบก่ออิฐ บ้านกว้าง และบางบ้านก็ 2 ชั้น ตกแต่งตามยุคสมัย มุงกระเบื้องโมเสก

ชีวิตในอนาคต

การใช้ชีวิตนั้นปลายในชุมชนด้วยผูกพันอันยาวนาน และเครือญาติในพื้นที่การช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันของคนภายในชุมชน และความรักสามัคคีที่อยู่ร่วมกัน มีชีวิตที่สงบสุขปัญหาต่างๆ มีน้อยด้วยความรู้สึกสำนึกต่อการพัฒนา ทำให้คุณธรรมคิชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีความสัมพันธ์เครือญาติ ความอบอุ่น การช่วยเหลือจึงต้องอยู่ในชุมชนที่ตัวเองเกิดจนตายก็ว่าได้

5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายธีรยุทธ ใจวงศ์ (นามสมมติ)
อายุ	29 ปี วันเกิด 8 พ.ค. 2514
สถานภาพ	โสด
การศึกษา	ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
สถานศึกษา	โรงเรียน เซนจอห์น โปลิตیکنิก กทม.
ชื่อบิดา	นายสงัด ใจวงศ์ อายุ 62 ปี
ชื่อมารดา	นางสุคนธ์ ใจวงศ์ อายุ 58 ปี
อาชีพ	ทำสวนยางและค้าขาย
ตำแหน่ง	เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง
ภูมิลำเนาเดิม	79/1 ม. 8 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช
จำนวนพี่น้อง	3 คน
	1. นางวารภรณ์ ใจวงศ์ อายุ 35 ปี
	2. นางสาว วิลัยพร ใจวงศ์ อายุ 32 ปี
	3. นายธีรยุทธ ใจวงศ์ อายุ 29 ปี

บุคลิกภาพ

คุณธีรยุทธ เป็นคนพูดจาสุภาพ รู้จักกาลเทศะ นอบน้อม มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีอารมณ์ขัน ร่าเริง รูปร่างสันทัด หน้าตาดี ผิวขาวแดง สูงประมาณ 160 ซม. การแต่งกายเรียบง่าย ผมตัดสั้นอย่างเรียบร้อย

ประวัติชีวิต

คุณธีรยุทธ เป็นคนภูมิลำเนาตำบลไม้เรียง จ.นครศรีธรรมราช เป็นคนประกอบอาชีพทำสวนยางและค้าขาย และจบการศึกษาที่ ร.ร. เซนต์จอห์น โปลิตیکنิก คุณธีรยุทธ นั้นเป็นคนพูดจาสุภาพรู้จักกาลเทศะและปัจจุบันทำงานที่ตำบลไม้เรียง อ. ฉวาง ในการทำสวนยาง และเป็นบุตรคนสุดท้องในบรรดาพี่น้อง 3 คน และคุณธีรยุทธ เป็นคนใน

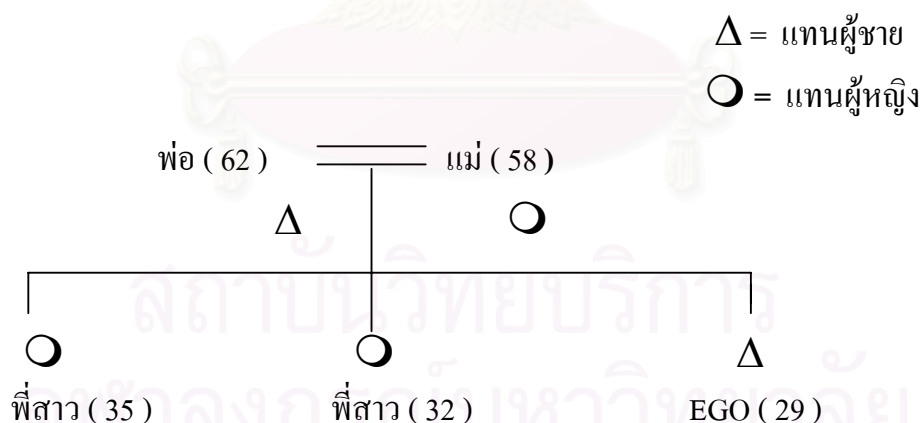
ท้องถิ่นบ้านเกิดจึงไม่มีปัญหาในการทำงานที่บ้านของตนเอง แม้คุณธีรยุทธจบการศึกษาในด้านสายวิชาชีพนั้น แต่คุณธีรยุทธก็ใช้วิชาการเรียนการสอนมาใช้กลุ่มอาชีพเกษตรกรสวนยางไม่เรียงได้ดี และทำงานด้วยความไม่เห็นแก่การเหน็ดเหนื่อยในการทำสวนยางและไม่ทิ้งอาชีพดั้งเดิมบรรพบุรุษมาทำงานกรุงเทพฯ เหมือนกับคนอื่นๆ และคุณธีรยุทธเคยทำงานเป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้าง แต่ตอนหลังคุณธีรยุทธก็กลับไปอยู่บ้านไปช่วยงานที่บ้านและทำสวนยางเหมือนเดิม

ชีวิตประจำวัน

05.00 น. ตื่นนอน 07.00 น. ออกบ้านไปสวน 8.15 – 11.00 น. ทำงานในสวนยาง 12.00 น. พักเที่ยง 12.00 – 15.00 น. ทำงานในสวนยาง 16.00 – 18.00 น. ดูโทรทัศน์ 19.00 – 20.00 น. อาบน้ำ ทานข้าวและเข้านอน 24.00 น. ตื่นไปกรีดยาง

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกเคราะห์ที่ 5

คุณธีรยุทธมีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน 3 คน เป็นผู้ชาย 1 คน ผู้หญิง 2 คน คุณธีรยุทธเป็นลูกชายคนสุดท้อง พี่สาวจบปริญญาตรี เป็นครูสอนอยู่โรงเรียนโคกามารู แต่งงานมีบุตร 1 คน พี่สาวคนรองจบปริญญาตรี ปัจจุบันทำงานบริษัทอยู่กรุงเทพฯ ยังไม่แต่งงาน สำหรับคุณธีรยุทธ ปัจจุบันทำงานสวนยางและค้าขาย ในอดีตเคยทำงานเป็นผู้ควบคุมงานก่อสร้าง แต่ตอนหลังกลับไปอยู่บ้าน

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การทำงานส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิง อายุโดยมากผู้อาวุโส 40 ปีขึ้นไป รายได้ส่วนใหญ่ก็ฐานะดีบ้าง และฐานะปานกลาง โดยส่วนใหญ่การศึกษาระดับประถมศึกษา ป. 4 แต่ด้วยการมีศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ทำให้การเรียนรู้สูง ทำให้ประชาชนโดยส่วนใหญ่มีศักยภาพสูงด้วย การเป็นสมาชิกกลุ่มโดยส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกลุ่ม ร้อยละ 70 เป็นสมาชิกกลุ่มการฝึกอบรม ชาวบ้านจะกระตือรือร้นเข้ารับการฝึกอบรมการรับข้อมูลข่าวสาร จะอ่านหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ เสียงตามสายโดยส่วนใหญ่

ชีวิตในอนาคต

คุณธีรยุทธนั้นมีความคิดเห็นว่า อยากให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงมีชีวิตที่อุดมสมบูรณ์ในการทำอาชีพสวนยางและคุณธีรยุทธนั้นมีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เข้ากลุ่มกับเกษตรกรชาวบ้านไม้เรียง คุณธีรยุทธอยากเห็นอนาคตกลุ่มเกษตรกรมีชีวิตที่ดีและมีรายได้จากการทำสวนยางในการเลี้ยงปากท้องของชาวบ้านได้ดี มีชีวิตที่ได้อยู่กับเพื่อนบ้านให้เวลากับการทำงานในกลุ่มเกษตรกรของชาวบ้านได้อย่างดี

6. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายสุชาติ นาคเทวัญ (นามสมมติ)
อายุ	38 ปี
การศึกษา	ปวช.
อาชีพ	ทำสวนยาง
รายได้	6,500 บาท/เดือน
ตำแหน่ง	ผู้จัดการโรงงานรมยาง คณะกรรมการศูนย์และพัฒนา
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 148 ม. 5 ต. ไม้เรียง อ. นวาง จ. นครศรีธรรมราช 80260

ครอบครัว	4 คน		
บุตร	2 คน		
		1. ค.ญ. รัชฎญลักษณ์ นาคเทวัญ	อายุ 8 ขวบ
		2. ค.ช. โยธิน นาคเทวัญ	อายุ 6 ขวบ

บุคลิกภาพ

คุณสุชาติเป็นคนที่มีการพูดจาเสียงเบา และเป็นคนสุ่ม และมีอัธยาศัยยิ้มง่าย และเป็นคนพูดจาสุภาพ ก่อนข้างจะให้เกียรติ มีลักษณะการเป็นผู้นำครอบครัวอย่างเต็มตัว แต่งกายก่อนข้างสะอาด หน้าตาแจ่มใส สูงประมาณ 160 ซม. รูปร่างสันทัด ผิวดำแดง ให้ความร่วมมือเป็นกันเอง

ประวัติชีวิต

คุณสุชาติเป็นคนภูมิลำเนา ต.ไม้เรียง จ.นครศรีธรรมราช เป็นคนที่ประกอบอาชีพรับจ้างในโรงงานมาก่อน และเป็นฝ่ายบัญชี และปัจจุบันมาทำงานเป็นผู้จัดการโรงงานบริหารงานโรงแรมยาง โดยทำการตรวจเช็คราคาขึ้นลงของยางพาราในแต่ละวันของราคากลางที่หาได้ใหญ่ เพื่อจะได้เตรียมการขายยางในช่วงไหน และเจรจาซื้อขายให้กับกลุ่มเพื่อให้ได้กำไร และควบคุมการทำงานของพนักงานในโรงงานรมยาง ซึ่งมี 20 กลุ่มคน โดยตรวจเช็คการทำงาน และฝ่ายการเงินที่จะจดจำนวนน้ำยางของสมาชิกที่มาส่ง และคิดคำนวณตลอดจนค่าจ้างแรงงานให้กับพนักงานทุกคนจากกำไรและหักค่าต้นทุนสุทธิ หรือกำไรและหักค่าแรงงานจนเสร็จ จึงปันผลในแต่ละเดือน กรณีที่ขายน้ำยาง แต่ถ้าเป็นสมาชิกก็ปันผลในรายได้จากกำไรจากผู้ถือหุ้น และการตอบคำถามกับสมาชิกกลุ่มในการประชุมสามัญปีละครั้ง เกี่ยวกับการบริหารงานของกลุ่มเกษตรกรสวนยาง การที่สมาชิกของกลุ่ม 20 กว่าชีวิตนี้จะต้องทำประกันสังคมเหมือนบริษัทอื่นด้วย เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพในการทำงานของลูกจ้าง ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่น

ชีวิตประจำวัน

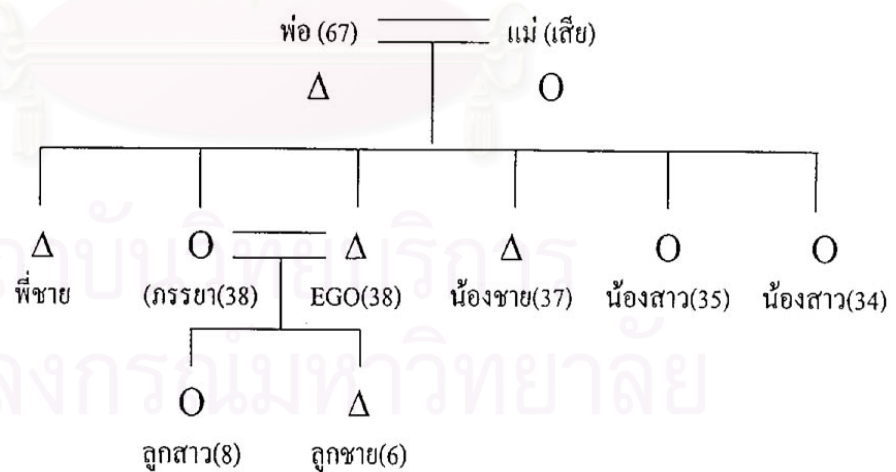
คุณสุชาติตื่นนอน เวลา 06.00 น. เป็นประจำทุกวัน หลังจากนั้นจะทำภารกิจส่วนตัว อาบน้ำ แปรงฟัน 07.00 น. ทานกาแฟที่ร้านค้าในตลาด 08.00 น. เข้าที่ทำงาน เพื่อดูแลการทำงานของพนักงาน ลูกจ้าง และการมาส่งน้ำยาง 12.00 น. พักรับประทานอาหารเที่ยง 13.00 น. ทำงานต่อจนถึง 16.00 น. กลับบ้านหรือไปรับลูก 17.00 น. พักผ่อน 19.00 น. ดูโทรทัศน์ ดูข่าว 20.00 น. รับประทานอาหารมื้อเย็น 21.00 น. ดูโทรทัศน์ 22.00 น. อาบน้ำเข้านอน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโตะแกรมที่ 6

△ = แทนผู้ชาย

○ = แทนผู้หญิง

ครอบครัวคุณสุชาติ ในตอนนี้ปราศจากแม่ มีแต่พ่อ แต่ครอบครัวของคุณสุชาติได้แยกครอบครัวมาอาศัยอยู่กับพ่อลูก 4 ชีวิต โดยตัวเองเป็นหัวหน้าครอบครัวในการทำงานนั้นตนเองจะเป็นผู้บริหารในกลุ่มสวนยางไม้เรียง และจะกลับมาบ้านหลังเลิกงาน ส่วนภรรยาทำงานสวนยาง ทำนา ซึ่งมี 15 ไร่ด้วยกัน และทำหน้าที่คอยดูแลรับส่งลูกและบางครั้งก็เป็นหน้าที่ของคุณสุชาติ เทศกาล งานประเพณี ก็ไปวัดตามหน้าที่ ชาวพุทธ ที่เคารพสักการะและเที่ยวในวันหยุด เช่น สงกรานต์ วันปีใหม่ ตามสภาพ

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การทำงานของกลุ่มทำสวนยางไม้เรียง มีรูปแบบการบริหารชัดเจน แบบเดียวกันกับบริษัทมีการถือหุ้น โดยสมาชิกของกลุ่ม แต่การบริหารจะมีการจัดการคัดเลือกผู้บริหารขึ้นมาชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่บริหารดูแลผลประโยชน์ให้กับสมาชิก โดยการตรวจเช็คราคาของยางพาราที่ขึ้นลง และกำหนดราคาซื้อขายกับสมาชิกและการบริหารของโรกรมยางให้มีการจ้างแรงงานรายวัน มีการประกันภัยสังคมให้กับพนักงานโรงงานยางพาราทุกคน เพื่อเป็นการให้สวัสดิการของพนักงาน โดยการหักเงินประกันค่าแรงโดยได้มีเอกสารจากกรมประกันสังคม กระทรวงแรงงาน ซึ่งเป็นการจัดการของฝ่ายบริหาร ปัญหาของกลุ่มมีอะไรบ้างที่สมาชิกโดยทั่วไปคือ ข้อสงสัยการบริหารงานและพยายามชี้แจงในที่ประชุมเวลาที่มีการซักถามของสมาชิกเกี่ยวกับงานคู่สัญญาการเงินการทำงาน การให้สมาชิกทราบเกี่ยวกับการบริหารในแต่ละปีจะมีการผลัดเปลี่ยนผู้บริหาร โดยการลงคะแนนเสียงยกมือ ปีใดการบริหารได้รับการยอมรับก็เลือกผู้บริหารคนเดิม แต่จะเป็นลักษณะการเปิดให้สมัครเข้ารับเลือก โดยการเสนอชื่อและให้มีการโหวตเสียงเลือกผู้บริหาร โดยฟังมติของที่ประชุมสมาชิกกลุ่มทุกคนมีสิทธิเสนอบุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มขึ้นมาบริหารงานได้ ทำให้การมีส่วนร่วมเท่าเทียมกัน โดยเคารพมติความคิดเห็นตรงนี้ชี้ให้เห็นถึงการทำงานอย่างโปร่งใสและสามารถให้ทุกคนวิพากษ์วิจารณ์และซักถามตรวจสอบประเมินผลในที่ประชุม แต่ส่วนใหญ่ก็จะไม่ค่อยมีปัญหาแต่จะถามเรื่องเงินและการมีรายรับและรายจ่ายของกลุ่มใช้จ่ายอะไร แต่ราคายางขึ้นลง ทำให้สมาชิกสงสัยเพราะเกิดปัญหาในช่วงขึ้นลง

ชีวิตในอนาคต

คุณสุชาตินั้นคาดหวังว่า จะมีการให้ได้สวัสดิการการทำงานของกลุ่มเกษตรกร มีกำไรน้อย แต่ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการรวมกลุ่ม คือ ทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นในชุมชน และช่วยให้คนหนุ่มสาวมีงานทำ ไม่ต้องไปทำงานในที่ไกลถิ่น และเป็นการกระจายรายได้ช่วยแก้ไขปัญหของชุมชนในเรื่องการว่างงานได้ และกลุ่มยังส่งเสริมกิจกรรมที่หลากหลายของชุมชนเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมอาชีพที่หลากหลายเป็นจุดกำเนิดของการเรียนรู้ของชุมชน

7. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นายสมชาย ทิพย์ดี (นามสมมติ)
- อายุ 44 ปี
- การศึกษา จบการศึกษาม. 6
- อาชีพ ทำนา, ทำสวนยาง
- รายได้ 5,000 บาท/เดือน
17,000บาท/เดือน
- ตำแหน่ง คณะกรรมการบริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง
คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้และสภาผู้นำ และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง ประธานกรรมการฝ่ายบริหารศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง และดูแลเหมืองยิบซั่ม
- ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 52/1 ม. 9 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช
- ครอบครัว 4 คน
- ภรรยา -
- บุตร นางสาวอุษณีย์ ทิพย์ดี
นางสาว อรุมา ทิพย์ดี

บุคลิกภาพ

คุณสมชายเป็นเจียบขริ้ม ค่อนข้างจะระมัดระวังในการตอบคำถาม การพูดเสียงดังและหนักแน่น การตั้งใจในการตอบคำถามแสดงออกถึงความสำคัญของการให้ความรู้สึกเป็นคนที่ให้ความร่วมมือ มีลักษณะการเป็นผู้นำครอบครัว แต่งกายค่อนข้างสะอาด หน้าตาดูกร้านแดด สูงประมาณ 170 ซม. รูปร่างผอม ผิวดำแดง

ประวัติชีวิต

ในหมู่บ้านของนายสมชาย ที่ อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช คุณสมชายทำอาชีพสวนยางและเกษตรกรรมและทำหินลับมีด เคยทำงานรับจ้างในช่วงการทำเหมืองเข้าศูนย์ หลังจากนั้นก็หันมาประกอบอาชีพเกษตรกรรม และเป็นผู้ร่วมมือก่อตั้งกลุ่มทำสวนยางไม้เรียงคนหนึ่ง เป็นคนที่ให้ความช่วยงานส่วนรวมเป็นอย่างดีทำงานให้กับสังคม ปัจจุบันมีตำแหน่งผู้ดูแลเหมือนยิบซั่มที่ ม. 5 ต. ไม้เรียง

ชีวิตประจำวัน

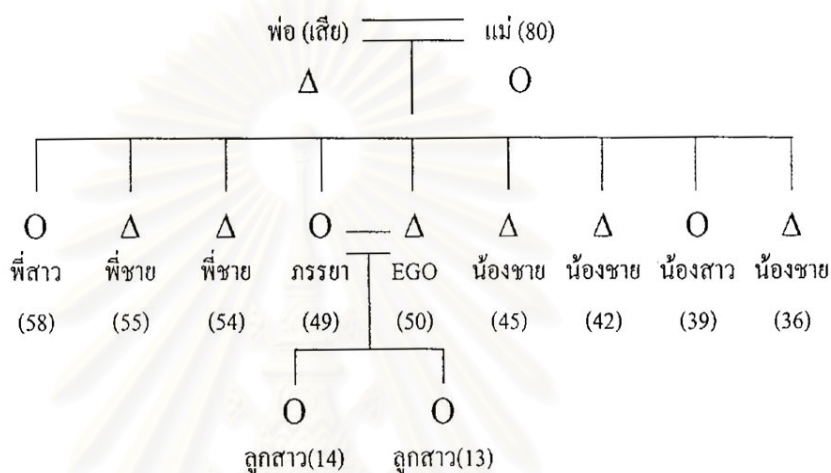
คุณสมชายตื่นนอนเวลา 05.00 น. เป็นประจำทุกวัน หลังจากนั้นทำการกิจส่วนตัว อาบน้ำแปรงฟัน กินอาหารเช้า ทานกาแฟ ขับรถไปตลาดซื้อหนังสือพิมพ์อ่านเสร็จแล้ว ก็ไปที่กลุ่มทำสวนยางไม้เรียง เพื่อเข้ามาพบปะดูงานของกลุ่ม 10.00 น. ไปเหมืองดูแรงงาน 12.00 น. รับประทานอาหาร 13.00 น. เข้ามาที่โรงงานรมยาง ถ้ามีกิจกรรมของกลุ่มก็จะช่วยเหลือ 16.00 น. ไปรับลูกสาวที่โรงเรียนไม้เรียงประชาสรรค์ 17.00 น. กลับบ้านดูโทรทัศน์ 19.00 น. ทานอาหารเย็น ดูโทรทัศน์ดูข่าว 21.00 น. อาบน้ำเข้านอน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโคอะแกรมที่ 7

Δ = แทนผู้ชาย

O = แทนผู้หญิง

ครอบครัวของคุณสมชายในตอนนี้นำมาจากพ่อ แต่มีแม่มีพี่น้องร่วมบิดามารดา 8 คน เป็นผู้ชาย 6 คน เป็นผู้หญิง 2 คน คุณสมชายเป็นคนที่ 4 พี่สาวพี่ชายของคุณสมชายมีครอบครัวและแยกย้ายอยู่ตามหมู่บ้านต่าง ๆ และมีน้องชาย และน้องสาวมีครอบครัว และปัจจุบันคุณสมชาย มีบุตร 2 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่โรงเรียนไม่เรียงประชากรศ.ม. 2 และ ม.1 ในงานเทศกาล เช่น วันขึ้นปีใหม่ สงกรานต์ ก็พาบุตร ไปเที่ยว และไปเยี่ยมแม่ของคุณสมชายแล้วแต่โอกาส

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

จะทำงานเพื่อกลุ่มและชุมชน จากความคิดเห็นการทำงานของกลุ่มนั้น จะมีการทำงานโดยใช้วิธีการใด ส่วนใหญ่แล้วจะใช้หลักประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกันโดยใช้การลงมติเสียงส่วนใหญ่ แม้จะมีการถกเถียงกันว่า จะมีข้อสรุปพยายามให้มีการเสนองานใหญ่ โดยการวิพากษ์วิจารณ์ของการทำงาน เพื่อความเข้าใจในชุมชน มีปัญหาใจผู้ร้าย คดีอาชญากรรม ก่อนข้างน้อย ไม่มีก็ได้ เพราะจะมีการดูแลกันเองของชาวบ้าน

แต่ปัญหาของชุมชนก็มีบ้าง เช่น ปัญหาเสพติด ได้รู้กรานจากสิ่งที่เราเองไม่สามารถควบคุมได้และปัจจุบันก็ลดน้อยลง เพราะการที่ทางกลุ่มพยายาม ให้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนไม้เรียงและปัจจุบันก็ลดน้อยลง เพราะการที่ทางกลุ่มพยายามให้มีการจัดตั้งกลุ่มเยาวชนไม้เรียง เพื่อให้สนใจในการพัฒนาชุมชน และทางสร้างสรรค์ และจัดแข่งกีฬา เป็นต้น

การศึกษาทางกลุ่มพยายามพัฒนา โดยการมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนขึ้นมาเพื่อพัฒนาประชาชน และสมาชิกของกลุ่มทำสวนยางไม้เรียง ด้านสตรี แม่บ้าน ก็พยายามให้เข้ามามีส่วนร่วม เช่น จัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน และเป็นกรรมการสภาผู้นำ เป็นต้น

ชีวิตในอนาคต

คาดหวังให้กลุ่มเกษตรกรสวนยางนั้นเป็นชุมชนที่มีคุณภาพและชีวิตที่ดีในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีความหลากหลายความคิดให้มีการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกรชาวบ้าน กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงให้มีการทำงาน และดำเนินชีวิตให้ถูกต้อง และการทำสวนยางนั้นเป็นไปด้วยดี และได้รับความร่วมมือกับชาวบ้านดี ในการดำเนินอาชีพของกลุ่ม และอยากให้มีการพัฒนากลุ่มเกษตรกรทุกคนให้มีวิสัยทัศน์ และศักยภาพในการทำงานและปรับปรุงการดำเนินงานให้ชาวบ้านนั้นมีจิตสำนึก และมีความสุขในการดำเนินชีวิตที่ดีอยู่อย่างพอเพียง ในแต่ละหมู่บ้านดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อมากนัก และปัญหาต่าง ๆ จะไม่เกิดแน่นอน ถ้าชาวบ้านนั้นให้ความร่วมมือด้วยดีเสมอมาและ ทุกครัวเรือน

8. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นางนงเยาว์ บัวขาว (นามสมมติ)
อายุ	40 ปี
การศึกษา	มัธยมศึกษา 6 (กศน.)
อาชีพ	ทำสวนยาง
รายได้	7,000 บาท/เดือน

ตำแหน่ง	คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม้เรียง และคณะกรรมการศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชน ไม้เรียง รองประธานฝ่ายบริหารสภาผู้นำชุมชนไม้เรียง
ที่อยู่ปัจจุบัน	ม. 4 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช 80260
ครอบครัว	4 คน

บุคลิกภาพ

คุณนงเยาว์ เป็นคนพูดจาสุภาพ มีอัธยาศัยดี ก่อนข้างมั่นใจในตนเอง กล้าพูด กล้าแสดงออกตอบคำถามและให้ความเป็นกันเอง เป็นผู้หญิงที่คล่องแคล่วในการทำงาน แต่งกายดี ภูมิฐาน แต่งหน้าเล็กน้อย สูงประมาณ 160 ซม. รูปร่างอวบ ผิวดำแดง

ประวัติชีวิต

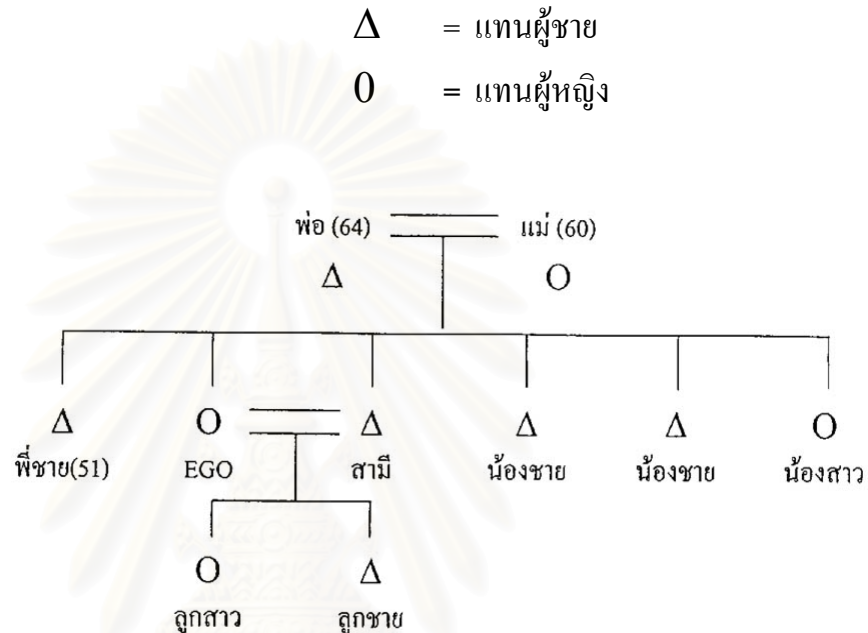
เป็นคนภูมิลำเนา ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช ทำนา ทำสวนยาง และเป็นคนขยันขันแข็ง ในช่วง 10 ปี ได้แต่งงานกับนายสมชาย บัวขาว และมีบุตรด้วยกัน 2 คน คือ ค.ญ. สุภารักษ์ บัวขาว และ ค.ช. น้ำหวาน บัวขาว ซึ่งเรียนอยู่ในโรงเรียนบ้านกันละ ป. 6 และ ป. 4 ทำหน้าที่แม่บ้าน และทำงานส่วนรวม ทำให้ต้องรับผิดชอบมากมาย

ชีวิตประจำวัน

คุณนงเยาว์นั้น ชีวิตนั้นตื่นนอน เวลา 05.00 น. และอาบน้ำ แปรงฟัน และทำกิจธุระส่วนตัวไปกรีดยาง 05.30 น. และ 08.30 น. รับประทานอาหารเช้า และทำแผ่นยางเวลา 11.00 น. 12.00 พักเที่ยง และ 13.00 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย และเวลาหลังจาก 13.00 น เป็นต้น ทำงานเป็นแม่บ้านจนถึงเวลา 16.00 น ก็นั่งคุยกับเพื่อนบ้าน และอ่านหนังสือพิมพ์ และฟังข่าวคราวต่าง ๆ และเวลา 17.00 น เก็บยางที่ตากไว้ 20.00 น ดูโทรทัศน์

ครอบครัวและเครือข่าย

ผังโศกเศร้าที่ 8

ครอบครัวของคุณงเยาว์ บิดา มารดา รวมมีพี่น้อง 6 คน เป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน ส่วนใหญ่แต่งงานมีครอบครัว แยกครอบครัวไปอยู่กัน และพี่ชายก็ทำสวนยาง น้องคนที่ 2 ทำงานบริษัทอยู่สุราษฎร์ น้องสาวทำงานที่กรุงเทพฯ ครอบครัวจะมีความอบอุ่นคอยช่วยกันทำมาหากิน โดยส่วนใหญ่สามีจะทำงานสวนกรีดยาง ส่วนคุณนงรักษ์ เป็นแม่บ้านและช่วยสามีทำสวนยางเก็บยาง และทำนาเก็บข้าว ปลูกข้าว เป็นต้น ในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่ สงกรานต์ จะพาลูก ๆ ไปเที่ยวและบางครั้งไปวัดทำบุญ ตักบาตร ตามประเพณี

ทัศนคติความคิดเห็นผู้ให้สัมภาษณ์

ผู้หญิงมีบทบาทในระดับค่อนข้างมาก แต่เป็นการริเริ่มเข้ามามีบทบาทของทางกลุ่ม เพื่อการผลักดันให้เกิดการทำงานร่วมกัน การทำงานจะเน้นเรื่องอุปสรรค ไม่ค่อยมี

โดยความสนใจในกิจกรรมเพื่อส่วนร่วมการทำงานรวมของกลุ่ม เป็นการแสดงความคิดเห็นบ้างบางครั้งแต่น้อย เพราะเราต้องฟังความคิดเห็นของกรรมการที่มีประสบการณ์ตัวอื่น เพื่อชี้แนะแนวทางการทำงาน การศึกษาระดับมัธยม ด้านการทำงานโดยสนใจตัดสินใจโดยวิธีการแสดงประชามติของเสียงส่วนใหญ่ ทางครอบครัวให้ความร่วมมือดี

ชีวิตในอนาคต

คาดว่า ผู้หญิงมีส่วนที่จะทำให้ชีวิตในอนาคตของครอบครัวและมีส่วนผลักดันให้ชีวิตการทำงาน และขยันขันแข็งในการมีส่วนร่วม และมีบทบาทในการพัฒนากลุ่มเกษตรกร และเป็นผู้นำในการทำอาชีพสวนยางเพราะว่า ผู้หญิงเรานั้นมีความละเอียดอ่อนมากกว่าผู้ชายและมีส่วนร่วมในการทำงานสวนยางมากกว่าเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มชนบทและกลุ่มสังคม ในการพัฒนาอาชีพทำสวนยางเป็นอย่างมากในอนาคตคาดหวังว่า ผู้หญิงจะดูแลส่วนนี้ได้ดีและพัฒนาให้มีศักยภาพในการทำสวนยางและเป็นอาชีพที่ดั้งเดิมของบรรพบุรุษให้ทุกคนมีบทบาทในการนำอาชีพการทำสวนยางไปเป็นการพัฒนา และพื้นที่ในหมู่บ้านของตนเองให้ได้รับความอุดมสมบูรณ์และอยู่อย่างสันติสุขกันทุกคนไปในอนาคต

9. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายสังัด เทพอักษร (นามสมมติ)
อายุ	49 ปี วันเกิด 6 เมษายน 2493
สถานภาพ	สมรส
การศึกษา	ป. 4
สถานที่ศึกษา	โรงเรียนวัดหาดทรายแก้ว
อาชีพ	ทำสวนยาง
ตำแหน่ง	กรรมการสภาผู้นำ
ชื่อบิดา	นายพอใจ เทพอักษร อายุ 69 ปี
ชื่อมารดา	นางสมใจ เทพอักษร อายุ 67 ปี
ภูมิลำเนาเดิม	71/2 ม.7 ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

จำนวนพี่น้อง	4 คน		
	1. นายยุทธชัย	เทพอักษร	อายุ 52 ปี
	2. นางวิภา	เทพอักษร	อายุ 50 ปี
	3. นายสังัด	เทพอักษร	อายุ 49 ปี
	4. นางสุคใจ	เทพอักษร	อายุ 41 ปี

บุคลิกภาพ

คุณสังัดนั้นเป็นคนใจบุญ ชอบเข้าวัด พุคจาเป็นคนกันเอง และเป็นคนร่าเริงแจ่มใส มีความคิด สติปัญญาดี และตอบคำถามและวิเคราะห์ได้เก่ง และเป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานหลากหลายอาชีพ และ เป็น คนอารมณ์นิ่ง ไม่ค่อยพูด และรับผิดชอบหน้าที่ ในทุกเรื่องที่ได้กระทำ และเป็นผู้ทำงานมีบทบาทสูงในการพัฒนาชุมชน และเป็นคน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีบทบาทมากในการพัฒนาชุมชนของชาวบ้าน กลุ่มเกษตรกรได้ดียิ่ง

ประวัติชีวิต

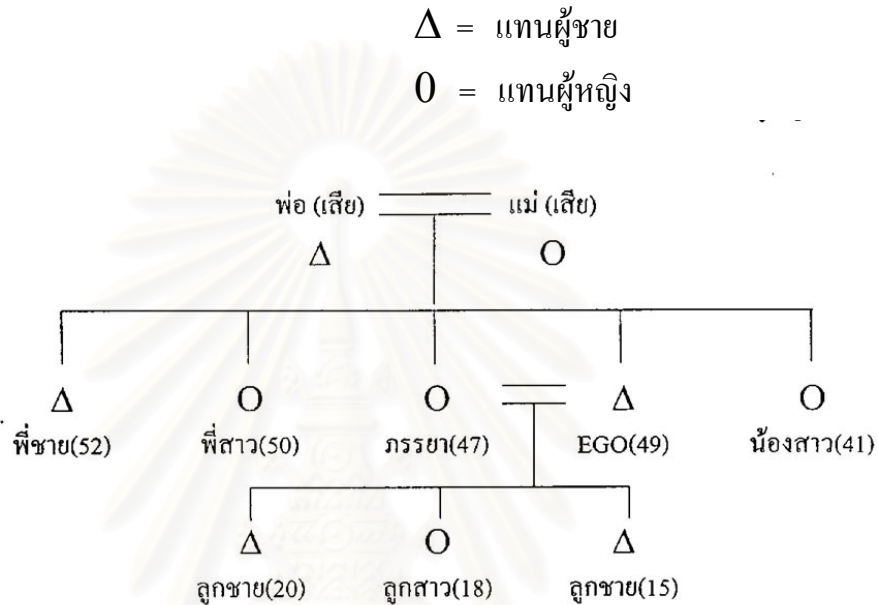
ครอบครัวคุณสังัดนั้น โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา และทำสวนยาง และมีครอบครัวอบอุ่น และลูก ๆ ทุกคน มีการศึกษาระดับปริญญาตรีกันเกือบแทบทุกคน และคุณสังัดนั้นมีประสบการณ์ในการทำงาน และมีครอบครัวที่อบอุ่น และครอบครัวให้ความสามัคคีดี และร่วมมือดี

ชีวิตประจำวัน

05.00 น. ตื่นนอน 05.05 น. ไปกรีดยาง 08.30 น. ทานอาหารเช้า 11.00 น. ทำยางแผ่น 12.00 น. พักเที่ยง 13.00 น. พักผ่อน 16.00 น. ให้อาหารหมู 17.00 น. เก็บยางที่ตากไว้ 20.00 น. ดูโทรทัศน์ 22.00 น. นอน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกกรรมที่ 9

ครอบครัวคุณสังข์จะมีด้วยกัน 5 คนพี่น้อง บิดามารดาได้เสียชีวิตแล้ว ผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 2 คน ปัจจุบันแยกครอบครัว และแต่งงานไปหมดแล้ว โดยส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกร ทำนา ทำสวนยางครอบครัวของสังข์ ได้แต่งงานกับคุณสมใจ มีบุตร 3 คน คือนายชาญชัย เทพอักษร กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาลัยครู นครศรีธรรมราช และน.ส. สุดใจ เทพอักษร ศึกษาอยู่โรงเรียนเจริญมิตร ม. 6 คนที่ 3 เรียนอยู่โรงเรียน ม. 3 โรงเรียนฉวางรัชดาภิเษก ครอบครัวอบอุ่นและมีความสุขจากการเอาใจใส่บุตรในการศึกษา และในช่วงเทศกาลต่าง ๆ จะไปวัดทำบุญ เช่น งานเดือนสิบ อุทิศส่วนบุญให้บรรพบุรุษ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ของทุกปี พี่น้องพบปะในงานสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ เป็นต้น

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

การทำกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมากในการร่วมแรงร่วมใจในการเสียดสละแรงกายแล้ว และมีส่วนในการช่วยเหลือกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงให้มีประสิทธิภาพ ส่วนด้านการศึกษานั้นก็มีส่วนช่วยให้มีประสิทธิภาพ และคิดว่าผู้มีอายุประสบการณ์ทำงานจะค่อนข้างดีกว่า และในการทำงานร่วมกัน ส่วนการศึกษาถือได้ว่า ชุมชนชาวไม้เรียงนั้นมีความคิดเห็นว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษานั้นสำคัญ และให้ความสำคัญในชุมชน ในด้านการศึกษาจะเห็นว่ากลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงนิยมส่งลูกเรียนให้มีการศึกษาสูง เพื่อมาพัฒนาชุมชน และมีบางส่วนสำเร็จการศึกษาก็มาทำงานประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตคิดว่า การรวมกันก่อตั้งกลุ่มพัฒนาชุมชนให้ดี และให้มีความพร้อมเพรียงกันในการทำงานร่วมกันในกลุ่ม การเข้าร่วมกลุ่มก็มีหลากหลาย ทำให้ประชาชนรวมกลุ่มกัน และมีเครือข่ายของชุมชนมากขึ้น ในการมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นร่วมกัน

ชีวิตในอนาคต

คาดหวังว่า อยากเห็นชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มเกษตรกรดีขึ้นแต่ก่อน เพราะว่าผลกระทบในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจนั้นมีส่วนให้ ชีวิตของคนเรานั้นทำงานหาเงินด้วยความยากลำบาก และเห็นว่า สมาชิกกลุ่มเกษตรกรจะมีวิถีชีวิตที่ค่อนข้าง มัธยัสถ์มากขึ้นกว่าเก่า และทำอาชีพสวนยางด้วยความระมัดระวังมากขึ้น และช่วยให้ชาวบ้านมีความสุขสบาย และมีอาชีพที่ไม่ลำบากมากนัก และทุกคนมีงานทำ พอเลี้ยงปากท้องของตัวเอง และเห็นศักยภาพของกลุ่มเกษตรกร มีการพัฒนาความคิดและสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาของตัวเองมากขึ้น และ ชาวบ้านนั้นมีชีวิตที่ปราศจากความกลัวต่าง ๆ ในสภาวะที่เศรษฐกิจถดถอย และมีรายได้เพิ่มขึ้น อยู่แบบพอเพียง พอมีพอกันมากขึ้น ปัญหาต่างก็ไม่เกิดขึ้นในเฉพาะกลุ่มวัยเรียน และวัยรุ่น และปัญหายาเสพติด และปัญหาสังคม ต่างมีความเป็นอยู่ที่ดีในสังคมชนบทในอนาคตนี้

10. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นายขจรรัตน์ พงษ์นภา (นามสมมติ)
อายุ	46 ปี
การศึกษา	มัธยมศึกษา 3 กศน. ฉวาง
อาชีพ	เป็นสมาชิก อบต. คณะกรรมการศูนย์บริหาร ศูนย์การศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียง อสม. คณะกรรมการกองทุน SIF ของธนาคารออมสิน และ ของ UNDP คณะกรรมการสร้างชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาเกษตรยั่งยืน DANCED ความร่วมมือระหว่างประเทศไทย เดนมาร์กในการพัฒนาพึ่งพาตนเอง
รายได้	7,000 บาท/เดือน
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 90/1 ม. 2 ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช 80260
ครอบครัว	5 คน
ภรรยา	นางจำลอง พงษ์นภา อายุ 42 ปี

บุคลิกภาพ

คุณขจรรัตน์เป็นคนคล่องแคล่วว่องไว การพูดจาเป็นกันเอง มีความคิดสติปัญญาดีในการตอบและอธิบายทุกเรื่อง เป็นผู้ผ่านงานประสบการณ์ ถือเป็นปราชญ์ชาวบ้านรอบรู้ และเป็นคนทำงานเพื่อส่วนรวม ลักษณะเป็นช่างทำงาน และมีบทบาทสูงในงานพัฒนาชุมชนรับผิดชอบหน้าที่ ตอบคำถามอธิบายทุกคำถาม รูปร่างสูงประมาณ 170 ซม. ผิวขาว การแต่งกายสะอาดเรียบร้อย ผมสั้นตัดอย่างเรียบร้อย

ประวัติชีวิต

คุณขจรรัตน์เป็นคนพื้นเพ ต. ไม้เรียง อ. ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช ในอดีตประกอบอาชีพทำนาทำสวนยาง และค้าขายจะประสบปัญหาเศรษฐกิจในปัจจุบัน อบต.

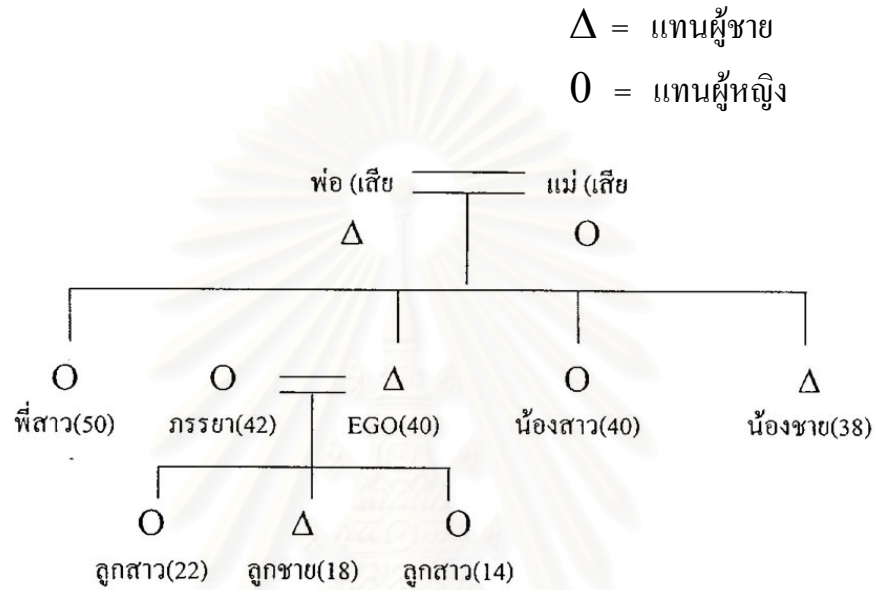
ม. 2 ต. ไม้เรียง และพยายามผลักดันการพัฒนาหมู่บ้าน และท้องถิ่นของตนเองให้มีความเจริญ ซึ่งคุณจรรยาดีมีตำแหน่งทางสังคมในองค์กรต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเป็นที่ยอมรับในบทบาทและศักยภาพในการทำงานของคุณจรรยาดี เป็นคนมุ่งมั่นรับใช้สังคม ชุมชนเพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดี คุณจรรยาดีมีพี่น้องทั้งหมด 4 คน เป็นคนที่ 2 และแยกครอบครัว คุณจรรยาดีเป็นคนขยันรับผิดชอบดูแลครอบครัว โดยทำงานด้านสังคม แต่ได้คำตอบแทน เช่น เบี้ยประชุมค่าเดินทางและเงินเดือนประจำ ตำแหน่งที่หาเลี้ยงครอบครัว และพยายามประหยัดค่าใช้จ่ายเพื่อส่งเสียบุตรเรียนหนังสือ ทั้ง 2 คน

ชีวิตประจำวัน

ตื่นนอน 04.00 อ่านหนังสือเกี่ยวกับการทำงานของชุมชน อาบน้ำออกจากบ้าน 05.00 น. ซักขนมปังทอดไก่ ไปกินกาแฟบ้านคนรู้จักเพื่อแลกเปลี่ยนงานความคิดเกี่ยวกับชุมชนปัญหาชุมชนปริศนา 06.30 น. เข้าที่ทำงาน และเพื่อสะสางงานค้างอยู่ 1 ชั่วโมงกลับบ้านกินข้าว 08.30 น. เข้าที่ทำงาน อดต. ทำงาน 10.00 น. กิจกรรมที่ไม่แน่นอน การมีนัดประชุมสัมมนา เป็นวิทยากรรับเชิญในพื้นที่ และต่างจังหวัด 13.00 น. รับประทานอาหารมื้อเที่ยง 14.00 น. – 17.00 น. ทำงาน อดต. และแวะเวียนไปตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่ 18.00 น. สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านปัญหาแนวทางการทำงานชุมชน 19.00 น. ไปงานประเพณี และงานศพ งานบวช (ถ้ามี) 20.00 น. เข้าบ้านเพื่อคอยรับโทรศัพท์ที่ใครติดต่อธุระ ถ้ามีงานค้างก็จะโทรมาบอกทางบ้าน หลังจากนั้น อาบน้ำ ดูโทรทัศน์ ข้าว ดูนิยายช่อง 3 เข้านอน เวลา 21.00 น.

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังโศกกรรมที่ 10

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

โดยการทำกิจกรรมของกลุ่มนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นตำแหน่ง เลขานุการ ทำหน้าที่ฝ่ายประสานงานของข้อมูลของกลุ่ม มีความคิดเห็นว่า โดยสภาพทั่วไปของชุมชนไม้เรียงนั้น มีความคิดเห็นว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนนั้นมีความคิดเห็นว่า ร่วมมือในการทำกิจกรรมดี และให้ความช่วยเหลือกันดี ในการนำพาพัฒนาชุมชนไม้เรียง และมีการให้ผู้นำแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็นร่วมกัน และนำข้อเสนอความคิดเห็นไปพัฒนาหมู่บ้านในการศึกษาของชุมชนให้ดี และด้านเกษตรกรรมในกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม และโดยให้ผู้ที่จะมาเข้าร่วมประชุมมาคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและนำเหตุผลที่เป็นไปได้มาพัฒนาชุมชนให้ดี และความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนรวมไปถึงในการพัฒนาด้านการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่า ควรจะจัดให้มีการศึกษาในชุมชนไม่ว่าระบบคอมพิวเตอร์ มีครู

มาสอนสนทนาภาษาอังกฤษให้ชุมชนไม่เรียงได้เรียนรู้พัฒนา ให้มีความทันสมัยในยุคปี 2000 คือมีความคิดเห็นว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม่เรียงนั้นมีความคิดที่ทันสมัย

ชีวิตในอนาคต

การทำงานความตั้งใจสูงมุ่งมั่นที่จะพัฒนาชุมชน เพื่อชุมชนเข้มแข็งให้ประชาชน รู้จักคิด รู้จักทำ การพูดเพื่อให้ประชาชนพึ่งพาตนเองให้องค์กรอยู่ได้ เน้นพัฒนาคนให้มีคุณภาพให้ออกจากความคิดทำให้เป็นขึ้นเป็นอันตามแนวคิดทำงานให้มีประสิทธิภาพ ตามกฎเกณฑ์ การรวมกลุ่มนี้เพื่อให้เกิดการไม่เสียเวลาประกอบอาชีพอื่นได้อีก

11. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	นางสุจินต์ แจ่มใจ (นามสมมติ)
อายุ	51 ปี
การศึกษา	ประถมศึกษาปีที่ 6 กศน.
อาชีพ	ทำนาทำสวน
รายได้	8,000 บาท/เดือน
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยเลขานุการ ฝ่ายบริหาร สภาผู้นำชุมชนไม่เรียง กลุ่มทำสวนยางไม่เรียง
ที่อยู่ปัจจุบัน	61 หมู่ 5 ต. ไม่เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช

บุคลิกภาพ

เป็นคนพูดจาจะฉะฉาน และอธิบายเรื่องราวดี มีความตั้งใจไม่กลัวเงินอายุที่จะตอบคำถามง่ายที่บรรยากาศตนเองระหว่างสัมภาษณ์ พูดจาล้อเล่นต่อผู้สัมภาษณ์ ทำให้รู้สึกมนุษยสัมพันธ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นคนรูปร่างท้วมสมบูรณ์ ผิวขาว และมี ส่วนสูง 160 ซม. การแต่งกายเรียบร้อยนุ่งกางเกงสีส่วน

ประวัติชีวิต

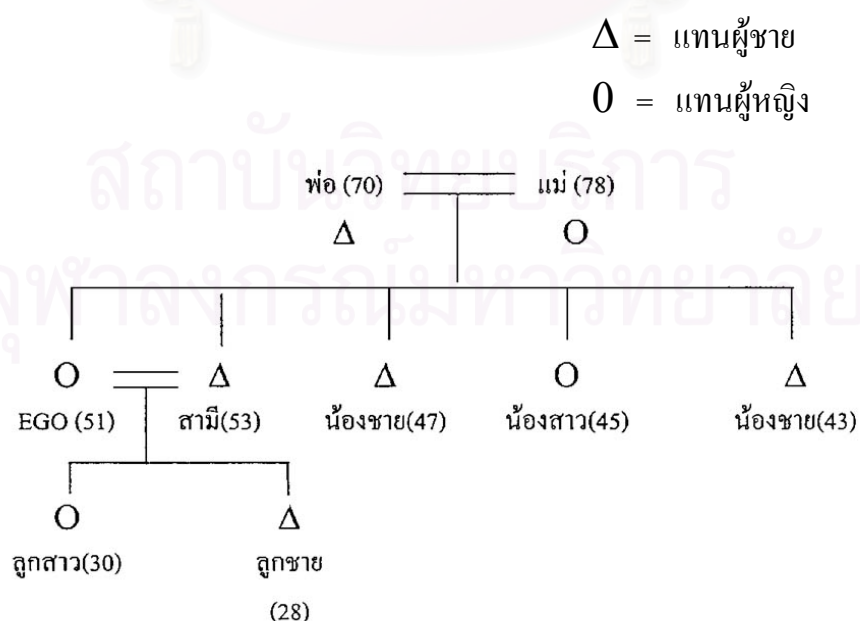
เป็นพื้นเพ ม. 8 ต.ไม้เรียง อ.ฉวาง จ. นครศรีธรรมราช และมีการทำงานค้าขาย และทำสวนผลไม้ แต่ด้วยความสนใจกิจกรรมกลุ่มสวนยางไม้เรียง เข้าร่วมกลุ่มทำงาน เพื่อพัฒนาชุมชนโดยใช้การศึกษาคุณภาพของกลุ่ม และการฝึกอบรมในสถานที่ต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ตลอดสนใจอยากเห็นการพัฒนาของคนในชุมชนโดยพยายามทำงาน ส่วนร่วม ชีวิตของสุจินต์ได้แต่งงานกับนายสุชาติ แจ่มใจ และมีบุตรด้วยกัน ทั้ง พยายามทำมาหากินโดยสุจริตเพื่อเลี้ยงครอบครัวและลูก ๆ

ชีวิตประจำวัน

ตื่นนอน 05.00 น. ไปกรีดยาง แล้วเอามาส่งที่กลุ่ม 08.00 น. จ่ายตลาด ทำงาน บ้าน 10.00 น. มาที่กลุ่มหรือทำงาน 12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน 13.00 น. ทำงานต่าง ๆ 16.00 น. ดูโทรทัศน์ 20.00 น. ดูข่าวคุณยายเข้านอน

ครอบครัวและเครือญาติ

ผังไดอะแกรมที่ 11

ครอบครัวสุจินต์ มีพี่น้องด้วยกัน 5 คน ส่วนใหญ่จะแยกครอบครัวแล้วประกอบอาชีพชาวสวนผลไม้ค้าขายและรับราชการ ซึ่งครอบครัวของสุจินต์นั้นหันมาพร้อมหน้ากันในช่วงเทศกาล เดือนสิบ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ญาติจะพร้อมหน้าและพบปะถามไถ่ทุกข์สุขบ้างคนซื้อของมาฝาก พ่อแม่เด็กก็วิ่งเล่นกันเป็นความรู้สึกอบอุ่น ส่วนบุตรนั้นทำงานอยู่กรุงเทพฯ คนที่ 2 วางงานก็กลับมาอยู่บ้าน

ทัศนคติความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์

โดยสภาพทั่วไปแล้วชาวบ้าน ต.ไม้เรียงนั้น มีความคิดเห็นด้านสาธารณสุขชุมชนให้มีความก้าวหน้าและพัฒนางานด้านสาธารณสุขให้มีความทันสมัยและส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านชุมชน ด้านธุรกิจ และอุตสาหกรรมในชุมชน ด้านกองทุนชุมชนให้มีการหาทุนมาพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเจริญก้าวหน้าหารายได้จากกลุ่มเกษตรกรด้วยกันเองมาพัฒนาหมู่บ้านให้ดี และคิดว่า เพศชายนั้นจะมีบทบาทมากในการหารายได้มาพัฒนาหมู่บ้านจากการสังเกตผู้นำชุมชนแต่ละคนนั้น จะมีความคิดเห็นในการหารายได้จากที่ต่าง ๆ มาพัฒนาชุมชนไม้เรียง และร่วมกันกับชาวบ้าน เพื่อพัฒนากลุ่มเกษตรกรด้วยกันเอง ให้มีความอยู่ดีกินดี และมีการส่งเสริมอาชีพหารายได้เสริม ให้มีงานทำทุกกลุ่ม ให้มีงานทำในกลุ่มเกษตรกรอย่างเช่น แต่ละหมู่บ้านทำกิจกรรมปลูกผักปลอดสารพิษเป็นหลัก หมู่บ้านอื่น ๆ ก็จะทำกิจกรรมอย่างอื่นที่เหมาะสม และไม่ซ้ำกันโดยหมู่บ้านอื่น ๆ เข้ามาช่วยเหลือ และหมุนเวียนใช้บริการ ทั้งนี้เป็นการแก้ไขปัญหาที่ว่าเมื่อใดก็ตามที่หมู่บ้านหนึ่ง ๆ ทำกิจกรรมแล้วมีผลประโยชน์หรือเกิดผลกำไรขึ้นหมู่บ้านอื่น ๆ ก็มักจะทำตาม จนในที่สุดก็ต้องพึ่งไปพร้อม ๆ กัน

และการมีการพัฒนาชุมชนไม้เรียงให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ในแต่ละชุมชนที่มีทางเป็นไปได้ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านได้เป็นอย่างดี ชาวชนที่ได้รับการศึกษาน้อย เราก็จะสนับสนุนให้เขาได้ศึกษาต่อจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แม้ว่า จะไปแล้วเขาจะไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็ตาม แต่เกษตรกรชาวไม้เรียงจะต้องมีความรู้พอสมควรที่จะไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมก็ตาม แต่เกษตรกรชาวไม้เรียงจะต้องมีความรู้พอสมควรที่จะไปจัดการเรื่องภายในครอบครัวและชีวิตประจำวันได้

ชีวิตในอนาคต

คาดหวังว่า ในอนาคตในการทำงานกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในฐานะผู้ช่วยเหลืองานฝ่ายบริหาร และอยากเห็นการทำงานกลุ่มนั้นมีการพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย และโดยใช้การศึกษาดูงานนั้นเป็นประสบการณ์ในการทำงานพัฒนาชุมชนและคาดหวังให้ชาวบ้านและกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงนั้นมีชีวิตที่ดีในการประกอบอาชีพทำนา

และทำสวนยางอย่างดีเยี่ยมด้วยทำงานเพื่อส่วนรวมในการเข้าร่วมกลุ่มเกษตรกรและพัฒนาศักยภาพตนเอง และอยากเห็นอนาคตกลุ่มเกษตรกรนั้น มีความคิดที่มีสติปัญญาแบบผู้นำกลุ่ม และภูมิปัญญาชาวบ้านให้มีความคิดที่หลากหลาย และพัฒนากลุ่มให้ดียิ่งขึ้นไปในอนาคตนี้ และทิศทางของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงนั้น มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นและพอมีพอกินของชาวบ้านไม่เป็นผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจ และทำให้ไม่ขาดแคลนในการอาชีพสวนยางและมีรายได้ดีสม่ำเสมอ และลูกหลานจะได้กลับบ้านมาภูมิปัญญาและเห็นอาชีพนี้ดีกว่าอาชีพอื่น ๆ ในภาวะเศรษฐกิจอย่างนี้

ส่วนที่ 4 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

จากการสังเกตการณ์กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน พบว่าเกษตรกรทำสวนยางไม้เรียง ซึ่งประกอบอาชีพทำสวนยางพาราในพื้นที่ชุมชนไม้เรียงในพฤติกรรมประกอบอาชีพจากสังเกตของผู้วิจัยชาวสวนยางพาราต้องตื่นนอนประมาณ 4.00 – 5.00 น. จัดเตรียมเครื่องมือเครื่องมือ มีครีดยางและตะเกียงแก๊ส ซึ่งใช้ส่องดูทางและต้นยางในขณะที่กรีดยางกรีดยางในเวลาค่ำคืน เพราะน้ำยางจะออกได้ดีในช่วงอุณหภูมิต่ำและแจ้งตัวเช้า

ชาวสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ห่างจากสวนยาง ดังนั้น การกรีดยางของเกษตรกรต้องใช้มอเตอร์ไซด์เป็นยานพาหนะ ซึ่งสวนยางของเกษตรกรอยู่ในพื้นที่เป็นควนเนินเขาสลับกันไปของพื้นที่ตำบลไม้เรียง ต้นยางที่กรีดยางแล้วน้ำยางจะไหลมาตามร่องแนวการกรีดยางของเปลือกยางและมีภาชนะเป็นจอกยางพาราที่คอยรองรับน้ำยางพาราที่ผู้คิดไว้กับต้นยาง การกรีดยางครบทุกต้นแล้วทิ้งไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง

เกษตรกรสวนยางซึ่งได้เดินทางกลับบ้านไปทานอาหารเช้าและดื่มน้ำชา กาแฟ เรียบร้อย จึงมาเก็บรวบรวมน้ำยางจากภาชนะใส่ในถังเก็บกักน้ำยางเมื่อเก็บน้ำยางจากจอกหมดก็ นำบรรจุทุกใส่มอเตอร์ไว้ โดยมีคนนั่งกุมถั่งน้ำยางด้านหลังหนึ่งคน แล้วนำไปส่งโรงงาน รับซื้อน้ำยางของกลุ่มได้วัดคุณภาพความเข้มข้นของน้ำยางเพิ่มตรวจสอบ โดยเครื่องวัด คุณภาพน้ำยางบันทึกประมาณของน้ำยางที่มีความเข้มข้นมากเป็นเกณฑ์กับน้ำหนักและ น้ำยางมาผสมน้ำยาที่ทำให้แข็งตัวช้า และเมื่อเกษตรกรมาส่งน้ำยางเสร็จเรียบร้อยนำน้ำ ยางมาผสมกับกรดน้ำส้มฆ่ายาง ซึ่งผสมกับน้ำให้ได้ประมาณพอเหมาะที่ทำให้ยางแข็ง ตัวไม่มากจนเกินไปสามารถรีดเป็นแผ่น แล้วนำน้ำยางเทใส่แม่พิมพ์ยางให้ยางแข็งตัว ตามรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยทิ้งไว้ 10-15 นาที แล้วนำไปผ่านกระบวนการรีดยาง โดยเลาะยางออกจากแม่พิมพ์แล้วใช้มือกดให้ยางบางกว่าเดิมและสามารถใส่เข้าไปใน เครื่องรีดยางโดยใช้ไฟฟ้าทำให้ยางบางได้ที่แล้วจึงนำเข้าไปรมควันในห้องรมยาง เพื่อให้แห้งสนิทเก็บไว้ในโรงเก็บยาง

เมื่อเกษตรกรนำน้ำยางมาส่งทางกลุ่มกับโรงงานแล้ว ทำให้เกิดการว่างเว้นภารกิจ เกษตรกร โดยส่วนใหญ่จะพักผ่อนเพื่อเตรียมตัวเองให้พร้อมสำหรับกรีดยาง เกษตรกร ได้พักผ่อนเรียบร้อย แล้วจึงเอาไม้กรีดยางมาลับให้คม เพื่อง่ายในการกรีดยางที่รวดเร็ว และไม่ให้น้ำยางเสียหาย ทำให้อายุของการกรีดยางน้อยลง ภายหลังจากเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์แล้วในช่วงเวลาเย็น ต้องทำภารกิจส่วนตัวต่างๆ ก็เข้านอนพักผ่อนและเตรียมตัว ที่จะต้องตื่นนอนแต่ตี 4.00-5.00 เพื่อไปประกอบอาชีพกรีดยาง

ในวันถัดไป ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันที่เป็นวัฏจักรของชีวิตเกษตรกรที่ผูกติดกับ การผลิตยางพาราที่ต้องทำงานหนัก แต่ผลผลิตที่ขายได้กลับตกต่ำด้วยการกดราคาของ พ่อค้าคนกลางทำให้เกษตรกรชาวสวนยางไม่เรียงได้รวมตัวกันขึ้นมา เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของเกษตรกร สวนยางจึงได้มีการรวมกลุ่มสมาชิกผู้ประกอบการทำสวน ยางพาราขึ้น โดยถือหุ้นแต่มีการคัดเลือกกรรมการขึ้นมาบริหารจัดการกลุ่มให้ตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์และทิศทางเพื่อให้เกิดการพัฒนา รายได้ของกลุ่มให้ดีขึ้นจากการขายผลผลิตและการรวบรวมข้อมูลการเจรจาพ่อค้าและ ติดต่อตลาดสินค้ายางให้มารับซื้อที่กลุ่ม การทำงานของกลุ่มมีการทำงานที่ใช้ชาวบ้านที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมงานการทำงานที่เข้มข้น เพื่อผลประโยชน์และการเข้าประชุมกลุ่ม

โดยมีวาระต่างๆ สมัยการประชุมสามัญและวิสามัญ เพื่อแจ้งข่าวสารข้อมูลให้สมาชิกได้ทราบถึงการดำเนินงาน และสมาชิกได้ซักถามการทำงานของคณะกรรมการ กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

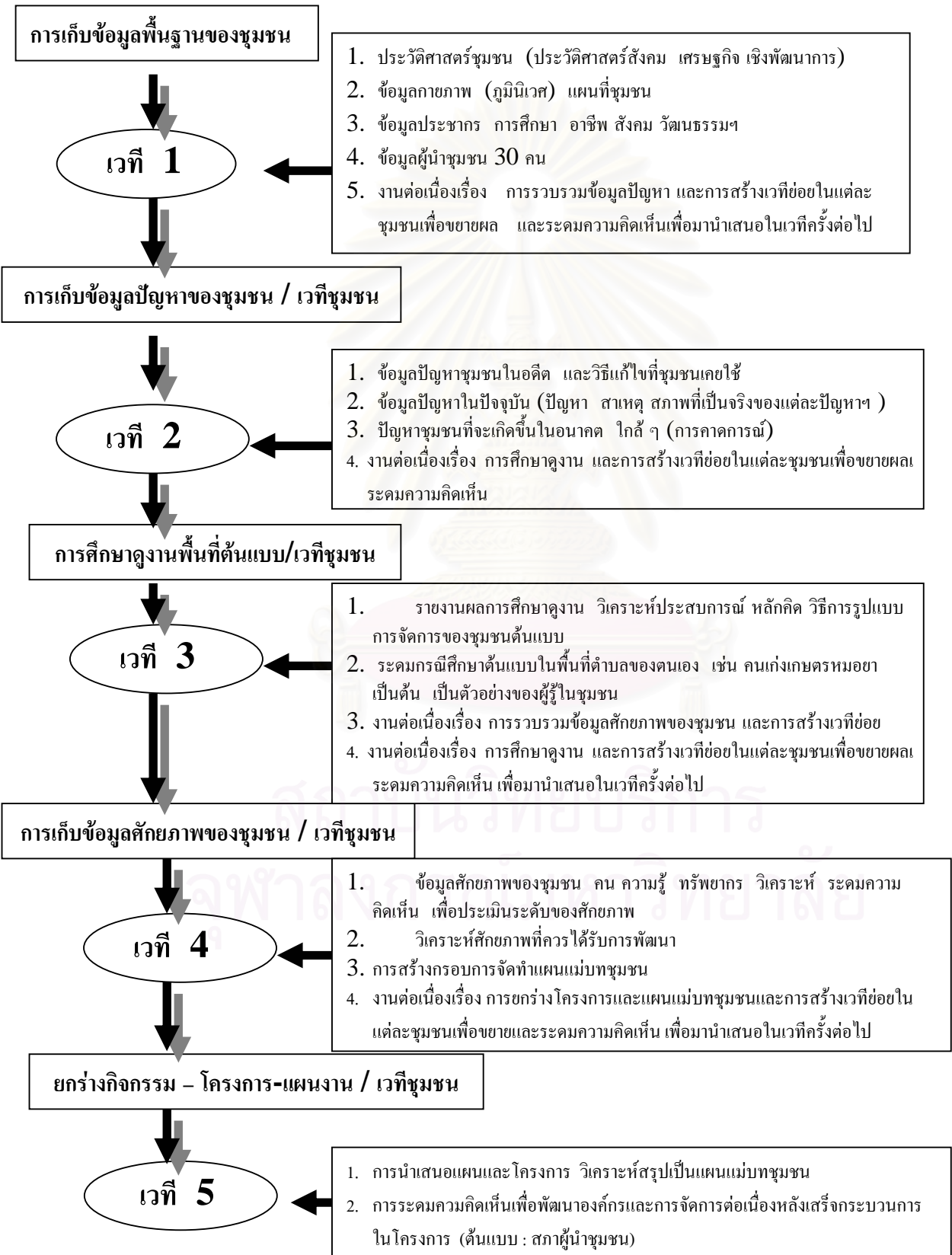
การสอบถามฝ่ายบัญชีการเงิน การสอบถามจากผู้จัดการโรงงาน ซึ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มการเข้าร่วมประชุม มีการตอบโต้ข้อสงสัยและการดำเนินงานจากสมาชิกที่เป็นทั้งผู้ชายและผู้หญิง คณะกรรมการได้ตอบข้อซักถาม เพื่อให้สมาชิกเห็นความสำคัญมีการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการในที่ประชุมยังแจ้งข้อมูลกฎหมาย พระราชบัญญัติยางพารามีผลกระทบอย่างไรและทำให้เกษตรกรเข้าใจและปรับตัวในการประกอบอาชีพ โดยมีการวิเคราะห์ทิศทางของอาชีพ เพื่อความพร้อมรับในสถานการณ์การผันแปรของราคาสินค้าเกษตรยางพาราในตลาดโลก

การเรียนรู้จากการประกอบอาชีพเกษตรกรสวนยางพารานั้นไม่แน่นอน ราคาสินค้าเป็นวัตถุดิบขึ้นอยู่กับปริมาณความจำเป็น ซ้ำยังถูกกดขี่จากพ่อค้าอีกหลายขั้นตอน ซึ่งถ้าเทียบกับการผลิตการทำงานที่หนักก็ไม่คุ้มแก่ทางเลือกของเกษตรกรไม่มีดีกว่าที่เกษตรกรจะไม่มีรายได้อาจจนเจือเลี้ยงครอบครัว การประกอบอาชีพทำสวนยางจึงเป็นบทเรียนของกลุ่มที่ได้เกิดการเรียนรู้ในการผลิตที่จะคืนเงินเพื่อให้อาชีพนี้ยืนหยัดอยู่กับเกษตรกรภาคใต้ชุมชนไม้เรียง จึงมีแนวคิดขยายเครือข่ายกลุ่มสวนยางที่ก่อตั้งเป็นโรงงานรมยางไม้เรียงเป็นแบบแผน และขยายตัวแต่การเร่งรีบที่นำงบประมาณและนโยบายการพัฒนาขาดการศึกษาให้รอบคอบถึงการก่อตั้งของโรงรมควัน จึงขาดความร่วมมือในกลุ่มอื่นเป็นผลให้ล้มเหลวแต่ไม้เรียงได้สร้างเครือข่าย ความร่วมมืออาชีพทำสวนยางและเครือข่ายชาวสวนผลไม้ เครือข่ายชานาเข้าด้วยกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนภาคใต้ โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีวิถีชีวิตแตกต่างกันทางการผลิตของทรัพยากร แต่สามารถนำเอาความแตกต่างของผลผลิตเหล่านั้นมาแลกเปลี่ยนและทำตลาดภายในชุมชนระหว่างชุมชนต่อชุมชน เพื่อรอบรู้ผู้บริโภคในชุมชน และจากประสบการณ์เอง ความคิดยังรู้จากประสบการณ์ของชาวชุมชนไม้เรียง จึงเกิดแนวคิดการพัฒนาการเป็นการปรับเปลี่ยนการผลิตของรัฐที่กำหนดนโยบายเพื่อความคุ้มครองผลผลิตยางพารา

ด้วยศักยภาพการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงที่ใช้ภูมิปัญญาของชุมชนที่บูรณาการขององค์กร ทำให้มีการร่วมกันคิดค้นหากระบวนการโดยการคิดของผู้มีประสบการณ์ จึงเริ่มตระหนักถึงปัญหาการประกอบอาชีพที่ฝากชีวิตไว้กับต้นยางที่เป็นสินค้าผลิตภัณฑ์เพื่อการอุปโภคการใช้สอย ซึ่งไม่มีปัจจัยที่จำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ ดังนั้นตรรกของเหตุที่ต้องปรับแปรกระบวนการทางของชุมชนคือ การผลิตสินค้าเพื่อชุมชนเป็นการพึ่งพาตัวเองขึ้นต้น ปรับองค์กรที่มีกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงเป็นองค์กรแม่กลับจัดตั้งศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม้เรียงขึ้นเพื่อกำหนดการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนากลุ่มอาชีพของชุมชนไม้เรียง ให้ความรู้และมีการศึกษาอบรมต่างๆเป็นประจำ และด้วยการคิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดของสมาชิกคณะกรรมการที่สนทนากายาของของการสนทนาและด้วยการศึกษาและเลียนแบบของรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มได้คิดการจัดตั้ง “สภาผู้นำ” เพื่อกำหนดบทบาทการเมืองภาคประชาชน โดยผ่านการคัดเลือกตัวแทนที่เสียสละ มีศักยภาพ มีความรู้เป็นผู้รู้และมีประสบการณ์เพื่อมาเข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือจนเกิดการนำเสนอแนวคิด ให้มีคัดเลือกตัวแทนของสภาผู้นำหมู่บ้านละ 5 คน โดยสภาผู้นำจาก 8 หมู่บ้าน 40 คน ประชุมร่วมกันทุกเดือนในการประชุมแต่ละครั้ง มีการรวบรวมข้อมูลปัญหาสภาพความเป็นจริงจากทุกหมู่บ้าน นำเสนอเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันเป็นเรื่องๆ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของชุมชนไม้เรียง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมแผนแม่บทชุมชน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม่เรียง

การสังเกตการศึกษากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนไม่เรียง

จากการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนา นั้น การสังเกตการณ์การประชุมทำแผนแม่บทของชุมชนไม่เรียง

โดยขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกผู้นำชุมชนตำบลไม้เรียงเป็นคณะทำงานของระดับ ตำบลในการคัดเลือกตัวแทนจากการสังเกตการณ์ตัวแทนในแต่ละบ้านจะมี 5 คน และ สාරองไว้อีก 5 คน เพื่อเป็นตัวแทนของอีก 5 คนนั้น โดยสามารถทำทดแทนกันได้ขึ้นอยู่กับ การเข้าประชุมแต่ละครั้ง ถ้าห้าคนแรกไม่มาเข้าร่วมประชุมก็จะให้อีก 5 คน ทำหน้าที่เข้าประชุมแทนทำให้มีคณะทำงาน 40 คน โดยเรียกว่า “สภาผู้นำ” สำหรับการ ทำงานนั้น มีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลของครัวเรือน โดยมีแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล รายละเอียดของครัวเรือนในด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์ปัญหาแสดงความคิดเห็นเสนอแนว ทางเลือกทางออกของปัญหาและกำหนดเป็นแผนแม่บทในแต่ละด้านของชุมชนไม่เรียง การที่กลุ่มพิจารณาสมาชิกสภาผู้นำนั้นจะต้องมาจากกลุ่มอาชีพ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ที่หลากหลาย เพื่อดึงและเอาในสิ่งที่ตนเองชำนาญมารวมกัน เสนอ ความคิดเห็นและเข้าร่วมในการปฏิบัติงานกลุ่ม เพื่อเสริมสร้างบุคคลที่มีศักยภาพนำ ความรู้ความชำนาญเฉพาะด้านนั้นมาถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ และพยายามให้ ความรู้เสริมกับบุคคลนั้นเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถให้เพิ่มประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการทำงานให้กับกลุ่มได้มากยิ่งขึ้น ในการคัดเลือกนั้นเป็นผู้นำที่มี บทบาทในกลุ่มกิจกรรมหรือองค์กรชุมชน องค์กรใดองค์กรหนึ่งในพื้นที่ตำบลความ เป็นผู้นำมีองค์กรชุมชนและกิจกรรมพัฒนา เช่น อบต. ผู้ใหญ่บ้าน เป็นผู้รู้ เป็นผู้นำทาง ความคิด รอบรู้เรื่องราวเหตุการณ์ของชุมชน เช่น ครู และผู้เฒ่า เป็นต้น สำหรับผู้มีทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น หมอยาสมุนไพร ผู้ชำนาญ การเลี้ยงสัตว์ ช่างตีเหล็ก การทำบัญชี การบริหารการจัดการ ผู้ประสานงานภายนอก เหล่านี้คือ บุคคลที่ทางกลุ่ม สวนยางไม้เรียงเลือกเป็นเข้ามาทำหน้าที่ตัวแทนหมู่บ้านต่างๆ

เมื่อชุมชนตำบลไม้เรียงได้สมาชิกตามเป้าหมายแล้ว ทางกลุ่มก็ดำเนินงานเพื่อจัดตั้งเวที ในการเรียนรู้ขึ้นมาเพื่อให้สมาชิกกลุ่มและประชาชนเข้าร่วมรับฟังการดำเนินกิจกรรมและการเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยมีสภาผู้นำในระดับตำบล เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในกระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในชุมชนไม้เรียง เพื่อเข้าไปชี้แจงในหมู่บ้านต่างๆ ที่จะกระตุ้นทำความเข้าใจในการเข้าไปชี้แจงในหมู่บ้านต่างๆ ที่ตัวแทนสภาผู้นำผู้นั้นอยู่อาศัยหมู่บ้านละ 5 คน จะมาเก็บข้อมูลเพื่อให้ชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆ ได้เข้าใจในการดำเนินกิจกรรมเพื่อเก็บข้อมูลทุกด้านของชุมชนและนำข้อมูลทุกด้านของชุมชนมาวิเคราะห์ เพื่อทำแผนแม่บทชุมชนไม้เรียง

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูลพื้นฐานของชุมชน

โดยวิทยากรของเวทีได้กล่าวชี้แจงวัตถุประสงค์ของการจัดเวทีกระบวนการเรียนรู้ เพื่อทำแผนแม่บทกับชาวบ้านและสมาชิกกลุ่มแล้ว ก็ให้ชาวบ้านเสนอข้อคิดเห็นตั้งคำถามเพื่อสอบถามถึงการทำแผนแม่บทของชุมชน บางคนยังไม่เข้าใจว่าแผนคืออะไร สำคัญอย่างไรต่อชุมชน และจะเกิดประโยชน์อะไรกับชุมชน เพื่อตอบข้อสงสัยและความคิดเห็นที่สมาชิกและชาวบ้านที่ไม่เข้าใจในการทำแผนและการมีตัวแทนผู้นำ 5 คน นั้น ทางวิทยากรต้องตอบข้อข้องใจต่างๆ เช่น มีสมาชิกถามขึ้นมาว่า แผนแม่บทชุมชนนี้ทำเพื่ออะไร และจะเกิดประโยชน์อะไร วิทยากรได้ตอบไปว่า แผนแม่บทชุมชนนี้ทำไว้เพื่อมาแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านรายได้ การประกอบอาชีพ การขายผลผลิต การบริหารการจัดผลผลิตจากที่ในอดีตชาวบ้านถูกกำหนดให้ทำโดยราชการไม่ทราบถึงความต้องการและพยายามครอบงำการพัฒนาของประชาชนจึงไม่มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา และคิดค้นวิธีการแต่ประชาชนขอรับความช่วยเหลือจากส่วนราชการและถูกกำหนดการพัฒนาที่ไม่สนองตอบความต้องการของชุมชน ดังนั้น การมีแผนแม่บทนี้ต้องการให้ชาวบ้านและสมาชิกกลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการทำแผนแม่บทในการพัฒนาชุมชน เพราะชาวบ้านสามารถรู้ว่าตัวเองต้องการอะไร ตนเองมีปัญหาอะไรที่ควรเร่งแก้ไขปัญหาของชุมชน การให้ชาวบ้านร่วมคิด โดยมีเวทีการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นเวที เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2 ฝ่ายไม่ใช่เพียงวิทยากรเป็นผู้นำแต่เป็นเพียงผู้กระตุ้นความ

สำนึกความคิดที่จะพัฒนาตนเองในชุมชนนั้น การช่วยเหลือตนเองโดยการคิดแผนและหาวิธีการเสนอไปยังหน่วยงานรัฐและองค์กรเอกชน เพื่อให้เขาเข้าใจในการทำงานกิจกรรมของชุมชน โดยมีการเสนอแผนงานกิจกรรมและผู้เข้าร่วม เพื่อให้หน่วยงานเข้าใจในรูปธรรมของกิจกรรมของชุมชนและนี่เป็นการแก้ไขปัญหาของชุมชน จึงให้ชาวบ้านตระหนักรับรู้ถึงปัญหาและหาหนทางร่วมกัน โดยมีเวทีที่ไม่ใช่ได้แค่บ่นปัญหาที่ร้านกาแฟแล้วเงียบหายไป แต่เป็นการพัฒนาที่ตรงกับความต้องการและไม่สามารถโทษใครได้ เพราะการร่างแผนขึ้นโดยตนเอง

ประโยชน์ที่จะได้รับนั้นวิทยากรอธิบายว่า ทำให้ชุมชนมีการพัฒนา มีความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาต่างๆ และสามารถแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน และสามารถส่งผลไประดับจังหวัด ระดับประเทศต่อไป และเมื่อวิทยากรชี้แจงบางคนก็เข้าใจ และมีบางคนที่ยังสงสัยว่า เป็นประเด็นการเมือง การให้เงินเมื่อไร ดังนั้น การชี้แจงของวิทยากรก็บอกชาวบ้านว่า การทำตรงนี้ได้เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่กลัวว่าพอถึงเวลาเลือกตั้งแล้วนักการเมืองเข้ามาแทรกแซงกิจกรรมนั้นเป็นประเด็นที่เป็นที่หวาดกลัว เพราะการเข้ามาของนักการเมืองเข้ามาแทรกแซงเพื่อหวังคะแนนเสียง และมีการให้เงินสนับสนุนแล้วชาวบ้านเกิดความอ่อนไหวก็อาจทำให้การรวมกลุ่มล้มเหลวได้ ดังนั้น การพยายามจะไม่ดึงการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับกลุ่มกิจกรรมและการทำแผนแม่บทของชุมชน แต่ปัญหาของการดำเนินการคือ การต้องการเงิน เพราะชาวบ้านที่เข้าร่วมบางคนต้องการเงินก่อนจะถามเรื่องเงินและผลประโยชน์ทำให้การทำงานมีข้อจำกัด เพราะจะคิดว่าวิทยากรได้รับเงินจากการมีเวทีโดยให้ตนเองเป็นเครื่องมือในการประชุม ข้อระแวงสงสัย นำมาซึ่งชักจูงผู้อื่นไม่เข้าร่วมกิจกรรมแต่ทางวิทยากรได้ชี้แจงไปแล้วว่า การทำเวทีนี้ไม่มีเงินเดือน แต่มีเงินการประชุมโดยหารวมเป็นเวทีประมาณ 1,800 บาท เพื่อเป็นค่าเอกสาร ค่าอาหาร การประชุมและค่าเดินทาง แต่ก็ต้องให้ชาวบ้านเข้าใจว่า การทำงานครั้งนี้เพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน โดยแผนแม่บทที่ได้นั้นจะเสนอที่ตามหน่วยงานต่างๆ เช่น เกษตรอำเภอ ศึกษาธิการอำเภอ สาธารณสุขอำเภอ และส่งไปเกษตรจังหวัด ศึกษาธิการจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เพื่อเสนอกระทรวง ทบวง กรม และเสนอสภาพัฒน์ เพื่อให้บรรจุในแผนฯ เพื่อสนองพระราชดำริส “เศรษฐกิจพอเพียง” แนวคิดทฤษฎีใหม่ ดังนั้น การทำงานต้องทำความเข้าใจในชุมชนเพื่อให้เกิดความกระจ่าง

ขั้นตอนที่ 3 การจัดแผนแม่บท

แผนแม่บทชุมชนไม่เรียงคือ ผลผลิตของการเรียนรู้ที่คณะกรรมการทำงานระดับตำบลไม่เรียง นำข้อมูลความรู้ที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 2 มาสังเคราะห์เข้าด้วยกันเพื่อหาทางออก การสังเคราะห์ในการทำแผนในที่ประชุมได้ทำการวิเคราะห์ถึงกิจกรรมหลักที่มีความจำเป็นต่อชุมชนไม่เรียงแนวโน้มของกิจกรรม จากขั้นที่ 2 การนำเสนอกิจกรรมเพื่อการพัฒนาข้อสรุป จากการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพของชุมชน จะเป็นเกณฑ์กิจกรรมวางไว้บนศักยภาพความสามารถของทรัพยากรและความเหมาะสมของสภาพแวดล้อม ลักษณะเฉพาะการมีข้อดีและข้อเสียแนวโน้มของกิจกรรมที่สามารถประสบผลสำเร็จ วิธีที่สาม รูปแบบ วิธีคิด วิธีการจัดการของชุมชนศึกษาดูงานของกิจกรรมชุมชนหรือของหน่วยงานองค์กรเอกชนหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชน และประยุกต์

ดัดแปลงสร้างสรรค์และการนำมาใช้ที่เหมาะสมกับข้อจำกัดของชุมชนไม่เรียง คือการศึกษาจาก คีรีวง และการแก้ปัญหาหนี้สินแบบคลองเปี้ยะ ซึ่งชุมชนนี้มีการคิดดำเนินกิจกรรมแตกต่างกัน วิธีที่ 4 การทำแผน แม่บทของชุมชนไม่เรียงภายหลังประชุมแล้วโดยข้อตกลงของสมาชิกกลุ่มศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนากลุ่มชุมชนได้มา กำหนดแผนงานด้านหลัก แบ่งเป็นกิจกรรม 4 กลุ่ม คือ

1. ด้านการศึกษา
2. ด้านเกษตรกรรม
3. ด้านสาธารณสุข
4. ด้านธุรกิจอุตสาหกรรมชุมชน

ในการวิเคราะห์แผนงานหรือเป็นโครงการออกมา หลังจากนั้นจึงจัดแบ่งออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ เพื่อนำไปดำเนินตามขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่ม และขยายแนวร่วมของกลุ่มโดยจัดทางกลุ่มไม่เรียงลงไปจัดเวทีย่อยในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อระดมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และโครงการเพื่อความต้องการของชุมชนที่จะให้พัฒนาตามแผนงานของชุมชน การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเวทีย่อย เพื่อรวบรวมศักยภาพด้านต่างๆ ของชุมชนไม่เรียงแล้วให้คณะกรรมการได้ร่วมกันตกลงที่จะไปศึกษาดูงาน เพื่อนำความรู้ต่างๆ มาประยุกต์ใช้กับชุมชนตนเอง

ขั้นตอนที่ 4

เมื่อข้อมูลศักยภาพชุมชน คนมีความรู้ ทรัพยากรที่วิเคราะห์พร้อมระดมความคิดเห็นเพื่อประเมินระดับของศักยภาพของชุมชนไม่เรียง แยกแยะประเด็นชุมชนมีอะไรโดดเด่น เช่น มีคนเก่ง มีหมอยาสมุนไพร ครูหมอรักษาโรค เป็นต้น ความรู้ที่สืบทอดกันมาเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดขึ้นมานาน ทรัพยากรที่เกิดขึ้นแล้วนำมาใช้ประโยชน์ การมียางพารา แล้วนำมาผลิตน้ำยางเพื่อแปรรูปยางคุณภาพ การเอาหินมาประดิษฐ์หินลับมีด ซึ่งมีอยู่ในท้องถิ่น

การวิเคราะห์ศักยภาพที่ควรได้รับการพัฒนาในขั้นต่อไปคือ การแปรรูป เช่น ผลไม้เพื่อให้มีราคาสูงขึ้น หรือการสร้างห้องเย็น เพื่อเก็บพืชผลการเกษตรเพื่อยืดอายุ การเข้าสู่ตลาดของผลผลิตที่เกิดความต้องการและเพื่อไม่ให้ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือการประเมินศักยภาพของชุมชนไม่เรียงที่ต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความต้องการของตลาดและความจำเป็นของการบริโภคของชุมชน เพื่อให้มีการผลิตอาหารของชุมชนเป็นด้านหลัก ลดการนำเข้าของชุมชนเพื่อสร้างรายได้และลดรายจ่ายจากการซื้อจากภายนอกชุมชนโดยชุมชนสามารถผลิตสิ่งจำเป็น เช่น เนื้อไก่ เห็ด อาหารสัตว์ ข้าวคุณภาพ ผักปลอดสารพิษ เป็นต้น

3. การสร้างกรอบการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยกำหนดเป็น 4 ด้านด้วยกัน

1. ด้านการศึกษา

1.1 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

1.2 โครงการณภูมิปัญญาไทย

1.3 ศูนย์ข้อมูลชุมชน

1.4 เวทีชาวบ้าน

2. ด้านเกษตรกรรมและสิ่งแวดล้อม

2.1 ศูนย์ประสานงานกลุ่มอาชีพ

2.2 ศูนย์ประสานงาน ด้านสิ่งแวดล้อม

2.3 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

3. ด้านสาธารณสุขชุมชน
 - 3.1 ชมรมแพทย์แผนไทย
 - 3.2 กลุ่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ
 - 3.3 โครงการสุขภาพชุมชนพึ่งตนเอง
 - 3.4 ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
4. ด้านธุรกิจอุตสาหกรรมชุมชน
 - 4.1 ธนาคารหมู่บ้านไม่เรียง
 - 4.2 การแปรรูปผลผลิต
 - 4.3 การจัดการด้านการตลาด
 - 4.4 กองทุนชุมชน

(ดูรายละเอียดจากแผนภาพโครงสร้างและแผนงานศูนย์ศึกษาพัฒนาชุมชนไม่เรียง)

4. งานต่อเนื่องเรื่องการยกร่างโครงการและแผนแม่บทชุมชน และการสร้างเวทีย่อยในแต่ละชุมชนเพื่อขยาย และระดมความคิดเห็นเพื่อมานำเสนอในเวทีครั้งต่อไป

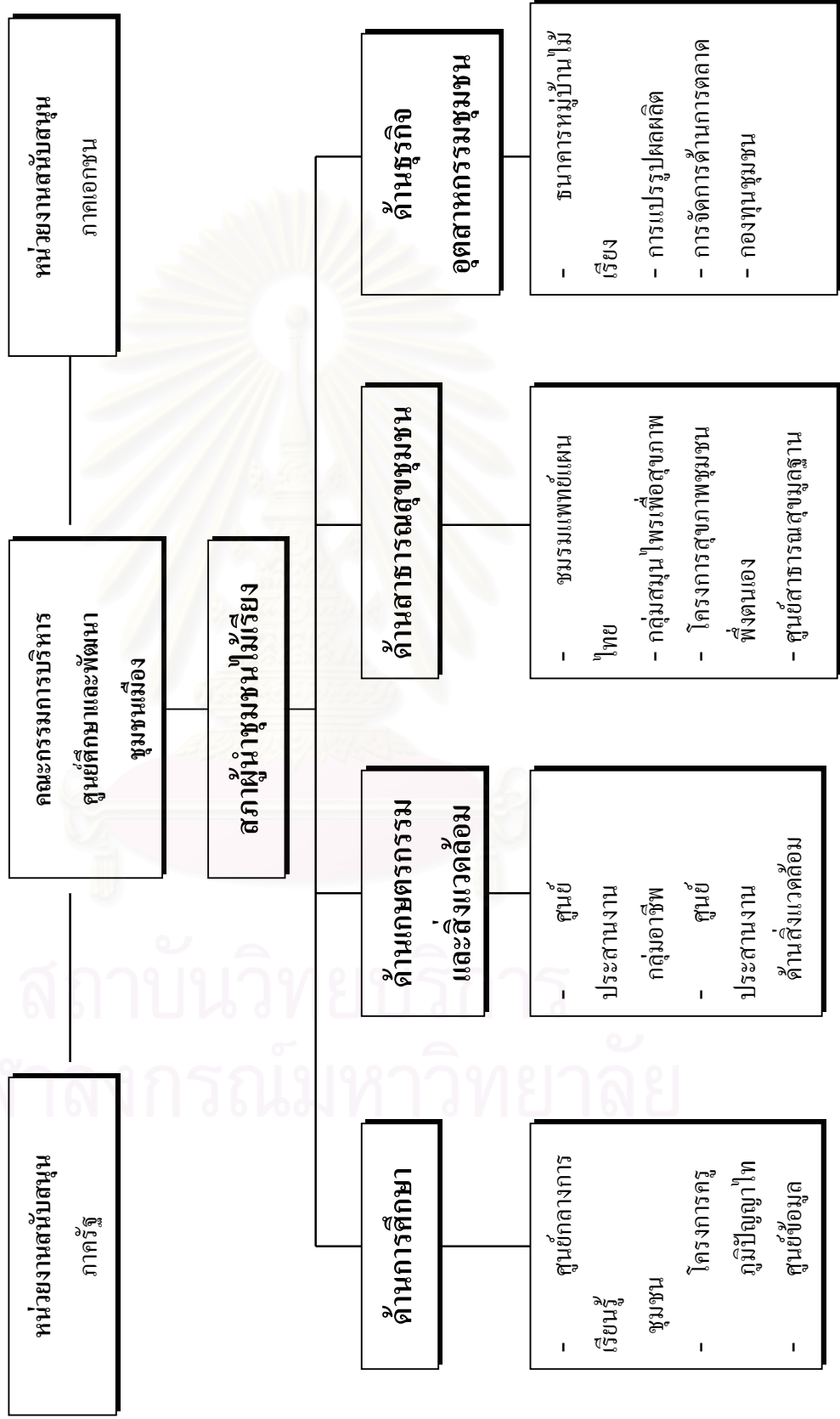
ขั้นตอนที่ 5 ยกร่างกิจกรรมโครงการ แผนงานเวทีชุมชน

1. การนำเสนอแผนและโครงการ วิเคราะห์ สรุปลงเป็นแผนแม่บทชุมชน
2. การระดมความคิดเห็นเพื่อพิจารณาองค์กรและการจัดการต่อเนื่องหลังเสร็จกระบวนการในการจัดการ
3. ทำประชาพิจารณ์โดยให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นถึงข้อบกพร่องของแผน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 14

โครงสร้างและแผนศูนย์และพัฒนาชุมชนไม่เรียง

เมื่อแผนงานของชุมชนกำหนดกิจกรรมโครงการต่างๆ แล้วจำเป็นที่จะต้องมีการงบประมาณของโครงการในแต่ละกิจกรรม ซึ่งจะได้อำนาจมาจากส่วนของหน่วยงานกิจกรรมต่างๆ เข้ามาสนับสนุนการทำแผนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติโดยศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม่เรียงได้เลือกคณะกรรมการกิจกรรมในการบริหารกิจกรรมขึ้น โดยคณะกรรมการแยกตามความถนัดของอาชีพและสภาพแวดล้อมทรัพยากรของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งจะทำการผลิตที่แตกต่างกัน

สร้างสภาผู้นำชุมชนไม่เรียง

การบริหารงานตามโครงการต่างๆ ที่ชุมชนคิดร่วมกันนั้น จำเป็นที่จะต้องดูแลอย่างต่อเนื่องที่ไม่เรียงจึงได้จัดตั้ง สภาผู้นำชุมชนไม่เรียงขึ้น โดยมีตัวแทนจาก 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 5 คน รวม 40 คน ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นผู้นำทางการอย่างถาวร ผู้ใหญ่บ้าน แต่ควรจะเป็นคนที่คนในชุมชนยอมรับในความรู้ความสามารถหรือเป็นคนดี มีความเสียสละ โดยสภาผู้นำชุมชนฯ จะร่วมกันสำรวจความต้องการ และปัญหาของชาวบ้านอย่างละเอียดเพื่อมาหาแนวทางแก้ปัญหาชุมชน และพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งในทุกๆ ด้านต่อไป

สภาผู้นำชุมชนไม่เรียงนี้ได้กลายเป็นเวทีที่ชาวบ้านใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ที่แต่ละคนมีและจากผู้รู้สาขาต่างๆ ในชุมชนด้วย ที่นี้จึงเป็นที่รวมของปัญหา ความต้องการจากทุกหมู่บ้าน ทุกครัวเรือนและเป็นเวทีที่ทุกคนได้มาวิเคราะห์ และแก้ปัญหาของชุมชนด้วยกัน

ด้านกระบวนการ

สร้างการมีส่วนร่วมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

นอกจากที่ตำบลไม่เรียงจะสร้างการมีส่วนร่วมจากคนทุกหมู่ในรูปของสภาผู้นำชุมชนไม่เรียง ซึ่งมีอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยแล้ว ยังได้มีการรวมตัวกันในอีกรูปแบบหนึ่งคือ เครือข่ายยางพารา เพื่อช่วยเหลือและร่วมมือกันในทุก

ด้านที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดของชาวสวนยางพาราทั้งหมด เช่น ร่วมกันคิดโครงการสร้างโรงรมยาง การผลัดคันนโยบายยาง เป็นต้น

ในขณะที่เดียวกันชาวสวนยางคนหนึ่งๆ ก็มักจะมีสวนไม้ผลด้วย เมื่อร่วมประชุมกันหลายครั้ง ก็ได้รวมกันเป็นเครือข่ายเกษตรกรทั้งหมด ซึ่งมา 4 ฐานอาชีพหลัก คือ ชาวสวนยาง ชาวสวนไม้ผล ชาวนาข้าวและชาวประมง และได้เชื่อมกันเป็นเครือข่ายและกำหนดแผนพัฒนาเกษตรกรทั้ง 4 ฐานอาชีพขึ้นมา ในชื่อ เครือข่ายมมนา โดยระยะหลังกลุ่มประมงไม่ได้เข้าร่วม

ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมและการเชื่อมร้อยต่อกันเป็นเครือข่าย ไม่ว่าจะ เป็นเครือข่ายหมู่บ้านในตำบลเดียวกัน หรือเครือข่ายทางด้านอาชีพ ต่างก็เป็นประโยชน์ต่อการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชนและระหว่างชุมชน

เสริมการเรียนรู้

การรวมตัวกัน การเชื่อมกันเป็นเครือข่าย ทำให้คนไม่เรียงยอมรับว่า มีहुตา กว้างไกลขึ้น ได้เห็นวิธีการผลิตและการดำรงชีพที่แตกต่างไปจากอาชีพทำสวนยางของตัวเอง ทำให้เห็นส่วนที่ไม่เหมือนของตัวเองและสามารถนำมาปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ นี่จึงถือเป็นการเรียนรู้ เรียนรู้เรื่องอาชีพของตัวเองแล้ว ก็ยังต้องเรียนรู้เรื่องอาชีพของคนอื่นด้วย เพื่อจะมาหนุนเสริมกัน

แต่ปัญหาในทุกวันนี้มีมากกว่าที่เราอาจจะแก้ไขได้โดยง่าย เพราะทุกบ้านมีทั้งทีวี วิทยุและสื่อต่างๆ ที่จะทำให้เราไม่สนใจการพัฒนาตนเองและสังคมให้ดีขึ้น รวมทั้งการเรียนในโรงเรียนที่ไม่ได้ช่วยให้เราคิดเป็นมากนัก ยังไม่ต้องคิดถึงคนด้อยโอกาสที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้สักเท่าไร ที่ขาดโอกาสในการพัฒนาตนเอง

ดังนั้น ที่ไม่เรียงจึงคิดถึงการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นการเรียนรู้เพื่อให้คนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาสังคมอีกทางหนึ่งด้วย โดยได้จัดทำโครงการสถาบันการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองไม่เรียงขึ้น โดยใช้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. การเรียนวิชาสามัญพื้นฐาน ซึ่งมีกรมการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ดำเนินการอยู่แล้ว

2. ให้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาต้องการจะรู้ โดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย และจัดหาสิ่งที่เขาต้องการรู้และสถานที่ศึกษาให้ตรงกับความต้องการ และพร้อมที่จะปฏิบัติเป็นอาชีพได้ในพื้นที่ของตัวเอง ซึ่งต้องศึกษาอย่างครบวงจรทั้งการผลิต การแปรรูป การค้าขาย ไม่ใช่อบรมเฉพาะเรื่องการผลิต แต่แปรรูปหรือขายไม่เป็น ก็ไม่สามารถทำให้เราอยู่รอดได้

3. ให้เรียนรู้ในสิ่งที่เขาควรจะรู้ เพราะถ้าพึ่งความรู้พื้นฐานตามหลักสูตร ก็ยังไม่เพียงพอความรู้เฉพาะทางด้านอาชีพก็ยังไม่เพียงพอ ในสังคมยุคใหม่จำเป็นที่เราจะต้องเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ให้กว้างออกไป เช่น การบัญชี ธุรกิจ สิทธิหน้าที่ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ระบบสหกรณ์ การรวมตัวเป็นเครือข่าย เป็นต้น

ด้านการจัดการ

เริ่มต้นจากสิ่งที่ทำได้เอง ทำให้ชาวบ้านจัดการได้ง่าย

ไม่เรียงเริ่มต้นจากสิ่งที่ตัวเองทำได้ เพราะว่า การพึ่งคนอื่นนั้นไม่สามารถทำได้ตลอดไป แต่การพึ่งตนเองจะทำให้ตัวเองและชุมชนอยู่รอดได้ตลอดไป ดังนั้น ไม่เรียงจึงมีปัญหาเรื่องการจัดการไม่มากนัก เพราะกำหนดสิ่งที่จะทำจากสิ่งที่ตัวเองควบคุมได้

ทำแผนที่กินได้ คือ การนำไปปฏิบัติได้จริง

แผนที่กินได้หมายความว่า เป็นแผนงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง เพราะมีการระดมความคิดเห็นและมีการพิจารณาถึงความเหมาะสมของงานที่จะทำ เช่น การคัดเลือกพื้นที่ที่เหมาะสมและกระจายไปในทุกหมู่บ้าน ทั้งด้านบุคลากร สถานที่ วัสดุที่ใช้และความต้องการของชุมชนด้วย

หลักสูตร “ให้สิ่งที่อยากรู้ ให้สิ่งที่ควรรู้”

การให้ในสิ่งที่ชาวบ้านอยากรู้ ย่อมประกันความสนใจในการเรียนรู้ของเขาได้ ที่ไม่เรียงแบ่งกลุ่มคนที่สนใจเรื่องอาชีพที่เหมือนๆ กัน แบ่งออกเป็นกลุ่มๆ ที่สนใจในเรื่องเดียวกันมาเจอกันและแลกเปลี่ยนช่วยเหลือกันได้สะดวก

ส่วนการให้สิ่งที่ชาวบ้านควรรู้ จะเป็นการเปิดหูเปิดตาให้เขาได้ เพราะยุคนี้เป็นยุคการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัด เรื่องราวความเป็นไปของที่ไหนก็สามารถไปอีกที่หนึ่งได้ในเวลาเพียงชั่วพริบตา

การให้ในสิ่งที่ชาวบ้านอยากรู้และให้ในสิ่งที่เขาควรรู้ จะเป็นการพัฒนาคนให้มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาปากท้องและปัญหาอื่นๆ แล้วยังส่งผลให้สามารถแก้ปัญหาร่วมกันของชุมชนได้ด้วย

มีการปรับแผน มีการสรุปทเรียนแล้วสื่อสารกัน

แผนงานหนึ่งๆ ไม่สามารถที่จะใช้ได้ตลอดเวลา เมื่อสถานการณ์เปลี่ยน เวลาเปลี่ยน คนเปลี่ยน ที่ไม่เรียงก็ต้องมีการปรับแผนงาน เพื่อให้แผนนั้นเกิดการปฏิบัติได้จริง

แผนงานด้านวิจัยและพัฒนาได้ถูกกำหนดเพิ่มเข้ามา เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้องค์กรชาวสวนยางที่ไม่เรียงเป็นสมาชิกอยู่ด้วย เพื่อร่วมกันกับชาวสวนยางในการกำหนดแผนการผลิต การตลาดและการพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมชุมชน และก็เป็นตัวแทนชาวสวนยางในการร่วมกำหนดนโยบายในระดับจังหวัดและประเทศด้วย ซึ่งจะเป็นเรื่องที่เสริมแผนงานของไม่เรียงให้ประสบผลมากยิ่งขึ้น

และเมื่อมีแผนงาน มีการวิจัยและพัฒนาเสริมแล้ว เมื่อปฏิบัติงานเสร็จก็ต้องมีการสรุปทเรียนด้วยว่า สิ่งที่ทำมามีประโยชน์ มีข้อดีข้ออ่อนอย่างไร จะต้องมีการปรับปรุงด้านใดบ้าง เพราะการทำแผนไม่ใช่สูตรสำเร็จ ยังต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ตลอดเวลา และที่สำคัญที่ไม่เรียงจะมีการสื่อสารพูดคุยกันที่สภาผู้นำชุมชนไม่เรียง ซึ่งจะทำให้เรื่องต่างๆ ได้รับการแก้ไขและหนุนช่วยกันได้ดียิ่งขึ้น

ที่มา : คู่มือการดำเนินงาน โครงการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผน

แม่บทชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช 1 ธ.ค. 43 – 30 มิ.ย. 2544.

**โครงการฝึกอบรมอาชีพเสริมเกษตรกรชุมชนไม่เรียง
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนไม่เรียง**

สนับสนุนโดย กิจกรรมที่	กองทุนชุมชน หลักสูตร	ธนาคารออมสิน งบประมาณ	
1. การปลูกพืชผักปลอดสารพิษ		หมู่ที่ 2	181,950.00
2. การเพาะเลี้ยงปลาน้ำจืด		หมู่ที่ 4	206,900.00
3. การเลี้ยงไก่พื้นเมือง		หมู่ที่ 1	176,200.00
4. การเพาะเห็ด		หมู่ที่ 5	248,150.00
5. การเพาะเลี้ยงสุกร		หมู่ที่ 2	293,800.00
6. การผลิตอาหารสัตว์		หมู่ที่ 9	425,100.00
7. การแปรรูปข้าว		หมู่ที่ 6	614,200.00
8. หมอพื้นบ้าน		* หมู่ที่ 8	159,450.00
9. ปรับปรุงอาหาร		หมู่ที่ 9	160,188.00
10. ซื่ออุปกรณ์ฝึกอบรม			283,130.00
รวมงบประมาณ			2,746,068.00

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์ศึกษาพัฒนาชุมชนไม่เรียง
117 หมู่ 9 ต.ไม่เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีฯ

คณะกรรมการ

1. นายประยงค์	รณรงค์	ประธาน
2. นายอุทัย	ธรรฤทธิ์	รองประธาน
3. นายอารมณ	ราชพิบูลย์	รองประธาน
4. นายขจร	ทิพาพงศ์	กรรมการ
5. นายมานิชย์	พรหมคุ้ม	กรรมการ
6. นางเพียงเพ็ญ	ศรีธรรมจิตร	กรรมการ
7. นายสมควร	ทิพย์สุวรรณ	กรรมการ
8. นายสุวัจน์	มณีมาศ	กรรมการเลขานุการ
9. น.ส. วัชรภรณ์	ไม่เรียง	กรรมการผู้ช่วยเลขานุการ

สภาผู้นำชุมชนไม่เรียง

มีสมาชิกจำนวน 40 คน จาก 8 หมู่บ้าน ๆ ละ 5 คน

ประธานสภา	นายอารมณ	ราชพิบูลย์
รองประธาน	นายประดิษฐ์	ขุนทอง
รองประธาน	นาย มาโนชย์	พรหมคุ้ม
เลขานุการ	นายสุชาติ	นาคเทวีญ
ผู้ช่วยเลขานุการ	อ. สถิต	จันทมาศ

การจัดตั้งกองทุนหรืองบประมาณสนับสนุนกิจกรรม

จากข้อมูลจะเห็นได้ว่า ธนาคารออมสินในห้วงประมาณสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มเกษตรกร ไม้เรียงที่ปรับตัวจากอาชีพการทำสวนยางเป็นหลักและมีอาชีพเสริมเข้ามาเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร โดยทำการกำหนดตลาดภายในชุมชนและให้สมาชิกสมัครเข้าร่วมกิจกรรม โดยการถือหุ้นในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้เกษตรกรได้สำนึกและเล็งเห็นความสำคัญของคุณค่าของเงินที่ใช้ทำกิจกรรมนั้นเป็นเงินที่ตัวเองต้องรับผิดชอบ โดยให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกถือหุ้นเหมือนเกษตรกรสวนยาง ไม้เรียง มีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มเป็นคณะกรรมการบริหารเงินของตนเอง ให้เกิดรายได้จากการกู้ยืมเงินกองทุนกิจกรรมทั้ง 9 กิจกรรมที่กระจายอยู่และสามารถถือหุ้นได้ทุกกิจกรรม ทำให้เกษตรกรต้องเข้าร่วมในการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการกิจกรรมเพื่อตรวจสอบการทำงานของตัวแทนที่มีความถูกต้องชอบธรรมโปร่งใสหรือไม่ ทำให้การทำงานที่กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชาวบ้านเป็น กลไกการบริหารจัดการ โดยมีสภาคอยควบคุมกิจกรรมต่างๆ เพื่อออกกฎ ระเบียบในการควบคุมสมาชิกและคณะกรรมการบริหารงานให้เป็นไปตามนโยบายและแผนงานของศูนย์ศึกษาเรียนรู้

การอบรมและการศึกษาดูงานของกลุ่มอาชีพ ต. ไม้เรียง

กิจกรรมของกลุ่มการอบรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเกษตรกรที่จะประกอบอาชีพ โดยทางกลุ่มจะจัดอบรมสัมมนาให้กับสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอยู่สม่ำเสมอก่อนที่จะนำความรู้ไปประกอบการอาชีพในกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้เกษตรกรได้มีความรอบรู้ในอาชีพที่ตนเองจะประกอบการ เช่น การอบรมการเลี้ยงไก่ โดยการให้วิจัยไปในขณะที่ทางศูนย์ได้แจกไก่ไปให้ โดยให้ทำรายงานการเจริญเติบโตในแต่ละบันทึกเป็นข้อมูลต่างๆ ในขณะที่เฝ้าสังเกตการณ์การเจริญเติบโตและการให้อาหารการฉีดวัคซีนในช่วงใด ซึ่งเป็นการอบรมและให้สมาชิกไปทดลองแล้วรายงานผลตามความเป็นจริง มีไก่ที่โตเต็มทีที่วัน สามารถจับขายและตายก็ตัวใช้เวลาที่วันที่จะ

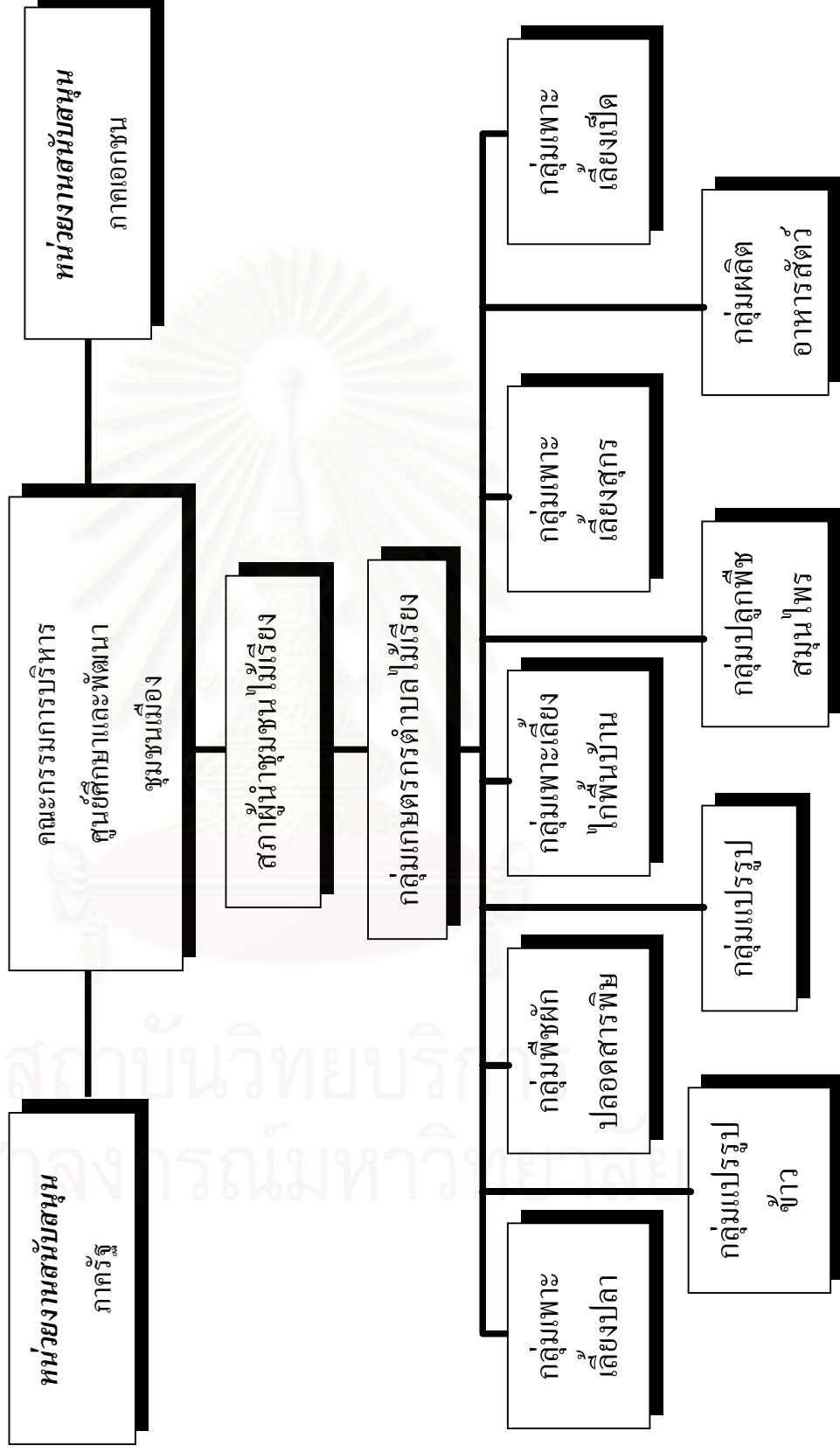
ขายไก่และคิดต้นทุนต่อตัวจากการเลี้ยงให้อาหารและฉีดยาโรงเรียนประมาณเท่าไร เพื่อวิเคราะห์ที่จะทำเรื่องกู้เงินในการเลี้ยงไก่ ทำให้ความรู้นั้นสามารถประเมินตนเองว่ามีศักยภาพที่จะเลี้ยงไก่หรือในประมาณเท่าไร และค่าใช้จ่ายที่จะกู้เงินนั้นเท่าไร ในกิจกรรมอื่นๆ ก็ทำเช่นเดียวกันกับกิจกรรมเลี้ยงไก่ จึงทำให้กลุ่มเกษตรกรต้องรับผิดชอบการกู้ยืมจากกองทุนชุมชน

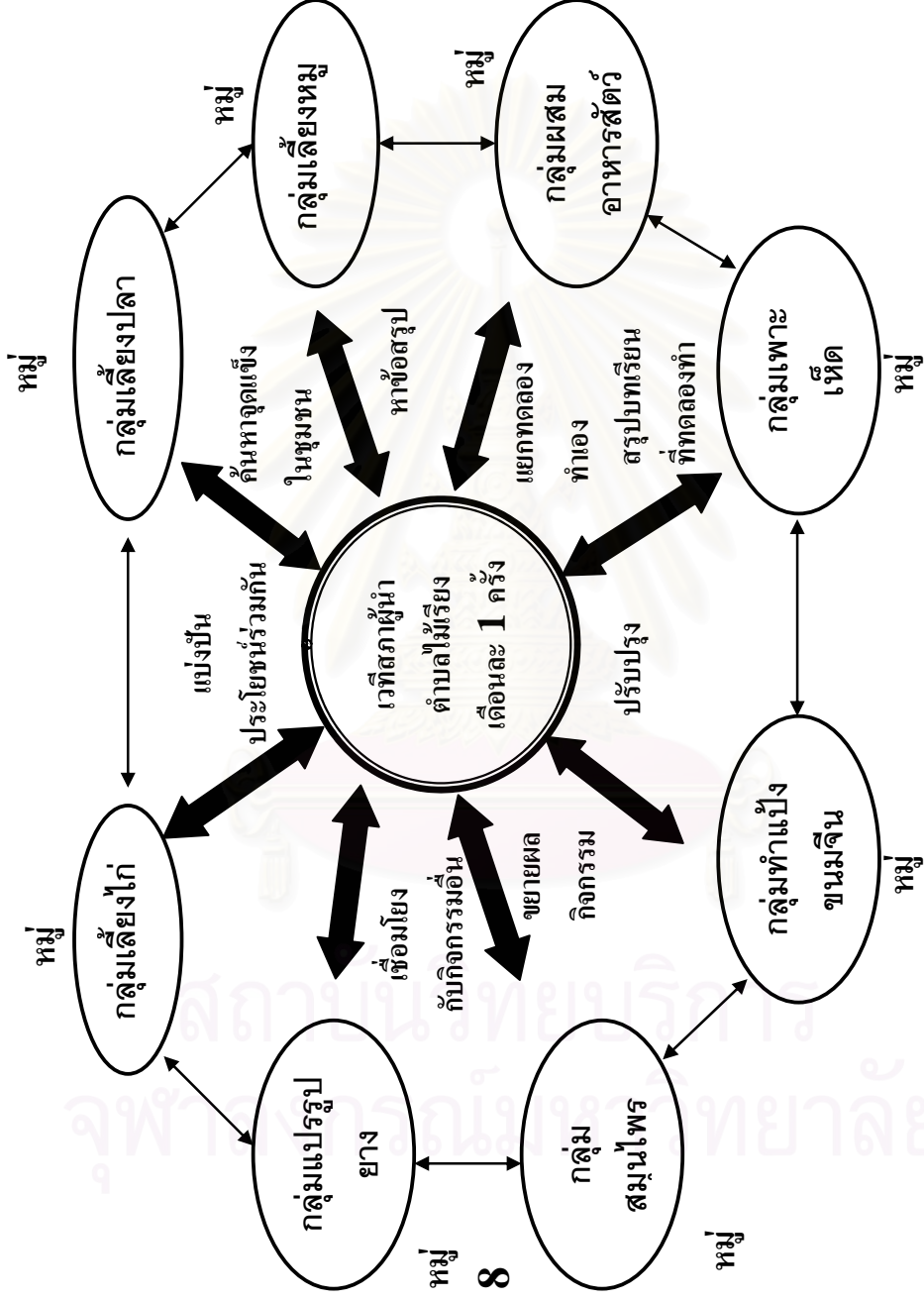
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 15

แผนภูมิการจัดองค์กรประสานงาน กลุ่มเกษตรการค้าผลไม้เรียง

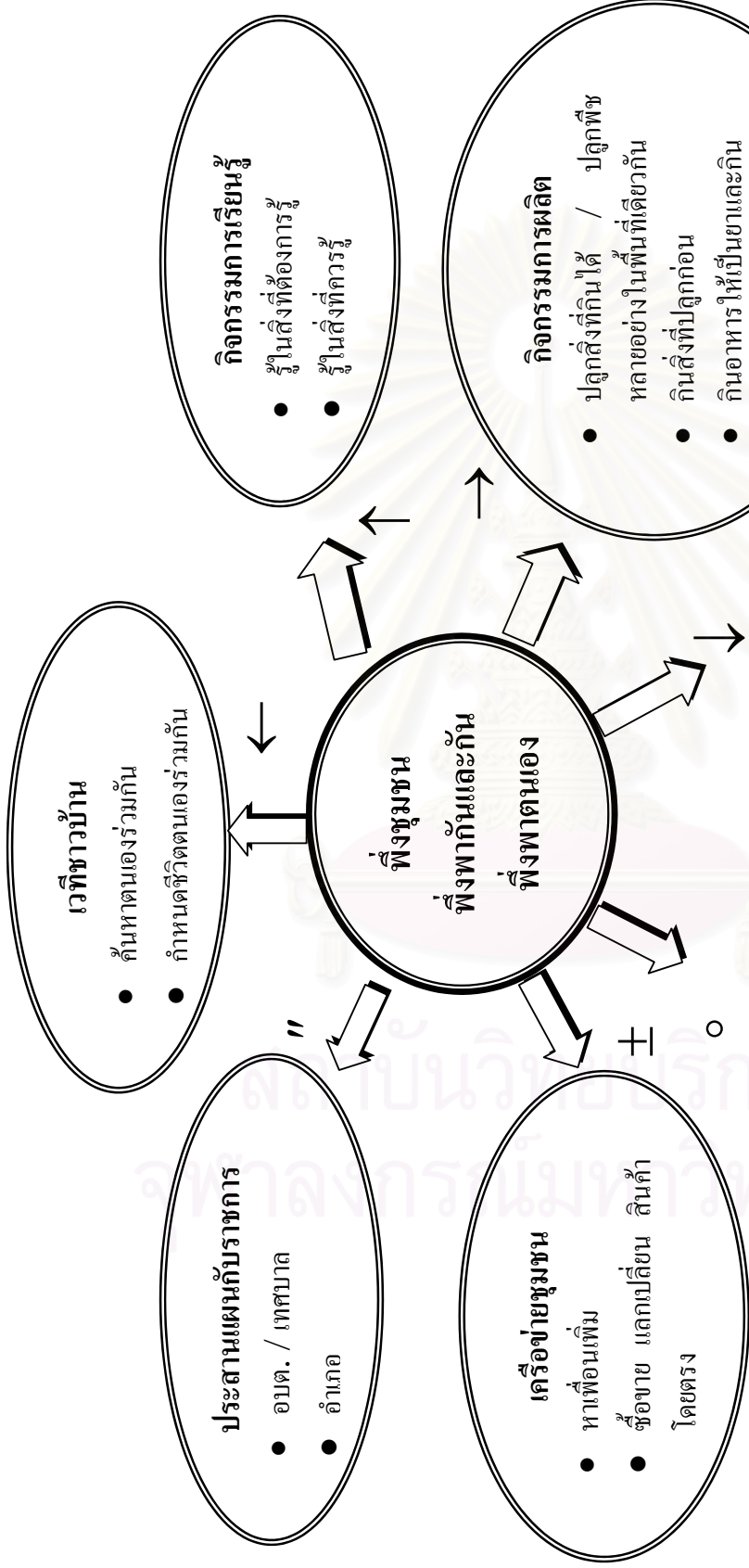

แผนภูมิที่ 16 กิจกรรมอาชีพในหมู่บ้าน

ที่มา : คู่มือการดำเนินงาน โครงการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

แผนภูมิที่ 17 เวทีการมีส่วนร่วม

ชุมชนมีส่วนร่วม

- ร่วมคิด ร่วมเรียนรู้
- แยกกันทำ
- ร่วมกันบริหาร
- ร่วมประโยชน์ที่เกิดขึ้น
- ร่วมบันทึกข้อมูลและสรุปบทเรียนร่วมกัน

ชุมชนลงมือทำกันเอง

- ทำอาชีพหลายอย่างให้มีรายได้รายวัน - รายเดือน - รายปี
- แลกเปลี่ยน-ซื้อขายกันเองก่อน
- ขายตลาดในชุมชนก่อน

ที่มา : คู่มือการดำเนินงาน โครงการส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การบริหารการจัดการ

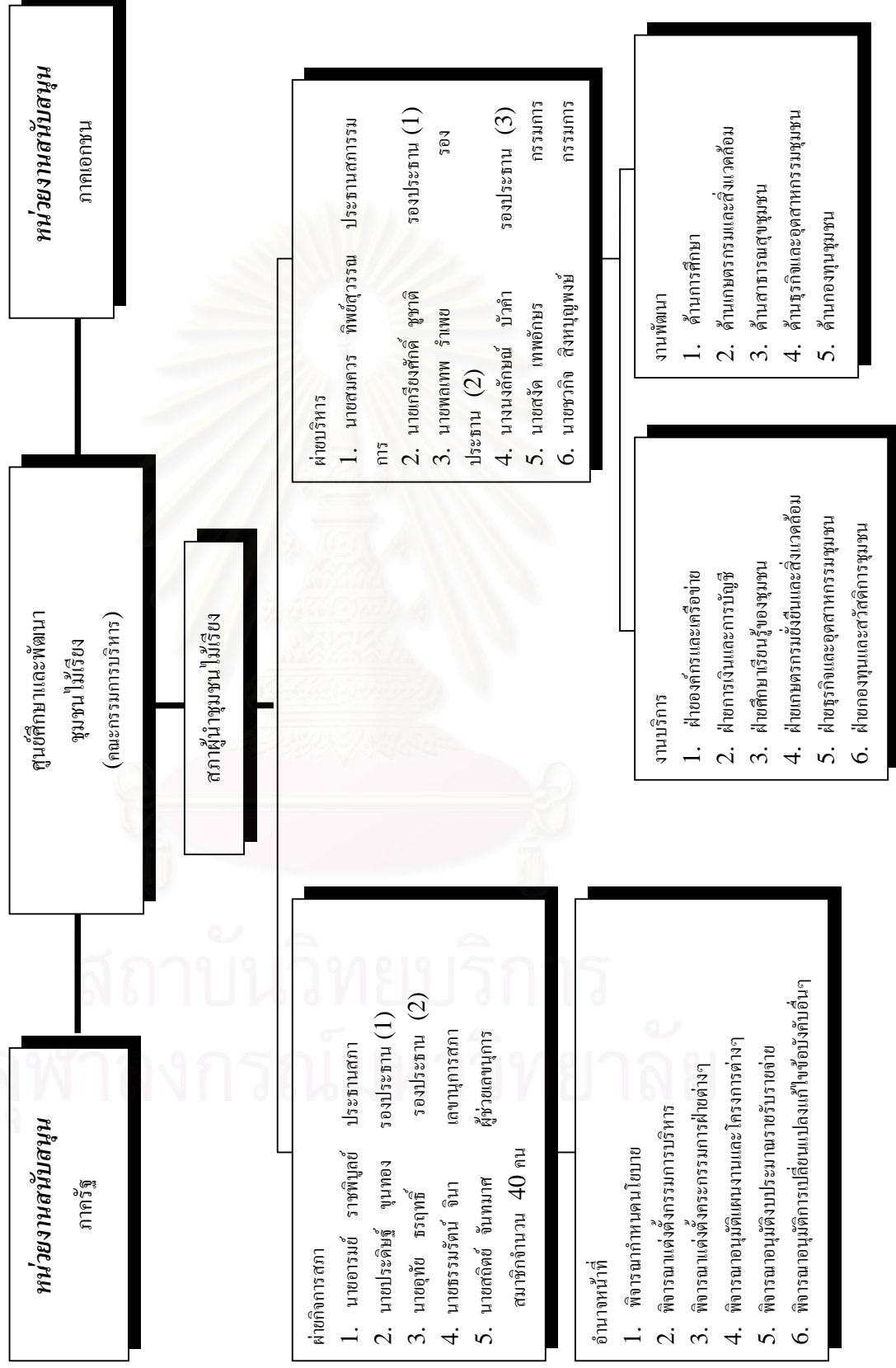
การบริหารการจัดการของกลุ่มจะมีกองทุนควบคู่ไปกับกิจกรรมของกลุ่มที่มีอยู่หลากหลาย เพื่อให้การผลิตนั้นตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ซึ่งเป็นตลาดขั้นพื้นฐานที่ทำให้การผลิตเกินความต้องการของชุมชน ทำให้ผลผลิตที่ผลิตออกมาราคาตกต่ำ เพราะต้องเร่งขายตัดราคา ทำให้พ่อค้าคนกลางกดราคา เพื่อให้การผลิตสนองตอบชุมชนการบริหารจัดการตลาดเป็นเรื่องที่ทางคณะกรรมการบริหารกิจกรรมจำเป็นต้องมีข้อมูลของสินค้า นั้น ซึ่งได้จากการทำแผนแม่บทที่วิเคราะห์ข้อมูลนั้น ทำให้ทราบว่า ควรจะให้มีการเลี้ยงไก่เท่าไร จึงเพียงพอตลาดในชุมชน การบริหารจัดการงานเป็นแบบชาวบ้าน โดยมีการร่วมคิด ร่วมเรียนรู้ และแยกกันทำ ร่วมกันบริหารร่วมประโยชน์ที่เกิดขึ้น ร่วมบันทึกข้อมูลและสรุปบทเรียนร่วมกัน

การบริหารการจัดการของสภามี 2 ส่วน คือ ฝ่ายกิจการสภา “ ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ชัดเจนฝ่ายบริหาร “ ซึ่งรับผิดชอบงานบริหารและงานพัฒนาของศูนย์ทั้งหมด (ดูแผนผังการจัดองค์กรประสานงานและบทบาทหน้าที่)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 18

แผนผังการจัดองค์กรประสานงานและบทบาทหน้าที่

การบริหารการจัดการของกลุ่มสวนยางไม้เรียงแบ่งบทบาทหน้าที่ของฝ่ายบริหารและฝ่ายสภาผู้นำ ฝ่ายสภาจะกำหนดแผนงาน และควบคุมการบริหารของฝ่ายบริหารเพื่อให้การปฏิบัติงานของฝ่ายบริหารเป็นไปตามนโยบาย และแผนงานที่ถูกกำหนดให้จากสภาผู้นำและการที่ทำงานเพื่อตรวจสอบถ่วงดุลย์ของอำนาจในการปฏิบัติงานของสมาชิกของกลุ่มมีหน้าที่ปฏิบัติตามกรอบกิจกรรมและระยะเวลาการฝึกอบรมศึกษาดูงานฝ่ายบริหาร ติดตามงานกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มที่มีในแต่ละหมู่บ้านไว้ ซึ่ง กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มในแต่ละกิจกรรมจะมีกองทุนไว้ ทุกกลุ่มกิจกรรมเพื่อมาสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มและมีคณะกรรมการควบคุมบริหารกิจกรรมต่างๆ ไว้ด้วย

ชุมชนไม้เรียงจึงมีการเรียนรู้ที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเอง และมีระบบการบริหารจัดการในรูปสภาผู้นำมีการจัดความสัมพันธ์กับองค์กรจัดระเบียบองค์กรและเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรให้มีพลวัต การวิวัฒนาการเพื่อให้เกิดการพัฒนาของบุคคลและทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และมีเป้าหมายขององค์กร ชัดเจน และมีการประสานระหว่างองค์กรเครือข่ายอื่น ตลอดจนนักวิชาการการทำงานของสภา ฯ มีวัตถุประสงค์ เมื่อให้แต่ละหมู่บ้านมีแนวทางแก้ไขปัญหาของตัวเอง และสามารถนำเอาความต้องการของชุมชน ในแต่ละหมู่บ้านมาปรึกษาหารือ เพื่อทำให้เกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมาให้ได้ แม้ว่าบาง เรื่องจะไม่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ของทางราชการ แต่ก็ไม่เกินขีดความสามารถของชาวบ้าน สภา ฯ ก็ดำเนินการเอง แต่บางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยราชการ ก็จะมีคณะทำงานคอยประสานงานกับหน่วยราชการให้ ซึ่งในปัจจุบันสภา ฯ สามารถประสานงานกับทุกหน่วยราชการ ที่เกี่ยวข้องในหลาย ๆ กระทรวง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ปศุสัตว์อำเภอ พัฒนาอำเภอ และการศึกษานอกโรงเรียน เป็นต้น

องค์กรที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

1. องค์กรภาครัฐ

ซึ่งพยายามเข้ามามีบทบาทให้ความรู้เป็นที่เลี้ยงคือ พัฒนาองค์กรและเกษตรอำเภอ เข้ามาสนับสนุนและเกษตรอำเภอเข้ามาสนับสนุนและให้คำแนะนำในการจัดตั้งและความรู้ด้านต่าง ๆ มาประสานงานกับวิทยากรผู้เชี่ยวชาญขององค์กรหน่วยงานราชการ องค์กรสวนยางนาบอน เป็นต้น

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน
 ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตร
 กองทุนทางสังคม (SIF)
 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
 โครงการภูมิปัญญาไทย
 โครงการเกษตรยั่งยืน (Danced)

2. องค์การภาคเอกชน

ที่เข้ามามีส่วนและเสริมสร้าง สนับสนุน การมีส่วนร่วมของการพัฒนา กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง คือ มูลนิธิหมู่บ้าน และเครือข่ายภูมิปัญญาไทย และเครือข่ายยมนาและเครือข่ายยางพารา และเครือข่ายสุขภาพชุมชน กองทุนลงทุนทางสังคม (SIF Social Investment of Fund) และนักวิชาการที่ให้ความรู้และการศึกษาอบรมกับกลุ่มสวนยางไม้เรียง ทำให้เกิดภูมิปัญญาที่จะมาประยุกต์ใช้กับท้องถิ่นและปรับทิศทางการสร้างองค์กรที่เข้มแข็ง และเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมด้านต่างๆ ตลอดจนพัฒนาอาชีพได้อย่างสมดุลย์ของชุมชนไม้เรียง

อย่างไรก็ตาม การที่กลุ่มสวนยางไม้เรียงได้ปรับเปลี่ยนกิจกรรมจากการเรียนรู้ และทบทวนกระบวนการพัฒนา กิจกรรมจากประสบการณ์ที่ผ่านของกลุ่มทำให้กิจกรรมของกลุ่มรูปแบบกิจกรรมเดิม ที่มีปัญหาของกลุ่มผลผลิต ราคาตกต่ำ ถูกกดราคาราคาสินค้า ต้นทุนการผลิตสูงไม่ได้รับการสนับสนุนจากนโยบายรัฐ การไม่เอื้ออำนวยที่จะประกอบอาชีพต่อไป ซึ่งพิจารณาแล้วยังทำก็ยิ่งเพิ่มภาระหนี้สิน แต่ถือเป็นอาชีพหลักและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแบบกระทันหันได้ จำเป็นที่ต้องค่อยๆ ลด การปลูกยาง และลดการผลิตโดยการวิเคราะห์การจัดตั้ง ศูนย์กลางการเรียนรู้ และพัฒนาชุมชนไม้เรียงขึ้นมาเพื่อรองรับกิจกรรม การเรียนรู้ อาชีพใหม่ มีการเสริมศักยภาพโดยการฝึกอบรมให้ความรู้และมีการจัดตั้งสภาผู้นำ เพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมของกลุ่มให้สอดคล้องกับทรัพยากรของท้องถิ่น และศักยภาพของชุมชน เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอาหารของชุมชน โดยไม่ต้องไปซื้อจากที่อื่น

การเตรียมพร้อมที่จะกำหนดทิศทางการของกลุ่ม การมีแผนแม่บทและมีกระบวนการทำแผนโดยใช้เทคนิค AIC ร่วมกับ SLP ทำให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมขึ้นมาในชุมชน และกระจายกิจกรรมไปตามหมู่บ้าน ทำให้เกิดความร่วมมือของชุมชน และอนาคตข้างหน้าของชาวชุมชนไม้เรียงที่จะเป็นการชี้วัดการพัฒนาต่อไป

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะเป็นการเสนอผลการวิเคราะห์และสรุปผลในเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน โดยจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 สรุปผลของข้อมูลทั่วไป ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง
- ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดของครอบครัว สมาชิกกลุ่มสังคม การฝึกอบรม ข้อมูลข่าวสาร
- ส่วนที่ 3 การอภิปรายการทดสอบสมมติฐาน
- ส่วนที่ 4 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth interview)
- ส่วนที่ 5 การสังเกตการณ์ไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation)
อภิปรายผลจากการสังเกตการณ์

ส่วนที่ 1 สรุปข้อมูลทั่วไปของประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. เพศ

จากผลการศึกษาจำนวนประชากรกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ทั้งหมดจำนวน 176 คน พบว่าเป็นเพศชาย จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 เป็นเพศหญิงจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2

2. อายุ

จากผลการศึกษาพบว่า อายุของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง กลุ่มตัวอย่างจากทั้งหมด 176 คน ส่วนใหญ่ จะมีอายุ ในช่วง ต่ำกว่า 39 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6 และจะมีอายุ อยู่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4

3. ระดับการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงทั้งหมด 176 คน ส่วนใหญ่ จะมีการศึกษาต่ำกว่า ประถมศึกษา 145 คน คิดเป็นร้อยละ 82.4 รองลงมาสูงกว่าการศึกษามัธยมต้น 31 คน คิดเป็นร้อยละ 17.6

4. รายได้

จากผลการศึกษาพบว่า รายได้ของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ทั้งหมด 176 คน ส่วนใหญ่มีรายได้ ต่ำกว่า 7,000 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 83.5 และมีรายได้ 7,001 บาทขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5

5. ขนาดครอบครัว

จากผลการศึกษาพบว่าจำนวนสมาชิกของครัวเรือนกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงทั้งหมด จำนวน 176 คน ส่วนใหญ่จะมีสมาชิกต่ำกว่า จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 58.5 และ 5 คนขึ้นไป จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 41.5

6. ข้อมูลข่าวสาร

จากผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลข่าวสาร ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรไม้เรียงทั้งหมด 176 คน ส่วนใหญ่ จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อยกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 91 คน คิดเป็น ร้อยละ 51.7 และรับข้อมูลข่าวสาร 3 ครั้ง ขึ้นไป ต่อสัปดาห์ จำนวน 85 คนร้อยละ 48.3

7. สมาชิกกลุ่มสังคม

จากผลการศึกษาพบว่าข้อมูลข่าวสารของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงทั้งหมด 176 คน ส่วนใหญ่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 47

8. การฝึกอบรม

จากผลการศึกษาพบว่า จำนวนสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ทั้งหมด 176 คน พบว่าส่วนใหญ่ เคยเป็นสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 64 และไม่เคยเป็นสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรม จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 36

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ในการพัฒนาชุมชนด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดของครอบครัว สมาชิกกลุ่มสังคมและการฝึกอบรม การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผลสรุป ข้อมูลด้านความคิดเห็นของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ขนาดของครอบครัว ที่มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง โดยผลการศึกษารูปได้ดังนี้

1. เพศ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง กลุ่มตัวอย่างมีความคิด เห็นว่า เพศ มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.609$)

2. อายุ

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกร สวนยางไม้เรียงประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็น ว่า อายุ มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.516$)

3. ระดับการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกร สวนยางไม้เรียงประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็น ว่า ระดับการศึกษามีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.800$)

4. รายได้

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็น ด้านรายได้ มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.5354$)

5. ขนาดของครอบครัว

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ขนาดของครอบครัว มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.1234$)

6. สมาชิกกลุ่มสังคม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า สมาชิกกลุ่มสังคม มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.28107$)

7. การฝึกอบรม

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่า การฝึกอบรมมีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน ค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.4598$)

8. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็น การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.2753$)

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน 8 คือ ข้อที่ 1-8

- สมมติฐานที่ 1 สมาชิกเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกเพศหญิง
- สมมติฐานที่ 2 สมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย
- สมมติฐานที่ 3 สมาชิกที่มีรายได้มากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อย
- สมมติฐานที่ 4 สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ
- สมมติฐานที่ 5 สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก
- สมมติฐานที่ 6 สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย
- สมมติฐานที่ 7 สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย
- สมมติฐานที่ 8 สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

สมมติฐานที่ 1 สมาชิกเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิก
เพศหญิง

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 1)

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
ชาย	48 (27.3%)	89 (50.6%)	137 (77.9%)
หญิง	9 (5.1%)	30 (17%)	39 (22.1%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = 1.98293$$

$$\text{Sig} = 0.018$$

จากตารางที่ 19 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีความคิดว่า เพศชายมีผลการมีส่วนร่วม คิดเป็นร้อยละ 50.6 มีความคิดเห็นว่าเพศชายมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.3 และมีความคิดเห็นว่า เพศหญิงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก คิดเป็นร้อยละ 17 และมีความคิดเห็นว่า เพศหญิงมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.1

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสำคัญกันอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาสรุปว่า ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 เพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าเพศหญิง

เมื่อพิจารณาผลจากการทดสอบสมมติฐาน สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ผลการศึกษาที่ยอมรับตามสมมติฐาน โดยจากการศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน มีความสัมพันธ์ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

เพราะการเข้าร่วมของเพศชายและภารกิจส่วนใหญ่จะมีกิจกรรม ภายนอกด้วย คำนิยมความเชื่อเก่าที่ว่า ผู้หญิงต้องอยู่กับบ้านและคอยเลี้ยงลูก และ ทำงานบ้าน จึงไม่ค่อยได้มีกิจกรรมนอกบ้าน มากมายในขณะที่ผู้ชายทำงานนอกบ้าน สวนยางหรือ ไร่ แรงงานมีการพบปะการเป็นตัวแทนผู้นำครอบครัวเป็นส่วนสำคัญต่อการมีบทบาทเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มสวนยางไม้เรียง

ดังนั้น การเข้าร่วมเมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้วจะน้อย แต่อนาคตการมีส่วนร่วมของผู้หญิงจะเพิ่มขึ้นจากการปรับบทบาทของสตรี

สมมติฐานที่ 2 สมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย

ตารางที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐาน ข้อ 2)

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
อายุน้อย	4 (2.3%)	27 (15.3%)	31 (17.3%)
อายุมาก	53 (30.1%)	92 (52.3%)	145 (82.4%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = 6.52270$$

$$\text{Sig} = 0.788$$

จากตารางที่ 20 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างสมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มีความคิดว่าสมาชิกกลุ่มอายุมากมีส่วนร่วมมากคิดเป็นร้อยละ 52.3 มีความคิดเห็นว่า สมาชิกกลุ่มมีอายุมากมีส่วนร่วมน้อยคิดเป็นร้อยละ 30.1 และมีความคิดเห็นว่า สมาชิกอายุน้อยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก คิดเป็นร้อยละ 15.3 มีความคิดเห็นว่าสมาชิกอายุน้อยมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 2.3

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอายุมากกับสมาชิกอายุน้อย ในการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่า ขอมรับสมมติฐานข้อที่ 2 สมาชิกที่มีอายุมากมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย

ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับตามสมมติฐาน โดย ชิติ กิตติวิทิตคุณ(2540: 68.) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบทศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีจากประชากรที่เป็นคณะกรรมการหมู่บ้านอายุเป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของคณะกรรมการหมู่บ้าน ประสบสุข ดิอินทร์ (2531 : 155.) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือพบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้านนั้นอาจจะเป็นเพราะการรณรงค์กิจกรรมและการชักจูงของผู้นำเป็นส่วนกระตุ้น

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม โดยส่วนใหญ่จะมีอายุมาก จะมีส่วนร่วมมากกว่า เพราะประชาชนในชุมชนจะมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติกันและมีความผูกพันกัน และให้ความร่วมมือในงานช่วยเหลือของชุมชนส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีอายุเพราะวัฒนธรรมของชาวบ้านที่ให้ความสำคัญของงานสังคมและให้ความสนใจต่อเพื่อนบ้านโดยคำนึงถึงเหตุผล ในการมีงานศพ งานแต่งงาน งานบวช ของตนเองและความรู้สึกร่วมกัน และการมีบทบาทของกลุ่มทำให้ชาวบ้านใกล้เคียงต้องช่วยเหลือกัน

เข้าร่วมกิจกรรมของเพื่อนบ้าน และ งานส่วนร่วมจะเป็นสิ่งที่ทุกคน เข้ามาร่วม เพื่อให้สังคมยอมรับถึงการปฏิบัติต่อกันเป็นวิถีประชาของชุมชน และ การเข้าร่วมกิจกรรม เช่น กิจกรรมกลุ่ม ผู้มีอายุจะเข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ แต่เยาวชนอาจมีบ้างที่เข้าร่วมกิจกรรมแต่แบ่งแยกกิจกรรมด้านเยาวชนไปต่างหาก ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่ม การมีส่วนร่วมของกลุ่มกิจกรรมของการพัฒนาชุมชนไม่เรียง ผู้มีอายุมากมีสิทธิร่วมมากกว่า ผู้มีอายุน้อยตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 สมาชิกที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า สมาชิกที่มีรายได้ต่ำ

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วม
(ทดสอบสมมติฐานข้อ 3)

อายุ	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
อายุน้อย	49 (27.8%)	98 (55.7%)	147 (83.5%)
อายุมาก	8 (4.5%)	21 (11.9%)	29 (16.5%)
รวม	57 (32.4%)	59 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = .36535$$

$$\text{Sig} = 0.012$$

จากตารางที่ 21 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกที่มีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมมาก มีความคิดเห็นว่ารายได้มาก จะมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 11.9 และมีความคิดเห็น สมาชิกที่มีรายได้มาก มีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 4.5 และมี

ความเห็นว่สมาชิกที่มีรายได้น้อยจะมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 55.7 มีความคิดเห็นว่สมาชิกที่มีรายได้น้อยมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 27.8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่มีรายได้นอกกับรายได้น้อยในการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่ไม่เป็นผลตาม สมมติฐานข้อที่ 3 สมาชิกที่มีรายได้นอกมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อย

ผลการศึกษาพบว่าปฏิเศธ สมมติฐานโดย ธิติ กิตติวิทิตคุณ (2540 :69) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร รายได้นอกไม่เป็นผลต่อการมีส่วนร่วมแต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของประสพสุข ดีอินทร์ (2531 : 157) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนัน ผู้ใหญ่ ในภาคเหนือ พบว่ รายได้นอกมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือการมีส่วนร่วมของผู้มีรายได้นอกสูงกว่ามีรายได้น้อยนั้นอาจจะไม่ใช่เสียทีเดียวเพราะชาวบ้านไม่ยากจนหรือร่ำรวยก็จะเข้าช่วยเหลือในงานของกลุ่มชุมชนจากการสังเกตงานศพ งานบวช งานเลี้ยงฉลองการรับตำแหน่งผู้ใหญ่จะมีชาวบ้านทุกคนให้ความร่วมมือช่วยเหลืออย่างเต็มกำลังความสามารถโดยแบ่งงานกันทำและไม่ได้เลือกฐานะร่ำรวย ยากจนและส่วนใหญ่มจะเป็นคนจนเข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่มเพราะด้วยความยากจนและเป็นปัจจัยที่ทำให้คนในชุมชนไม่เรียงหันหน้าเข้ามาช่วยเหลือกันเองเพื่อการพึ่งพาตนเองจากการเรียนรู้ของการรวมกลุ่มทำให้ชาวชุมชนไม่เรียงตระหนักถึงปัญหาของชุมชนที่ต้องแก้ไขปัญหาทำให้เกิดการรวมตัวของชุมชนโดยมีความร่วมมือของคนในชุมชนแบบไม่ได้แบ่งฐานะทางสังคมและทางการเงินแต่มุ่งเน้นเพื่อชุมชนมีความเป็นของชุมชนดีและช่วยเหลือตนเอง

สมมติฐานที่ 4 สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ตารางที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 4)

เพศ	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
การศึกษาต่ำ	46 (26.1%)	99 (56.2%)	145 (82.4%)
การศึกษาสูง	11 (6.3%)	20 (11.4%)	31 (17.6%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = 1.6487$$

$$\text{Sig} = 0.023$$

จากตารางที่ 21 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีความคิดเห็นว่าระดับการศึกษาสูงมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 11.4 มีความคิดเห็น ว่า ระดับการศึกษาสูง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3 และมีความเห็นว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำมีผลต่อการมีส่วนร่วมสูง คิดเป็นร้อยละ 56.2 มีความคิดเห็นว่าสมาชิกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 26.1

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับการศึกษาสูงกับระดับการศึกษาต่ำในการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่า สมมติฐานข้อที่ 4 สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีการศึกษาระดับต่ำเมื่อพิจารณาผลการทดสอบปฏิเสธสมมติฐาน สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ผลการศึกษาที่ความปฏิเสธสมมติฐาน โดย ธิติ กิตติวิทิตคุณ (2540 : 68) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชนบท : ซึ่งต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทและผลการศึกษาของประสพสุข คีอินทร์ (2531 : 155) ได้ศึกษาไว้ การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนัน ผู้ใหญ่ ในภาคเหนือ พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในภาคเหนือ

สมาชิกที่มีการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาดำเนินตามที่ศึกษาและสังเกตการณ์ของพฤติกรรมสมาชิกกลุ่มและในชุมชนไม่เรียงชาวบ้านส่วนใหญ่จะมีการศึกษาในระดับต่ำดังนั้นจึงมีความเชื่อในสมมติฐานนั้นไม่เป็นจริง หากชาวบ้านที่มีการศึกษาดำและมีการเรียนรู้ตลอดเวลาและพยายามรับข้อมูลข่าวสาร และการฝึกอบรมจากหน่วยงานราชการและพยายามปรับตัวเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่ของตนเอง จึงเกิดการพัฒนาที่เกิดจากการเรียนรู้จาก กศน. การศึกษานอกโรงเรียน เป็นการศึกษารอบร้อมสัมมนาและการร่วมประชุมกิจกรรมของกลุ่มทำให้ประชาชนเกิดความที่ไม่ได้เป็นการเล่าเรียนในชั้นเรียนแต่เป็นการเรียนรู้ของการจัดการของกลุ่มและผู้นำทำให้เขาเกิดพัฒนาการทางความคิดและการปฏิบัติของกิจกรรมทำให้ความเชื่อมั่นในการกำหนดทิศทางและแผนงานของกลุ่มใช้เวทีของชุมชนทำให้พัฒนาทางการเรียนรู้มากกว่าการศึกษาในระบบแต่ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิก กลุ่มสวนยางไม่เรียงในการพัฒนาชุมชน ไม่เป็นตามสมมติฐานจากการใฝ่รู้จึงเป็นการเรียนรู้ สู่การพัฒนาชุมชนแท้จริง

สมมติฐานที่ 5 สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดครอบครัวกับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 5)

ขนาดครอบครัว	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
ครอบครัวเล็ก	39 (22.2%)	64 (36.4%)	103 (58.5%)
ครอบครัวใหญ่	18 (10.2%)	55 (31.2%)	73 (41.5%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = 3.40274$$

$$\text{Sig} = 0.105$$

จากตารางที่ 22 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรมสวนยางไม่เรียง มีความคิดเห็นว่าขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก คิดเป็นร้อยละ 31.2 มีความคิดเห็นว่า ขนาดครอบครัวใหญ่ จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.2 และมีความเห็นว่า ขนาดครอบครัวเล็กมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 36.4 มีความคิดเห็นว่า ขนาดครอบครัวเล็กมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 22.2

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่กับสมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวเล็ก ในการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่า สมมติฐานข้อที่ 5 สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก

เมื่อพิจารณาผลการทดสอบปฏิเสธสมมติฐาน สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่าปฏิเสธสมมติฐานโดย ชิตี กิตติวิทิตคุณ (2540 : 68) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชนบท ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของการพัฒนาชนบท

สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก เพราะขนาดครอบครัวใหญ่จะต้องมีภาระในการทำงานหนัก เพื่อเลี้ยงดูคนภายในครอบครัวและพยายามเข้างานต่าง ๆ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกลุ่มแต่สำหรับครอบครัวขนาดเล็กมีเวลาให้กับกลุ่มมากกว่าความคล่องตัวและการที่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวน้อยกว่าครอบครัวขนาดใหญ่ทำให้การเข้าร่วมมีมากกว่าจึงเป็นไปได้

และที่สำคัญการมีความรับผิดชอบในครอบครัวที่น้อย เช่นการเลี้ยงดูบุตร การรับส่งลูกไปโรงเรียน การส่งเสีย ให้ลูกเรียนหนังสือหรือรายจ่ายของครอบครัวที่มีต่อสมาชิกครัวเรือนจำเป็นต้องรับภาระมาก แต่การศึกษาที่มีสมาชิกมากจำเป็นที่ต้องรับภาระมาก แต่การศึกษานี้การเข้าร่วมกลุ่มของสมาชิก มีผลไม่แตกต่างกันมากนัก ดังนั้นจึงสรุปการวิเคราะห์ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนไม่เรียง

สมมติฐานที่ 6 สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วม
(ทดสอบสมมติฐานข้อ 4)

สมาชิกกลุ่มสังคม	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
สมาชิกกลุ่มสังคมน้อย	19 (10.8%)	99 (22.1%)	58 (33.0%)
สมาชิกกลุ่มสังคมมาก	38 (21.6%)	80 (45.5%)	118 (67.0%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = .99996$$

$$\text{Sig} = 0.025$$

จากตารางที่ 23 พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรรมสวนยางไม้เรียง มีความคิดเห็นว่า สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วม มีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 39.8 มีความคิดเห็นว่า สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.6 และมีความเห็นว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ น้อยมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 27.8 มีความคิดเห็นว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ น้อยมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ มากกับ สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ ในการมีส่วนร่วมด้วย Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่ายอมรับ สมมติฐานข้อที่ 6 สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมาก จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย

ผลการศึกษายอมรับตามสมมติฐาน โดย ธิติ กิตติวิทิตคุณ (2540 : 69) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชนบท ในเขตอำเภอ กระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคมของคณะกรรมการหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท และการศึกษาโดย ถม ทรัพย์ เจริญ (2525 : 90.) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอ คำเขื่อนแก้ว จังหวัด ยโสธร พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีใช่เป็นสมาชิกกลุ่ม สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของกลุ่มสังคมทำให้เกิดการเรียนรู้การกล้าแสดงออกในกิจกรรม ทั้งทางด้านความคิดเห็นการพูด การเขียน ทำให้เกิดการพัฒนาทางความคิดค้น แปลง ประยุกต์ เพื่อนำไปใช้ในสังคมชุมชนของตนให้เกิดการพัฒนามากขึ้น แต่สำหรับ คนที่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมทำให้เกิดการพัฒนาการน้อยเพราะขาดประสบการณ์ทำให้ต้อง เป็นผู้ตามเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีความกล้าที่จะเสนอความคิดเห็นทัศนคติต่อสังคม และไม่กล้าที่จะวิพากษ์วิจารณ์ทำให้ขาดความเชื่อมั่น ดังนั้นสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมาก ๆ จะมีผลในแง่การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการแสดงการกระทำ ปฏิบัติ และการตรวจสอบการทำงานของกลุ่มทำให้สมมติฐานเป็นตามที่กล่าวมาข้างต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานที่ 7 สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย

ตารางที่ 24 ความสัมพันธ์ระหว่างการฝึกอบรมกับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 7)

การฝึกอบรม	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
อบรมน้อย	19 (10.8%)	20 (11.4%)	39 (22.1%)
อบรมมาก	38 (21.6%)	99 (56.2%)	137 (77.8%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = .99996$$

$$\text{Sig} = 0.000$$

จากตารางที่ 24 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีความคิดเห็นว่า สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 39.8 มีความคิดเห็นว่า สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 21.6 และมีความเห็นว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมมาก คิดเป็นร้อยละ 27.8 มีความคิดเห็นว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 10.8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากกับสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย ในการมีส่วนร่วมด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษา สรุปว่ายอมรับ สมมติฐานข้อที่ 7 สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมาก จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย

ผลการศึกษาที่ยอมรับตามสมมติฐาน โดย ชาติ กิตติวิทิตคุณ (2540 : 9) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้าน ในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตอำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และการศึกษาโดยประสพ สุข คีอินทร์ (2531 : 156.) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน

สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย จากการศึกษาพบว่าสมาชิกที่มีการฝึกอบรมมากจะมีส่วนร่วมมาก เพราะการฝึกอบรมเท่ากับการเพิ่มพูนความรู้ทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ที่จะนำไปปฏิบัติต่อไปในการเอาไปใช้ เพราะฉะนั้นการพัฒนาชุมชนนั้น ถ้าหากสมาชิกกลุ่มได้ไปศึกษาดูงานและการฝึกอบรมมากยิ่งขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาด้านความคิดของสมาชิกในการพัฒนาตนเองและการนำไปใช้ในการพัฒนากลุ่มของตนเอง ทำให้สมาชิกมีการแสดงออก มีส่วนร่วมในการประชุมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้ เรียงได้อย่างดีในการเสนอความคิดเห็นและนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์ในขณะที่สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อยจะไม่สามารถแสดงออกและมีทัศนคติเชิงสร้างสรรค์ในการปะทะสังสรรค์ทางความคิดเพียงแต่รับฟังความคิดเห็นและไม่มีความเชื่อมั่นพอว่าความคิดของตัวเองถูกที่จะเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม โดยจากการสังเกตพฤติกรรมกรเข้าร่วมประชุมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางในการประชุมสามัญและวิสามัญ และการติดตามตรวจสอบการวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนเป็น ดังนั้น การฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มตามสมมติฐานที่กล่าวมา

สมมติฐานที่ 8 สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

ตารางที่ 25 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับข้อมูลข่าวสารกับการมีส่วนร่วม (ทดสอบสมมติฐานข้อ 8)

การรับรู้ข่าวสาร	ระดับการมีส่วนร่วม		รวม
	น้อย	มาก	
ข้อมูลข่าวสารน้อย	26 (18.4%)	38 (21.6%)	64 (36.4%)
ข้อมูลข่าวสารมาก	31 (17.6%)	81 (46.0%)	112 (63.6%)
รวม	57 (32.4%)	119 (67.6%)	176 (100.0%)

$$X^2 = .10904$$

$$\text{Sig} = 0.000$$

จากตารางที่ 25 พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง มีความคิดเห็นว่าการรับรู้ข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมสูง คิดเป็นร้อยละ 34.7 มีความคิดเห็นว่าการรับข้อมูลข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 17.6 และมีความคิดเห็นว่าการรับข้อมูลข่าวสารน้อยมีผลต่อการมีส่วนร่วมสูง คิดเป็นร้อยละ 32.9 และมีความคิดเห็นว่าการรับข้อมูลข่าวสารน้อยมีผลต่อการมีส่วนร่วมน้อย คิดเป็นร้อยละ 14.8

เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับข้อมูลข่าวสารมากกับการรับข้อมูลข่าวสารน้อย มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้วยสถิติ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาสรุปว่ายอมรับสมมติฐานข้อที่ 8 สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมาก จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย พิจารณาผลการทดสอบสมมติฐานสามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้ ผลการศึกษาที่ยอมรับตามสมมติฐานโดยฉิติ กิตติวิทิตคุณ (2540 : 69.) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทจากการรับข้อมูลข่าวสารมากและผลการศึกษาของถม ทรัพย์เจริญ (2525 : 90.) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชนบทประเทศไทยศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกำแพงแสน จังหวัดยโสธร พบว่า ผู้ที่ติดตามข่าวสารจากวิทยุและหนังสือพิมพ์ จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ติดตามข่าวสารความรู้ต่ำ สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร จากหนังสือพิมพ์ตามร้านค้าและห้องสมุดของศูนย์เรียนรู้ชุมชน ไม้เรียงและเป็นศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน การรับฟังข้อมูลข่าวสารทางโทรทัศน์ และหอกระจายข่าวตามหมู่บ้านทำให้การเรียนรู้ของสมาชิกทำให้เกิดการปรับตัวตามสังคมเมือง สังคมภายนอกและเป็นผลที่มีอิทธิพลต่อการพยายามทำให้ชุมชนมีการพัฒนาโดยการแสดงออกในการเป็นสมาชิกสวนยางไม้เรียงในการทำงานร่วมกันตามแนวคิดและการรับรู้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มทุกด้าน จึงพยายามเปิดรับข้อมูลข่าวสารติดตามเหตุการณ์บ้านเมือง ไม่ว่าด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26 แสดงผลสรุปของสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐาน	ยอมรับ	ปฏิเสธ
1.สมาชิกเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกเพศหญิง	√	
2.สมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย	√	
3.สมาชิกจะมีรายได้สูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้ต่ำ		√
4.สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน มากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ		√
5.สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก		√
6.สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ มากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่าง ๆ น้อย	√	
7.สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย	√	
8.สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่า สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย	√	

ส่วนที่ 4 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In - depth interview)

จากการศึกษาผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนให้ความร่วมมือ และ พยายามแสดงความ คิดเห็นและมีบุคลิกที่เป็นมิตร ในการแสดงโดยการสังเกตการณ์และการพูดคุยแบบเป็น กันเอง

ส่วนมากเพศชาย เข้าร่วมเป็นส่วนใหญ่ 8 คน เพศหญิง ผู้เข้าร่วมและเป็น จำนวนน้อยแต่ได้รับบทบาทและเปิดโอกาสให้เป็นคณะกรรมการ ประมาณ 3 – 4 คน ซึ่งมีอัตราส่วนน้อยกว่าเพศชาย สมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงส่วนใหญ่จะมีอายุ มากกว่า 40 ปี ขึ้นไป มีสถานภาพสมรส มีบุตร เฉลี่ย 3 – 5 คน และ รายได้ของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยเฉลี่ย 65,00 – 75,00 บาท ต่อ เดือน การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรทำ สวนยาง และ ทำนาบ้าง และ เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู เป็ด วัว เป็นต้น

ระดับการศึกษาโดยเฉลี่ย ป.4เป็นส่วนใหญ่และจะเรียน ก.ศ.น. เพิ่มเติม ม.3 ส่วนน้อยที่จะจบปริญญาตรี และ สถานภาพทางสังคมส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์เป็นผู้ นำกลุ่มที่มีบทบาท 1 คน และเป็นสมาชิก อ.บ.ต. 4 คน เป็นผู้ใหญ่บ้าน 1 คน เป็น ครู 1 คน

การฝึกอบรมของกลุ่มจะจัดให้มีการอบรมโดยตลอดในการให้ความรู้ด้านอาชีพ โดยเฉลี่ย เดือนละ 2 ครั้ง การประชุมบ่อย ๆ จะมีกิจกรรมประชุมอย่างน้อย เดือนละ 2 ครั้ง เข้าสัมมนาดูงาน เดือนละ 2 ครั้ง โดยมีการจ่าย ค่าเดินทางให้ และเบี้ยเลี้ยงให้ทำ ให้มีคนเข้าร่วมสัมมนาและดูงานมากโดยครั้งละ ประมาณ 40 – 50 ไปพัทลุง 1 – 2 วัน ไปดูงาน ส่วนลุงเคียงเกี่ยวกับส่วนรวมไปดูงาน กลุ่มออมทรัพย์ คลองเป๊ะ ของคุณ อัมพร และไปดูงาน ของครู ชบ ยอดแก้ว กลุ่มออมทรัพย์บ้านนาข้าว จะนำไปดูงานที่ พังงา เกี่ยวกับสมุนไพร ไปประชุมเกษตรยั่งยืน Denced การประชุมคณะทำงาน การประชุมคณะทำงาน กองทุน SIF การไปดูงานโครงการหลวงของในหลวงการไปอบรม สุขภาพชุมชน จ. ฉะเชิงเทรา ซึ่งยังมีอีกมากมายที่ไม่สามารถ กล่าวถึง กิจกรรมการอบรม การให้ความรู้ การสร้างบุคลากรของกลุ่มมากมายและการต้อนรับการมาศึกษาดูงาน ของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารโดยตลอด

และแนวความคิดการทำงานแบบเครือข่ายกับชุมชนเครือข่าย ชมนา เครือข่าย ยางพารา และเครือข่ายภูมิปัญญาไทย และเครือข่ายสุขภาพชุมชน อื่น ๆ เพื่อสนับสนุน และแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นพันธมิตรต่อการเป็นพลังต่อรองนโยบายของรัฐบาลมีบทบาท ในกลุ่มโดยเฉพาะผู้ที่ผู้นำและสมาชิก อ.บ.ต. มีดำรงตำแหน่งในกลุ่มเป็นฝ่าย ประธานกลุ่ม และเป็นกรรมการ มีทั้งหมด 8 คน และ ไม่มีบทบาท 1 คน โดยดูจาก กิจกรรม การสัมภาษณ์และข้อมูลส่วนตัวสามารถวิเคราะห์ถึงบทบาทการเข้าร่วมจาก สถานการณ์ของกลุ่มที่มีการสร้างผู้นำมาทดแทน การรับข้อมูลข่าวสาร จากการ สัมภาษณ์และสังเกตการณ์พบว่า ข้อมูลข่าวสารที่ได้ดูงานเป็นกิจวัตรประจำวัน ของ สมาชิก ขอบคูโทรศัพท์ที่บ้าน และรองลงมาคือ อ่านหนังสือพิมพ์ จากร้านกาแฟ และ ศูนย์เรียนรู้พัฒนาชุมชนไม้เรียง และ ที่ทำงาน อ.บ.ต. ไม้เรียง โดยส่วนใหญ่จะเป็น ข่าว การเมือง และ กิจกรรมการเกษตร วารสาร และ หนังสืออื่น การรับฟังข่าวสารเสียงตาม สายทุกเช้า มีการแจ้งข่าวและในที่ประชุมของกลุ่มประจำเดือนและประธานกรรมการ บริหาร

ด้านบุคคลมีอักษาศัยเพราะการต้อนรับผู้คนที่ทางทุกสารทิศทำให้คนไม้เรียง เป็น คนที่ไม่ตื่นคนกล้าแสดงกล้าพูดและกล้าคิดได้รับความคุ้นเคยทำให้เกิดทัศนคติมี ความคิดกว้างไกล ไม่ปิดกั้นตนเอง เปิดรับความคิดและพร้อมปรับตัวของคนในชุมชน และมีข้อมูลวิเคราะห์ทันต่อสถานการณ์และแนวคิดใหม่เพราะ มีการทำงานของสมาชิก แกนนำอยู่เสมอมีข้อมูลและคิดค้นแนวทางมีการประชุมสม่ำเสมอส่วนใหญ่เพื่อปรับ กระบวนการทำงานและทัศนคติและให้ความรู้แก่สมาชิกและเคารพเหตุผลในที่ประชุม วัฒนธรรมชุมชน โดยส่วนใหญ่จะนับถือศาสนาพุทธและความอาวุโสและวัฒนธรรม ประเพณีงานเดือนสิบ สงกรานต์ และงานศพ และงานบุญ ส่วนใหญ่ก็สอดคล้องวิถีชีวิต แบบเรียบง่ายและมีความเหมาะสมในด้านการแต่งกายจะมีการแต่งกายตามกาลเทศะ และวัฒนธรรมของประเพณีที่มีผู้เข้าร่วมประชุมมีความผูกพันแบบเครือญาติพี่น้องใน ชุมชน

ความหวังในอนาคตของทุกคนคืออยากเห็นชุมชนไม่เรียงเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเอง ได้ตามแผนแม่บทชุมชนทุกคนเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชนตนเองด้วยความร่วมมือ ของสมาชิกกลุ่ม

อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมในทุกด้านของชุมชนไม่เรียง การจัดการส่งเสริมกิจกรรมของกลุ่มให้มีการจำแนกโดยการมีส่วนร่วมได้คือ ผู้นำจะมีบทบาทการมีส่วนร่วมมากที่สุด คณะกรรมการจะมีส่วนร่วมและกระจายกิจกรรมกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกขึ้นโดยมีกระบวนการ การเรียนรู้ การฝึกอบรม และข้อมูลข่าวสาร และการเข้าร่วมกิจกรรมหลากหลายระดับผู้นำ ร่วมกับคณะกรรมการ คิดค้น ขบคิด ปัญหาของชุมชนมากที่สุด แต่ในทางปฏิบัติ กิจกรรมภาคปฏิบัติจะดึงสมาชิกเข้าร่วมในการเข้าปฏิบัติเข้าร่วมกิจกรรมสูงที่สุด เพราะฉะนั้นและสมาชิกทุกคนก็ได้รับผลจากการมีส่วนร่วมโดยทุกส่วนตามศักยภาพและการกระจายกิจกรรมในการเข้าร่วมกิจกรรม ของกลุ่ม

ส่วนที่ 5 การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non – participant observation)

จากการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกลุ่มสวนยางไม่เรียงในแต่ละขั้นตอน มีดังนี้คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวิเคราะห์และวางแผนในการแก้ไขปัญหา พบว่า การแสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์ปัญหาระหว่างสมาชิกและคณะกรรมการ การดำเนินงานจาก การสัมภาษณ์สมาชิก และกรรมการ บางท่านจะเห็นได้ว่า ในการประชุมแต่ละครั้งจะมีลักษณะที่ว่าคณะกรรมการดำเนินงาน กล่าวรายงานผลการ

ดำเนินงานในปีที่ผ่านมา แจ้งงบดุล กำไร ขาดทุน ให้สมาชิกทราบ จากนั้นก็แจ้งระเบียบวาระในการประชุมแก่สมาชิกโดยที่การประชุม แต่ละครั้งสมาชิกก็ได้ แต่นั่งฟังกรรมการพูดมากกว่าไม่ค่อยได้มีการแสดงความคิดเห็นจะมีบ้างบางคนลุกขึ้นมาซักถามในสิ่งที่ตนเองสงสัยแต่กรรมการก็ตอบปัญหาได้โดยอธิบายจากการดำเนินงานของกลุ่มที่ผ่านมา ตัวเลขบัญชีที่แสดงก็นำมาชี้แจงตาม กำไรจ่ายใช้สอย ส่วนสมาชิก

บางคนบอกว่าตนเอง สงสัย และ อยากแสดงความคิดเห็น เมื่อมีคนถามแล้ว ก็ นั่งเฉย ๆ เสีย และบางคนก็บอกว่าตนเองพยายามฟังเหตุผลของคณะกรรมการ ถ้าไม่มี

อะไรที่ขอบมาพากลก็ถือว่า ไม่รู้จะถามไปทำไม บางคนคิดว่าการที่เราไว้วางใจเขาควรให้เกียรติเขาต่อไป ต้องยอมรับทั้งที่บางครั้งอาจจะไม่เข้าใจ

2. ในการตัดสินใจและวางแผน เท่าที่ผ่านมาแม้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มจะเป็นการตัดสินใจของสมาชิกในที่ประชุมใหญ่ก็ตามแต่ในแต่ละเรื่องที่จะผ่านการพิจารณาและตัดสินใจของคณะกรรมการดำเนินงานมาแล้ว เช่น กิจกรรม 8 กิจกรรมที่เข้ามาเสริม (ดังรายละเอียด ใน บทที่ 4) จากนั้นมีการขอมติจากที่ประชุม ซึ่งจุดนี้สมาชิกหลายคนก็บอกว่า เมื่อประธานเขาคิดว่า เขาทำได้ ก็ถือว่า เป็นความเชื่อต่อประธานแต่ก็ยกมือลงมติให้ทำกิจกรรมด้านต่าง ๆ โดยอ้างว่า มักจะเป็นการระดมความคิดของสภาผู้นำร่วมกัน กำหนดนโยบายแผนแม่บทชุมชนขึ้นมาเพื่อกำหนดทิศทางพัฒนาชุมชน ไม่เรียงโดยการประชุมหลายครั้ง และมีการ เก็บรวบรวมข้อมูลภายในชุมชนเพื่อใช้ประกอบการในการตัดสินใจนโยบายและโครงการที่จะดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาที่มีการแบ่งหน้าที่ การกระจายบทบาทไปตามกิจกรรมที่มีผู้รับผิดชอบถนัด และเหมาะสมที่ตั้งและสภาพภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อมของชุมชน และ กระจายกิจกรรมไปตามหมู่บ้าน ต่าง ๆ ในพื้นที่ ชุมชนไม่เรียง ใน หมู่ 1 หมู่ 2 หมู่ 4 หมู่ 5 หมู่ 6 หมู่ 7 หมู่ 9

อย่างไรก็ตามกิจกรรมที่ได้วางแผนมีการกระจายหน้าที่บทบาทและศักยภาพของชุมชนเพื่อที่จะดึงประชาชน สมาชิก และ เข้าร่วม กิจกรรมสะดวก และ ขยายตัวการเป็นสมาชิกที่สนใจได้รู้ได้เห็นความใกล้ชิดได้สร้างทัศนคติในการมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม เพื่อผลักดันบทบาทในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้เกิดขึ้นในแต่ละโครงการมีกิจกรรมในกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนไม่เรียง

3. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ในขั้นดำเนินการนี้สมาชิกกลุ่มจะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมมากนัก กิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ สภาผู้นำเป็นผู้ดำเนินการเป็นส่วนใหญ่ แต่กิจกรรมด้านการศึกษาอบรมนั้นจะให้สมาชิกสมัครเข้าร่วมอบรม เช่น การเลี้ยงไก่ การเพาะเห็ด การเลี้ยงปลา เป็นต้น และให้สมาชิกเข้าอบรมจากการประสานงานของศูนย์สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรกรรมวิทยาลัยเกษตรควนพลอง และ โครงการหลวง

ห้วยทราย จ. เพชรบุรี เป็นต้น โดยการฝึกอบรมจะแบ่งเป็นรุ่น ๆ เพื่อศึกษาและติดตามผล โดยจะให้รู้ในเรื่องทฤษฎีและภาคปฏิบัติจะทำให้มีการเรียนรู้โดยทดลองทำก็จะให้ทุนกู้ยืมแก่สมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมแล้วการทดลองนั้นแต่ทางกลุ่มมีการติดตามผลของการปฏิบัติทุกขั้นตอนและให้ทำบันทึก รายงานเสนอต่อคณะกรรมการ เช่น โครงการเลี้ยง

ไก่พื้นเมือง ต้องติดตามตั้งแต่การฟักตัว การหยดวัคซีน ป้องกันโรคของไก่, การให้ระยะไต่บ้าง การเจริญเติบโต ช่วง 1 เดือน โตขนาดไหน และมีปริมาณน้ำหนักเท่าไร เจริญเติบโต และ ขายได้วันใด ซึ่งเป็นผลทำให้ สมาชิกมีส่วนร่วมการปฏิบัติการกรรมและการเรียนรู้จดบันทึก วิเคราะห์ทำให้เข้าใจในกระบวนการเลี้ยงไก่ปัญหาของไก่จนละเอียดแล้วนำข้อมูลมาเสนอกลุ่ม ใช้ข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์อีกครั้งว่า ควรจะให้เงินกู้หรือไม่ควรกำหนดการเลี้ยงเท่าไร เพื่อทางกลุ่มจัดวางแผนการตลาดให้มีผู้เลี้ยง มีคุณภาพของการเลี้ยงเพื่อทำให้ตลาดยอมรับกลุ่มวางแผนงานในระยะแรกคือ การผลิตและการบริโภค วางตลาดในชุมชนเพื่อจะไม่ให้สิ้นตลาด และ ราคาตกต่ำ ระยะสองคือ การผลิต และ บริโภควางตลาดในชุมชนเพื่อจะไม่ให้สิ้นตลาดและราคาตกต่ำ ระยะสองคือ การผลิตมีมากก็จะทำการติดต่อกับพ่อค้าในตลาดใกล้เคียงและส่งพ่อค้าที่รับไก่ของกลุ่ม โดยสำรวจตลาดความต้องการของตลาดอย่างละเอียด

ระยะสาม คือ กลุ่มจะทำการแปรรูปการผลิตภัณฑ์ของไก่หรือจัดร้านค้าชุมชน และการติดต่อเพื่อเป็นอุตสาหกรรมต่อไปปัญหาที่สมาชิกกลุ่มไม่สามารถดำเนินการได้ปัญหาเรื่องทุน และ ความรู้ที่ต่างกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มจะมีการให้ความรู้และให้ทุนลักษณะเงินกู้ยืม ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สมาชิกเห็นคุณค่าในการทำงานจริงจัง

จากการคิดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้กลุ่มมีสมาชิกที่ผลิตอาหารขึ้นในชุมชนที่หลากหลายเพื่อบริโภคในชุมชน ดังนั้นการที่กลุ่มจัดการบริหารแบ่งกิจกรรมกระจายไปตามพื้นที่ในแต่ละหมู่บ้าน ความรับผิดชอบและบทบาทมีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด และ ความรู้ความสามารถนั้นทำให้เกิดการผลิตที่มีคุณภาพ และมาตรฐานลดความเสี่ยงของการตลาดช่วยแก้ไขปัญหา การใช้จ่ายของชุมชนทำให้เงินทุนหมุนเวียน ในชุมชน และมีการพัฒนาองค์กร ศูนย์กลางให้มีความเข้มแข็ง ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็ง

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ในการประเมินผลงานการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงนั้น สมาชิกมีบทบาทการดำเนินงานดังนั้น จะมีการประเมินผล ระดับการประเมินผล จากสมาชิกของกลุ่มจากการติดตามของการทำงาน และ การวิเคราะห์วิจัยการประกอบอาชีพของตนเองว่าจะประกอบอาชีพนั้นหรือไม่จากการวิจัยอาชีพที่ตนเองทดลองประกอบอาชีพโดยวิเคราะห์ตั้งแต่เริ่มเสี่ยงและจนถึงสิ้นสุดการเสี่ยงโดยคำนวณ ค่าใช้จ่าย และค่าอาหารสัตว์อุปกรณ์ ทำให้เกษตรกรเข้าใจและมีความรู้ในอาชีพของตนเองที่ได้ทำอยู่ และควรกู้เงินทุนเท่าไร ในการเสี่ยงแต่ละครั้งส่วนคณะกรรมการผู้นำโดยประเมินจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมในโครงการต่าง ๆ ความถี่หน้าการติดตามผลงานของสมาชิกว่ามีการทำจริงหรือไม่และมีการทำนั้นขาดทุนกำไร และ ข้อมูลจากบันทึกของสมาชิกที่จะให้คณะกรรมการการบริหาร

จึงใช้ประกอบในการประเมินผล เพื่อจะดำเนินการต่อควรเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนด้านใดให้กับสมาชิกสำหรับบทบาทของผู้ตรวจสอบกิจการกลุ่มจากภายนอก เช่น กองทุน SIF และ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สตง. จะมาตรวจสอบบัญชีการดำเนินโครงการในแต่ละระยะของกลุ่ม ดังนั้นการทำกิจกรรมของกลุ่มจึงต้องปฏิบัติจริงจึงเพราะเงินสนับสนุนให้กับกลุ่มที่ขอเงินกองทุนพัฒนาสังคม และ มีเงินจากส่วนต่าง ๆ ก็จะมีหน่วยงานของภาครัฐและเอกชน ที่ให้การสนับสนุนโครงการตรวจสอบในแต่ละขั้นตอนโดยตลอด เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา การใช้เงินผิดประเภทผิดวัตถุประสงค์

กล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่าสมาชิกส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากในด้านการบริหารการจัดการอื่นๆแม้ว่าสมาชิกทุกคนอาจได้รับผลประโยชน์เล็กน้อย แตกต่างกัน อันนำมาซึ่งการให้ความสนใจกิจกรรมกลุ่ม มากน้อยเพียงใด สำหรับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อันเป็นขั้นตอนที่สำคัญนั้น สมาชิกมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆอย่างมากหากพิจารณาจากการเข้าร่วมประชุม จะพบว่า ในการประชุมแต่ละครั้ง การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา โดยการยกมือสนับสนุนและไม่ค่อยคัดค้านทั้งในแง่การดำเนินงานและการประกอบอาชีพจึงตกอยู่กับคณะกรรมการมากกว่าแต่สำหรับในขั้นการดำเนินการส่วนใหญ่สมาชิกจะมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและการประเมินผลนั้นการประเมินผลในลักษณะที่เป็นทางการจะมี

หน่วยงานภายนอกมาทำการประเมินผลการดำเนินงานนั้นลำเอียงการตรวจสอบกิจกรรมกลุ่มมีลักษณะของการดูแลการบริหารงานสำหรับข้อคิดเห็น สำหรับสมาชิกที่มีส่วนในการวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานของกลุ่มในวงสนทนาระหว่างสมาชิกนอกที่ประชุมมากกว่าในที่ประชุม

ลักษณะการเกิดการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร

ในการวิเคราะห์ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของกลุ่มเกษตรกร แล้วจาก บทบาทของกลุ่มที่ผ่านมา อาจแยกการวิเคราะห์ได้ 2 ระดับคือ

- ก. การมีส่วนร่วมภายในองค์กร
- ข. การมีส่วนร่วมขององค์กรต่อสังคมภายนอก

การมีส่วนร่วมภายในองค์กร

1. การมีส่วนร่วมภายในองค์กร ซึ่งอาจแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม สภาผู้นำ คณะกรรมการโครงการในกิจกรรมอาชีพ และ สมาชิกพิจารณาในแง่ของการมีส่วนร่วม จะพบว่าการมีส่วนร่วมภายในกลุ่มจะมีลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ลักษณะที่เป็นทางการได้แก่ การประชุมสามัญ และการประชุม วิชาสามัญ คณะกรรมการดำเนินงาน ได้จัดให้มีการประชุมสมาชิก ทุกเดือน โดยการประชุมสภาผู้นำ ร่วมประชุมส่วนใหญ่เป็น เพศชายส่วนเพศหญิง ก็มีการเข้าร่วมแต่น้อยกว่า จากการเรียกประชุม แต่ละครั้ง และ จากการวิจัยพบว่าสมาชิกจะสนใจเข้าประชุมอย่างพร้อมเพรียง ในการประชุมแต่ละครั้ง สมาชิกส่วนใหญ่ก็เพียง แต่รับฟัง คณะกรรมการแถลงแจ้งข่าวสาร การอบรมหรือ การประชุม กิจกรรมใหม่มีงบประมาณใหม่มีกลุ่มกิจกรรมอื่นมาศึกษางานสมาชิกกลุ่มมาต้อนรับและบางครั้งก็มีเวทีสัมมนาของกลุ่มและมีการฟังบรรยายจากผู้นำชุมชนบรรยายการเกิดการรวมกลุ่มและ กระบวนการทำงานวิธีคิดของกลุ่มให้กับเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการและเอกชนในบางความรู้สึก การมารวมกลุ่มศูนย์พัฒนาชุมชนมาเพื่อพบปะเพื่อนผู้มีความรู้สึกผูกพันและจะมา

พูดคุยกันและวิพากษ์วิจารณ์และขบคิดปัญหาและติดตามงานของกลุ่มที่ดำเนินงาน โดยไม่เป็นทาง

แต่ถ้ามีกิจกรรมที่ช่วยเหลือกัน สำหรับหัวหน้าหน่วย โดยหลักการจะต้องจัดให้มีการประสานงานการอบรมมาสมาชิกลงในกิจกรรมต่าง ๆ ต้องรับผิดชอบ การดำเนินงาน โครงการศึกษาดูงานเพิ่มศักยภาพและเพื่อมีความรู้จากที่ตนเองไปศึกษาดูงานมามาก ต้องมีภาระที่ต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิกในแต่ละรุ่นอยู่ตลอดและต้องพัฒนาความรู้อยู่เสมอรวมทั้งค้นคว้าหาความรู้ให้กับกิจกรรมที่ตนทำและรับผิดชอบอยู่การทำงานทุกอย่างต้องเชื่อมประสานงานกันตลอดและต้องแจ้งข่าวสารต่างๆให้กับสมาชิกทราบอยู่เสมอในกิจกรรมต่าง ๆ มีการประกาศเสียงตามสายของหมู่บ้าน และมีการบอกต่อ ๆ กัน หรือมีการแจ้งในที่ประชุมและมีการตีประกาศที่ศูนย์ขึ้น บอร์ดกิจกรรม ของกลุ่ม ทำให้สมาชิกทราบความเคลื่อนไหวอยู่เสมอ ตัวเลขบัญชีของกลุ่มคือมีการประกาศเป็นการแจ้งข้อมูลของกิจกรรมโดยโปร่งใสและมีที่มาที่ไปของเงินกลุ่มทำให้สมาชิกเกิดความเชื่อมั่น ในกิจกรรม ทุกชนิดจะมีการขึ้นป้ายประกาศ ชื่อโครงการ กิจกรรม การดำเนินงาน ผู้รับเหมา งบประมาณ ก่อสร้าง ผู้รับผิดชอบโครงการ และผู้ตรวจสอบโครงการจะติดป้ายประกาศไว้ให้ สมาชิกได้ทราบเกี่ยวกับกิจการของกลุ่มและเงินงวดต่างๆที่กองทุนและหน่วยงานที่สนับสนุนการใช้จ่ายดำเนินโครงการโดยตลอดการทำงานทุกขั้นตอน จะมีสมาชิกเข้าร่วมกิจกรรมและกระจายความรับผิดชอบโดยตลอด

การมีส่วนร่วมขององค์กรต่อสังคมภายนอก

กลุ่มเกษตรกรในฐานะองค์กรในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับสังคมภายนอกในระดับที่เหนือขึ้นไปจะพบว่าลักษณะการมีส่วนร่วมในระดับนี้จะเป็นไปในลักษณะของการเป็นตัวแทน กล่าวคือ ประธาน และ เกษตรกรสวนยางไม้เรียงในฐานะตัวแทนของกลุ่มและตัวสมาชิกจะเข้าร่วมประชุมภายนอกเช่น โครงการนวดแผนโบราณ โครงการอบรมเลี้ยงสุกร อบรมแพทย์แผนไทย เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้จะให้สมาชิกมีส่วนร่วมกิจกรรมโดยตลอดเน้นจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงชุมชนไม้เรียงเพื่อให้สมาชิกมีศักยภาพทุกด้านรอบรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้ทั่วไปประกอบ

อาชีพเสริม เพื่อยกฐานะทางเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิต ของครัวเรือน ตลอดถึงสุขภาพ อนามัย ของตนเองให้รู้จักรับและเลือกสิ่งมีประโยชน์ มีคุณค่า เป็นการรู้ด้านกฎหมาย และ การเมือง การเคลื่อนไหวทางด้านต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของสมาชิก กลุ่มอย่างเช่น การเจรจาต่อรองเชิงผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่ม เช่น การเรียกร้อง การกำหนดแผนแม่บททางพาราไทยจากการยกร่างเสนอรัฐบาลแต่ถูกปฏิเสธการผลักดัน การเคลื่อนที่ สัมผัสต่อนโยบายของรัฐบาลการพยายามมาพึ่งตนเองและปลดการ กำหนดจากรัฐบาลและองค์กรการเรียนรู้ของกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียงมีการ ศึกษาและเรียนรู้ในกระบวนการปฏิบัติงานและวิเคราะห์การทำงานทุกขั้นตอน มีการ ทำงานที่เป็นระบบมีโครงการสร้างการบริหารงานทำให้เกิดการเรียนรู้ ในการบริหาร งานในการทำงานร่วมในองค์กรของชุมชน

การดึงเอาประสบการณ์มาผสมผสานกับวิชาการของ คุณประยงค์ ธรรมรงค์ และ การคิดค้นกระบวนการของกลุ่มที่จะเสริมศักยภาพของชุมชนโดยเอาเทคนิค AIC เข้ามา ช่วยในการดึงการสมาชิกให้มีส่วนร่วม และ การเรียนรู้ แบบ SLP หน่วยงานราชการที่ เข้ามาสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมและมีวิทยากรมาให้คำแนะนำและสนับสนุนกิจกรรม การประสานของกลุ่มเกษตรกร สวนยางไม้เรียง โดยตลอด มีการทำงานร่วมกัน เป็นการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีการสื่อสาร 2 ด้าน ทำให้ข้อมูลที่เกิดขึ้นโดยมีเวทีต่าง ๆ และการเข้าไปมีบทบาทของผู้นำ ในเรื่องกรรมวิธีการรัฐสภา การเป็นวิทยากรนั้นก็ให้ เกิดการสะสมภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่ได้นำมาปรับโครงสร้างบริหารการจัดการใน กิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และความเป็นไปได้โดยรวมของชุมชน

หน่วยงานภาคเอกชน

ให้การสนับสนุนส่งเสริม เช่น องค์กร Denced สนับสนุนโครงการเกษตรยั่งยืน ให้งบประมาณและถ่ายทอดความรู้กับสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

อย่างไรก็ตามสมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน โดยมีปัจจัยเงื่อนไขที่ทำให้การพัฒนาแก่ชุมชนไม้เรียง สำหรับงานพัฒนานั้น อาจก่อเกิดจิต สำนึกของสมาชิกในชุมชนที่ตระหนักถึงปัญหา ร่วมกัน คิดและวิเคราะห์

ปัญหาอุปสรรค นำเอาประสบการณ์มาแก้ไขโดยการกระตุ้น สมาชิก ให้มองเห็น ปัญหาที่เกิดขึ้นให้ทุกฝ่ายรับทราบ

ปัจจัยการเมือง

ในการพิจารณา ถึงปัจจัยการเมืองที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกร พบว่า นโยบายของรัฐต่อกลุ่มมีส่วนที่ไม่ส่งเสริมต่อการเจริญเติบโตขององค์กร กล่าวคือ เมื่อกลุ่มมีความพยายามเข้าไปมีบทบาทร่วมในทางการเมืองด้วยการเข้าไปเสนอ นโยบายเกี่ยวกับ แผนแม่บททางพาราไทย ถูกรักการเมือง ข้าราชการ และ กลุ่มผลประโยชน์ ขัดขวาง ดังจะเห็นการเสนอร่างแผนแม่บท และการเคลื่อนไหว ในการประท้วงเรื่อง พระราชบัญญัติข่างพาราไทย ที่เป็นผลให้กระทบต่ออาชีพของสมาชิกกลุ่มทำสวนยาง ไม้เรียงและมีการเปิดเวทีการพูดคุยในปัญหาข่างพาราและการประท้วงจะเห็นว่า หน่วย งานกลไกของรัฐพยายามสลายพลังการเจรจาและแทรกแซงกิจกรรมของนักการเมือง พรรคเพื่อผลประโยชน์ในทางการเมืองและผลประโยชน์ในการผูกขาดของกลุ่มทุน พรรคการเมือง แต่จะใช้สถานการณ์ความขัดแย้งการประท้วงของเกษตรกรเป็นข้ออ้างว่าได้ รับเงินสนับสนุนจากพรรคการเมืองเพื่อโค่นล้มรัฐบาลมีการเมืองหนุนหลัง การเคลื่อนไหวของเกษตรกรสวนยาง

จากสภาพเหตุการณ์ ดังกล่าว ทำให้สมาชิกกลุ่มเกษตรกรส่วนใหญ่ ที่มีได้เข้าไป ในการชุมนุมประท้วง เกิดทัศนคติว่าการรวมตัวกัน เพื่อแก้ไขปัญหา หรือ เพื่อเรียกร้อง ต่อรัฐบาล ถึงปัญหา ความเดือดร้อนต่าง ๆ เป็นเรื่องเสียเวลา และไม่ได้ผลประโยชน์ ช้ำยังเสียเวลามองเป็นเครื่องมือของนักการเมือง แต่ปัญหาของเกษตรกรจึงไม่ได้รับการ เหลียวแลเท่าที่ควร ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นของอาชีพชาวสวนยางได้

ด้านการเมือง

การดึงเอาการเมืองระดับล่างมาใช้ประโยชน์ภายในกลุ่มโดยการให้สมาชิกที่เป็น อ.บ.ต. เข้ามาสนับสนุนงบประมาณ และ การส่งเสริมการบริหารกลุ่มการดึงเอารูปแบบ สภาผู้นำ มาเป็นการบริหารจัดการกลุ่มและเป็นวิธีการที่คล้ายกับการบริหาร รูปแบบ

อ.บ.ต. ทำให้เกิดความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่น ทั้ง อ.บ.ต. และ เทศบาล มากยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

จึงกล่าวได้ว่านโยบายในลักษณะที่เน้นแต่เพียงการดำเนินกิจกรรมด้านอาชีพ และกิจกรรม ด้านสวัสดิการสังคม เท่านั้น รัฐเองยังเป็นอุปสรรค สกัดกั้นความพยายามรวมตัวกันเพื่อสร้างพลังต่อรองของกลุ่มอีกด้วย

อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์นั้น โดยสภาพความเป็นจริงปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องข้อเท็จจริงแต่ด้วยเหตุผลทางการเมือง ที่ต้องการให้เห็นภาพของรัฐบาลมีเสถียรภาพ และภาพลักษณ์ของผู้บริหาร การแทรกแซงและกล่าวอ้าง ในเชิงวาทกรรม การมีการเมืองหนุนหลัง เพื่อสลายความชอบธรรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางจึงมีอยู่เสมอ สมัชชาคนจนและกลุ่มอาชีพอื่นพยายามควบคุมของรัฐต่อการเคลื่อนไหวในการเรียกร้องต่อนโยบายด้านการเกษตร จึงเป็นข้อจำกัดที่ทำให้กลุ่มเกษตรกรกรมมิได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองได้มากนัก

ปัจจัยประวัติศาสตร์

การพิจารณา ปัจจัยประวัติศาสตร์ อาจแยกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. ชุมชนและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
2. ประสบการณ์การพัฒนา และ การต่อสู้เรียกร้อง

ในการศึกษาพบว่า ชุมชนที่ศึกษามีอายุเก่าแก่ ถึง 200 ปี แต่ก่อนบ้านเรือน ยังไม่มากนักคงอาศัยอยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ หมู่บ้านไม้เรียง ราชล้อมวัดไม้เรียง บ้านกันละ บ้านทุ่งใหม่ ซึ่งในแต่ละบ้านก็จะมีความสัมพันธ์กันฉันญาติมิตร ช่วยเหลือพึ่งพาอาศัย ซึ่งกันและกัน

จากการสัมภาษณ์สมาชิกที่สูงอายุได้กล่าวว่าในสมัยก่อนเมื่อถึงฤดูการทำนา แต่ละบ้านจะมีการเอาแรงหรือเรียกว่า ลงแขกกันค่อย ๆ เริ่มทีละบ้านจนแล้วเสร็จ จากนั้นก็จะไปเอาแรง ยังหมู่บ้านใกล้เคียงทั้งในช่วงคานาและเก็บเกี่ยว เมื่อเกี่ยวข้าวได้ก็จะทำยุ่งาง มีพิธีกรรมทำขวัญข้าวและพิธีกรรมก่อเก็บข้าวและมีการแบ่งและแลกเปลี่ยนข้าวกับผลิตภัณฑ์อื่นในละแวกชุมชนใกล้เคียง

แต่ต่อมาเมื่อระบบการเกิดไปสู่การผลิต เพื่อการค้า ประกอบกับนโยบายการพัฒนาประเทศ ที่มุ่งความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจ มีการย้ายการเพิ่มผลผลิตเพื่อการส่งออก ทำให้มีการปรับเปลี่ยนอาชีพ เช่น การทำสวนผลไม้ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนยางพารา ได้รับการส่งเสริมอาชีพ องค์การสงเคราะห์ การทำสวนยางทำให้เกษตรกรได้ปรับเปลี่ยนอาชีพ มาปลูกยางพาราและโค่นสวนผลไม้และหยุดการทำนาและปรับพื้นที่ยกร่องเพื่อปลูกยางพารา การใช้เครื่องมือเครื่องใช้เครื่องยนต์ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เปลี่ยนแปลงจากใช้แรงงานค่อยเปลี่ยนแปลงให้ทันสมัยด้วยการใช้จักรกล ไล่ปุ๋ยบำรุงยาง ใช้จ่ายค่าหญ้า ซึ่งส่วนแต่ต้องใช้เงินลงทุนในการผลิตและเมื่อผลิตมาก ๆ ก็เกิดภาวะล้นตลาดของยางพารา ประสบปัญหา ยางพาราราคาคงต่ำ ทำให้ไม่คุ้มกับทุนการผลิตของชาวพาราและสถานะของตลาดยางที่มีราคาตกต่ำทำให้เกิดการปรับตัวของอาชีพของกลุ่มเกษตรกรสวนยาง ซึ่งมีการโค่นสวนยาง ขายไม้ และประกอบอาชีพ เช่น การทำปาล์มน้ำมัน ซึ่งจะเป็นเช่นเดียวกับการปลูกยางพาราซึ่งทำให้เกิดความล้มเหลวเช่นในอดีต

ครอบครัวอยู่ในภาวะหนี้สิน

ในทางสังคมเมื่อระบบการผลิตเปลี่ยนแปลงไปต่างเร่งผลิตเพื่อขาย โดยอาศัยเทคโนโลยีเข้าช่วย ก็ส่งผลกระทบต่อสังคม เช่นกัน ระบบการเอาแรงลงแขก ก็กลายเป็นการจ้าง กระทั่งในที่สุดระบบลงแขกก็ค่อย ๆ สูญสลายไป อาจมีหลงเหลืออยู่บ้างเล็กน้อยสภาพที่ต่างคนต่างทำมาหากินมีมากขึ้นประเพณีต่าง ๆ ที่ทำให้คนในหมู่บ้านพบปะ ได้สังสรรค์กันเฉพาะงานสำคัญ ๆ ทางศาสนาหรืองานมงคลต่าง ๆ ความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นภายใน หมู่บ้าน ค่อย ๆ คลายตัวลง ขณะเดียวกันทางราชการก็ได้พยายามส่งเสริมให้เกษตรกรรวมตัวกันเป็นองค์กรในรูปแบบที่ถูกต้องการตามกฎหมายองค์กรจึงถือกำเนิดขึ้น ภายใต้การสนับสนุนช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรตำบลและจากประสบการณ์การพัฒนาชุมชน

นั่นชาวบ้านมีความคิดยอมรับแต่มีลักษณะ ขอความช่วยเหลือพึ่งพิงต่อหน่วยงานราชการและต้องการของแจกจ่ายและให้เงินอุดหนุนจากหน่วยงานของรัฐ โดยเกิด

ทัศนคติที่ราชการต้องให้ความช่วยเหลือการรวมตัวเพื่อหวังผลประโยชน์จากการช่วยเหลือของทางราชการ ยังไม่มีจิตสำนึกร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง และคาดหวังผลประโยชน์จากกลุ่มที่ได้จัดตั้งขึ้นมาเพื่อรับเอาผลประโยชน์จากกลุ่มโดยไม่มีความตั้งใจที่จะดำเนินกิจกรรมของกลุ่มทำให้กลุ่มเกิดความขัดแย้ง ส่งผลให้เกิดความล้มเหลวของการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

ดังนั้นจึงมีสมาชิกบางพวกเข้าร่วมเพื่อรอรับการช่วยเหลือและคิดว่ากลุ่มเป็นของรัฐบาลมากกว่าของชาวบ้านต่างมุ่งผลประโยชน์และการรวมตัวกันในอดีตรวมตัวตามประเพณีและยังไม่เข้าใจวัตถุประสงค์แท้จริง การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นทางการไม่ปรากฏชัดเจน

กล่าวโดยสรุปภาวะแวดล้อมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมที่สำคัญการรวมตัวกันขึ้นเป็นองค์กรในแต่ละสถานการณ์ ปัจจัยด้านทางสังคม และ วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ จากการศึกษาจะพบว่า ความสัมพันธ์ภายในองค์กรเอง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

ต่อการรวมตัวกันคือสมาชิกในละแวกใกล้เคียง แต่การรวมตัวกันเพื่อคิดปรึกษาปัญหามี การริเริ่มจากสมาชิกจำนวนน้อย การติดต่อก็ยังไม่ีมีมากเท่าที่ควร ยังไม่เป็นระบบ ส่วนจะเป็นการติดต่อพูดคุย กับเพื่อนบ้าน และสนทนากัน

ลักษณะของสังคมสมัยใหม่

และเมื่อนำปัจจัยทางเศรษฐกิจ มาประกอบในการพิจารณา ทำให้ปัญหาชัดเจนคือ ความแตกต่าง ทางอาชีพของสมาชิก ซึ่งมีหลายพวกทั้งทำนา ทำสวนผลไม้ ทำไร่ แลทำสวนยางเลี้ยงสัตว์ ทำให้กลุ่มไม่สามารถ ดำเนินกิจกรรมและ บริการตอบสนองสมาชิกของกลุ่มที่มีความหลากหลายได้ ทำให้เกิดการค้ำึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพเป็นหลัก ทำให้เกิดแตกแยกกัน

สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกลุ่มได้มาคิดทบทวนว่า การรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันเองมีความจำเป็นเพื่อให้เกษตรกรที่ประกอบอาชีพทำสวนยางได้มีความเป็นอยู่ที่ดีและขายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น จากการริเริ่มและได้ปรึกษาหารือในการวิเคราะห์ปัญหาโดยมีสมาชิก 12 คน จึงได้ตั้งกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางขึ้นมารองรับปัญหาของเกษตรกรชาว

สวนยางไม้เรียง เพื่อหาวิธีการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางในตลาดใกล้เคียง การรวมตัวเพื่อต่อรองเจรจากับพ่อค้านายทุน ได้ไปศึกษาดูงานจากโรงงานรมยางนาบอน จากการศึกษาดูงานนั้นได้นำเอากระบวนการขั้นตอนต่างๆ ที่จดจำมาดัดแปลงโรงงานให้เหมาะสมกับขนาดข้อจำเป็นของกลุ่มและสอดคล้องงบประมาณของกลุ่มซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการก่อสร้าง ทำให้เกิดแนวคิดขยายแนวร่วมกันเพื่อก่อสร้างโรงงานรมยาง โดยมีการระดมทุนมีการถือหุ้นการรับสมัครสมาชิกเพิ่มเติม ชักชวนบรรดาญาติที่สนิทสนมและเชื่อถือเข้ามาถือหุ้นประมาณ 37 คน ในราคาหุ้นละ 50 บาท ได้ทุนจดทะเบียนประมาณ 1 ล้านบาทบาท เป็นเงินที่ใช้ก่อสร้างโรงงานรมยางของกลุ่มสวนยางไม้เรียง การมีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการ ติดตามตรวจสอบและรับผลประโยชน์จากการถือหุ้นของกลุ่มและได้ปรับเปลี่ยนการบริหารงานและคณะกรรมการเพื่อให้คนอื่นมาทำงานของกลุ่มโดยใช้มติที่ประชุม

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิก การประชุมสามัญ และ วิชาสามัญ ประชุมคณะกรรมการ การประชุมสัมมนาและอบรมเรียนรู้งาน การพัฒนาจากองค์กรภายนอก และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชนไม้เรียง มีศักยภาพในการมีส่วนร่วมของสมาชิกมีสำนึกจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มและเข้าไปสู่ด้านต่าง ๆ ของสมาชิกกลุ่มคือ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา สมาชิกกลุ่มสังคม และ ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มที่จะเข้ามามีส่วนร่วม มีการเข้าร่วมที่แตกต่างกันโดยมีการประกอบกิจกรรมของกลุ่มต่างสภา

กลุ่มได้ปรับบทบาทและสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อชุมชนให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วม และ ขยายกิจกรรมที่ครอบคลุมให้เกิดประโยชน์ และ สอดคล้องชุมชนเพื่อความหลากหลายและมุ่งเน้นการผลิตเพื่อชุมชนและกำหนดทิศทางการทำแผนแม่บทในการพัฒนาชุมชน ให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยลดรายจ่ายในครัวเรือน เพิ่มรายได้และการออมของชุมชนเพิ่มทุน และสวัสดิการให้ชุมชนเพื่อสุขภาพทางกายและจิตใจ รอดพ้นจากปัญหาของสังคมและเศรษฐกิจ ในการกำหนดจากสมาชิกสภาผู้นำที่เป็นตัวแทนของชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิกในชุมชน

อย่างไรก็ตาม กระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงได้เข้าร่วมในการตระหนักรับรู้ปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา วางแผนงานของชุมชนที่เป็นแผนแม่บท

ดำเนินงานปฏิบัติงานร่วมกันและประเมินผลการติดตามงานของชาวบ้าน สมาชิกกลุ่ม ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของชุมชน

สำหรับลักษณะการมีส่วนร่วมของสมาชิกการประชุมสามัญและวิสามัญ ประชุม คณะกรรมการ การประชุมสัมมนาและอบรมเรียนรู้งาน การพัฒนาจากองค์กร ภายนอก และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มสวนยางไม้เรียงสำนึกจากการเข้าร่วมเป็น สมาชิกกลุ่มและนำไปสู่สมาชิกกลุ่มคือ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา สมาชิกกลุ่มสังคม และ ข้อมูลข่าวสารของกลุ่มที่จะเข้ามามีส่วนร่วม มีการเข้าร่วมที่แตกต่างกันโดยมี การประกอบกิจกรรมของกลุ่มต่างสภาพแวดล้อมกระบวนการและเหตุผล ที่ได้ศึกษา วิเคราะห์มา เพศชาย เข้าร่วมมาก เพราะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูงมีบทบาทภายนอก เข้าร่วมกลุ่มทางสังคมสูงและมีการเข้ารับการอบรมความต่าง ๆ จากกลุ่มมีอายุที่สูง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย ปัญหาที่เกิดจากการวิจัย และข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในการวิจัยคือกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วม ทฤษฎีหน้าที่นิยม ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน หลักการพัฒนาจัดการชุมชนแบบจัดการ

การวิจัยเรื่องนี้ใช้การวิจัยแบบสอบถามจำนวน 176 ตัวอย่าง และระเบียบวิจัยทางมานุษยวิทยา (In depth interview) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐาน 8 ข้อ

โดยสมมติฐานการศึกษา คือ

1. สมาชิกเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกเพศหญิง
2. สมาชิกอายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีอายุน้อย
3. สมาชิกจะมีรายได้มากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีรายได้น้อย
4. สมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่ำ
5. สมาชิกกลุ่มที่มีขนาดครอบครัวใหญ่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่มีขนาดครอบครัวเล็ก

6. สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มสังคมน้อย
7. สมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมมากเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับการฝึกอบรมน้อย
8. สมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าสมาชิกที่ได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

พิสูจน์สมมติฐาน

จากสมมติฐานดังกล่าวพิสูจน์และสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. **เพศ** เป็นผลมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอลพบุรี จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพศชาย มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากกว่าเพศหญิง หมายถึงเมื่อเพศชายมีส่วนร่วมมากและเพศหญิงเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มน้อยอธิบายเหตุผลของผู้ชายจะสนใจในเรื่องภายนอกบ้านการเข้าร่วมกิจกรรมและการเป็นผู้นำครอบครัวจึงทำให้ชายมีบทบาทในกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าผู้หญิง ผลการศึกษาของมิลแบรท และโกเอล (Mibrath and Goel) ที่ยังพบว่า การมีส่วนร่วมของเพศชายในกิจกรรม การเมืองมากกว่า เพศหญิง และ จากการศึกษาของกลุ่มไม้เรียงนั้นจากเงื่อนไขของการเข้าร่วมของผู้ชายมากจากปัจจัยการทำงานนอกบ้านของผู้ชายการพูดคุยในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับปัญหาด้านการเมือง การนั่งพูดคุยตามร้านกาแฟ และ ร้านเหล้า ทำให้เกิดความคิดแลกเปลี่ยนความรู้ต่อกัน ส่วนเพศหญิงนั้นส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมมาจากการทำงานบ้านที่มีอยู่มากมายการเลี้ยงดูบุตร และความรับผิดชอบหน้าที่ในฐานะแม่บ้านทำให้การมีส่วนร่วมภายนอกน้อยกว่าเพศชาย ซึ่งเป็นค่านิยมเดิมมาแต่โบราณ คือ ผู้หญิงจะต้องอยู่บ้าน เป็นช้างเท้าหลังซึ่งเป็นเรื่องของผู้ชายและการมีค่านิยมเดิมในการอยู่กับบ้านของผู้หญิงสังคมและวัฒนธรรม

ประเพณีที่ทำให้บทบาทของผู้หญิงมีส่วนร่วมน้อยแต่บทบาทของผู้หญิงเพิ่งมาเริ่มการให้บทบาทจากรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยเรื่องสิทธิสตรีทำบทบาทของผู้จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ตามการเปลี่ยนแปลงยุคข้อมูลข่าวสาร

2. **อายุ** มีผลความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อายุมากจะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมาก ผลการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องจากการศึกษาของ ไนซ์ เวอร์บา และ คิม (Nie, Verba and Kim) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ในทุกรูปแบบอย่างเสมอภาค โดยจากการศึกษา พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มสวนยางพาราไม้เรียงส่วนใหญ่เกิดการรวมตัวของผู้สูงอายุและมีประสบการณ์ ในอาชีพและหาทางออกให้กับอาชีพของตนเองเพื่อครอบครัว และการที่คนวัยทำงานและนักเรียน กลุ่มหนุ่มสาว ไปศึกษาในเมือง และประกอบอาชีพ ราชการ บริษัทในเมือง เพราะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย มีสังคมโก้หรู ยึดติดกับวัตถุสิ่งของ จึงทำให้คนกลุ่มนี้หันให้กับชนบท จึงมีแต่กลุ่มวัยกลางคน และผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม สาเหตุการหางานทำ ในเมืองและค่านิยมทำให้กิจกรรมของกลุ่มจึงมีกลุ่มผู้มีอายุเข้าร่วมโดยส่วนใหญ่ตามสมมติฐานข้างต้น

3. **ระดับการศึกษา** ไม่เป็นผลต่อความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต่างจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ และผลการศึกษาวิจัยพบว่า การศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ (มิลเบรท และ โอเอล (Milbrath and Geol) ที่พบตัวแปรเกี่ยวกับระดับการศึกษา เป็นปัจจัยเอาใจใส่มากที่สุด เกี่ยวกับระดับการศึกษานั้นมีผลกระทบกับการเมือง แต่ที่ขัดแย้งกันเพราะว่า บางครั้ง ผู้มีการศึกษาสูงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับกิจกรรมกลุ่มเพราะเหตุผลการศึกษาสูงทำให้เขามีลักษณะปัจเจกชนสูง เชื่อถือความคิดตัวเองเป็นใหญ่ และไม่ค่อยยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และมีลักษณะมีความต้องการเป็นผู้นำ เพราะถือคติด้วยการมีการศึกษา แต่ในขณะเดียวกัน ชาวบ้านที่มีการศึกษาน้อย จะไม่ค่อยมีอคติและคิดเห็นขัดแย้ง

แต่จะเชื่อถือ เช่น เชื่อถือผู้นำ เช่นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน หน่วยงานราชการ ทำให้ลักษณะการรวมกลุ่ม มีความใกล้ชิดทำให้มีได้มองหรือมุ่งเน้นที่การศึกษา แต่มุ่งเน้นยกฐานะทางเศรษฐกิจ และชาวบ้าน ให้ความร่วมมือ จากลักษณะประเพณี วัฒนธรรม เป็นการวิเคราะห์ถึงลักษณะ

4. รายได้ ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ของการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อ.ฉวาง จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งต่างจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาวิจัย ผลงานวิจัยของ โรเบิร์ต อี เลน (Robert E. Lane ใน Political Life ลิปเซต (Lipset) ใน political Man, (Verba) (เวอร์บา) รวมทั้งมิลแบรท และ โกลด์ ที่พบว่ารายได้มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยผู้มีรายได้น้อยจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้มีรายได้น้อยกว่า ทั้งนี้จะเป็นไปได้ว่า ในปัจจุบันรายได้ของประชาชน ถึงแม้จะมีรายได้น้อยเพียงใดก็ตาม หรือไม่มีรายได้ ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เพราะกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงรวมตัวกันเพื่อช่วยเหลือ ยกระดับ ฐานะ รายได้ ความเป็นอยู่ ของสมาชิกกลุ่ม เข้าร่วมกิจกรรมก็ได้หมายความว่า คนมีรายได้น้อย จะมีส่วนร่วมมาก แต่ขึ้นอยู่กับ ความร่วมมือของสมาชิก เพราะผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่จะเข้าร่วมกลุ่มมาก เพราะเล็งเห็นถึงปัญหาของรายได้ในขณะที่คนรวย ไม่ได้เล็งเห็นปัญหาถึงรายได้ เพราะมีฐานทางเศรษฐกิจดีอยู่แล้ว จึงทำให้ไม่เดือดร้อน ในเรื่องรายได้ และไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมกลุ่มในกรณีเข้าร่วม ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อย ก็ต้องคิดหาทางช่วยเหลือตนเอง โดยความร่วมมือในกิจกรรมกลุ่ม

5. ขนาดครอบครัว ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งต่างจากสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่การศึกษานี้สอดคล้องกับ ธิดิ กิตติวิทิตคุณ เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัด

สมุทรสาคร ไม่เป็นผลต่อการมีส่วนร่วมเพราะกลุ่มคนที่เข้าร่วมกลุ่มจะเข้ามาโดยสมัครใจจากการชักชวนของเครือข่าย ดังนั้นการเข้าร่วมกลุ่มไม่มีผลกระทบต่อการทำงานบ้าน เพราะการบริหารของกลุ่มขึ้นอยู่กับการทำงานของเจ้าหน้าที่ประจำที่ทางกลุ่มจ้างมา ดังนั้นภาระทางครอบครัวที่มีขนาดใหญ่หรือเล็กจึงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

6. เข้าร่วมกลุ่มสังคม มีผลต่อความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการศึกษาของ (ชิตี กิตติวิทิตคุณ , 2540 : 69) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษา เฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร และผลการศึกษาของ (ลม ทรัพย์เจริญ , 2525 : 90) เรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชนบทในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม พบว่าผู้ที่เป็สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมทางการเมือง สูงกว่าผู้ที่มิใช่เป็สมาชิกกลุ่มการเข้าร่วมกลุ่มทางสังคม ทำให้มีประสบการณ์ในการปรับตัวการมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง

7. การฝึกอบรม มีผลต่อความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ตำบลไม้เรียง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการศึกษาของ (ชิตี กิตติวิทิตคุณ , 2540 : 69) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มแบน จังหวัดสมุทรสาคร พบว่าผู้ที่เป็คณะกรรมการกลุ่มมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทและการศึกษาของ (ประสพสุข ดิอินทร์, 2531 : 156) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในภาคเหนือ พบว่า การเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน การฝึกอบรมบ่อย ๆ ทำให้มีทักษะความรู้ ทำให้เกิดชำนาญและเกิดความเชื่อมั่นใน

การแสดงออกวิพากษ์วิจารณ์ในกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เป็นผลให้เกิดการมีส่วนร่วม

8. ข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ(ชิตี กิตติวิทิตคุณ ,2540 : 70) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาจากการรับข้อมูลข่าวสาร และของ (ถม ทรัพย์เจริญ, 2525 : 90) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าผู้ที่ติดตามข่าวสารจากวิทยุหรือหนังสือพิมพ์สูง จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ติดตามข่าวสารความสูงต่ำเมื่อพิจารณาผู้เข้าร่วมจะเห็นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนเป็นคนในท้องถิ่น ถึงแม้บางคนที่อาศัยอยู่ในละแวกเป็นเวลานานส่วนใหญ่สมาชิกจงญาติพี่น้องที่พูดคุยกันได้ เพื่อให้เกิดความเชื่อถือการทำงานของกลุ่มในการพัฒนาชุมชน ข้อมูลข่าวสารทำให้เกิดการเรียนรู้จากภายนอกที่มีการเปลี่ยนแปลง เป็นผลให้มีการปรับตัวและพัฒนาการของสมาชิกในการเรียนแบบชุมชนอื่นหรือสังคมอื่นให้เกิดการพัฒนาของชุมชนและกลุ่มเกษตรกรของกลุ่มสวนยางไม้เรียง

สังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม

ชุมชนไม้เรียงเป็นชุมชนที่มีความแข็งจากข้อมูลการเก็บรวบรวมทางสถิติที่ผลการวิเคราะห์ออกมานั้นชี้ให้เห็นการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ นั้นเกิดขึ้น ไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพราะการมีส่วนร่วมมิได้ปิดกั้น ในด้านเพศหญิง หรือชายที่ต้องมากกว่า แต่มีการพัฒนาการเข้ามีส่วนร่วมเสมอ

อายุของการมีส่วนร่วมนั้นจากการศึกษานั้นพบว่า ปฏิเสธแสดงให้เห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นอายุเริ่มเข้าสู่เยาวชนเพราะกิจกรรมของกลุ่มเยาวชนที่ได้รับรางวัลดีเด่นระดับจังหวัด และมีคนหนุ่มสาวเข้าร่วมอุดมการณ์กิจกรรมของกลุ่มเป็นพิสูจน์ถึงความสำนึกของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสนใจพัฒนาชุมชนของตนเองเป็นการพึ่งตนเองในการพัฒนา

รายได้เป็นนั้นไม่อาจจะมากำหนดหรือขึ้นช่วงชั้น ของกิจกรรมของกลุ่มสวนยางไม้เรียงได้ เพราะการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มก็เพื่อช่วยกันเองภายในกลุ่ม เพื่อยกระดับรายได้ค่าครองชีพ ของคนในกลุ่มให้มีรายได้ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นเป็นการพัฒนาสังคมต่อไป

การศึกษาของกลุ่มนั้นที่สูงไม่ค่อยเข้าร่วมและการศึกษาของชุมชนนั้นในการปฏิบัติแล้วคนเข้าร่วมมีการศึกษาที่ต่ำถ้าดูจากวุฒิประกาศ ในระบบการศึกษาของทางราชการแล้วแต่ในข้อเท็จจริงของชุมชนไม้เรียง ชาวบ้าน ได้เรียนรู้ และพัฒนากิจกรรม

อาชีพอยู่ตลอดเวลาและยังมีการศึกษาอาชีพขึ้นอยู่ตลอดเวลาและยังมีการศึกษานอกระบบ ซึ่งไม่มีคุณวุฒิทางการศึกษานอกระบบรองรับการศึกษาแต่จะว่าไปแล้ว การศึกษาเรียนรู้ปัจจุบันไม่ได้จำกัด วงแคบเหมือนอดีตและการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น ชุมชนไม้เรียง มีศูนย์การศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาชุมชนได้เป็นการศึกษาตามความต้องการที่อยากเรียนรู้ อยู่เสมอ ทำให้คนภายในกลุ่มมีพัฒนาอาชีพและกิจกรรมเสริมรายได้ และเป็นการพิสูจน์ ว่าสมาชิกกลุ่มนั้นได้รับความรู้การเรียนรู้ ไปตลอดชีวิตทำให้งานพัฒนาของกลุ่มมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทและคนมีความเข้มแข็งรวมทั้งชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น กลุ่มองค์กรจึงเป็นศูนย์กลางแห่งการพัฒนาเรียนรู้ความสามารถประสบการณ์มากขึ้น

ขนาดของสมาชิกในครอบครัวนั้นไม่มีอุปสรรคเพราะคนในชุมชนมีความสัมพันธ์ในลักษณะทางสังคม เครือญาติ และการเคารพอาวุโส ประเพณี วัฒนธรรม ชุมชนทำให้เกิดความสำนึกในการปฏิบัติตนตามแบบอย่างจารีตของชุมชนคือ การช่วยเหลือกันในการทำงาน เช่นงานบวช งานศพ งานบุญประเพณี เป็นการเชื่อมโยงคุณค่า

ทางจิตใจในการเสียสละทำงานให้ชุมชนของครอบครัวแต่ละครัวเรือน ก็จะมีคนเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มของสังคมทำให้ความร่วมมือในการพัฒนาอาชีพเสริมอาชีพรองรับให้กับครัวเรือน และสมาชิกของกลุ่มมีศักยภาพจากการให้ความสำคัญการเสียสละแรงงาน และทรัพย์สินของให้กับกลุ่มชุมชน เพื่อการพัฒนาในด้านต่างๆ ของชุมชน

สมาชิกที่เข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ในกิจกรรมของกลุ่มที่มีอยู่หลากหลายกลุ่มกิจกรรมของชุมชนไม่เรียงทำให้ชาวบ้านเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในพัฒนาการบริหารงาน และเข้าใจเรียนรู้สถานภาพและบทบาทของกลุ่มที่มีผลต่อตนเองอย่างไร จึงทำให้เกิดการเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น และพร้อมทำกิจกรรม คณะกรรมการ จากประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มมีผลต่อการมีส่วนร่วมกิจกรรมมากขึ้น เพราะสมาชิกได้รับการฝึกอบรมด้านความรู้ความสามารถ มีแนวคิดที่จะให้ความรู้กับสมาชิกของกลุ่มเพิ่มจำนวนขึ้น และให้ความรู้ในด้านอาชีพเสริมอาชีพเพื่อให้มีรายได้ของครัวเรือนที่สูงและลดรายจ่ายของครัวเรือนลดลงมาก

จากการฝึกอบรมการเรียนรู้ด้านแนวความคิดและปฏิบัติจึงนำไปใช้ประกอบอาชีพให้กับครอบครัวเช่นการอบรมเลี้ยงไก่ อบรมเพาะเห็ด อบรมเลี้ยงสุกร อบรมแพทย์แผนไทย อบรมการปลูกพืชผักปลอดสารเคมี เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนผ่านการอบรม และศึกษาดูงานและสัมมนาอยู่เสมอเพื่อพัฒนาอาชีพและการแก้ไขปัญหาทางออกให้กับอาชีพของสมาชิกที่เรียนรู้ ข้อมูลข่าวสาร สมาชิกกลุ่มได้รับข้อมูลข่าวสาร

จากการประชุมในเรื่องกิจกรรมต่างๆ การสัมมนาและจากวิทยากรและนักวิชาการแลกเปลี่ยนข้อมูลจากศูนย์มาศึกษาดูงานของชุมชน การดูโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ของสมาชิกเพื่อเรียนรู้และความสนใจในปัญหาชุมชนที่เข้ามาประชุมจากแหล่งข้อมูลต่างจากหน่วยงานราชการ และ NGOs มูลนิธิหมู่บ้าน เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนมีการสืบค้น และนำข้อมูลในอดีต กลับมาใช้เป็นตำรายาสมุนไพร เป็นต้น ชุมชนไม่เรียง ถ้ามอง ในภาพของการทำกิจกรรมจะเห็น

การเคลื่อนไหว ในกิจกรรมและการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาชุมชนในทุกด้านไม่มีข้อจำกัดเพราะการเน้นการเรียนรู้

ปัญหาของการเข้าร่วม ทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เช่น การตัดสินใจ เพื่อโครงการนำไปปฏิบัติหรือตัดสินใจ ในข้อขัดแย้งต่าง ๆ ร่วมในการทำงานดำเนินการบริหาร แบ่งงานกันทำ แต่ร่วมติดตามประเทศผลรวมเป็นผลประโยชน์

จากการศึกษากลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียง ได้ชี้ให้เห็นว่า กิจกรรมของกลุ่มที่ปฏิบัติมานั้นเป็นกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มที่ก่อตัวจากการรับรู้และได้ขบคิดค้นหาวิธีการ แนวทาง การดำเนินงานของกลุ่มเพื่อหาทางออกและแนวทางเลือกที่จะใช้กับชุมชนไม้เรียงและสมาชิกของกลุ่มให้ได้รับผลประโยชน์จากการรวมกลุ่มและการวางแผนงานในการแก้ไขปัญหาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ในงานพัฒนาขององค์กรชุมชน ไม้เรียงได้สะสมองค์ความรู้ในด้านการพัฒนาชุมชนไม้เรียงให้ก่อตัวเป็นชุมชนเข้มแข็งโดยหล่อหลอมมวลสมาชิกของกลุ่มมาเป็นแกนหลัก ของการทำงานเพื่อเสถียรภาพยั่งยืนการพัฒนาของชุมชนจำเป็นต่อเสถียรแต่ก็จะได้มาซึ่งผลลัพธ์นี้ ชาวชุมชนได้รับจากผลจากการทำงาน โดยจิตวิญญาณและความสำนึกร่วมกันของสมาชิก

ชุมชนไม้เรียงกับการพัฒนาและวิสัยทัศน์การที่ชุมชนไม้เรียงได้ทำแผนแม่บทชุมชนขึ้นมานั้น ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ประเมินการบูรณาการเป็นคนคิดถึงสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนไม่ว่าคนมีศักยภาพ และพัฒนากระบวนการทัศน์ ในการคิดวิเคราะห์ชุมชน การสร้างองค์กร แห่งการเรียนรู้ ในการคิดวิเคราะห์ชุมชน การสร้างองค์กร แห่งการเรียนรู้ องค์กรแห่งภูมิปัญญา ที่จะต้องพัฒนาจากบริบท ปัจเจกบุคคลภายในตัวตนของตนเอง คือ ด้านความคิด จิตใจและร่างกาย

6.2 ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมจึงประมวลได้ดังนี้

1. ปัญหาด้านกฎหมายของหน่วยงานราชการที่พยายามควบคุมกลุ่มให้มีบทบาทตามแนวทางของราชการเพื่อไม่ให้มีความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งมีความขัดแย้งต่อนโยบายของรัฐบาลส่วนกลางและเป็นการควบคุมองค์กรที่ไม่ถูกต้องเพื่อมิให้เกิดการหลอกลวงประชาชนเพื่อแสวงหาผลประโยชน์
2. ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่เข้ามาบริหารกลุ่มให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลอย่างจริงจัง แต่เป็นการบริหารแบบชาวบ้านทั่วไป โดยขาดกฎเกณฑ์ที่จริงจังการจ้างบริหารค่าจ้างค่อนข้างสูงจึงเป็นภาระของกลุ่ม
3. ขาดการประสานงานจากหน่วยงานราชการเพื่อให้ประชาชนได้รับแนวทางที่ถูกต้องในการจัดการกับปัญหาของชุมชน
4. สมาชิกของกลุ่มบางคนยังขาดความเข้าใจแต่มีความคิดเห็นไม่ได้ขัดแย้งกับกลุ่มแต่คัดลอกตามความคิดเห็นของคนอื่น

6.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะทางเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. เทคนิคที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ควรจะมีมากกว่านี้ เช่น เวลาในการเข้าร่วมและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างกลมกลืน เพื่อให้ได้ข้อมูลในระดับลึก
2. ควรมีการรณรงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่โครงสร้างระบบการทำงานขององค์กรแก่ประชาชนเพื่อสมาชิกได้มีส่วนร่วมและติดตามการทำงานขององค์กร
3. ขอให้มีการวางแผนของชาวบ้าน และกระจายงบประมาณมาให้กับชาวบ้านได้บริหารกิจกรรมในลักษณะกลุ่มเพื่อให้เกิดผลดีกับเศรษฐกิจชุมชนและ ส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมและการเมืองวัฒนธรรมในอนาคต

4. การปรับแผนการศึกษาให้มีการศึกษาชุมชนกลุ่มผู้นำ และคุณค่าของท้องถิ่น มาตุภูมิเพื่อการคิดค้นและปรับเข้ากับวัฒนธรรมสากลและการพัฒนาที่ถูกต้องทางของประเทศ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการจัดตั้งสถาบันพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียง เพื่อให้สมาชิกมีศักยภาพสูงในระดับที่สามารถปฏิบัติการและทดแทนในการทำงานตลอดการแสดงบทบาท ในเชิงสร้างสรรค์ต่อกลุ่มและต่อภายนอก

2. ควรจัดทำหลักสูตร (AIC) การมีส่วนร่วมที่มีกิจกรรม มีการอบรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ในการแสดงออกในความคิดเห็นต่อสาธารณะในการประชุม การให้เล่นเกมคำถามเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคำตอบ

3. หน่วยงานราชการระดับหมู่บ้าน และตำบลร่วมกับองค์กรเกษตรกร หรือ NGOs เข้ามามีบทบาท

4. ใช้กระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วมในการสร้างคณะทำงานเพื่อพัฒนาชุมชน

5. ควรพัฒนาการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารให้กับสมาชิกได้ใช้ และเรียนรู้เข้าใจทำให้เกิดการพัฒนาที่ทันต่อโลก และการติดต่อสื่อสารทันโลกทันสถานการณ์ เข้าใจปัญหาปัจจัยทำให้มีการปรับบทบาทและองค์กรชุมชน ตลอดจนหาโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง เพื่อพึ่งตนเองให้ได้ จากนั้นเพื่อให้ชุมชนที่เข้มแข็ง

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่า กลุ่มสวนยางพาราไม้เรียงเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและมีการพึ่งพาตนเองช่วยเหลือตนเองในชุมชน โดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

การมีส่วนร่วมของกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชนอาจพัฒนาชุมชนโดยให้เกษตรกรชาวสวนยางพารามีทิศทางในมาตรฐานการผลิต

1. มาตรการด้านการผลิตให้พัฒนาระบบเกษตรกรรมแบบใหม่ที่ลดการพึ่งพาพืชเศรษฐกิจชนิดเดียว สร้างความหลากหลายของผลผลิตและพันธกรรมพืชเพื่อฟื้นฟูความสมบูรณ์
2. จัดระบบการจัดสรรที่ดินเพื่อการเพาะปลูก ของกลุ่มสวนยาง โดยถ้ากำหนดเป็นที่ให้สอดคล้องกันเพียงพอของตลาดและสถานการณ์และปรับตัวของสินค้า เพื่อเป็นการควบคุมปริมาณของสวนยางพาราเพื่อนำไปสู่ระบบตลาด
3. ระบบการเกษตรแบบผสมผสานให้กลุ่มสวนยางไม้เรียงและกลุ่มอื่นๆ ควรจะมีการเกษตรแบบปลูกพืช ระบบสวนผสมผสานให้กลุ่มสวนยางไม้เรียงและกลุ่มอื่น ๆ ควรจะมีการเกษตรแบบปลูกพืชระบบสวนผสมผสาน ปลูกพืชกลับกับยางพารา
4. มาตรการด้านอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับยางพารา สินค้าที่เกี่ยวไ้เกี่ยวกับยางพารา เช่น ยางรถยนต์หรือการใช้เป็นสินค้าด้านอื่น เครื่องอุปโภคหรือใช้งานด้านต่าง ๆ เป็นวัสดุ ขึ้นอยู่กับการวิจัย การค้นคว้าทางเทคโนโลยี สิ่งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนกลาง และสนับสนุนให้มีโรงงานอุตสาหกรรมชุมชนแปรรูป ผลผลิตยางพาราในชุมชน เพื่อเอางานกระจายให้เกิดการทำงานในชุมชน เป็นการส่งเสริมอาชีพ และรายได้ของเกษตรกรและประชาชนในชุมชน ควรจะมี
5. สนับสนุนการเรียนรู้ส่งเสริมการอบรมให้ไปศึกษาดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำงานในด้านเทคโนโลยี ด้านการผลิต การจัดการด้านการตลาด และว่าเสริมศักยภาพของบุคลากร สมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางพาราไม้เรียง
6. ส่งเสริมสร้างองค์กรเครือข่าย เป็นการพัฒนสนับสนุนการก่อให้เกิดการอุตสาหกรรมมีการถ่ายทอดความรู้วิชาการความร่วมมือวิทยากรต่างประเทศ ในการพัฒนาสินค้าวัตถุดิบให้มีคุณภาพเป็นที่ให้ได้รับมาตรฐานของสินค้าและผลิตภัณฑ์ ปรับโครงสร้าง

7. ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการจัดตั้ง ในการตรวจเช็คมาตรฐานของผลิตภัณฑ์และมีการตรวจสินค้าในการบริหารและการจัดการ

8. ให้เกษตรกรกลุ่มสวนยางมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายโดยให้ผู้แทนเกษตรกรมีบทบาทในคณะกรรมการอนุกรรมการในทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติ เพื่อพิจารณาความจำเป็นและงบประมาณในการสนับสนุนสินค้าและผลิตภัณฑ์ยางพาราให้ตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและความร่วมมือกำหนดทิศทางราคายางพารา มีแผนความร่วมมือกำหนดทิศทาง

9. ให้มีการวิจัยและพัฒนายางพาราให้สอดคล้องในรูปแบบของกลุ่มเกษตรกรเพื่อตรงกับพ่อค้าและนักการเมือง เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรเพื่อให้มีบทบาทในการเรียกร้องของกลุ่มเกษตรกร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2538 (ก)
- กาญจนา แก้วเทพ. เครื่องการทำงาน แนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2538 (ข)
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อส่งวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.
- กาญจนา แก้วเทพ. “วิธีการเรียนการสอนเพื่อสร้างชีวิตและสำนึก.” สังคมพัฒนา 18 (2533) : 38-46
- กาญจนา แก้วเทพ. “สื่อเพื่อการพัฒนา : สื่อเพื่อปลูกสำนึกแห่งการประสานสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์.” สังคมพัฒนา 15 (2530) : 18-45.
- กฤษฎา บุญชัย, พุทธิณี กางกั้น และประภาพร สุขพรวรกุล. “กระบวนการเรียนรู้ของชุมชน” ทิศทางไท (2528) : 21-41.
- ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์. เครื่องมือส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาชุมชน. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการนักพัฒนาทรัพยากรบุคคล, กรมการพัฒนาชุมชน, 2541.
- คอรีน แม็คลัฟลิน และ กอร์ดอน เดวิดสัน. สามแสงอรุณ. พระไพศาล วิสาโล บรรณาธิการ, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2534.

- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : ศึกษากรณีบ้านนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่องวัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ. จัดโดยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ คณะรัฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2539) : 6 – 68.
- งามพิศ สัตย์สงวน. ทัศนคติเกี่ยวกับเพศสัมพันธ์ของนักศึกษาไทยและนักศึกษาอเมริกา : การวิจัยข้ามวัฒนธรรมในประเทศอเมริกา โลการวิวัฒน์ 2 เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ในวาระครบรอบ 50 ปี คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541.
- งามพิศ สัตย์สงวน. ประสบการณ์วิจัยทางมานุษยวิทยาในประเทศอเมริกาค่าสุดจุฬาลงกรณ์. 2541.
- งามพิศ สัตย์สงวน. บรรณาธิการ. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย และ นานาชาติ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถานภาพและบทบาทของสตรีในครอบครัวอเมริกัน : การวิจัยข้ามวัฒนธรรมในประเทศอเมริกาในการวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ญวนในกรุงเทพมหานคร (ทนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2542)
- งามพิศ สัตย์สงวน. สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ลาวโซ่ง (ทนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน พ.ศ. 2542)
- งามพิศ สัตย์สงวน. พฤติกรรมจราจรในกรุงเทพมหานคร (ทนวิจัยจากสถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ. 2540)
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อทางศาสนาในกรุงเทพมหานคร (โครงการวิจัยเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสกาญจนาภิเษกสมโภช, พ.ศ. 2543)

- งามพิศ สัตย์สงวน. การวิจัยทางมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- งามพิศ สัตย์สงวน. การบริหารสังคม. โครงการศึกษาต่อเนื่องจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- งามพิศ สัตย์สงวน. ประสบการณ์วิจัยทางมานุษยวิทยาข้ามวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- งามพิศ สัตย์สงวน. หลักมานุษยวิทยาวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : รามการพิมพ์, 2543.
- งามพิศ สัตย์สงวน. มานุษยวิทยากายภาพ : วิวัฒนาการทางกายภาพและวัฒนธรรม (พิมพ์ครั้งที่ 3) : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมความยากจน : สัตย์แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร. วัฒนธรรมเมือง : ชุมชนเมืองและการเปลี่ยนแปลงในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, 2537.
- งามพิศ สัตย์สงวน. ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรม และ คติชาวบ้านเกี่ยว : ข้าวในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2541.
- งามพิศ สัตย์สงวน. รวมบทความสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- งามพิศ สัตย์สงวน. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย : ศึกษากรณีบ้านนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ การสัมมนาทางวิชาการ จัดโดยฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจริญ อาทิตยาและคณะ. ประสบการณ์การพัฒนาแนวทางศาสนาและวัฒนธรรม. เชียงใหม่ : ศูนย์สังคมพัฒนาสังคมเขตเหนือเชียงใหม่. 2540.
- จีระพรรณ กาญจนจิตรรา. การพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์รามคำแหง, 2526.

- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. ค่านิยมที่เป็นเครื่องชี้แนวโน้มการต่อต้านสังคมของเยาวชนกระทำผิดในสถานพินิจคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529.
- จ้านง แรกพินิจ. รายงานการวิจัยเรื่อง แซร์แรงงาน : ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมของชาวบ้านภาคใต้. สถาบันทักษิณคดีศึกษา. (ม.ป.ป.)
- จรัส นวลน้อม. การศึกษากับการพัฒนาประเทศ : แนวความคิดและวิธีการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2536.
- ฉัตรทิพย์ นาคสุภา. บ้านเมือง. กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมสถาบันหมู่บ้าน, บริษัทสำนักพิมพ์สร้างสรรค์จำกัด, 2529.
- ฉัตรทิพย์ นาคสุภา. และ คณะ. สรุปรายงานการประเมินผลโครงการพัฒนาชนบทเพื่อการพึ่งตนเองของชุมชน 2531-2533. โครงการส่งเสริมและเผยแพร่งานวิชาการ พัฒนาชุมชนคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.
- ชัยณรงค์ ละออนวล. พฤติกรรมการทำงาน. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2518.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. วัฒนธรรมคือทุน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุมและบุตร จำกัด 2540.
- จิตยา สุวรรณเชฏ. “ชุมชนชนบทไทย”. ในการบริหารงานพัฒนาชนบท. หน้า 27 - 30. จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2527.
- ณรงค์ โชควัฒนา. สิปปนนท์ เกตุทัต และเสรี พงศ์พิศ. เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้ง, 2542.
- ธิตี กิตติวิทิตคุณ. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการหมู่บ้านในการพัฒนาชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอกะทู้มแม่เบน จังหวัดสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2540.

- นภา . ชมโพนุลย์. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทของกลุ่มเกษตรกร. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2530.
- นิเทศ ตินณะกุล. สถาบันสังคม. สังคมและวัฒนธรรม. หน้า 105. พิมพ์ครั้งที่ 6
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- นิเทศ ตินณะกุล. วัฒนธรรมข้าวในเทือกเขาส. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ :
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- นิรันดร์ คำวงศา. การศึกษาเกี่ยวกับผลการส่งเสริมการเกษตร โดยการจัดตั้งกลุ่ม
เกษตรกรที่ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัด นครปฐม. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิตแผนกส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์, 2538.
- บำรุง บุญปัญญา. " การตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากชาวบ้าน " ในสังคมพัฒนา. ฉบับ
รวมเล่ม. 2525.
- บัณฑุร อ่อนคำ และ วิริยา น้อยวงศ์ พยางค์. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชนบทประสบ
การณ์ของประเทศไทย. กรุงเทพฯ.
- ประยงค์ รณรงค์, สตีปนนท์ เกตุทัต และเสรี พงศ์พิศ. เศรษฐกิจชุมชน ทางเลือกเพื่อทาง
รอดสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง
- ประเวศ วะสี. ชุมชนเข้มแข็งทุนทางสังคมของไทย หนังสือชุมชนเข้มแข็งลำดับที่ 1.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมและธนาคารออมสิน. 2541.
- ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์. การพัฒนาแนวพุทธ : " ความเสมอภาคและความยุติธรรมในวิธี
วิทยาศึกษาสังคมไทย : วิธีใหม่แห่งการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2, จตุรงค์
- บุญรัตน์สุนทร บรรณาธิการ. โครงการส่งเสริมองค์กรพัฒนาเอกชนไทย, เอ็ดมันเฟรส
โปรดักส์, 2537.
- พิทยา ว่องกุล, บรรณาธิการ. ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 1999 - 2000. กรุงเทพมหานคร
: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด (มหาชน), 2542.

- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์ : การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน
กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2517.
- ยูวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร :
ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2517.
- รัชณี คูโณปกรณ์. ปัญหาบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานกลุ่มเกษตรกรอาชีพ
ทำนาในจังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2518. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2519.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. หลักการพัฒนาชุมชน การพัฒนาชุมชนประยุกต์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2532.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช, 2542.
- สุพัตรา สุภาพ. สังคมและวัฒนธรรมไทย : ค่านิยม ครอบครั้ว ศาสนา ประเพณี. พิมพ์
ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2542.
- สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช, 2543.
- สุพัตรา สุภาพ. เรื่องวุ่น - วัยรุ่นไฮเทค. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
ไทยวัฒนาพานิชย์, 2542.
- สุพัตรา สุภาพ. หัวหน้าโครงการ. พฤติกรรมทัศนคติของผู้ใช้รถใช้ถนนต่อมาตรการแก้ไข
ไขปัญหาจราจรในกรุงเทพมหานคร. สถาบันดำรงราชานุภาพ, 2540.
- สุพัตรา สุภาพ. “ วัฒนธรรมข้าว ... วิถีแบบไทยๆ หรือ ? ” อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน,
บรรณาธิการ. วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทยและนานาชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- สุพัตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา
พานิช, 2543.

- สุพัศตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุพัศตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุพัศตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 4. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุพัศตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 5. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สุพัศตรา สุภาพ. จับใจคน จับใจงาน (เล่ม) 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2543.
- สมณณา พรหมบุญและคณะ “การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม” หน้า 33 - 34 รวบรวมโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2541.
- เสริน ปุณณะหิตานนท์. การกระทำผิดในสังคม. กรุงเทพมหานคร : เดอะบิสซิเนสเพรส, 2523.
- เสรี พงศ์พิศ. เศรษฐกิจชุมชนทางเลือกเพื่อทางรอดสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้ง, 2542.
- สมพันธ์ เคะระอชิก. บรรณาธิการ. NGOs อีสาน : การเลือกแห่งพลังการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์คิดจำกัด, 2540.
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. คุณภาพและคุณธรรมในการพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- สัจญา สัจญาวิวัฒน์. สังคมวิทยาปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526.
- อดิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. “การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ”. ในคู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. หน้า 55 - 60,

- อุทัย คุลยเกษม บรรณาธิการ. สถาบันวิจัยและพัฒนา ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2536.
- อภิชัย พันธุ์เสน. แนวคิดทฤษฎีและภาพรวมของการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.
- อริยา เสวตามร์, “นักพัฒนากับบทบาทในการสร้างความหมายใหม่มองชุมชน “ใน เศรษฐศาสตร์การเมือง เอ็นจีโอ 2000. หน้า 199 - 199
- อารง สุทธาศาสตร์. ปฏิบัติการวิจัยสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527.
- อุทัย คุลยเกษม และ อรศรี งามวิทยาพงศ์. ระบบการศึกษาระดับชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2540.
- อรพินท์ สฟโซคชัย. การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน : กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2538.
- อรรถวิทย์ ศิลาคุปย์. ปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : ศึกษากรณี กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่ชนะเลิศในระดับอำเภอจังหวัด ตาก. คณะกรรมการบริหารศาสตร์, 2536.
- เอกสารประกอบการสัมมนา. ยุทธศาสตร์พัฒนาการเกษตรภาคใต้. กรุงเทพฯ : เครือข่ายเกษตรกรภาคใต้ จังหวัดนครศรีธรรมราช, 2542.

ภาษาอังกฤษ

- Castillo, Gelia H. New Strategies for Rural Development. Kathmandu : Sabayogi Press, 1978.
- Castillo, Gelia T. How Participatory is Participatory Development : A Review of the Philippine – Experience, Manila : The Philippine Institute for Development Studies, 1983.
- Cohen, John M., and Uphoff, Norman T. Rural Development Participation s Place in Participation Conceptual Measures For Project Design, Implementation and Evaluation, Cornell University : Rural Development Committee, 1977.
- Dixon, Chris. Rural Development in the Third World. London : Routledge, 1990.
- European Commission : Directorate General for Agriculture Rural Developments : CAP 2000 Luxembourg : office for official Publications of The E.C, 1977.
- Fernandez, Marie. (ed). Rural organization in the Philippines. Manila : Institute of Philippine Culture, 1980.
- Frances Hesselbein et.AL.ed the Community.
- Jan Servaes, Thomas L. Jacobson and Shirley A. White. Participatory communication For Social Change. New Delhi : Sage, 1996.
- Hick, Herbert G. The Management of Organization. New York : McGraw Hill Book Co., 1972.
- Hoher, J.E. Rural Development Income Distribution and Fertility Decline. New York : The Population Council, 1973.
- Krasae Chanawongse Rural Development Management Principles, Propositions and Challenges. Khon kaen : University, 1991.

- Menicoll, Geoffrey, Cain, Mead, Jted, Rural development and Population institutions and policy New York : The population council 1990.
- Ogura, Takekaza. Rural Development : looking before and after tokyo. Japan : shinseisakusha Co., Ltd 1991.
- Rural Development Policy and Project (According) to Goverment Policy and Program B.E. 2515 - 2521. Bangkok : Ministry of Interior 1978.
- Sachs, Wotfgang. The Development Dictionary : A guide to Knowledge as Power London : Zed Books, C 1992.
- Uddin, M. Mosleh. Rural Development and Poverty in Bangladesh. Tokyo : International Exchanges Department, Institute of Developing Economics, 1990.
- Uphoff, Norman T. ed. Rural Development and Local Organization in Asca. 3 Vols. New Delhi : McMillan Indea Limited, 1982.
- Uphoff, Norman T.. and Esman, Milton J. Local Organization for Rural Development : Analysis of Asian Experience. New York : Rural Development Committee Special Series on Rural Local Government, 1974.
- Wolfe, Marshall. Participation in Economic Development, A Conceptual Framework In Community In Community. Paticipation : Ccrrrent Issucs and Lesson Learned, P.E. Mandlc. Ed.. Geneva : UNCF, 1982.
- Williams, Linda B. Development, Demography, family decision Making : The status of Women In rural Jara. Boulder. Colorado : Westview Press, 1990.
- Yadav, Ram P. Peoples Participation : Focus on Mobilization of The Rural Poor Alternative Alternative Strategies for development with Focus on Local – Level Planning and Development, UN (ADI) : Bangkok, 1979.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามการศึกษาการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลไม้เรียง อำเภอลำปาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน () หรือระบุข้อความในช่องว่างตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

บ้านเลขที่.....หมู่.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ชื่อหมู่บ้าน..... สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

1. () ชาย 2.() หญิง 1.()

2. อายุ

2.() 3.()

1. () 20-29 ปี

2. () 30-39 ปี

3. () 40-49 ปี

4. () 50-59 ปี

5. () 60 ปีขึ้นไป

3. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยประมาณ

4.() 5.() 6.() 7.()

1. () ไม่มีรายได้

2. () 3,000-5,000 บาท/เดือน

3. () 5,001-7,000 บาท/เดือน

4. () 7,001-10,000 บาท/เดือน

5. () 10,001 บาท/เดือน

4. ปัจจุบันในครัวเรือนของท่านมีอยู่จริงรวมทั้งหมด.....คน 8. () 9. ()
5. ท่านจบการศึกษาสูงสุด 10.() 11.()
1. () ไม่ได้เรียนหนังสือ 6. () มัธยมศึกษาตอนปลาย
2. () ต่ำกว่าประถมศึกษาตอนต้น 7. () อนุปริญญา
3. () ประถมศึกษาตอนต้น 8. () ปริญญาตรี
4. () ประถมศึกษาตอนปลาย 9. () สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป
5. () มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า 10. () ไม่ตอบ
6. การเปิดรับฟังข่าวสาร ของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน
- 6.1 ท่านชมโทรทัศน์เกี่ยวกับข่าวสารจากแหล่งข่าวมากน้อยเพียงใด 12. ()
1. () ไม่เคยได้รับเลย
2. () น้อยกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์
3. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
4. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง
5. () เป็นประจำทุกวัน
- 6.2 ท่านรับฟังวิทยุเกี่ยวกับข่าวสารจากแหล่งข่าวมากน้อยเพียงใด 13. ()
1. () ไม่เคยได้รับเลย
2. () น้อยกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์
3. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
4. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง
5. () เป็นประจำทุกวัน
- 6.3 ท่านอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวสารจากแหล่งข่าวมากน้อยเพียงใด 14. ()
1. () ไม่เคยได้รับเลย
2. () น้อยกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์
3. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
4. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง
5. () เป็นประจำทุกวัน

- 6.4 ท่านอ่านนิตยสารรายสัปดาห์เกี่ยวกับข่าวสารจากแหล่งข่าวมากน้อยเพียงใด 15.()
1. () ไม่เคยได้รับเลย
 2. () น้อยกว่า 1 ครั้งใน 1 สัปดาห์
 3. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
 4. () เฉลี่ยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง
 5. () เป็นประจำทุกวัน
7. การเป็นสมาชิกกลุ่มสังคม
- ท่านเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลของท่าน
- 7.1 กลุ่มสหกรณ์
1. () เคย	2. () ไม่เคย	16 ()
- 7.2 กลุ่มเกษตรกร
1. () เคย	2. () ไม่เคย	17 ()
- 7.3 กลุ่มหนุ่มสาว
1. () เคย	2. () ไม่เคย	18 ()
- 7.4 กลุ่มแม่บ้าน
1. () เคย	2. () ไม่เคย	19 ()
- 7.5 กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
1. () เคย	2. () ไม่เคย	20 ()
- 7.6 กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน
1. () เคย	2. () ไม่เคย	21 ()
- 7.7 กลุ่มไทยอาสาป้องกันชาติ
1. () เคย	2. () ไม่เคย	22 ()
8. การเข้ารับการฝึกอบรม
- ท่านเป็นหรือเคยเป็นสมาชิกการเข้ารับการฝึกอบรมของกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลของท่านหรือไม่
- 8.1 กลุ่มอาสาพัฒนาชุมชน
1. () เคย	2. () ไม่เคย	23 ()
- 8.2 กลุ่มอบรม อสม.
1. () เคย	2. () ไม่เคย	24 ()

8.3 กลุ่มทสปช.

1. () เคย 2. () ไม่เคย 25 ()

8.4 กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน

1. () เคย 2. () ไม่เคย 26 ()

8.5 กลุ่มเยาวชนอาสา

1. () เคย 2. () ไม่เคย 27 ()

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างหลังข้อความแต่ละข้อความ ที่ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรสวนยางไม้เรียงในการพัฒนาชุมชน

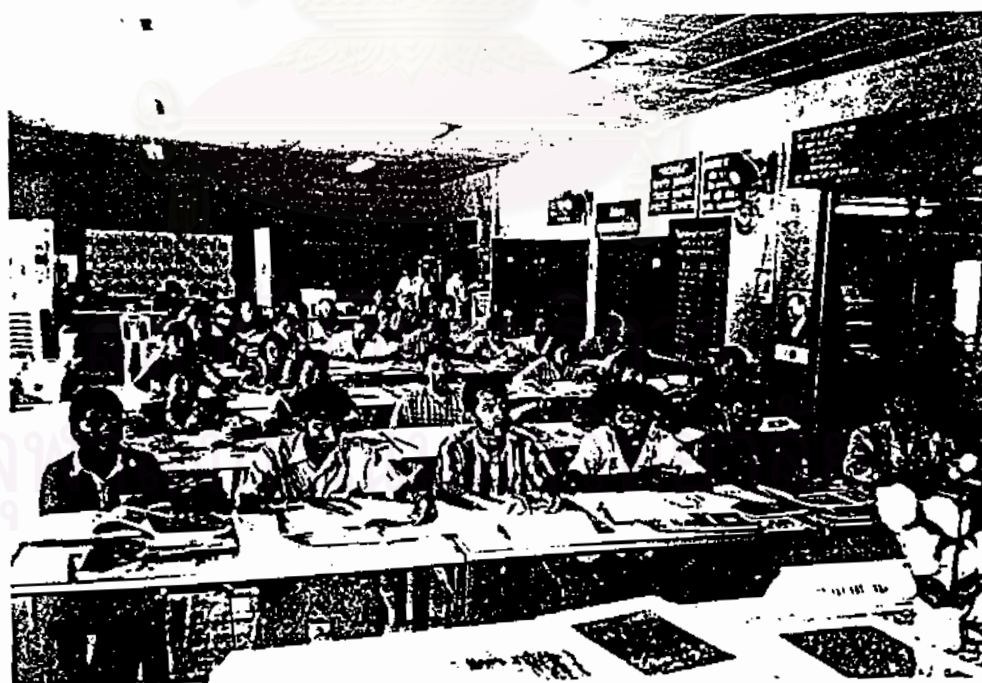
ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 5	เห็นด้วย 4	ไม่แน่ใจ 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1	สำหรับ ผู้วิจัย
1. ท่านคิดว่า การให้ความสำคัญต่อเพศ ในการทำกิจกรรมกลุ่มสวนยาง ไม้เรียง						28 ()
2. ท่านคิดว่า เพศชายมีความสำคัญต่อ การเข้าร่วมประชุมของหมู่บ้าน						29 ()
3. ท่านคิดว่า เพศชายมีส่วนในการตัดสินใจ ที่ทำการกิจกรรมพัฒนาใด ๆ ใน หมู่บ้านราษฎรควรมีส่วนร่วมเสนอ ความคิดเห็น						30 ()
4. ท่านคิดว่า เพศชายสามารถแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี						31 ()
5. การเสียสละเป็นหน้าที่ของเพศชาย ในการทำงานกลุ่ม						32 ()
6. ท่านคิดว่า การแก้ไขปัญหากลุ่มนั้น เพศชายทำได้ดีกว่าเพศหญิง						33 ()

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 5	เห็นด้วย 4	ไม่แน่ใจ 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1	สำหรับ ผู้วิจัย
7. ท่านคิดว่าการบริหารงานของกลุ่ม ต้องใช้ความอาวุโสในการบริหาร ให้เกิดผลสำเร็จ						34 ()
8. ท่านคิดว่าการทำงานต้องใช้คนที่มี อายุใกล้เคียงกันถึงจะทำงานได้ดี						35 ()
9. ท่านคิดว่าผู้สูงอายุมีประสบการณ์ ย่อมทำงานให้กลุ่มได้ดีและรู้จักแก้ ไขปัญหากว่า						36 ()
10. ท่านคิดว่าวัยที่ต่างกันไม่ใช่ อุปสรรคในการวิเคราะห์ปัญหาของ ชุมชนท้องถิ่นผู้อาวุโสมีความรอบ คอบในการตัดสินใจได้ดี						37 ()
11. ท่านคิดว่าการตัดสินใจในการ กำหนด แผนงานและโครงการร่วม และขอความร่วมมือนั้นผู้มีอาวุโส ย่อมมากกว่าผู้มีอาวุโสน้อย						38 ()
12. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาจัดตั้ง กลุ่มได้ดีกว่าผู้ที่ไม่มีการศึกษา						39 ()
13. ท่านคิดว่าการทำงานกลุ่ม ควรเรียน รู้จากประสบการณ์ ถือว่าเป็น ประสบการณ์ในการทำงานการ ศึกษาที่ผ่านมาและเข้าใจปัญหาได้ดี						40 ()
14. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาสูง จะมี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน						41 ()
15. ท่านคิดว่าคนที่มีการศึกษาต่ำ แต่มี ความสนใจในอาชีพและเสียสละให้ กับกลุ่มได้ดี						42 ()

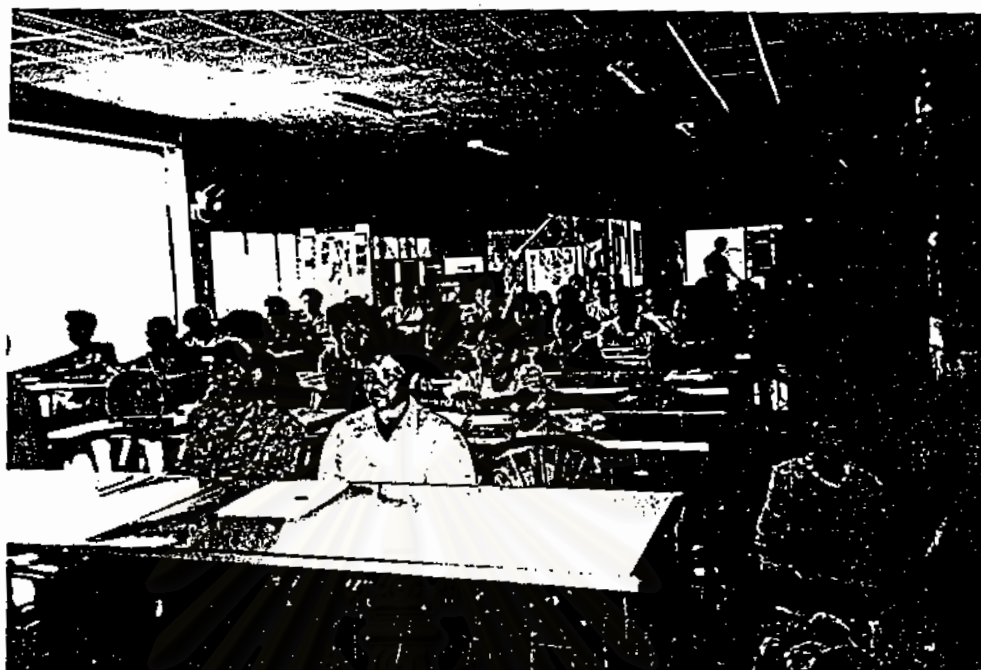
ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 5	เห็นด้วย 4	ไม่แน่ใจ 3	ไม่เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1	สำหรับ ผู้วิจัย
16. ท่านคิดว่าคนที่มีความรู้ จะช่วยพัฒนาชุมชนได้ดีกว่าประชาชน คนธรรมดา ที่มีความรู้น้อย						43 ()
17. ท่านคิดว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ไม่ควรจะจ่ายสมทบในกิจกรรมของกลุ่ม						44 ()
18. ท่านคิดว่าผู้ที่มีรายได้มาก ต้องบริจาคเสียสะเงินทองมากในการพัฒนาชุมชน						45 ()
19. ท่านคิดว่าคนที่มียรายได้น้อย มีน้ำใจมาก กว่าผู้ที่มีรายได้สูงสามารถเสียสะแรงงานสูง และช่วยเหลือผู้อื่นมากกว่าผู้ที่มีรายได้มาก						46 ()
20. ท่านคิดว่าผู้ที่มีรายได้น้อย ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร						47 ()
21. ท่านคิดว่าผู้ที่มีรายได้มาก ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชน เพราะทำให้เสียเวลาในการประกอบอาชีพ						48 ()
22. ท่านคิดว่างานส่วนรวมไม่ควรจะเป็นเรื่องของครอบครัวขนาดเล็ก ควรจะเป็นงานของครัวเรือนที่มีแรงงานที่มาช่วยเหลือกลุ่มได้ดี						49 ()
23. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมไม่จำเป็นต้องบริจาคทรัพย์สิน แต่สามารถเสนอความคิดเห็นเพราะครัวเรือนฐานะไม่ดีมีรายได้น้อย						50 ()

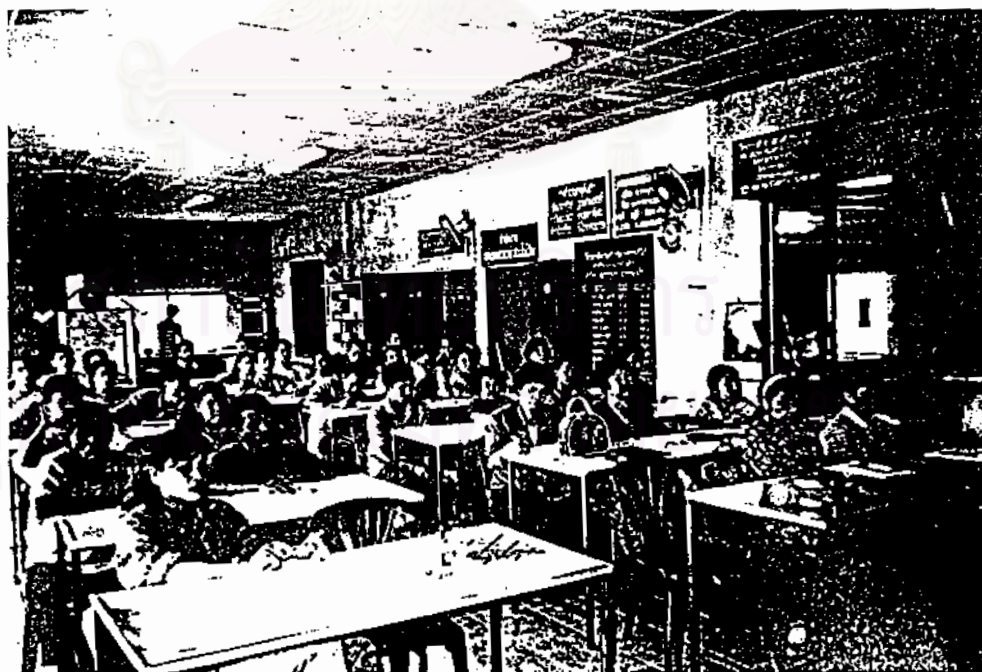
รูปที่ 1 การฟังฝึกรวม

รูปที่ 2 การฟังฝึกรวมสนทนาเชิงปฏิบัติ

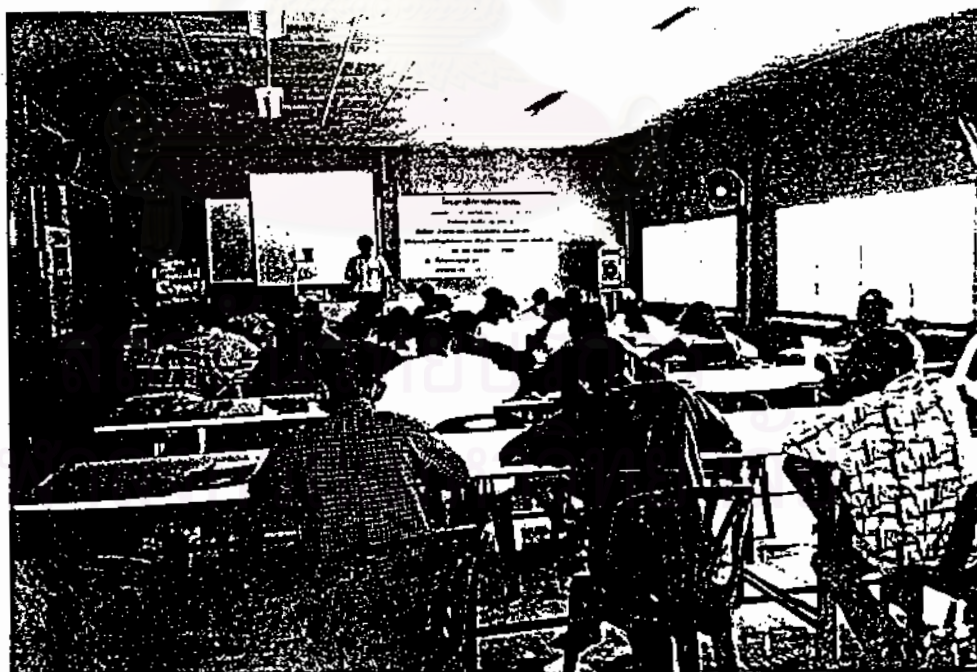
รูปที่ 3 การประชุมกลุ่ม

รูปที่ 4 การประชุม

รูปที่ 5 ฟังการฝึกอบรม

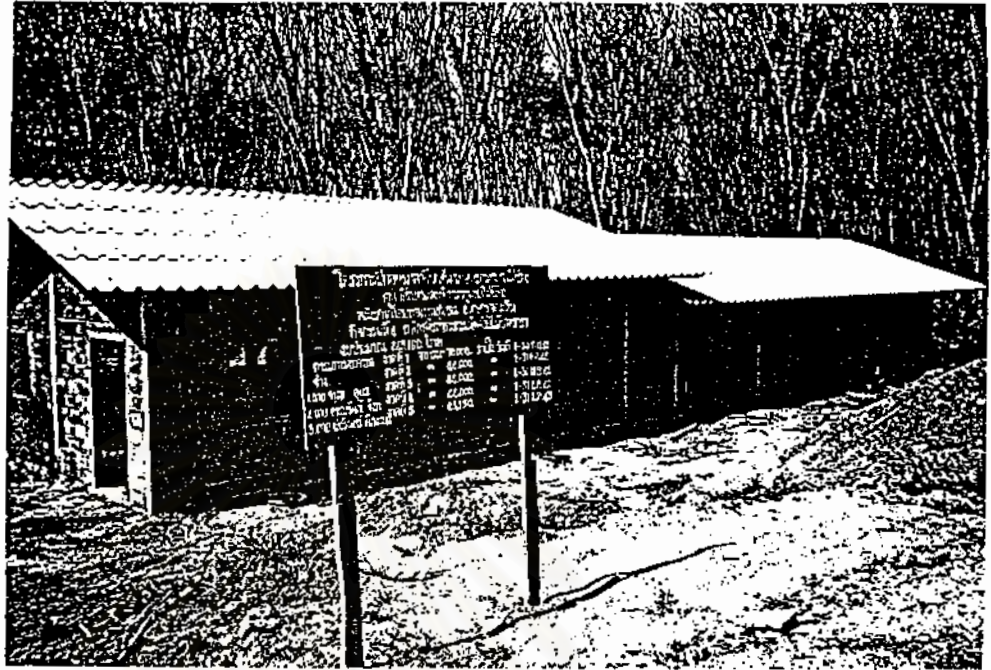
รูปที่ 6 ฝึกอบรมสัมมนา

รูปที่ 7 โครงการไว้การฝึกอบรม

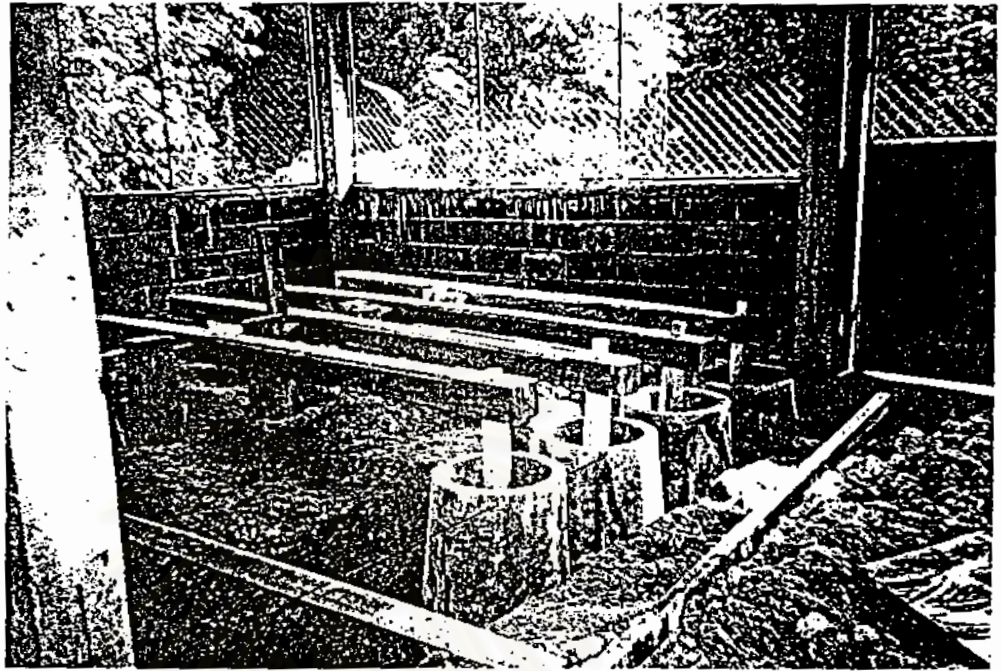
รูปที่ 8 การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

รูปที่ 9 โครงการฝึกอบรมอาชีพเสริมเกษตรกรไม้เรียง

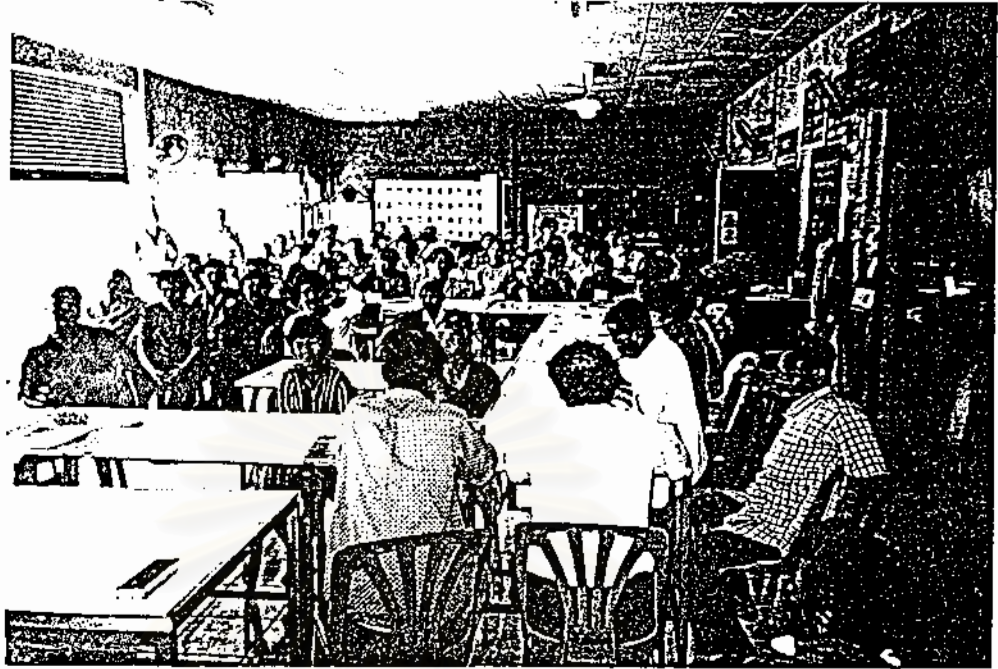
รูปที่ 10 สวนสมุนไพร (โครงการสวนสมุนไพรเพาะพันธ์)

รูปที่ 11 การแปรรูปข้าว

รูปที่ 12 บ่อเลี้ยงปลา

รูปที่ 13 การฝึกอบรม

รูปที่ 14 การฝึกอบรม

ประวัติผู้เขียน

นายเฉลิมศักดิ์ บุญนำ เกิดวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2513 ที่ตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ในปี พ.ศ. 2538 ที่ทำงานปัจจุบัน สำนักงานเทศบาลตำบลไม้เรียง หมู่ 8 ตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80260 ตำแหน่งงานปัจจุบัน เทศมนตรี เทศบาลตำบลไม้เรียง อำเภอนาวัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย